

**ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

**Α Π Α Ν Τ Α
ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ**

Ἑκδοτεία
ΠΑΝ. Κ. ΧΡΗΣΤΟΥ — ΣΤΕΡ. Ν. ΣΑΚΚΟΥ
Καθηγητῶν Πανεπιστημίου

Ἐπιμέλεια
ΒΑΣ. Σ. ΨΕΥΤΟΥΚΑ — ΘΕΟΔ. Ν. ΖΗΣΗ
Διδασκῶν τῆς Θεολογίας

**ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ**

ΤΟΜΟΣ 25

1. ΟΤΙ ΤΟΝ ΕΛΥΤΟΝ ΜΗ ΑΔΙΚΟΥΝΤΑ
2. ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΚΑΝΔΑΛΙΣΘΕΝΤΑΣ

Εἰσαγωγή—Μετάφρασις—Σχόλια
ΣΤΕΡΓΙΟΥ Ι. ΤΣΙΑΜΗ
Κείμενον: B. Montfaucon

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Τὸ ἔργον τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου «ἐστὶ τὸν ἑαυτὸν μὴ ἀδικοῦντα οὐδὲν παραβλέψαι θύναται» προέρχεται ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς δευτέρας ἐξορίας τοῦ συγγραφέως (404 - 407) ἡτοι ἐγρᾶται περὶ τὸ 406 ἐν Κονσταντίνῃ τῆς Ἀρμενίας. Πρόκειται περὶ πραγματείας. Ἐκτὸς τὸν Χρυσοστόμον ἡ εὐτυχία ἢ ἡ δυστυχία, ἡ ζήμια ἢ ἡ ἀφέλεια δὲν ἐξαρτῶνται ἀπὸ τῆς συνθέσεως τοῦ περιβάλλοντος οὐτε ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου οἱ ὅποιοι μὲν παραβάλλουν, ἀλλ' εἶναι τελείως ὑποκειμενικαὶ καταστάσεις. Ὁ θνητὸς εἶναι κύριος τοῦ ἑαυτοῦ καὶ ἡ εὐτυχία του ἢ ἡ δυστυχία του ἐξαρτῶνται ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἴδιον, ἀρκεῖ οὖτος νὰ συμμορφῶνται πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Πρὸς κατοχέρειαν αὐτῆς τῆς θέσεώς του φέρει ἀρθρὰ περὶ ἀποδείγματα ἀπὸ τῆς Π. Διαθήκης καὶ ἑκατέρωθεν τὸν Ἰσὺν, ὁ ὅποιος ἐν καὶ ἐδοκίμασε τόσας θλίψεις, πόσων μεγάλων συμφορῶν οὐδέποτε ἐπηρεάσθη ἀπὸ τὰς περιστάσεως τῆς σιζήτου καὶ τὸν φίλον του ἀλλὰ συμμορφώθη πάντοτε πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ἔπειτα πιστῶς τοῦτο.

Παραμυνητικῶς ὁ ἱερὸς Χρυσοστόμος καὶ ἐν σχέσει πάντοτε πρὸς τὴν θέσιν του αὐτὴν ὁμιλεῖ περὶ εὐφροσύνης ἐν τῇ ζωῇ, περὶ ἀσπονδικῶν πείσεων δοκουμένων ὑπὸ τῶν ἀρχόντων, περὶ πίστεως, περὶ πλείους καὶ παύσης, περὶ ἐκτελούδων διαφόρων προσηνῶν, περὶ τῶν δοκιμασιῶν τοῦ Ἰσὺ, περὶ τοῦ περιούσιου Ἰωσήφ, τῶν τριῶν νέων παίδων ἐν τῇ καμίνῳ, τῶν προσήτων καὶ λοιπῶν δικαίων τῆς Π. Διαθήκης καὶ περὶ τῆς στάσεως τούτων ἔκκειν τὸν ἀσκητικῶν πείσεων. Πάντα ταῦτα καθιστοῦν τὴν πραγματείαν ταύτην συναρπαστικὸν ἀνάγνωσμα καὶ δεικνύειν τὴν διὰ τῶν περιστάσεων διήκουσαν βουλὴν τοῦ Θεοῦ πρὸς ἡν θέον ὅπως ὁ θνητὸς συμμορφώνεται.

2. Τὸ ἔργον σπουδαῖον καὶ ἐνδιαφέρον ἀνάγνωσμα. Πρὸς τοὺς σκανδαλισθέντας ἐπὶ ταῖς δυσημερίαις ἐγρᾶται κατὰ τὸν αὐτὸν πρὸς τὸ προσηνέμενον ἔργον χρόνον, ἀποτελεῖ πραγματείας καὶ διακρίνεται σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ διὰ τὴν ὀφηλὴν ποιητικὴν του πνοήν. Πρόκειται περὶ ἐργασίας τὴν ὅπιαν συνέγραψε ὁ Χρυσοστόμος διὰ νὰ ἀνυψῇ τὸ κατεκτωμένον ἡθικὸν τῶν πιστῶν τῆς βασιλευσίσσης, οἱ ὅποιοι ἐδοκίμασαν μεγάλῃ θλίψει καὶ ἀπογοήτειαν ἀπὸ τὸν ἐνοχλὸν καὶ τὴν ἐξορίαν τοῦ ποιμανέοντος καὶ οἱ ὅποιοι δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννήσκουν τῇ ἀδικῶν τιμαρίᾳ του, τὴν βαρύναν δοκιμασίαν τοῦ κοινῶν καὶ τὸν ἐνθάδε τῶν ἐχθρῶν

Γραμματεὺς Συντάξας
Ἱεροδὸς ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΑΙΩΤΗΣ
Ἐπιμέλειος Ἰ. Ν. Ἀγ. Παντελεήμονος Ἀκαδημίας

της πίστεως, τῶν φαντασιῶν καὶ τεταρταλόμενων ἀπὸ τὸ μέτρος ἀντι-
πείλων του. Ὁ ἱερός Χρυσόστομος δρᾷται τῆς ἐνκαρίας διὰ τὴν
ἀπευθυνθῆς πρὸς τοὺς ἀποκαταστάσαντες ἀπὸ τὰς μεγάλαις δοκιμα-
σίαις, αἱ ὅποιαι ἀνακλίνουσιν τὴν ἐκκλησίαν τῆς Κωνσταντινουπό-
λεως καὶ μεθ' ὅλης τῆς οὐκείας, μετὰ τῆς καὶ πλείστης παραθε-
ρηματικῆς ἀπὸ τῆς Ἁγίας Γραφῆς, μετὰ ἀπαράμειλον ἐκφορητικότητος
ἐκινῶναι εἰς ἑλπίς, ὅτι ὁ Θεὸς προνοεῖ περὶ ὅλων αὐτῶν καὶ ὅτι
τελευτῶς ἡ δοκιμασία τῶν δικαίων καὶ τῶν ἀγίων ἐξηγεῖ κατ' ἐλ-
πίαν εἰς τὴν ἐρίαν τῶν. Ὅπως καταρτίζονται τὰ ἀποκρίματα τῶν
καταρτίζονται πᾶσαν τὴν πληρώματα, διὰ τοῦτο καὶ ἀποκαλεῖ τὸ
ἔργον τοῦ αὐτοῦ $\varphi \alpha \rho \mu \alpha \kappa \iota \alpha$ τὸ ὅποσον τρέφει περισσώτερον
καὶ ἀπὸ τοῦ ἁπλοῦς, θεραπεύει καλλίτερον ἀπὸ φάρμακον, καὶ
δυνατώτερον ἀπὸ τὸ πῦρ, δὲν παρέχει κανὼνα σωματικῶν πόνων,
σταματᾷ τὰ θρήνημα ὅγρὰ τῶν πονηρῶν λογισμῶν καὶ κόπτει τὸ
καλλίτερον ἀπὸ χειρουργικῶν ἐργαλείων τὰ σῶμα μέλη χαρὸς πό-
νον.

Μετὰ ἀναπάνδλητον γλαφυρότητα καὶ ὀρειότητος καταλήγει
εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ θεία πρόνοια εἰσέπει τὰ πάντα. Τὴν περὶ
τῆς θείας προνοίας ἀποδείξιν λαμβάνομεν ἐκ τῶν θεῶν δημιουργη-
μάτων. Ἐν συνεχείᾳ γίνεται παράθεσις καὶ ἄλλων ἀποδείξεων
περὶ τῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ (ἡμῶν καὶ γρηγορῆς νόμος, ἀποστολὴ
τῶν προφητῶν καὶ τῶν ἁγίων ἁγίων εἰς τὸν κόσμον καὶ ἐν κατα-
κλιθεὶς ἡ εὐαγγελία τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ). Ἐν τῇ τέλει τῆς πραγμα-
τείας ἀποχρησιάζεται περὶ τὸ κατὰ ἐν τῷ κόσμῳ καὶ διὰ τὴν ἐπιτρέ-
πονται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τὰ ἀναπόδρα, περὶ τὸ νόημα τοῦ ἀναπόδ-
λου καὶ τῆς μαρτυρίας τοῦ πιστοῦ, περὶ τὸ ἀληθινὸν νόημα τῶν
ἐλλείπων τῶν προεργαζομένων ἐκ τοῦ πανδωλίου.

Ὅπως ὁ ἱερός Χρυσόστομος παρέχει εἰς τῆς ἐκθέσεως δι-
νατότητας ἀντιμετωπίζοντας τὸν δυσχερεῖαν τῆς ζωῆς καὶ τρόπου
προστασίας τοῦ πολυτίμου μαρτυρίου τῆς πίστεως.

ΣΤΕΡΓΙΟΣ Ι. ΤΣΙΑΜΗΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΥΑΤΟΝ ΜΗ ΑΔΙΚΟΥΝΤΑ

Α ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΟΤΙ ΚΑΝΕΙΣ ΑΕΝ ΑΓΝΑΤΑΙ ΝΑ ΒΛΑΨΗ ΕΚΕΙΝΟΝ,
Ο ΟΠΟΙΟΣ ΑΕΝ ΑΔΙΚΕΙ ΤΟΝ ΕΥΑΤΟΝ ΤΟΥ.

Ι. Γνωρίζω θαυμάσιος ὅτι ὁ λόγος αὐτὸς θὰ φωνῇ καινούρ-
γιος καὶ παρόδοξος εἰς τοὺς παλαιότερους, αἱ ὅποιαι ἐστρα-
μένοι πρὸς τὴν γῆν μένουσιν μετὰ τὸ στόμα ἀνοικτὸν ἐνώπιον τῶν
παρόντων, καὶ εἶναι δοῦλοι τῶν σωματικῶν ἡσυχῶν, ἐνθ' ὅτι
τὰς πνευματικὰς δὲν ἐνδιαφέρονται καλῶς. Καὶ θὰ γελᾶσιν
πολλοὶ καὶ θὰ με κατηγορήσιν ὅτι ὑπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπαγ-
γελίας μου λέγω πράγματα ἀπίθανα. Αὐτὸ ὅμως δὲν θὰ γίνῃ
αἰτία νὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τῆς ὑπόσεσίν μου, ἀλλὰ διὰ τοῦ-
το ἀκριβῶς θὰ δοῦμαι μετὰ πολλὴν προθυμίαν εἰς τὰς ἀποδεί-
ξεις τὰς ἀποδείξεις ὑποκείσθην. Β Δοκίμην ἂν θελήσιν οἱ οὕτω δια-
κείμενοι νὰ μὴ θαυμάσω, νὰ μὴ ἀπακτοῦν, ἀλλὰ νὰ περὶ
νῶν τὸ τέλος τοῦ λόγου, γνωρίζω καλῶς, ὅτι θὰ συμφωνή-
σιν μαζί μου, καὶ θὰ κατηγορήσιν τοὺς αὐτοὺς τῶν, ὅτι
ἠμαρτήσαν τὸν προσηγορευμένον καιρὸν, καὶ θὰ ἀλλάξουν
γνώμην, καὶ θὰ ἀπολογηθῶν, καὶ θὰ ζητήσιν συγγνώμην
διὰ τὴν ἐσφαλμένην περὶ τῶν πραγμάτων γνώμην, καὶ θὰ μοῖ
ἀρεσκῶν πολλὴν ἐγχαριστήσιν, ὅπως οἱ ἀδελφεοὶ εἰς τοὺς
ἱεροῦς, ὅταν ἀπαλλάγουν ἀπὸ τὰ νοσήματα, τὰ ὅποια παλαι-
κοῦν τὸ σῶμα των. Γ Διότι μὴ ποῦ ὀνομάσῃ τὴν γνώμην ποῦ
τώρα εἶπες, ἀλλὰ περιμένε νὰ ἀκούσῃ τὴν ἐπιχειρηματολο-
γίαν τῶν λόγων μου καὶ τότε θὰ ἠμπορήσῃ νὰ ἐκφέρῃ ἀμε-
ρόλητον γνώμην καὶ καθόλου δὲν θὰ σφάλῃ ἀπὸ ἀγνοίας
εἰς τὴν κρίσιν τῆς ἀληθείας. Ἐπειδὴ καὶ ὅσοι ἔχουν τοποθετη-
θῇ δικασταὶ αὐτῶν τῶν κοσμικῶν πραγμάτων, δὲν ἀνέκονται,
ἀκόμη καὶ ἂν ἴδωσιν τὸν πρῶτον ῥήτορα νὰ ὁμιλῇ ὀρυκτικῶς
καὶ νὰ γράψῃ τὰ πάντα μετὰ τὴν εὐφροσύνην του, νὰ ἐκφέρουν
γνώμην, πρὶν ἀκούσων με ὑπομονὴν καὶ τὸν ἄλλον ποῦ ἱ-
σταται πλησίον του. 445 Α Ἀλλὰ καὶ ἂν μυρίας φορές ὁ πρῶ-
τος φαίνεται νὰ λέγῃ δίκαια, διατηροῦν τὴν ἀκοήν των ἀνέ-
παφον καὶ διὰ τὸν δεύτερον. Διότι αὐτὴ ἀκριβῶς εἶναι ἡ ἀρετὴ
τῶν δικαστῶν, ὅσοι μὴδὲν μετὰ πᾶσαν ἀκρίβειαν τοὺς ἱσχυρι-
σμοὺς τῶν δικαίων, τότε νὰ ἐκφέρουν τὴν γνώμην των. Ε-

πειθή λοιπὸν καὶ πόρα ἀντὶ ρήτορος ὑπάρχει ἡ κοινή τῶν πολλῶν γνώμη ἀπὸ κρίν, ἡ ὁποία διὰ μακροῦ χρόνου ἐρριζώθη εἰς τὰς διανοίας τῶν πολλῶν, ἡ ὁποία ὡσὸν ρήτωρ ριπτορεύει εἰς ἀλόκληρον τὴν σκευόμενην καὶ λέγει, ὅτι ἅλα ἔχουν γίνεαι ἄνισά κ' αὐτοί, ὅτι τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων εἶναι γεμάτων ἀπὸ πολλῆς αἰσχυσίας, καὶ ὅτι πολλοὶ εἶναι ἔκτεινοι ποῦ κάθε ἡμέραν ἀδικοῦνται, ὑβρίζονται, ἐκδικίζονται, θλάττονται, οἱ ὀδύονται ἀπὸ τοῦς δυνατοτέρους καὶ οἱ πτωχοὶ ἀπὸ τοῦς πλουσιούσης. Β καὶ ὅπως δὲν ἠμποροῦμε νὰ μετρήσωμεν τὰ κύματα τῆς θαλάσσης, ἔτσι δὲν ἠμποροῦμε καὶ νὰ μετρήσωμεν τὸ πλῆθος τῶν καταπραγμένων, τῶν ὑβριζομένων, τῶν ἀδικουμένων καὶ οὕτε ἡ ἀπειλὴ τῶν νόμων, οὕτε ὁ φόβος τῶν δικαστηρίων, οὕτε τίποτε ἄλλο σπαρατὰ αὐτὸν τὸν λαὸν καὶ αὐτὴν τὴν ἀσθένειαν, ἀλλὰ καθημερινῶς αὐξάνεται τὸ κακόν. καὶ ἀπὸ παντοῦ πληθύνονται οἱ ἀνοστεναγμοί, καὶ οἱ θρήνοι, καὶ τὰ δάκρυα τῶν ἀδικουμένων. Καὶ αὐτοὶ ἡσυχίαν ποῦ ἐπέσθην ὁμοῦ διὰ νὰ διορθώσιν τὰ τοιοῦτα εἴδους πράγματα, αὐτοὶ ἐπαυξάνουν τὴν συμφορὴν καὶ ἐπιτερνέουσιν τὴν ἀσθένειαν. Διὰ τοῦτο πολλοὶ ἀπὸ τοῦς πλέον ἀνοήτους καὶ πλέον δυστυχεμένους, καταλαβανόμενοι ὑπὸ κήρυκα κληροῦσαν παρορροῦσιν, Γ κατηγοροῦν τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ, καθὼς βλέπουν τὸν μὲν σάφον ἀνθρώπον πολλὰκις νὰ τὸν σφύρον, νὰ τὸν προσβάλλουν, νὰ τὸν ἐξουσιάζουν, τὸν δὲ θρασύν, καὶ ἀδιάντροπον, καὶ ἄτημον, καὶ ἀτίμητον γόνον, νὰ πλουτίζει, καὶ νὰ περιβάλλεται μὲ δόναμιν, καὶ νὰ γίνεταί ἐπιρροὴς εἰς πολλούς, καὶ νὰ προξενῇ ἀναρίθμητα δεινὰ εἰς τοὺς δικαίους, καὶ αὐτὰ νὰ γίνωνται καὶ εἰς τὰς πόλεις, καὶ εἰς τὰς ἀγρούς, καὶ εἰς τὰς ἐρημίας, καὶ εἰς τὴν ἑρῶν καὶ εἰς τὴν θάλασσαν.

Αὐτοὺς λοιπὸν ὁ λόγος, ὁ ἰδικὸς μου ἔρχεται κατ' ἀνάγκην, διὰ νὰ σταθῇ ἀντιθετὸς πρὸς ὅσα ἐλέγχουσιν, καὶ ἐπικαλεῖται ἄνθρωπον καινοῦργον, θεοφίλον, ὅπως εἴπα εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου μου, καὶ παραδόξον, κρησίουον ὄντως καὶ ἀληθινόν, καὶ πρὸς ὅσους θέλουν νὰ προσέκουν καὶ νὰ πείθωνται ἀφελίμων. Δ' βίβη ἀποσπασταὶ νὰ δείξῃ (ἀλλὰ μὴ θεωρεῖται) ὅτι κανεὶς ἐκ τῶν ἀδικουμένων δὲν ἀδικεῖται ἀπὸ κάποιου ἄλλου, παρὰ μόνον ἀπὸ τῶν ἴσων τοῦ ἐαυτοῦ.

2. Καὶ διὰ νὰ γίνῃ ὁ λόγος σαφέστερος, ἐμπρὸς δεξιά τῶν ὁσίων τι εἶναι ἄδικο, καὶ ἐκ ποίου εἴδους πραγμάτων συνίσταται, καὶ τί εἶναι ἀνθρωπινὴ ἀρετὴ, καὶ τί εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θλάττει αὐτὴν καὶ τί φαίνεται ὅτι τὴν θλάττει, ἐνῶ δὲν τὴν θλάττει. Παραδείγματος χάριν (ἐπεὶ μὲ παραδείγματα πρέπει νὰ διασαφηνίσω τὸν λόγον), ἕκαστον πρᾶγμα ἔχει

κάτι ποῦ τὸ θλάττει ὁ σίδηρος τὴν σκαρίαν, τὸ μαλλὶ τὸν σκόρον, αἱ ἀγέλαι τῶν προβάτων τοὺς λάκους. Ε καὶ ἐλάττει τοῦ καλοῦ ὄντος εἶναι τὸ νὰ ἀλλοιωθῇ καὶ νὰ καταστῇ ἄλλος τοῦ μέλιτος δὲ τὸ νὰ ἀπολέσῃ τὴν σφικρυτον γλυκύτητά του καὶ νὰ καταστήσῃ πικρὸς χυμὸς. Βλάττουν δὲ καὶ τὰ σπάρτα ἡ ἐρυσίθη καὶ ἡ ἐρυσία, καὶ τὰ φροδερὰ σπλῆνη τῶν ἀκρίδων θλάττουν τὸν καρπὸν τῶν ἀμπελῶν, καὶ τὰ φύλλα, καὶ τὰ κλήματα, καὶ ἄλλα δένδρα ἡ κάμη, καὶ τὰ σάματα τῶν ἀλόγων (ὅσων οἱ διάφοροι ἀσθενεῖαι καὶ διὰ νὰ μὴ μακρολογῶμεν ἀναφέροντες ἅλα, καὶ τὴν σάρκα τὴν ἰδικὴν μας τὴν θλάττουν πυρετοὶ καὶ παραλύσεις καὶ πληθεὺς ἄλλων νοσημάτων.

446 Α Ὅπως λοιπὸν ἕκαστον τούτων ἔχει ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θλάττει τὴν ἀρετὴν τοῦ, ἐμπρὸς δεξιά τῶν ὁσίων τι εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θλάττει τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, καὶ τί εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θλάττει τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνθρώπου. Οἱ πολλοὶ νομίζουν κάποιον ἄλλο, πολλὰ, διότι πρέπει νὰ ἀναφέρωμεν καὶ τὰς πεπλανημένους γνώμης, καὶ ἀπὸ τῶν ἀναγνώστων, κατὰ τὴν νὰ παρουσιάσωμεν ἐκεῖνην ποῦ πραγματικῶς θλάττει τὸς ἀρετὰς μας, καὶ νὰ δείξωμεν σαφῶς, ὅτι αὐτὴν τὴν ἀρετὴν κανεὶς δὲν ἠμπορεῖ νὰ μὲς τὴν προξενήσῃ, οὕτε νὰ μὲς φέρῃ αὐτὴν τὴν ἀρετὴν, ἢν ἡμεῖς οἱ ἴδιοι δὲν προξέσωμεν ποὺς ἐαυτοὺς μας. Οἱ πολλοὶ, οἱ ὁποῖοι ἔχουν πεπλανημένας γνώμης, ἄλλα νομίζουν ὅτι εἶναι ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα θλάττουν τὴν ἀρετὴν μας, οἱ μὲν νομίζουν ὅτι εἶναι ἡ πενία, οἱ δὲ ἡ σωματικὴ ἀσθένεια, ἄλλοι ἡ χρηματικὴ ζημία, ἄλλοι ἡ συκοφαντία, ἄλλοι ὁ θάνατος. Β καὶ δι' αὐτὰ διαρκῶς δδύρονται καὶ θρηνοῦν καὶ λυποῦνται δι' ὅσους ὑφίστανται ταῦτα, δεκαρίζουν, καὶ λέγουν μετὰ τῶν ἐπιληπτῶν. Τί ἐπαθε ὁ τάδε; Διὰ μίαν ἕκαστος ἀλόκληρον τὴν περιουσίαν τοῦ. Ἄλλος πάλιν περὶ ἄλλου ὁ τάδε ἠσθένησε βαρέως καὶ τὸν ἔχουν ἐγγράψει οἱ κακοὶ ποῦ τὸν ἐπιοκέπτονται. Καὶ ἕνας μὲν θρηνεῖ καὶ δδύρεται διὰ τοὺς φυλασσομένους, ἄλλους πάλιν δι' ὅσους ἐξεδιέστησαν ἀπὸ τὴν πατρίδα των καὶ ἐξερρίστησαν, ἄλλος δι' ἐκείνους ποῦ ἐστερήθησαν τὴν ἐλευθερίαν των, ἄλλος δι' ἐκείνους ποῦ συνελέγησαν ὑπὸ τῶν ἐσθρῶν καὶ ἐγρυν ἀναμύλαται, ἄλλος δι' αὐτὸν ποῦ ἐπινίγη. Γ ἡ ποῦ ἕκαστος ἄλλος δι' αὐτὸν ποῦ ἐτάφη κάτω ἀπὸ τὴν οἰκίαν τοῦ, κανεὶς ὅμως δὲν θρηνεῖ δι' αὐτοὺς ποῦ ζοῦν ἐν τῇ ἀμαρτίᾳ. Ἐμπρὸς λοιπὸν (ἀλλ' ὅπως σὺς παρεκάλου ἐξ ἀρχῆς μὴ θεωρεῖται) δεξιά τῶν ὁσίων τι εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θλάττει αὐτὴν καὶ τί φαίνεται ὅτι τὴν θλάττει, ἐνῶ δὲν τὴν θλάττει. Παραδείγματος χάριν (ἐπεὶ μὲ παραδείγματα πρέπει νὰ διασαφηνίσω τὸν λόγον), ἕκαστον πρᾶγμα ἔχει

ὁποῖος ἔκαστε ὅλα τὰ ὑπάρχοντά του, ἀπὸ τὸν ὅποιον ἀφῆ-
ρέθησαν τὰ πάντα ἢ ὑπὸ τῶν συμφορῶν ἢ ὑπὸ τῶν λησῶν
ἢ καὶ ὑπὸ κακούργων ὑπαρξάντων, εἰς τὴν θέλωμεν αὐτὴν ἢ ζη-
μία τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνθρώπου; D Μᾶλλον δὲ ἂν θέλετε,
πρῶτον ὡς περιγράψωμεν τί εἶναι διὰ τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνθρώ-
που, ἀποῦ ὁσκληρώμεν προηγουμένως μὲ ἄλλα ζητήματα,
διὰ τὸ κατεστήσωμεν τὸν λόγον μας πλέον εὐληπτον καὶ σα-
φέστερον εἰς τοὺς πολλούς.

3. Τί λοιπὸν εἶναι ἀρετὴ τοῦ ἄνθρωπου; Μήπως τὸ νὰ ἔχῃ
χρυσὸν καλινόν, καὶ λυρὰ τσιταῖα, καὶ ἄλλα καμωμένην
ἀπὸ μεταξὺν ὑφάσματα, καὶ τῆς τῆς ποικίλους καὶ χρυσοῦ-
φάντους, καὶ φάλαρα στολισμένα μὲ πολυτίμους λίθους, καὶ
καίτην πλεγμένην μὲ χρυσοῦ σκηνία, ἢ τὸ νὰ εἶναι γρήγορος
καὶ σπαστικός, καὶ νὰ θαδίζει κοινωνικά, καὶ νὰ ἔχῃ δύναμις ἀνι-
στῆναι εἰς ἄνθρωπον γενναῖον, E καὶ νὰ ἔχῃ δύναμις ἀπαιτουμέ-
νην διὰ μακρὰς ἀποδημίας, διὰ πολέμους, καὶ νὰ ἡμπορᾷ καὶ
ἐν τῇ παρατάξει νὰ θεωρῇ ἐπιβλητικὸν παράσημα καὶ ἐν
τῇ φυγῇ νὰ σώζῃ τὸν ἑαυτὸν; Δὲν εἶναι φανερόν ὅτι ταῦτα εἶ-
ναι ἀρετὴ τοῦ ἄνθρωπου καὶ οὐκ ἄλλο; Ἄλλ' ἀκόμη τῶν ὄντων
καὶ τῶν ἡμιόνων, ποῖα θὰ εἴλεγεσθε εἶναι ἡ ἀρετὴ των; Ὅχι
τὸ νὰ ἡμποροῦν μὲ τῦκαλλον νὰ σηκώνουν βάρος, καὶ μὲ εὐκα-
λίαν νὰ διαβάσιν τοὺς δρόμους, καὶ νὰ ἔκουν πῶδα στερὰ
ὡσάν τὴν πέτραν; Μήπως θὰ εἴπωμεν, ὅτι ὁ ἐξωτερικὸς αὐ-
τῶν στολισμὸς συμβάλλει κατὰ τι πρὸς τὴν ἀρετὴν των; Κα-
θόλου. Ποῖαν δὲ ἀμπελὸν νὰ θινυιάσωμεν; Ἐξεῖνην τῆς ὁποίας
καθαρίζουν τὰ φύλλα καὶ τὰ κλήματα ἢ ἐκείνην ποὺ εἶναι κα-
τάφορος ἀπὸ καρπῶν; ⁴⁴⁷ A Καὶ ποῖα θὰ εἴπωμεν ὅτι εἶναι
ἡ ἀρετὴ τῆς ἐλάδας; Ὅταν ἔχῃ μεγάλους κλάδους καὶ πυκνὸν
τὸ φύλλον καὶ ὅταν παρυσιαίξῃ ἀφθονὸν τὸν καρπὸν τῆς καὶ
παντοῦ διεσκορπισμένον;

Ἐστὶ λοιπὸν ὡς κάνωμεν καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων; ὡς ἐξε-
τάσωμεν ἐκρίβως τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ εὐλόγησθαι ὡς
θεωρήσωμεν μόνον ἐκείνην, ἢ ὁποῖα ἐλάττει αὐτήν. Ποῖα λοι-
πὸν εἶναι ἡ ἀρετὴ τοῦ ἀνθρώπου; Ὅχι τὰ χρήματα, διὰ τὸ
φοβήσθαι τὴν πτωχείαν, οὔτε ἡ ὑγεία τοῦ σώματος διὰ τὸ φο-
βήσθαι τὴν ἀσθένειαν, οὔτε ἡ ἐκτίμησις τῶν πολλῶν, διὰ τὸ
ἀποφύγεσθαι τὴν κακὴν φήμην, B οὔτε ἀπλῶς τὸ νὰ ζῇ κανεὶς δι-
πλὴ τύχη, διὰ τὸ νὰ σοῦ προξενῇ φόβον ὁ θάνατος, οὔτε ἡ ἐλευ-
θερία, διὰ τὸ ἀποφεύγεσθαι τὴν δουλείαν, ἀλλὰ ἡ ἀκριβὴς ἐργα-
σίη εἰς τὴν ἀληθινὴν πίστιν καὶ ὁ ὁρθὸς τρόπος ζωῆς. Αὗται δὲ
οὔτε ὁ διάβολος ἡμπορεῖ νὰ τὰ ἀφαιρῇ, ἔαν αὐτὸς ποὺ τὰ
κατέχῃ τὰ διαφυλάσσῃ μὲ τὴν προσοχὴν ποὺ πρέπει καὶ
αὐτὰ τὰ γνωρίζῃ ὁ πονηρότατος καὶ ἄγριος ἐκείνος δαίμων

Διότι δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν ἀφῆρει καὶ τὴν περιουσίαν τοῦ Ἰωᾶν,
ὅχι διὰ τὸ νὰ τὸν κάμῃ πτωχόν, ἀλλὰ διὰ τὸ νὰ τὸν ἀναγκάσῃ
νὰ εἴη κάποιον βλασφημίαν καὶ κατέκαυτε τὸ σῶμα του,
ὅχι διὰ τὸ νὰ κατεστήσῃ ἀσθενὲς, ἀλλὰ διὰ τὸ νὰ καταβάλῃ τὴν
ἀρετὴν τῆς ψυχῆς. C Ἄλλ' ὅμως ἀποῦ ἐκρηκτοποίησεν ὁ-
λοὺς τοὺς δόλους του καὶ ἀποῦ τὸν ἔκαμε ἀπὸ πλοῦ-
σιον πτωχόν (αὐτὸ, τὸ ὁποῖον μᾶς φαίνεται φρικτότερον β-
λαίαν), ἀπὸ πολυτέκνον ἀπέκταν, κατεξέσκαψε ὅλον τὸ σῶμα
τοῦ χειρότερα καὶ ἀπὸ τοὺς δαίμονας τῶν δικαστηρίων, (διότι
ἐν τρυπῶν τῶσιν οἱ δυνάεις ἐκείνων τὰς πλευρὰς αὐτῶν ποὺ
πάτουν εἰς τὰς κείρας των, ὅσων κατεξέσκαψαν τὴν σάρκα
ἐκείνου τὰ σῶματα τῶν σκυλῶν) καὶ τὸν περιέβαλεν μὲ
κακὴν φήμην (διότι οἱ φίλοι του ὄντες παρόντες ἔλεγον εἰς
αὐτόν, δὲν ἐπικωρύχθης ὅσων ὅσων ἔξενον τὰ ἁμαρτήματά σου,
καὶ ἐπέρριπτον εἰς αὐτὸν πολλὰς κατηγορίας), καὶ τὸν ἐξέρι-
σε ὅχι ἀπλῶς ἀπὸ τὴν πόλιν καὶ ἀπὸ τὴν οἰκίαν του, D διὰ τὸ
τὸν μεταφέρειν εἰς ἄλλην πόλιν, ἀλλ' ἀποῦ ἔδωκεν εἰς αὐτόν
ὡσάν πόλιν καὶ ὡσάν οἰκίαν τὴν κορινθίαν, ὅχι μόνον καθόλου
δὲν τὸν κατέτρεψεν ἀλλὰ καὶ τὸν παρυσίασε λαμπρότερον
ἐνεκα τῶν ὅσων ἐναντίον του ἐσκέφθη. Αὐτὸς ὅχι μόνον δὲν
ἐστερήθη κάτι ἀπὸ τὴν περιουσίαν του, ἀν καὶ τοῦ ἀφῆκεσαν
τόσα καὶ τοιαῦτα εἶδους, ἀλλὰ καὶ μεγαλύτερον ἐξ αἰτίας
αὐτοῦ ἔκαμε τὸν πλοῦτον τῆς ἀρετῆς του. Καθόσον μετὰ ταῦ-
τα ἀπῆλause μεγαλύτεραν παρησίαν, ἐπειδὴ ἠγωνίσθη δι-
νατότερον ἁγίον. Ἐὰν δὲ αὐτὸς ὁ ὁποῖος, ἔπαθε τόσα καθό-
λου δὲν ἠδικήθη, ἂν καὶ ἔπαθε ταῦτα ὅχι ἀπὸ ἀνθρώπων, ἀλλὰ
ἀπὸ δαίμονα ποὺ εἶναι πονηρότερος ἀπὸ τοὺς τοὺς ἀνθρώ-
πους, ποῖα λοιπὸν θὰ εἶναι ἡ δικαιολογία αὐτῶν οἱ ὅποιοι λε-
γουν, ὅτι ὁ δεῖνα μὲ ἠδίκησε καὶ μὲ ἔβλαψε; E Διότι ἐν ὁ
διάβολος, ὁ ὁποῖος εἶναι γεμίτης ἀπὸ τῆς κακίας, ἀποῦ ἐ-
κρηκτοποίησε ὅλα τὰ ὄργανά του, καὶ ἀποῦ ἔριψεν ὅλα τὰ
βέλη του, καὶ ὅσα κακὰ ὑπάρχουν μετὰ τῶν ἀνθρώπων, με-
τὰ μεγάλῃς υπερβολῆς εἰς τὴν ὁδὸν καὶ εἰς τὸ σῶμα τοῦ
δικαίου τὰ ἔφερε καὶ τὰ ἀβείασε, καθόλου τὸν ἀνθρώπου δὲν
τὸν ἠδίκησε, ἀλλὰ ἄπως ἐπὶ, τὸν ὑπέβαλε περισσότερον,
πᾶς θὰ ἡμπορέσουν μερικοὶ νὰ κατηγορήσιν τὸν δεῖνα καὶ
τὸν τάδε, ὅτι ἠδικήθησαν ἀπὸ αὐτοῦ καὶ ὅχι ἀπὸ τὸν ἑαυ-
τὸν των;

4. Τί λοιπὸν; λέγουσιν μερικοὶ τὸν Ἀδὰμ δὲν τὸν ἠδί-
κησε καὶ ὑπεξέλασε καὶ ἐξεδέχετο ἀπὸ τὸν παράδεισον;
⁴⁴⁸ A Ὅχι αὐτός, ἀλλ' ἡ ἀπερισκεψία τοῦ ἀδικηθέντος, καὶ
ὅτι δὲν ἦτο συνεισὶς καὶ ὑπόσις. Διότι ἐν αὐτῷ μετε-
κρίσθη ὅσους καὶ τοιαῦτα εἶδους δόλους, καὶ παρὰ τοῦ-

τα δὲν ἡδυνήθη νὰ καταδικάσῃ τὸν Ἰωβ, πῶς δὲ ἐκυρίευε τὸν Ἀδὰμ μὲ ἀλιγώτερα μέσα ἐὰν ἐκεῖνος ἐξ αἰτίας τῆς ἀπερισκεψίας του δὲν ἐπρόδιδε τὸν ἑαυτὸν του; Τί λοιπὸν; Αὐτὸς ποῦ ἐπεσεν εἰς τοὺς συκοφαντοὺς καὶ ἔκασεν τὴν περιουσίαν του καὶ ἀπὸ τῶν ὁποίων ἀφηρέθησαν ὅλα ὅσα εἶχε, καὶ ἐξεδιώχθη ἀπὸ τὴν πατρικὴν γῆν καὶ ἐπάλασε μὲ τὴν μεγαλύτεραν πτωχείαν, αὐτὸς δὲν ἡδυνήθη. "Οχι, δὲν ἡδυνήθη, ἀλλὰ καὶ ἐκέρδισεν ἔτιν ἤτο συνεισὶς Διότη, πῆς μου, κατὰ τὴν τοῦτο παρέδωκε τοὺς ὁποσώλους; Β Δὲν ἐπάλασεν συνεχῶς μὲ τὴν πείναν, τὴν δίψαν καὶ τὴν γυμνότητα; Ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἀκριβῶς ἦσαν καὶ τόσοι παλὸ λαμπροὶ καὶ ὀνομαστοὶ καὶ ἐδέχοντο μεγάλην βοήθειαν ἀπὸ τὸν Θεόν. Τί δὲ ἐζήμιωσε τὸν Λάζαρον ἢ ἀσθένεια, αἱ πληγαί, ἡ πένια καὶ ἡ ἐγκατάλειψις ἀπὸ τοῦ ἰδικῶς του; Μήπως ἐξ αἰτίας αὐτῶν δὲν ἐπέλεχθησαν δι' αὐτὸν περισσότεροι στέφανοι; Τί δὲ ἔβλαψε τὸν Ἰωσήφ τὸ ὅτι ἀπέκτησε κακὴν φήμην καὶ εἰς τὴν ἰδιότην του κώραν καὶ εἰς τὴν ζήτην; Διότι καὶ μοιχὰς καὶ πόρνος ἐνομίζετο ὅτι εἶναι τί δὲ τὸν ἐβλάψεν ἡ δουλεία; καὶ τί τὸ ὅτι ἐστηρίχθη τὴν πατρίδα του; Δὲν τὸν θαυμάζονεν καὶ ἐσπλητίζοντο δι' αὐτὸν περισσότερον; Καὶ διὰτὶ ἀναφέρω τὴν εἰς ζήτην κώραν μετὰ τὸ αὐτὸν, καὶ τὴν πτωχείαν, καὶ τὴν κακὴν φήμην, καὶ τὴν δουλείαν; Ὁ Διότη ὁ ἴδιος ὁ θάνατος τί ἐζήμιωσε τὸν Ἀβελ, ὁ ὁποῖος συνέβη καὶ κατὰ τρόπον βίαιον καὶ πρόωρον καὶ ἐταλμήθη ἀπὸ κέρμα ἀδελφικῶς; Δὲν ἐγκαυχώμεθα διὰ τοῦτο εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς οἰκουμένης; Βλέπετε λοιπὸν πῶς ὁ λόγος ἀπέδειξε περισσότερον τῶν δυνῶν ὑπεραέθη; Διότι οὐκ μόνον ἀπέδειξε ὅτι κανεὶς δὲν ἀδικεῖται ἀπὸ κανένα, ἀλλὰ καὶ ὅτι περισσότερον κερδίζουν ὅσοι προσέκουν τοὺς ἐαυτοὺς των.

Διὰ πᾶν λόγον λοιπὸν λέγουσι ὑπάρχουν τιμωρίαι καὶ καλῶσαι. Διὰτὶ ὑπάρχει γένοα, διὰτὶ ὑπάρχουν πόσι ἀπειλαί, ἐὰν κανεὶς οὕτω ἀδικεῖται, οὕτω ἀδικεῖ. Τί λέγει; Διὰτὶ συγκρίσεις τὰ πράγματα; Διότι ἐγὼ δὲν εἶπα ὅτι κανεὶς δὲν ἀδικεῖ, ἀλλ' ὅτι κανεὶς δὲν ἀδικεῖται. Ὁ Καὶ πῶς εἶναι δυνατόν, λέγουσι, νὰ ἴδωμεν πολλοὶ καὶ κανεὶς νὰ μὴ ἀδικεῖται; "Εἶναι ὅπως οὕς τὸ ἐδίδαξα τώρα. Ἐπειδὴ καὶ τὸν Ἰωσήφ τὸν ἡδίκουν οἱ ἀδελφοὶ του, αὐτὸς ὅμως δὲν ἡδυνήθη καὶ ἐναντίον τοῦ Ἀβελ ἐσπεύθη κακὸν ὁ Καὶν ὅλλ' αὐτὸς δὲν ἐπαιθε κανὲν κακόν. Διὰ τοῦτο ὑπάρχουν τιμωρίαι καὶ καλῶσαι. Διὰτὶ ὁ Θεός, δὲν καταργεῖ τὰς τιμωρίας ἐνέκα τῆς ἀρετῆς τῶν πασόντων, ἀλλ' ἐνεκα τῆς κακίας τῶν πανούργων θέτει τὰς τιμωρίας. Διότι ἂν γίνοντι λαμ-

πρότεροι ὅσοι ὑποφέρουν ἀπὸ τοὺς κακοβόλους, αὐτὸ δὲν ἀρκεῖται εἰς τὴν πρόθεσιν τῶν κακοβόλων, ἀλλ' εἰς τὴν καρτερίαν ἐκείνων ποῦ πάσκουν. Β Διὰ τοῦτο καὶ ταχιστοῦνται καὶ προετοιμάζονται δι' ἐκείνους μὲν τὰ θροῦβια τῆς ἀρετῆς των, δι' αὐτοὺς δὲ αἱ τιμωρίαι τῆς πονηρίας. Καὶ ἀφῆρσαν τὰ κτήματα; Λέγει «Ἐγὼ μὲν ἐξῆλθον ἐκ κοιτίας μητρὸς μου, γυνὸς καὶ ἀπελείψωμαι» (Ἰωβ 1, 21). Καὶ πρόσθεσε ἐκεῖνο τὸ ἀποστολικόν «Οὐδὲν γὰρ εἰσηγγέμεν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον» ἄλλον δὲ οὐδὲ ἐξενεγκεῖν ἢ ὑπάρχεσθαι (Α' Τιμ. 6, 7). Σὲ ἐκακολόγησαν καὶ οὐ περιέλαυσαν μὲ ἀναριθμήτους ὀθρεὶς ὀριζόμενοι; Ἐνθυμήσου ἑκείνον τὸν λόγον ποῦ λέγει «Οὐαὶ ὑμῖν, ὅταν καλῶς ὀρέεσθε πάντες οἱ ἄνθρωποι» (Λουκ. 6, 26) καὶ «Χαίρετε, καὶ σπαρτάτε, διὰν ἐσθάλωσι καθ' ὑμῶν ὄνομα πονηρῶν» (Ματθ. 23, 11). Σὲ ἐξώρισαν μακράν; 449 Α Σκέψου ὅτι δὲν ἔχεις ἐδῶ πατρίδα, ἂν δὲ θέλῃς καὶ νὰ φιλοσοφήσῃς, ἔχεις τὴν ἐντολήν νὰ θεωρῇς ὅλην τὴν γῆν ὡς τὴν ζήτην. Ἀλλὰ μήπως ἐπίσης εἰς ἀσθένειαν δοράσαν; Πῆς ἐκεῖνο τὸ ἀποστολικόν «Ὅσοι ὁ Θεὸς ἡμῶν ἄνθρωπος διασφείρεται, τοσοῦτοι ὁ εἶπ ἀνακαινοῦνται ἡμέρη τῇ ἡμέρᾳ» (Β' Κορινθ. 4, 16). Ἀλλὰ ὑπέστη κανεὶς θάνατον βίαιον; Σκέψου τὸν Ἰωάννην καὶ τὴν κεφαλὴν του ποῦ ἐπεσπότη εἰς τὸ δεσποτήριον καὶ μετεφέρθη ἐπὶ δίσκου καὶ δόθη ὡς ἀμοιβὴ εἰς τὸν καρὸν τῆς πόρνῃς. Σκέψου τὰς ἀραιὰς ποῦ οὐ περιμένουν διότι ὅλα αὐτὰ τὰ παθήματα, ὅταν ἀδικῶς γίνονται ἀπὸ ἓνα ἐναντίον κάποιου, καὶ τὰ ἀναρτήματα λόνουν καὶ τὴν δικαιοσύνην φέρουν. Β Τόσον παλὸ ὠφελοῦν αὐτοὺς ποῦ τὰ ὑποφέρουν μὲ γενναίότητα.

5. "Οταν λοιπὸν οὔτε ἡ χρηματικὴ ζημία, οὔτε αἱ συκοφαντίαι καὶ καταγορίαι, οὔτε ἡ ἐξορία, οὔτε τὰ νοσήματα καὶ αἱ δοκιμασίαι, οὔτε αὐτὸ ποῦ φαίνεται νὰ εἶναι σφοδρώτερον ὅλων, ὁ θάνατος, βλάπτουν τοὺς πάσκοντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὠφελοῦν περισσότερον, ἀπὸ ποῦ δύνασαι νὰ ποῦ δειλὴς κάποιον ἀδικούμενον, διὰν ἐξ ὅλων τῶν ἀναγῶν δὲν ἀδικεῖται; Διότι ἐγὼ θὰ προσπαθίσω νὰ ἀποδείξω τὸ ἀντίθετον, ὅτι δηλ. ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι διαπράττουν αὐτὰ, αὐτοὶ εἶναι ποῦ περισσότερον ἀδικοῦνται καὶ προσβάλλονται καὶ πάσκουν τὰ ἀνεπανόρθωτα. Διὰτὶ ποῖος ἤμπορεῖ νὰ γίνῃ ὀβλιώτερος ἀπὸ τὸν Καὶν, ὁ ὁποῖος ἐδίδε αὐτὴν τὴν συμπεριφορὴν πρὸς τὸν ἀδελφόν του; Ὁ Τί δὲ ἐλεεινότερον ἀπὸ τὴν γυναῖκα τοῦ Φιλίππου, ἡ ὁποία ἀπεκοφόλιζε τὸν Ἰωάννην; Τί δὲ ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ἰωσήφ, οἱ ὁποῖοι τὸν ἀπώλησαν καὶ τὸν ἐξώρισαν εἰς ζήτην γῆν; Τί δὲ ἀπὸ τὸν

διόβολον, ὁ ὁποῖος ἐπιρροήν ἐκ τῶν ἰσχυρῶν συμφορῶν. Διότι οὐκ ἔστι μόνον διὰ τὰ ἄλλα, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτὰ θὰ πειρηθῇ ὅσα μὲ τὰς συνθήκας τιμαρίας. Εἶδες πῶς καὶ ὁδῶ ὁ λόγος ἀπέδειξε περισσότερα τῶν ὧν ὑποκρίνεται; Ὅτι οὐκ ἔστι μόνον καμμίαν ζημίαν δὲν ὑφίστανται οἱ ὑβριζόμενοι ἀπὸ τοῦ ἐκθροῦ τῶν ἄλλων καὶ ὅτι τὸ καθέ τι σπέρχεται ἐναντίον τῆς κεφαλῆς τῶν κακοβούλων; Διότι ἐπειδὴ οὕτως ὁ πλοῦτος, οὕτως τὸ νὰ εἶσαι ἐλεύθερος, οὕτως τὸ νὰ μένης εἰς τὴν πατρίδα σου, **Β** οὕτως τὰ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἀνέφερον, εἶναι ἀρεταὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ κακοβούματα τῆς ψυχῆς. εἶναι ἐβλογον, ὅταν γίνεται εἰς αὐτὰ ἡ βλάβη, καθόλου νὰ μὴ ζημιώνεται ἡ ἀνθρωπίνη ἀρετὴ. Τί λοιπὸν συμβαίνει, ἂν ζημιωθῇ κανεὶς εἰς τὴν ἰδίαν τὴν οὐσίαν τῆς ψυχῆς του; Οὕτως εἶπε ὁ (ζημιωθῇ) ζημιώνεται ἀπὸ κανένα ἄλλου ἀλλὰ μόνος του καὶ ἀπὸ τῶν εαυτὸν του.

Πῶς μόνος του καὶ ἀπὸ τῶν εαυτὸν του, λέγει: "Ὅταν κακοποιηθῇ ἀπὸ κάποιου, ἢ τοῦ ἀφαιρεθῇ ἡ περιουσία, ἢ ὑποστῇ κάποιον ἄλλην φθορὰν προσβολῆν, καὶ εἴτῃ κάποιον βλασφημίαν, ἐξημερώθῃ μὲν εἰς αὐτὴν τὴν περὶ τῶν καὶ ἐξημερώθῃ πολὺ, δοὶ ὅμως ἀπὸ ἐκείνου πού τὸν ἠγάπησεν, ἀλλὰ ἔνεκα τῆς ἰδικῆς του μικροψυχίας. **Ε** αὐτὸ δηλαδὴ πού εἶπα προηγουμένως θὰ εἶπω καὶ ἔτι, κανεὶς ἀνθρώπος, ἀκόμη καὶ ἂν εἴναι ἀπεύρους φορὰς πρὸς πονηρὸν, ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἐκείνου δαίμονα πού μὴς ἐχθρεύεται διαρκῶς, διὰ τὸν ἡθελόν, δὲν θὰ ἠμπορούσε νὰ προσβάλλῃ κανένα κατὰ χειρότερον καὶ σκληρότερον τρόπον. Ἄλλ' ὁ μὴς ὁ φοβερός, αὐτὸς δαίμων δὲν ἠμάρτανε τὰ ὑποκαλίπτει καὶ νὰ καταβάλλῃ τὸν πρὸ τοῦ νόμου, τὸν πρὸ τῆς χάριτος, ἂν καὶ ἔργων ἐναντίον του ἀπὸ παντοῦ ἴσα καὶ ὅσον περὶ βέλη. Τόσον μεγάλη εἶναι ἡ ἀνωτερότης τῆς ψυχῆς.

Καὶ ὁ Παῦλος: Δὲν ἐπαθε τόσο δεινὰ, τὰ ὁποῖα δὲν εἶσι εὐκόλως οὕτως νὰ ἐπιμετρηθῶμεν; ⁴⁵ **Α** Ἐφρακίσθη, ἐδέσθη μὲ αὐσίδας, ἐπαίρειτο καὶ περιεφέρετο, ἐμαστιγύνετο ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, ἐλκετολεῖτο, ἐτραυματίζετο τὸ σῶμα του οὐκ ἔστι μόνον μὲ μαστίγια ἀλλὰ καὶ μὲ ράβδους, ἐναυόγει, ἔπαιτε πολλὰς φορὰς εἰς τὰς χεῖρας Ἀσίων, ὑπέφερε πόλεμον ἀπὸ τοῦ ἰδικοῦ του, ἐδέκετο κτυπήματα ἀπὸ τοῦ ἐκθροῦ, ἀπὸ τοῦ ἐκ γυναικὸς, ὑφίστατο ἀναισθημάτων κατατρεγμούς, ἐπάλοιε μὲ τὴν πᾶσαν καὶ τὴν γυναικίαν, καὶ ὑπέμενε ἄλλας πυκνὰς καὶ συνεχεῖς περιστάσεις καὶ θλίψεις. Καὶ ποῖα ἡ ἀνάγκη νὰ λέγωμεν πολλὰ; Καθεὶ ἡμέραν ἀνέμελλετο ὅλα ὅμως ἂν ὑφίστατο ἴσα πολλὰ καὶ τοιοῦτοι εἶδους ἔκ μόνον δὲν εἶπε καμμίαν βλα-

σημίαν, ἀλλὰ καὶ ἐκαίρετο δι' αὐτὰ καὶ ἐκαυότο. **Β** καὶ ἄλλοι μὲν λέγουσι: Ἐκαίρω ἐν τοῖς παθήμασι μου (Κολ. 1, 24). ἄλλοι δὲ πάλιν: «Ὅς μόνον ὁ, ἀλλὰ καὶ καυαίνετο ἐν τοῖς θλίψεσιν» (Ρωμ. 8, 3). Ἐν ταῖς ἐκείναις καὶ ἐκαυότο ἐνὸς ἐπασκε τόσα πολλά, ποῖαν συγγνώμην θὰ ἔχῃς εὐὸς καὶ ποῖαν ἀπολογίαν, ὁ ὁποῖος οὕτως τὸ ἐλαττωτικὸν ἡμῶν δὲν ὑπομένεις καὶ ὅμως βλασφημῇ;

Γ. Ἀλλὰ ἀδικούμεν, λέγει, καὶ ἄλλον τρόπον, καὶ ἂν ἀκόμη δὲν βλασφημῶ. Ὅταν μὲν ἀφαιρεθῶν τὰ κρήματα, λέγει, γίνωμαι ἀκρῆστος διὰ τὴν ἐλεημοσύνην, δικαιοσύνη εἶναι αὐτὸ καὶ πρόφασις. Διότι, ἐν δὲ τούτῳ λυπησῶμαι, μᾶλλον καλῶς, ὅτι ἡ πενία δὲν γίνεται ἐμπόδιον διὰ τὴν ἐλεημοσύνην. Διότι καὶ ἂν εἴσαι πλείους φορὰς πτωχός, **Γ** δὲν εἶσαι πτωχότερος ἀπὸ ἐκείνην πού εἶχε μίαν φούρταν ἀλεύρου μόνον, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλην ἢ ὅποια εἶχε δύο μόνον ὀβολούς, ἀλλ' ὅμως καὶ αἱ δύο προσέφερον ὀλόκληρον τὴν περιουσίαν τὴν εἰς αὐτοῖς πού εἶχαν ἀνάγκην, καὶ ἐθαυμάσθησαν πάρα πολύ. Καὶ ἡ ἴση πενία τῶν δὲν ἔγινε ἐμπόδιον εἰς τὴν ἴσην φιланθρωπείαν, ἀλλ' ἔγινε ἡ ἐλεημοσύνη τῶν δύο λεπτῶν ὅσον πλουσία καὶ ἐξόλογος ὥστε ἐπεκίανε ὅλους τοὺς πλουσίους, καὶ ὑπερέβαινε ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι προσέφερον πολλοὺς στατήρας, μὲ τὸν πλοῦτον τῆς γνώμης καὶ μὲ τὴν μεγάλην ἀξίαν τῆς προθυμίας. Ὅποτε οὕτως ἐδῶ ὁδύσθαι, ἀλλὰ καὶ περισσότερον καρδίζεαι, μὲ ὀλίγην εισφοράν λαμβάνων λαμπρότερον στεφάνου **Δ** ἀπὸ ἐκείνου, οἱ ὁποῖοι καταθέτουν τὰ πολλά. Ἄλλ' ἐπειδὴ, καὶ ἂν αὐτὰ τὰ εἰκόμενα κυρίας φορὰς, αἱ φιλοφρονέται ψυχαί, οἱ ὁποῖοι εὐκαρίστως κυλινθοῦν εἰς τὰ θυσιακά, καὶ ἄδυναθὸς ἀπολαμβάνουν τὸ πρῶγμα τῆς ζωῆς αὐτῆς, δὲν θὰ ἀπεχάρουν εὐκόλως νὰ ἀπομακρυνθῶν ἀπὸ τῆς ἀντὶ τοῦ σαπίζον (διότι τοιοῦτο εἶναι τὸ εὐκαρίστη τῆς ζωῆς αὐτῆς), οὕτως δέκονται νὰ ἀφίσουν τὰς σκιάς, ἀλλ' οἱ μὲν λογικῶς προσελάνονται καὶ εἰς ἐκεῖνα καὶ εἰς αὐτὰ, οἱ δὲ ἐλαττωτέροι καὶ ἀθλιώτεροι περισσότερον μὲν εἰς ἐκεῖνα, ἐλάττωτα δὲ εἰς αὐτὰ ἐμπρός, ὅς ἀφαιρέσωμεν τὰ φαεινὰ καὶ ἐπικρατῆς προσωπεία **Ε** τῆς αἰσχύνης καὶ ἀσκήτου μορφῆς τῶν πραγμάτων αὐτῶν, καὶ ὅς δειλόμεν τὴν ἀπὸ τῆς γυναικὸς ἢ ὁποῖα ἔῃ σὺν ἐτοίρῳ. Διότι κατὰ μέτρον εἶναι ἡ τοιοῦτου εἶδους ζωὴ ἢ ὁποῖα δίδει τὴν προσοκὴν τῆς εἰς τὴν ἀπόλαυσιν, τὸν πλοῦτον καὶ τὴν δύναμιν γυναικὸς αἰσχύνης, ἀσκήτου καὶ πολλὴν ἐντροπὴν, πλημμελισμένην ὁπὸ ἀπείαν, ὁρῶν καὶ πικρίαν. Ἀλλοῦτε αὐτὸ κυρίως εἶναι πού σπερᾷ τοὺς κυριευμένους ἀπ' αὐτὴν τὴν

ζωὴν ἀπὸ κάθε συγγενή, διὸ ἐνῷ ἡ ζωὴ αὐτὴ εἶναι πλημμελῶμενη ἀπὸ αἰσίου καὶ πολλῆν πικρίαν, εἶναι εἰς αὐτοὺς ἐπιθυμητὴ καὶ περιζήτητος, ὅν καὶ εἶναι γεμάτη ἀπὸ ἀναριθμήτου κακοῦ, φόβου, αἵματος, κρημνούς, σκοπέλους, καὶ φρόνους, καὶ φόβου, καὶ ἰσχύος, καὶ φρόνους, 411 Α καὶ θυσιῶν, καὶ ἐπιβουλῆν, καὶ φροντίδα διαρκῆ καὶ μέμνησιν, καὶ δὲν ἔχει κανένα κέρδιον, οὐτε ἀποφέρει κανένα ὄφελος, ἔκ τῶν τόσων κακῶν, παρὰ κόλασιν μόνον καὶ τιμωρίαν καὶ διαρκεῖς θανάτους. Καὶ ἐνῷ εἶναι αὕτως ἡ ζωὴ φαίνεται ἀξιοζήλευτος καὶ περιζήτητος εἰς τοὺς πολλούς, πράγμα τὸ ὅποιον ἀπορρέχει ἐκ τῆς μαρίας τῶν κυριευθέντων ἀπ' αὐτῆν, καὶ δὲ ἀπὸ τῆν ἄξιαν τοῦ πράγματος. Ἐπειδὴ καὶ τὰ μικρὰ παιδιὰ θυμωθῶσιν καὶ ποτιζοῦν μὲ τὴ παιγνιδικῶς, δὲν δύνανται ἄλλως νὰ νοιώσωσιν καθόλου δοῦν πράγματα ἀρμόζον εἰς τοὺς τελείους ἄνδρας. Ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν συγκαταφέρονται διὰ τὸ μικρὸν τῆς ἡλικίας τῶν Β αὐτοὶ δὲ καὶ δύνανται νὰ ἀπολαύθωσιν, διότι, ἐνῷ εὐρίσκονται εἰς ἡλικίαν ὄριμον, ἔχουσιν γνώμην παιδικὴν καὶ συμπεριφέρονται περισσότερο ὀνύκῃ καὶ ἀπὸ ἐκεῖνα.

Πῶς μοι διατὶ εἶναι ἀξιοζήλευτος ὁ πλοῦτος; Εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀρχίσωμεν ἀπὸν προοίμιον ἀπὸ ἐξῆς, διότι φαίνεται εἰς τοὺς πολλούς ποῦ εἶναι ἄριστοι ἀπὸ τὴν θάρσειν αὐτῶν ἡσθάνονται, πῶς εἶναι πολυτιμότερος ἀπὸ τὴν ὕψην καὶ τὴν ζωὴν, καὶ ἀπὸ τῶν ἑσάντων τῶν πολλῶν καὶ ἀπὸ τὴν καλὴν ἐπιθυμίαν, καὶ ἀπὸ τὴν πατρίδα, καὶ ἀπὸ τοῦ γνωστούς, καὶ ἀπὸ τοῦ φίλου, καὶ ἀπὸ τοῦ συγγενεῖς, καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα. Καὶ ὑπεβόηκε λοιπὸν ἡ φωνὴ αὐτῆ μετρί τὸ πύνητα καὶ ἡ κήρυξ αὐτῆ ἐκυριεύσε γῆν καὶ θάλασσαν. Καὶ δὲν ὑπάρχει κανεὶς ποῦ νὰ σῶσῃ τὴν φλόγον αὐτῆν. Ὁ αὐτοὶ δὲ ποῦ τὴν συνδουλίζουσιν, εἶναι ὅλοι αὐτοὶ ποῦ ἐκυριεύθησαν ἀπὸ τὸ πῶτος, καὶ οὐκ δὲν ἐκυριεύθησαν ἀκόμη, οὐδ' νὰ κυριευθῶν. Καὶ ἡμπορεῖ νὰ ἴδῃ κανεὶς τὸν καθένα καὶ ἄνθρωπον καὶ γυναῖκα καὶ δοῦλον καὶ ἐλευθέρου καὶ πλούσιον καὶ πτωχὸν νὰ μεταφέρει κατὰ τὴν δύναμιν τοῦ θυμῶτος καὶ νὰ προσφέρει πολλὴν τροφὴν εἰς τὴν φλόγον αὐτῆν ὥσπερ κατὰ τὴν διαρκείαν αὐτῆς ἡμέρας ὅσοι καὶ τῆς νυκτός· γὰρ δὲ ἀπὸ αὐτῶν δὲν εἶναι ἀπὸ ὅλα καὶ αὐτὰ φράγματα (δὲν εἶναι τοιοῦτοι εἶδος ἡ φλόγα), ἀλλὰ ἀπὸ φωνῆς καὶ κινήσεως, ἡδονῆς καὶ παρανομιῆς. Διότι ἀπὸ αὐτῶν ἀναίμεται τὸ εἶδος αὐτῆς τῆς φλόγας. Διότι καὶ οἱ πλούσιοι δὲν σιωποῦσιν καὶ ἀναίμεται τὴν ἀνάγκην αὐτῶν ἐπιθυμίαν, καὶ τὸ ἐπιθυμῶντες ἐλαττωθῶσιν τὴν ἀκούσμεν, καὶ οἱ πτωχοὶ δὲν εἶναι νὰ φθάσωσιν ἐκείνους, καὶ κάποιον λύσσει

ἀσθενέστερος καὶ μανία ἀκατάσχετος καὶ ἀσθενεὶς ἀσθενέστερος, κυριεύει ὅλον τὸν ψυχῆς. Αὐτοὶ δὲ ἔρωτες νύκτ' ἕκαστον ἔρωτα, τὸν ἄλλο καὶ τὸν ἐκβάλλει ἀπὸ τὴν ψυχῆν. Καὶ οὕτως ὑπάρχει λόγος φίλος, οὐτε συγγενεῖς, καὶ οὐκ ἔγω φίλος καὶ συγγενεῖς; Ὅστις γυναῖκα αὐτῆ ποιεῖ, ἀπὸ τὰ ὅποια ἡ ἡμπορεῖ νὰ γίνῃ εἰς τοὺς ἄνδρας ἡγαυιότερον. Ἐντούτοις ὅλα εἰσπνέονται κατὰ καὶ καταπονεύονται, διὰ τὴν ἡμῶν καὶ ἀνάνθρωπος αὐτῆ κυρία δαῖον κυριεύουσιν κυριεύει τὸν ψυχῆς ὅλον. Διότι ὡσὲν κυρία αὐτῶν αὐτῶν ἡμῶν, καὶ ὡσὲν τύραννος ἀπαιτῶν, ὡσὲν θύρατος, σκληρὰ καὶ ὡσὲν πόρνη κοινὴ καὶ πολυκάματος. Ἐ καὶ αὐτοὶ ποτιζοῦν καὶ κατακυριεύει, καὶ καταδικάζει μὲ ὀνύκῃ τοὺς κινδύνους καὶ τιμωρίας θούρας ἐπισημῶσιν νὰ τὴν ἐπισημῶσιν· εἶναι φοβερά καὶ ἀμετάκλητα, ἄγρια καὶ σκληρά, ἔκ τῶν πρῶτον θανάτου, μέλλον δὲ θανάτου, καὶ ἀπὸ λύπης καὶ λείονα ἀγριώτερον, φαίνεται δι' εἶναι εὐγενεῖς καὶ ποτιζοῦν καὶ γλυκύτερα ἀπὸ τὸ μέλι εἰς τοὺς εὐγενεῖς καὶ αὐτῆ. Καὶ ἡμῶν καὶ ὅλα κάθε ἡμέραν καλεῖται ἑναίμενον τὸν καὶ ἀνασκάπτει θάλασσαν καὶ τοὺς ὀρηγεῖ εἰς κρημνούς. 412 Α καὶ εἰς σκοπέλους καὶ πλέκει ἀπὸ τῆς ψυχῆς ἐναντίον τῶν καὶ φαίνεται πᾶσιν νὰ κῆρη αὐτῶν ἀξιοζήλευτος ὥσπερ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἰδίους ποῦ ἔχουσιν κυριεύει, ὅσον καὶ εἰς ἐκείνους ποῦ ἐπιθυμῶν νὰ κυριεύει. Καὶ ὅπως ὁ κήρυς ποῦ κυριεύει εἰς τὸν κήρυκα καὶ εἰς τὸν θόρυπον, ἐκαστοῦται καὶ ἀπολαύθωσιν, καὶ ὅπως οἱ κήρυκες ποῦ ἀντιπαρατίθενται διαρκῶς τὴν κυριεύει, εἰς λοιπὸν καὶ οὐκ ἐκυριεύθησαν ἀπὸ τὴν ἀπαιτήθειαν εἶναι περισσότερο ἐπιθυμῶντες καὶ ἀπὸ αὐτῶν τὰ ἑαυτῶν. Διότι αὐτῆ ἡ ἀρετὴ εἶναι μεγαλυτέρα καὶ ὁ θυμῶτος θρηνηνότερος. Διότι ἐνῷ διεκδικεῖται τὴν ζωὴν τῶν πᾶσι εἰς τὸ πᾶσι αὐτῆ νομίζουσιν οὐκ ἀποκομίζονται ἀπὸ αὐτῶν πολλὰν ἡδονήν· αὐτῆ δὲ ὀφείλεται οὐκ εἰς τὴν φωνὴν τοῦ πράγματος, ἀλλὰ εἰς τὴν μεγάλην κυριεύει τῆς ἀρετῆς ψυχῆς. Τοῦτο δὲ εἶναι χειρότερον ἀπὸ τῆς ἀλλοτρίαν τῶν ἑαυτῶν ἐκείνης. Β Ὅπως λοιπὸν εἰς τὸν θόρυπον καὶ εἰς τὴν κυριεύει, αὐτῆ δὲ εἶναι ὁ θόρυπος καὶ ἡ κορυφὴ ἀλλὰ ἡ ἀλλοτρίαν τῶν ἑαυτῶν καὶ ἔχουσιν πέσει μετὰ εἰς αὐτῶν. Εἴτι αὐτῶν καὶ οὐκ ἐκ τῶν ἑαυτῶν ἀσθενέστερος.

7. Καὶ πᾶς ἡμποροῦμε νὰ θεωρηθῶμεν αὐτοὺς, καὶ εὐρίσκονται εἰς τὴν κατὰ τὴν αὐτῶν. Ἀν ἡμεῖς καὶ οἱ νομίζουσιν τὸ αὐτῶν τῶν νὰ καθάρσιν τὸν καὶ τὸν καὶ δεχθῶν τὰ λεγόμενα. Διότι τὰ μὲν ἄλλα ὅσα δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τὰ μεταστροφή κανεὶς καὶ νὰ τὰ ἀποκαταστήσῃ.

ἀπὸ τὴν ἀκάθαρτον διαμονὴν τῶν· διότι σπερόνται λογι-
κοῦ· τὸ δὲ ἡμερωτάτων τοῦτο γένος, τὸ ὅποιον ἔχει ποικι-
σθῆ με σκῆψιν καὶ λόγον, ἐννοῶ τὸν ἄνθρωπον, ἂν βελήσῃ,
εἶναι εὐκόλον καὶ μάστις πολὺ εὐκόλον νὰ τὸν ἀπαλλάξῃς
ἀπὸ τὴν θόρυβον ἐκείνον καὶ C ἀπὸ τὴν θρωπιάν, καὶ ἀπὸ
τὴν κοριαν καὶ ἀπὸ τὴν ἀγρίαν. Διὰ πᾶσαν λόγον, ἄνθρω-
πε, σοῦ φαίνεται ὅτι ὁ πλοῦτος εἶναι πολυπόθητος; Διὰ τὴν
ἀπόλαυσιν ἐν γένει ποῦ ἀντλείεται ἀπὸ τὰ τραπέζια; Διὰ τὴν
τρεφὴν καὶ τὴν περιποίησιν ποῦ κατέχει με τοὺς ὑπηρέτας;
Διὰ τὸ εἶναι δύνανται καὶ τοὺς ἀκούοντας νὰ ἀντιμετωπίζῃ καὶ
νὰ εἶναι εἰς οὓλους φοβερός; Διότι δὲν θὰ ἡμπορούσας νὰ
ἀναφέρῃς ἄλλας μίτιας παρὰ τὴν ἡδονήν, καὶ τὴν κολακεί-
αν, τὴν φέσιν καὶ τὴν τιμωρίαν· διότι ὁ πλοῦτος οὐτε σο-
φώτερον, οὐτε φρονιμώτερον, οὐτε καλλώτερον, οὐτε συνε-
πώτερον συνιᾷται νὰ κἀνῃ τὸν ἄνθρωπον, οὐτε χρηστόν,
οὐτε φιλόνηρον, οὐτε δυνατότερον ἀπὸ τὴν ἀργίαν, οὐτε
καλλίτερον ἀπὸ τὴν καλίαν, οὐτε ἀνώτερον ἀπὸ τὰς ἡδο-
νῆς· δὲν μαθαίνει τὸν ἄνθρωπον νὰ εἶναι μετριοπαθής, οὐτε
τὸν διδάσκει νὰ ἔχῃ συστολήν, D οὐτε κάποιο ἄλλο μέρος
τῆς ἀρετῆς εἰσάγει καὶ φυτεύει εἰς τὴν ψυχὴν. Οὐδὲ δύνα-
ται νὰ εἴπῃς διὰ τὸ ἀπὸ τοῦς ἄλλους εἶναι εἰς ἑσένα αὐτὸς
μικροότερον περιζήτητος καὶ περσιότερον ποθητός. Διότι
ὅτι μόνον δὲν γνωρίζει κανένα ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ νὰ φυτεύσῃ
ἢ νὰ καλλιεργήσῃ, ἀλλὰ καὶ ἂν ἀκόμη τὰ εὖρη συγκεντρι-
μένα, τὰ θάπτει, τὰ ἐμποδίζει, τὰ καταξοφᾷ· περικὸ δὲ
τὰ ἔρριζώνει καὶ φυτεύει τὰ ἀντίθετα αὐτῶν, ἀκολασίαν
ἀμετρον, θυμὸν ὀκταρον, δογὴν ὀκταρον, ἀλαζονείαν, ὑπε-
ρηφάνειαν, μαρτίαν. E Ἄλλὰ ἄρ' μὴ ἐμνήσθῃς περὶ αὐτῶν
διότι ἴσως ἔχουν κυριεύθῃ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀσθένειαν δὲν ἀ-
νέχονται νὰ ἀκούσῃς περὶ ἀρετῆς καὶ καλίας, δὲν ἀνέχου-
ται νὰ βλέπουν ὅτι κατηγοροῦνται συγχρόνως καὶ ἐλέγχου-
νται, διότι εἶναι ὅλοι παραβεβημένοι εἰς τὴν ἡδονὴν καὶ εἰς
αὐτῆς δουλεύουσιν. Εμπρός λοιπόν δι' ἀφήσας ὡς ἐβώ τὸ
ῥῆμα αὐτό, καὶ δι' ὡρμηκὴν εἰς τὴν μέσσην τὰ ὑπόλοιπα, καὶ
νὰ εἴπωμεν, ἂν ὁ πλοῦτος ἔχῃ κάποια ἡδονήν, κάποια τι-
μωρίαν, ὅτι ἐγὼ βλέπω τελείως τὸ ἀντίθετον. Καὶ ἂν θέλετε
εἰς ἐξέτασιν πρῶτον τὰς τραπέζας τῶν πλουσίων καὶ τῶν
ἐν ἐσθίᾳ, καὶ ὡς ἐρησθήσασιν δοσεῖς γευματίζουσιν, 433 A ποῖοι
οὐκ ἐκείνοι οἱ ὅποιοι κυρίως ἀπολαμβάνουσιν τὴν καθαράν
καὶ γνησίαν ἡδονήν; Αὐτοὶ οἱ ὅποιοι περνοῦν τὴν ἡμέραν
ἐν ἀπληλαμένῳ ἐπάνω εἰς τὴν κλίνην καὶ συνδέουσιν τὰ
ἄκραία γεύματα μετὰ τὴν μεσημέριαν καὶ τραγούνην μέχρι σκα-
μνῶν καὶ ἀνάουσιν τὴς σποθήρας, καὶ μετὰ τὸ ὑπερῶγον φαρ-

τὴν τῶν τροφῶν κάνουν τὸ πλοῖον νὰ θυθῇται καὶ τὸ κα-
ράβι νὰ πλημμυρίζῃ; αὐτοὶ οἱ ὅποιοι καταπνέουσιν τὴν ψυ-
χὴν εἰς τὸ ναυάγιον τοῦ σώματος καὶ ἐπινεύουσιν δεσμὰ διὰ
τὰ πόδια, τὰ χέρια καὶ τὴν γλῶσσαν τῶν, καὶ περισφίγγουσιν
ἄλλον τὸ σῶμα τῶν μετὰ τὰ δεσμὰ τῆς μέτης καὶ τῆς ἀκαλα-
σίας, τὰ ὅποια εἶναι χειρότερα ἀπὸ τὰ δεσμὰ σιδηρῆς ἀλυσί-
δας, καὶ δὲν ἔχουν ὕπνον ἥσυχον καὶ καθαρὸν, B οὐτε εἶ-
ναι ἀπληλαγμένοι ἀπὸ δυνεῖρα φοβερά καὶ εἶναι δυσανα-
στεροὶ τῶν τραλλῶν καὶ εἰσάγουσιν μέσα εἰς τὴν ψυχὴν τῶν
δαίμονα ἀδιέντροπον καὶ γίνονται περιγελῶς εἰς τοὺς ὑπη-
ρέτας τῶν, μᾶλλον δὲ καὶ τραγωδία καὶ δοκρῶν ἀφορμὴ
εἰς τοὺς καλυτέρους ἐξ αὐτῶν, καὶ δὲν γνωρίζουν κανένα
ἀπὸ τοὺς παρόντας, οὐτε ἡμποροῦν νὰ ἀκούσῃς καὶ νὰ εἴ-
πουν κάτι, ἀλλὰ ὀρηκτικῶς ἀπαγοῦνται ἀπὸ τὸ ἀνάκλιντρα
εἰς τὴν κλίνην, ἢ ἐκείνοι ποῦ προσέκουν καὶ ἐπαγορεύουσιν
καὶ ἀναλόγως τῆς ἀνάγκης κανονίζουν τὸ μέτρον καὶ πλε-
ουν γαλήνια εἰς τὴν ἑσπέραν τῶν καὶ ὡσὺν τὸ καλλίτερον κα-
ρύκειον εἰς τὰς τροφὰς καὶ εἰς τὰ ποτὰ ἔχουν τὴν πείναν
καὶ τὴν δίψαν· διότι τίποτε δὲν φέρει τὴν ἡδονὴν καὶ
τηγείον, C ὅσην τὸ νὰ ἐγγίξῃ κανεὶς τὴν τράπεζαν διὰ πει-
νῆς καὶ διψῆς καὶ νὰ γνωρίζῃ ὡσὺν χάρισμα μόνον τὴν ἀ-
νάγκην καὶ νὰ μὴ ὑπερβαίνει τὰ βριά της, οὐτε νὰ εἰσάγῃ
εἰς τὸ σῶμα τοῦ θάρους μεγαλύτερον ἀπὸ δ.π. ἡμπορεῖ νὰ
σημώσῃ.

8. Ἄν δὲ ἀπιστῇς εἰς τὸν λόγον μου παρατήρησε κα-
λῶς τὰ σώματα καὶ τῶν δύο, καὶ τὴν ψυχὴν ἐκαστοῦ. Δὲν
εἶναι τὰ σώματα τῶν διατιμωμένων, ὁγκρατικῶς (διότι μὴ ποῦ
ἀναφέρεις αὐτὸ ποῦ σπανίως συμβαίνει, καὶ ἂν ὑπάρχουν
ἀσθενεῖς ἀπὸ κάποια ἄλλη περιστάσις, ἀλλὰ κρίνε ἀπὸ
δύο πάντοτε καὶ συνεχῶς συμβαίνον), δὲν εἶναι τὰ σώμα-
τα τῶν διατιμωμένων ὁγκρατικῶς εὐρωστά, καὶ αἱ σποθήρας
τῶν δυναμωμένων D ἐπιτελοῦν τὸ ἔργον τῶν μετὰ πολλὴν τὴν
ἐνδοκλίαν, τῶν ἄλλων δὲ πλαδαρά καὶ περισσώτερον μελα-
κά καὶ ἀπὸ τὸν κηρὸν καὶ πολιορκούμενα ἀπὸ κληθῶς νοση-
μάτων· διότι καὶ ποδάγραι καταλαμβάνουσιν αὐτοὺς, καὶ τρέ-
μουλα ἀδικασολόγητα, καὶ γῆρας πρόωρον, καὶ πανοκέφαλοι,
καὶ παρξήματα, καὶ στοματικά θλάθαι, καὶ ἔλκευμα ἀμέ-
τρητος, καὶ διαρκῶς ἔχουν ἀνάγκην ἱατρῶν, καὶ συνεχῶς φαρ-
μάκων, καὶ καθημερινῆς θεραπείας. Αὐτοὶ, πῆς μου, εἶναι
ἐκτάριστα αὐτά. Καὶ ποῖος ἀπὸ τῶν γνωρίζοντες τὰ πρὸν-
ματα θὰ εἴπῃ τί εἶναι ἡδονή; Διότι ἡ ἡδονὴ γίνεται τότε
ὅταν προσηγῇ ἡ ἐλευθερία καὶ μετὰ ἀκολουθήσῃ ἡ ἀπόλαυ-
σις· ἂν δὲ ἀπέλευσις ὑπάρχῃ, ἐπαθυμία δὲ ποιηθῇ δὲν φαί-

νεται, ἡ ἡδονὴ φεύγει καὶ ἐξαφανίζεται. Εἰς αὐτὸ ὁρι-
θῶς καὶ οἱ ἀσθενεῖς, ἂν καὶ ἔχουν ἐνσωμῶν των ἐξαιρετικῶς
φραγτὰ, αἰσθάνονται ναντίαν καὶ φαίνονται ἐνοχλούμενοι
καθὼς τὰ πρᾶγμα ἐπειδὴ λείπει ἀπὸ αὐτοῦ ἡ βρεξίς, ἡ
ὁποῖα κάνει τὴν ἀπόλαυσιν γλυκυτάτην. Διότι οὕτως τὰ πρᾶ-
γμα, αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ, οὐτὲ τὰ ποτά, ἀλλὰ ἡ βρεξίς τῶν
πρωγόντων ἔχει τὴν δόξαμιν νὰ γεννᾷ τὴν ἐπιθυμίαν, καὶ
νὰ προξενῇ τὴν εὐχαρίστησιν.

Διὰ τοῦτο καὶ κάποιος σοφὸς ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἐγνώριζε τὰ
περὶ ἡδονῆς ἀκριβῶς καὶ ἤξευρεν νὰ φιλοσοφῇ περὶ τοῦ-
των, ἔλεγεν· ⁴²⁴ Α. «Ψυχὴ ἐμπειλημένη κηρίαις ἐμπαί-
ζει» (Παροιμ. 27, 7). Δεκνόντων ὅτι ἡ ἡδονὴ ἔγκειται οὐκ εἰς
τὴν φύσιν τῆς τροφῆς, ἀλλὰ εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἀνθρώ-
πων πρὸς τὴν τροφήν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ προφήτης ἐπαρρησιάζει τὰ
θαύματα τὰ ὁποῖα ἐγένοντο εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ εἰς τὴν ἐρη-
μὴν μεταξὺ τῶν ἄλλων εἶπε καὶ τοῦτο, ὅτι «Ἐκ πέτρας μέλι
ἐκτόρασεν αὐτοῖς» (Ψαλμ. Π' 17). «Ἄν καὶ ποῦθεν δὲν
φαίνεται ὅτι ἡ πέτρα ἀνέβλυσε μέλι δι' αὐτοὺς; τὶ λοιπὸν
σημαίνει τὸ λαλῆναι. Ἐπειδὴ ἦσαν κουρασμένοι ἀπὸ τῶν πο-
λὺν κόπων καὶ τὴν ὁδοπορίαν καὶ ἦσαν κυριευμένοι ἀπὸ
μεγάλῃν δίψῃς ἐπιπτον εἰς τὸ ψυχρὰ ὕδατος, ἔχοντες ἀντὶ
ὀρεκτικῶς μεγάλου τὴν δίψαν, διὰ τὴν παροστήσῃ τὴν ἡδο-
νὴν ἐκείνων τῶν πηγῶν. Εἶπε μέλι τὸ νερό, διὰ ἐπειδὴ ἐ-
γενετο πρᾶγμα μέλι, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἡδονὴ τοῦ ὕδατος συνη-
γινέσκει τὴν γλυκύτητα τοῦ μέλιτος διὰ τὸ ὅτι δαπάντες
προσέθεσαν οἱ ἀπολαύσαντες αὐτὰ. Ὅταν λοιπὸν αὐτὰ εἶναι
ἔχουν, καὶ κανεὶς δὲν δύναται νὰ ἀναλέγῃ, καὶ ἂν εἶναι ὑ-
περβολικῶς ἀναίσθητος, δὲν εἶναι ἀποφάνεραι ὅτι ἡ καθα-
ρὰ καὶ εὐακρινὴς καὶ δυνατὴ ἡδονὴ εὐρίσκεται εἰς τὰς τρο-
φὰς τῶν πενήτων. Καὶ οὕτως εἰς τὰς τροφὰς τῶν πλο-
ούτων ἡ ἡδονή, ἡ δδελυγμία καὶ ὁ πλούσιος. Καθὼς εἶπε ὁ
σοφὸς ἐκεῖνος ἀνὴρ· «Καὶ τὸ ἡδὲ παρενοχλεῖν δοκεῖ» (Πα-
ροιμ. 27, 7).

9. C. Ἀλλὰ θὰ εἴπῃ κάποιος, ὅτι ὁ πλοῦτος παρέχει τι-
μὴν εἰς θεοῦ τὸν ἔχον, καὶ τοὺς κάνει ἁκανοὺς νὰ ἀντη-
μισθίουν τοὺς ἐκθροῦς μετ' εὐκολίαν. Διὰ τοῦτο λοιπὸν, πέ-
μου, οὐκ φαίνεται ποσὸς καὶ περικρίτης, διὰ τὸ ὅτι ἡμέ-
τερος ἐν τῷ μὲν τῷ χειρότερον πάθῃ, ὁδηγεῖ εἰς ἔλαττον τὴν ὁ-
γὴν, καὶ μεγαλοποιεῖ τῷ φυσικῷ τῆς δοξαζομένης, καὶ
ἡμῶν καὶ ποικίλῃ ἀπὸ τὴν ὑπερηφάνειαν; Δι' αὐτὸ
κυρίως πρέπει νὰ τὸν ἀποφένωμεν ὑποκριτικῶς, διότι
ἐκτείνει εἰς τὴν ψυχὴν μας μερικὰ θηρία ἄγρια καὶ φοβερά,
καὶ μὴ ἀποστρέφῃ τῆς πραγματικῆς ἀπ' ἄλλου πηγῆς, καὶ

μὴς καὶ τὴν ἀντίθετον φήμην, δίδων εἰς αὐτὴν κρῖμα
ἐκείνης καὶ τοιούτοις τῶν παρουσιάζει εἰς τοὺς ἡμετέ-
ρους, καὶ τοὺς πείθει νὰ νομίσουν ὅτι αὐτὴ εἶναι ἐκεῖ-
νη, ἐνῶ εἰς τὴν πραγματικὴν δὲν εἶναι, ἀλλὰ μόνον κα-
τὰ τὴν ὅσον φαίνεται ὅτι εἶναι. Ὅπως δηλαδὴ τὰ κάλλη
τῶν πορνῶν γυναικῶν, γίνονται μετ' ἡμετέρας καὶ μετ' ὁμο-
στροφῶν, τὴν δὲ αἰσφάν καὶ ἡσυχίαν ὁ-
φιν κέρνουν νὰ φαίνεται καλὴ καὶ ἡραία εἰς αὐτοὺς πρὸς
ἀπαυτῶν, ἐνῶ δὲν εἶναι· ἔτσι ἀκριβῶς καὶ ὁ πλοῦτος, διὰ τῆς
θίρας παρουσιάζει τὴν κολακίαν εἰς τὴν.

Μὴ ἐλάττης δηλαδὴ δοῦς ἐπαίνους γίνονται φανερώς
διὰ φόβον καὶ καλοσύνην, διότι αὐτὸ εἶναι τὰ κρῖματα καὶ
οἱ οὐκ ἀλλὰ ἐξέτασε τὴν συνέτησιν ἐκείνου ἐκ τῶν τοι-
ούτων καλῶν. Εἰ καὶ θὰ ἴδῃς μέσα νὰ σὲ καταδικάζουν ὁ-
μοῦτοι κατ' ἡμέρας, νὰ σὲ ἀποστρέφονται καὶ νὰ σὲ μι-
σοῦν χειρότερα καὶ ἀπὸ τοὺς μεγαλυντέρους ἐκθροῦς καὶ ἀν-
τιπάλους σου καὶ ὅταν κάποτε ἐπερχομένη μεταβολὴ πραγ-
μάτων ἡδύνατο νὰ ἀφανίσῃ καὶ νὰ φανερώσῃ τὰ προσώπων
πρὸς ὁμοῦτοι αὐτοὺς ὁ φόβος, τότε θὰ ἴδῃς καλὰ, ὅπως
ἀκριβῶς δὲν ἔφη ὁ ἔλεος εἰς τὰ πρόσωπα ἐκεῖνα θερμώ-
τησαν ὅτινα, ὅτι καθ' ὅσον τὸν προηγούμενον χρόνον εὐ-
ρίσκετο εἰς τὴν μεγαλυντέραν περιφρόνησιν ἐκείνων οἱ ὁ-
ποῖοι σὲ ἐπεριποιούντο, καὶ ἐνέμμεζον ὅτι σὲ ἐξέτιμον ἐκεῖνοι
οἱ ὁποῖοι τόσον πολὺ σὲ ἐμίσουν καὶ σὲ περιέλουσαν κατὰ
θανάσιν μετ' ἀναριθμήτους ὕβρεως. ⁴²⁵ Α. καὶ ἐπεθύμουν νὰ
σὲ ἴδουν εἰς τὰς μεγαλυντέρας συμφορὰς. Διότι τίποτε ἄλ-
λο δὲν ἡμπορεῖ τόσον νὰ γεννήσῃ τὴν ἀντίληψιν, ὅσον ἡ
ἀρετὴ, ἐκτίμησιν καὶ κατηνυχασμένην, ὅτι πλάσθῃ, ὅτε
κρημνίσῃ μετ' ὁμοῦτοι ἀπ' αὐτῆς, ἀλλὰ ἀληθινὴν καὶ γνη-
σίαν πρὸς ἀπὸ καμμίαν δύσκολον περιστάσιν δὲν ἀνατρέ-
ται.

10. Ἀλλὰ θέλες νὰ ἐκδικηθῇς αὐτοὺς πρὸς σὲ ὁμοῦτοι.
Καὶ δι' αὐτὸν λοιπὸν κυρίως τὸν λόγον, ὅπως μόλις πρὸ ὁ-
λίγου ἀνέφερα, πρέπει νὰ ἀποφεύγεται ὁ πλοῦτος, διότι σὲ
ποικίλῃ νὰ διδάξῃς τὸ ἔλεος εἰς τὸν ἑαυτὸν σου καὶ κα-
θιστὰ βαρυντάς τὰς εὐθύναις σου εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν καὶ
τὰς τιμωρίας ἀνυπολόγους. Διότι τόσον μεγάλο κακὸν εἶναι
τὸ νὰ ἀνταποδῇς τὸ κακόν, ὥστε καὶ τὴν φιλοφροσύνην
τοῦ Θεοῦ ἀνακαλεῖς. Β. καὶ τὴν συζύγησιν πρὸς ἑκὲν ὁδοῖς διὰ
τὰ ἀμέτρητα ἁμαρτήματα τὴν καθιστὰ ἄκυρον. Διότι αὐτὴ
πρὸς ἑλπίδα τὴν ἄψιν διὰ τὸ κρῖμα τῶν μυρίων ταλάντων
καὶ πρὸς δδέρχῃ τὸν ὅμοιον μόνον μετ' ἡμῶν παρὰ κληρὸν σου,
ἐπειδὴ ἐκτείνει ἐκατὸν δηνάρια ἀφελόμενα εἰς αὐτὸν ἀπὸ τῶν

συνδουλόν του, ήτοι, επειδή ζήτει να τιμηθήται αυτός που τὸν ἡλίκαυε, προεκάλεσε τὴν κατάντησιν ἐναντὶν τοῦ ἑαυτοῦ τοῦ ἐξ αἰτίας τοῦ πόθου τοῦ ἐπέδειξε εἰς τὸν συνδουλόν του Δι' αὐτὸν ἄλλα, παρὰ μόνον διὰ τοῦτο παρέρθη εἰς τοὺς βασανισμοὺς καὶ ἐκκομποσθήσῃ καὶ ἐλαθὲν ἐνταλθὴν ἡ ἀντιστροφή τὰ μύρια τῶν ἁπάντων. Δὲν ἔτυχε καμιάς συνάντησις, οὕτε ἀπολήψεως, ἀλλ' ὑπερέφερε φορβὰ καὶ διετήρησεν τὴν ἀντιστροφή ἀλλόκληρον τοῦ χρόνου, **Ε** τοῦ ὁποῖου προσηγορευμένους ἡ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ τοῦ εἶπε καρίετα. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ὁ πλοῦτος εἶναι, περιζήτητος εἰς σέ, πᾶς ἰου, ὁποῖα οὐκ ὀνύγει εὐκόλως εἰς τοιαύτην ἀριότητα, Δι' αὐτὸν ἀκριβοῦς τὸν λόγον πρέπει να τὴν ἀποστρέψωσι. Ἄς ἐσθρῶν καὶ ἐνίστηται καὶ γερῶσιν ἀπὸ πολλοῦς χρόνου. **Α** ἡ πτωχεὶα λέγει κάποιος μὲς κόνα: νὰ διασκορπίσῃ, καὶ πολλὰς φορὰς νὰ ἐκτομίζῃμεν θλασθήμονας λόγους καὶ νὰ ἐποφύρῃμεν πράγματα δουλοπρεπῆ. **Ο**ὗς ἡ πτωχεὶα ἀλλ' ἡ μικροψυχία. Ἐπειδὴ καὶ ὁ ἁλόφρων ἦτο πτωχὸς καὶ μέλειστο πολὺ πτωχὸς καὶ οὐκ μὲν τὴν πτωχεῖαν εἶχε καὶ ἀδύνατον μικροτέρῳ ἀπὸ κάθε πτωχεῖας ἡ ἀσπία ἔκανε καὶ πτωχὴ τὴν πτωχεῖαν βαρύτεραν. **Δ** Καὶ οὐκ μὲν τὴν ὁσθένειαν ἦτο ἔργου προστασία καὶ ἑσπερεῖο θεραπείας καὶ περικαίσεων, πράγματα τὰ ὁποῖα ἔκανον τὴν πτωχεῖαν καὶ τὴν ὁσθένειαν πτωκτέραν. Διότι, τοῦ καθέναν ὅς' αὐτὸν καὶ μόνον του εἶναι δύσνηρόν, όταν δὲ θέν ὑπάρχουν αὐτοῖς, ὁ ὁποῖος θὰ τὸν περικυβήσῃ τοῦ κακῶν γίνεται μενωλίζον, ἡ φλόγα περισφύρι- τέρα ἡ ὁδὸν μικρότερα ὁ κερμὲν ἀγρύπτειος, ἡ τραυμία ὁσομρότερα ἡ κέλιμος φλογυμώτερος. Καὶ δὲ κάποιος ἐξ' ὅσων μὲν προσοχίται, οὐκ μὲν αὐτὸ ὑπῆρχε καὶ ἐν ἅλλῳ, τέτατον κακόν, ἡ ὁφθαλμὶ καὶ ἡ καλοσμία τοῦ πλουτοῦ γέφυρος του. **Ε** Ἄν δὲ θέλῃς νὰ εὐρωμῇ καὶ κάποιον ἄλλο πτωχόν, κακὸν τὸ ὁποῖον τοῦ ὑπέλαβε τὴν φλόγα καὶ τοῦτο θὰ τὸ ἴσῃς καλῶς εἰς αὐτόν. Διότι οἱ μόνον ἐξ ἡ τραυμῆς ὁ πλοῦτος ἐκείνους, ἀλλὰ καὶ οἱ δεύτερους καὶ τριτὴν φορὰν καὶ ὁ- κούη πολλὰς φορὰς τὴν ἡμέραν τὸν ὁσθένει καὶ ἡ πτωχὴ κακῶς. Διότι ἴσθι πεπρωμένους εἰς τὴν ἐξόφλιν του, φοβήσῃ Θεοῦ ἐλευσινήσῃ τσανωδίας καὶ ῥυτισσοῦσας νὰ κατασκευαίνῃσθαι καὶ λιβνῆναι φυλῆναι πρὸς τὸν ἐβλίπε μόνον. Καὶ ὅπως οὕτε αὐτὸ ἐλάσας τὸν ἀπάντηοντων ἐκείνων εἰς τὴν νὰ βοηθήσῃ τὴν πτωχεῖαν ἐκείνων. Ἄλλ' ἀκρίβως μὲν παρῆσθε σφαιρικῆς τρέψεως, καὶ κατὰ τὴν εἰς πληρὴ καὶ οὐκ οὐκ ἀπρόσβου- κυ-

1. Στόχος: Αρχαία ελληνική άνω και κάτω της 15ης αιώνα, αλφάβητο, κριτική
την επί του παρόντος μεθόδους. Πόλες παρουσιάζει, αόριστη, οι βιβλιογραφία.

[illegible]

11. Δῶτι τί ἐπαρξένησε ἡ ἀσθένεια εἰς τὸν πτωχὸν Λαζάρου, Καὶ τί ἡ ἔλλειψις προστάτει, Καὶ τί ἡ ἔκδοσις τῶν σκύλων, Καὶ τί ἡ γεγονοία του πρὸς τὸν κακὸν πλοῦσιον, Καὶ εἰς τί ἡ πολλὴ μεγάλῃ πολυτέλειᾳ καὶ ὑπερκόψει καὶ

αγορά εμπορίου, (1) κατέκρινε της πόλεως κατάστασην περιδόντου διὰ τῆς αμπελῆς τῆς ἡλιανῆς καὶ τῆς ἀρρολιάσεως

ἡ ἡθική φανούλης ἐκεῖνου ἐξημέωσε τὸν ἀθλητὴν τοῦτον. Μήπως τὸν κατέστρεψεν ἀσθενέστερον διὰ τοῦς ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς ἀγῶνας; Τί δὲ ἐβλάψεν τὴν ψυχικὴν του δύναμιν; Τίποτε· μάλιστα δὲ τὰ τόσα πολλά δεινὰ καὶ ἡ σκληρότης τοῦ πλουτοῦ, τὸν ἐδυνάμωσαν περισσότερο καὶ ἔγιναν ἀφορμὴ εἰς αὐτὸν δι' ἀναρρήτους στεφάνους καὶ προσέθεσαν εἰς αὐτὸν θραύσει καὶ αἰχμησὶν μισθοῦ καὶ αἰτίαν διὰ μεγαλύνεσθαι ἀρετῆς. Ἐξαιτίας δὲν ἐστεφανώνατο μόνον διὰ τὴν πτωχείαν του, οὐκ ἐπὶ τὴν πείναν, οὐτε διὰ τὰς πληγὰς, οὐτε διὰ τὰς γλύσσας τῶν σκύλων. Ἀλλὰ διὰ τὸ ὅτι ἐνῶ εἶχε τοιοῦτον γείτονα, καὶ ἐνῶ καθὲς ἡμέραν ἐβλάπτετο ἀπὸ αὐτοῦ καὶ περισφονεῖτο διαρκῶς, μὲ γενναίωτα μὲ πολλὴν καρτερίαν ὑπέμενε τὸν πειρασμὸν τοῦτον ὁ ὁσιὸς δι. δλίγον ἀλλὰ παρὰ πολὺ διεφλέγε καὶ τὴν πενίαν του καὶ τὴν ἀσθενείαν του καὶ τὴν ἐγκατάλειψίν του.

Καὶ τί ἐπαθε ὁ μακάριος Παῦλος πρὸς μὲν Διότι πίστευε δὲν μὲ ἐμποδίζει νὰ ἀναφέρω πάλιν τὸν ἄνδρα. Μήπως δὲν ἐδόθη αὐτῷ ἀδικίαν θροῦν ὑπὸ δοκιμασίας; 437 Α. Πίσαν λοιπὸν βλάβην ὑπέστη ἐκ τούτου. Μήπως δὲν ἐστεφανώνατο πολὺ περισσότερον ἐκ τούτου, ἐκ τοῦ ὅτι ἐλιμοκτόνη, ἐκ τοῦ ὅτι ὑπέφερε ἀπὸ τὸ κρυόν καὶ τὴν γυμνότητά ἐκ τοῦ ὅτι πολλὰς φορές ἐπληγύνετο μὲ μαστιγὰς, ἐκ τοῦ ὅτι ἐλιθοβολεῖτο, ἐκ τοῦ ὅτι ἐκουάγει. Ἀλλ' ἐκεῖνος ἦτο Παῦλος λέγει κάποιος, καὶ ἐκλεκτὸς τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ὅμως καὶ οἱ αὐτοὶ ἦτο εἰς ἐκ τῶν δώδεκα, καὶ ἐκλεκτὸς καὶ αὐτὸς τοῦ Χριστοῦ. Ἀλλ' οὐτε τοιοῦτο ἦτο εἰς ἐκ τῶν δώδεκα, οὐτε ἡ κλήσις τοῦ ἀφείλεται. Ἐπειδὴ δὲν εἶχε διαθέσειν μένουσαν πρὸς τὴν ἀρετὴν. Ἀλλ' οὐδὲν Παῦλος, ἂν καὶ ἐπάλαιε πρὸς τὴν πείναν, ἂν καὶ ἐπιτερεῖτο τῆς ἀναγκαίας τροφῆς, ἂν καὶ ἐπαυσε τόσα κάθε ἡμέραν, μὲ πολλὰν προθυμίαν ἐπρεσε τὴν οὐδὸν ἢ ἡποία ὑφίσταται πρὸς τὸν οὐρανόν. Ἐκεῖνος δὲ, ἂν καὶ προ αὐτοῦ ἐκλήθη, ἢ ἂν καὶ ἀπέλαυσε τὰ αὐτὰ μὲ ἐκείνους, ἂν καὶ ἐμύθη τὴν ἀνυπόστην φιλοσοφίαν ἂν καὶ μετέσχε εἰς τράπεζαν ἱερῶν καὶ εἰς τὰ φοβεράτατα ἐκεῖνα δεῖπνα καὶ ἐλαβε τὴν τράψιν, ὥστε καὶ νεκροῦς νὰ ἐγείρῃ καὶ λεπροῦς νὰ καθάρῃ καὶ δαίμονας νὰ ἐκβάλῃ καὶ ἦκουσε πολλὰς φωνὰς τοῦς περὶ ἀκτινοσύντης λόγους, καὶ ἐπὶ τόσων χρόνων συναναστρέφει μὲ τὸν ἴδιον τὸν Χριστόν, καὶ ἔγινε ταῦτας τῶν χρημάτων τῶν πτωχῶν, διὰ νὰ ἐξη μὲ αὐτὸ παρηγορίαν εἰς τὸ πάθος του (διότι ἦτο κλέπτης), οὐτε κατὸν ὄλων αὐτῶν ἐβελτίωθη δι' αὐτὰ ἀπέλαυσε τὴν ἐπιείκειαν ἀπὸ τοῦ Σωτῆρος. C. Ἐπειδὴ ἐρησὶ ἐγνώριζεν ὁ Χριστὸς, ὅτι ἦτο φιλάργυρος καὶ θὰ καταστρέφετο ἀπὸ τὸν θρωπὸν καὶ πρὸς τὸ

κρήματα. Ὁς μόνον δὲν τὸν ἐπιώρρησε τότε διὰ τοῦτο, ἀλλὰ διὰ νὰ καταπραῖνῃ τὸ πάθος του. Ἐνεπιστεύθη εἰς αὐτὸν καὶ ἡ χρημάτων τῶν πτωχῶν διὰ νὰ ἡμπορέσῃ νὰ κορτάσῃ τὴν φιλοκρημασίαν καὶ νὰ μὴ καταπέσῃ εἰς τὸ φρικτὸν ἐκεῖνο βάρβαρον προλαβόντων διὰ τοῦ μικροτέρου κακοῦ τὸ μεγαλύτερον.

12. Ἔτσι εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις ἐκεῖνον, ὁ ὁσιὸς δὲν θέλει νὰ ἀδικῇ τὸν αὐτὸν τοῦ κανεῖς ἄλλος δὲν θὰ ἡμπορέσῃ νὰ ἀδικήσῃ ἐκεῖνον δὲ ὁ ὁσιὸς δὲν θέλει νὰ προσέκη, καὶ νὰ προσφέρῃ μόνος του δι. ἡμπορεῖ, κανεῖς ποτὲ δὲν θὰ τὸν ἀφελήσῃ διὰ τοῦτο πρὸς κέρυν σου καὶ ἡ θαυμασία σοφία τῶν Γραφῶν. D. Ὡσὸν εἰς κάποιαν εἰκόνα ὑψηλὴν καὶ μεγάλην καὶ πλατυτάτην, ἀνέγραψε τοὺς βίους τῶν ἁλαινῶν καὶ ἐξέτεινε τὴν διήγησιν ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ μέχρι τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ δεικνύει εἰς σὲ καὶ τοὺς νικημένους καὶ τοὺς στεφανωμένους διὰ νὰ σὲ διδάξῃ δι. ὄλων αὐτῶν, ὅτι ἐκεῖνον ὁ ὁσιὸς δὲν ἀδικεῖται ἀπὸ τὸν αὐτὸν του, κανεῖς ἄλλος δὲν θὰ ἡμπορέσῃ νὰ ἀδικήσῃ, καὶ ἂν ἀδικῇ ἀλόκληρος ἢ οἰκουμένη ἐγείρῃ ἐναντίον του σκληρὸν πόλεμον. Δι. οὐτε δυσκολία πραγμάτων, οὐτε ἀλλαγὰι περιστάσεων, οὐτε ἀπελαί ἀρκούντων οὐτε θροῦ καὶ ἀπὸ κατατρεγυρόσ, οὐτε πλῆθος ὑπὸ συμφορὰς, οὐτε ὅλος ὁ σι φρετὸς ὄλων τῶν ἀνθρωπίνων κακῶν ἂν συρμεντραθῇ, ἡμπορεῖ νὰ μετακινήσῃ. E. καθόλου τὸν γενναῖον, τὸν πρόθυμον, τὸν προσεκτικόν. Ὅπως πάλιν τὸν ἀδιάφορον, καὶ ἀμελεῖ καὶ ἀπὸ τῶν ἴδιον αὐτοῦ του προδομένων, καὶ ἂν τὸν περιβάλλουν ἀναρίθμητοι φροντίδες τῶν ἄλλων δὲν τὸν κάνουν καθόλου καλύτερον. Τοιοῦτο λοιπὸν μὲς ἐφανέρωσε καὶ ἡ παραβολὴ περὶ τῶν ἀνθρώπων ἐκεῖνον, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ μὲν ἔπαυσε τὴν σκίαν τοῦ ἐπὶ τῆς πέτρας, ὁ δὲ ἐπὶ τῆς ἁμμου. Τοῦτο δὲ ἐλέχθη, δι. διὰ νὰ ἐννοήσωμεν ἁμρον καὶ πέτραν, οὐτε αἰσιοδομὴν λίθων, καὶ ὁροφὴν οὐτε ποταμούς. 438 Α. καὶ θροῦν καὶ ἀνέμους σφοδροὺς ποῦ προσβάλλουν τὰς αἰσιοδομὰς ἀλλὰ διὰ νὰ ἐκλύθημεν αὐτὰ ὡς ἀνακατασκευὰς εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν κακίαν, καὶ νὰ ἴδωμεν ἔτσι, ὅτι ἐκεῖνον, ὁ ὁσιὸς δὲν ἀδικεῖ τὸν αὐτὸν του, δὲν τὸν ἀδικεῖ κανεὶς. Λοιπὸν οὐτε ἡ θροῦ, ἂν καὶ ἐπαυσε ραγδαίως, οὐτε οἱ ποταμοί, ποῦ προσέπιπτον μὲ πολλὴν ὀρμὴν, οὐτε οἱ ἄγριοι ἀνέμοι ποῦ ἐκτοπίζον μὲ δύναμιν μεγάλην ἐσθλύνον τὴν οἰκίαν ἐκεῖνον. Ἀλλ' ἔμεινε καὶ ἀκατάβλητος καὶ ἀκίνητος διὰ νὰ μὴθῃ, ὅτι ἐκεῖνον, ὁ ὁσιὸς δὲν προσδίδει τὸν αὐτὸν του, οὐδεμίαν δοκιμασίαν δύναται νὰ τὸν βλάψῃ. Ἡ δὲ οἰκία τοῦ ἁλλου κατέρρεεν ἐκείνους. B. ὅτι ἔνεκα τῆς προσβολῆς τῶν ἐναντίον στοι-

πόσον μεγάλα έγιναν ὅχι μόνον διὰ τοῦτο, διὰ τὴν δυνάμειν αὐτῶν ποῦ ἐκτελεῖοντο, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν διατηρήσασιν τῆς μεγαλειότητος ἐκείνης ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς θεογνωσίας τὴν ὅποιαν ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς ὁ Μωϋσῆς καὶ φανεῖ ἀπὸ παντοῦ ἤρχοντα, αἱ ὁποῖαι ἐμπορεύοντο τὸν Κύριον Ἐκθέσει καὶ ἡ θάλασσα ἐφανόζει τοῦτο μεταβαλλομένη ἄλλοτε μὲν εἰς ἑλκὸν ἄλλοτε δὲ πάλιν εἰς θάλασσαν. Καὶ τὰ νερά τοῦ Νεβίλοι ἀφῆκον τὴν ἰδίαν φωνὴν μὲ τὰ νὰ μεταβάλλωνται εἰς ἄλγη. Καὶ οἱ θαυμαστοὶ καὶ τὸ στρατόπεδον ἐκείνο τῶν ἀκρίδων καὶ ἡ κάμψις καὶ ἡ ἐρυσσὴ οὐτὴ ἐλεγεν εἰς ὅλον τὸν λαόν καὶ τὰ ἐν τῇ ἀρχῇ καταρτά, τὸ μάννα ἢ σὴλη τοῦ πυρός, ἢ νεφέλη τὸ ὀρεῖον, ὅλα τὰ ἄλλα ἐγίναν ὡς ἐν βίβλῳ τότε εἰς αὐτοὺς καὶ ὡς ἐν γράμματι ἀνεξέλεγκτα τὰ ὅποια κάθε ἡμέραν ἐννοῦν διειρηγμένα εἰς τὴν νύκτα τὸν καὶ ἔχουν εἰς τὴν διάνοιάν των. **400 Α** Αλλ' ὅμως ὕστερον ἀπὸ τούτων καὶ ταιαύτην φροντίδα περὶ αὐτῶν, μετὰ τὰς ἀνεκφράστους ἐκείνας πρὸς αὐτοὺς εὐεργεσίας μετὰ τὸ μέγεθος τῶν θαυμάτων, μετὰ τὴν ἀνέκλιπτον προσοσίαν, μετὰ τὴν διαρκὴ διδασκαλίαν μετὰ τὴν κατήχησιν τὴν διὰ τῶν λόγων μετὰ τὴν παραίνεσιν τὴν διὰ τῶν ἔργων, μετὰ τὰς λοιμὰς νίκας, μετὰ τὰ πράγματα τὰ παράδοξα, μετὰ τὴν ἀφθονίαν τῶν τροφῶν, μετὰ τὴν περίσσειαν τῶν υδάτων ἐκείνων, μετὰ τὴν μεγάλην ὁδόν, τὴν ὅποιαν ἐκέρχοντο εἰς ἀλόκληρον τὴν ἀνθρωπότητα, ἐπειδὴ ἦσαν ὀφθαλμοὶ καὶ ἀναίσθητοι προσεκύνοντες ὡς ὅσοι καὶ ἐλάτρευον κεφαλὴν θεός καὶ ἠθέλον νὰ τὰ ἀναγνωρίσουν θεός, **Β** ἂν καὶ εἶδον προσφύτους εἰς τὴν νύκτα τὴν αἰγύπτου, ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ εὐεργεσίας καὶ ἂν καὶ ἀπελάμβανον καὶ ἄλλα πολλὰ ἀκόμη.

14. Ὁ δὲ λαὸς τῶν Νινευιτῶν, ὁ ὁποῖος ἦτο δαίρβαρος καὶ ἀλλόφυλος, ἂν καὶ εἰς οὐδὲν ἐκ τῶν ἀνωτέρω εἶχε μετασχεῖ, οὔτε μικρόν, οὔτε μέγαλον, οὔτε λόγον, οὔτε θαύματα, οὔτε ἔργα, οὔτε διδασκαλίαν, ἐπειδὴ εἶχε καίτοιον ἀνθρώπων νὰ αἰσθῆται ἀπὸ ναυτήων ὁ ὁποῖος οὐδέποτε προηγουμένως συναναστάσει· μετ' αὐτῶν, ἀλλὰ τότε διὰ πρῶτην φοράν νὰ ἐμφανίζετο εἰς αὐτοὺς ἡ παρουσίαι καὶ νὰ λέγῃ· «Ἐν τρεῖς ἡμέραι, καὶ Νινεὶ ἡ καταστραφείσα» (Ἰωνά 3, 4), πόσον ἡλλαξάν καὶ ἐγίναν καλύτεροι ἀπὸ τὰς ἀλιγὰς αὐτὰς λέξεις καὶ ἄφοδ' ἀπέβαλον τὴν προηγούμενην κακίαν. **Γ** ὁ δὲ λαὸς πρὸς τὴν ἀρετὴν διὰ τῆς μετανόιας ὥστε

2. Ἐρροῖθι. Ὁ ὅσος τοῦτο τῆς ἀναγεννάς τῶν ἁρσιβας. 3. 4. 2η παρατίθεται εἰς τὰς διδασκαλίας. εἰς τὰ ὅποια φανερύεται, ὡς μωρὴν λευκὴν κηλίδαν καὶ ἐπαίρει μεγάλως κατεστραφός.

το

ὅτι τὸν λαὸν καὶ ἀδικούντα

τὸ ἀνακαλέσας τὴν ἀπόφασιν τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ στερεώσων τὴν πόλιν ποῦ ἐκείνη καὶ νὰ ἀποκηρύκων τὴν θεογνωσίαν διὰ τὴν καὶ νὰ ἀπαλλαγὸν ἀπὸ κάθε κακῶν διὰ τὴν «εἶδε ὁ Θεός» λέγει· «ἔτι ὁπότε ἐκείνος ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτῶν τῆς πονηρίας καὶ ἐπέστρεψεν ἐπὶ τὸν Κύριον» (Ἰωνά 3, 10). Πᾶς ἀποκηρύσσῃ τὴν μοῖαν καὶ ὅπως ἦτο μεγάλη ἡ κακία τῶν διεργασμένων ἢ πονηριῶν τῶν δυσκολοῦς περὶ τοὺς πληγαί των καὶ τοῦτο ἡννοεῖ ὁ προφήτης ὅταν λέγει· «ἀνέβη ἡ κακία αὐτῶν ὥστε τοὺς οὐρανοὺς». Αὐτοὶ 1. 2. φανερωμένων μὲ τὴν ἀπόστασιν αὐτῶν τὸ μέγεθος τῆς κακίας αὐτῶν. Αλλ' ὅμως τὴν ὁσὴν κακίαν, ποῦ τόσον ἐκτελέσθη καὶ ἠννοεῖ, ὥστε νὰ φθάσῃ καὶ μέχρι τοῦ οὐρανοῦ τὴν εἰς τρεῖς ἡμέρας. **Δ** εἰς χρόνον συντοκισμάτων μὲ τὰς νύκτας λέξεις τῆς σπουδῆς ἤκουσαν ἀπὸ ἑνὸς ἀνθρώπου ἄγνωστον ἔχον ναυαγὸν ἰόσον τὴν ἐξήλεκτον, τόσον τὴν ἐξηλεκτῶσαν ὅσον τὴν ἐκλεκτῶσαν, ὥστε νὰ ἀκριβοῦν νὰ ἂν κηρύσσον αὐτοὺς λόγους, ὅτι εἶδεν ὁ Θεός, ὅτι ἠπέστη ἡ κακία ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτῶν τῆς πονηρίας, καὶ μετενόησαν αὐτοὶ ἡ κακίαν, ἡς εἶπεν ὁ Θεός ποιῆσαι οὐτοῦτο. Ἰωνά 3, 10. Βλέπει, ὅτι ὁ φρόνιμος καὶ προσεκτικός ὅχι μόνον καθόλου, δὲν ζημιωνετὰ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ σταματᾷ τὴν θεωρητικὴν ὁρμήν. Ὅποιος ὅμως προδίδει μόνος τοῦτον αὐτόν τοι καὶ τὸν καταζημιώνει, καὶ ἂν ἀπολαύῃ ἀναμνηστικῶς εὐεργεσίας, **Ε** δὲν κερδίζει τίποτε μέγαλον. Ἐπὶ λοιπὸν τὰ ἴσα θαύματα τοῦ Ἰσραηλῆτις δὲν τοὺς ὠφέλιμον καθόλου, οὔτε ἐξημαρτε τοὺς Νινευιτῶν ἢ μὴ συμμετοχῇ ἐκ αὐτῶν ἐπειδὴ ὅμως οὗτοι ἦσαν εὐγνωμονεῖς, ἤρπασαν τὴν μακρὰν εὐκαιρίαν ἐγίναν καλύτεροι, ἂν καὶ ἦσαν θάρβαροι καὶ ἀλλόφυλοι καὶ δὲν εἶδον ἀκούσαι κανένα θεῖον χρησμὸν καὶ κατακοιτᾷ κατὰ μακρὰν ἀπὸ τὴν Παλαιστίνην.

15. Πᾶς μοῖαν ὅπως ἐβλάηται τὴν ἀρετὴν τῶν τῶν γένων τὰ κατ' αὐτῶν ἐπελθόντα δεινὰ, δὲν ἐπέμειναν τὴν φρενὴν ἐκείνην τιμωρίαν καὶ ἀκριβοῦς καὶ δὲν ἐξυμνήθησαν εἰς τὴν μακρὰν ἐκείνην ἐξορίαν καὶ ἐκαρποθέσαν ἀπὸ τὴν ματιᾶ καὶ τὴν οἰκίαν των καὶ ἀπὸ τῶν ναύων καὶ ἀπὸ τῶν θυμῶν καὶ ἀπὸ ὅς θυμῶν **401 Α** καὶ τὰς προσφορὰς καὶ ἀπὸ τῶν καὶ αὐτὰς τὰς φιλανθρωπίας, ἐλθόντες εἰς ξένην γῆν. Ἐνθ' ἦσαν ἀπὸ μὴ νύκτος νεώτατοι, εἰς ἡλικίαν ἀναιρίων. Διότι δὲν ἦτο ἀπηγορευμένην εἰς αὐτοὺς μόνον ἡ οἰκία αὐτῶν ἀλλὰ καὶ πολλὰ τῶν τῆς λατρείας. Δὲν παρεδόθησαν εἰς χεῖρας θανάτου καὶ εἰς λυκούς καὶ ἄλλων παρὰ εἰς ἀνθρώπων καὶ τὸ χειρότερον μετ' ἐκείνην εἰς τόσον μακρὸν καὶ θάρβαρον καὶ ἂν καὶ εἰς ἀντιλήψεις φανερωθῇ ὅτι

τε διδάσκαλον εἶλον ὅτι προφήτην οὕτε ἄραοντα, ■ Διὺς κούκ' ἔστα, λέγει, εἴραυ, οὐδὲ προφήτης, καὶ ἠγοούμενος, οὐδὲ πάσι τοῦ καρπώσαι ἐνωπίον σου, καὶ εὐρεῖν ἔλεος (Δανιήλ 8, 38). Ἀλλὰ καὶ εἰς βασιλικὴν αἰσὴν εἰσέχρησαν ὡσὺν εἰς κύριον σκώπελον καὶ κρημνὸν καὶ ὡσὺν εἰς πέλιν γος γεμίτον ἀπὸ θράλους καὶ δράκους, χωρὶς καθαρνήτην καὶ κατεπάνον, καὶ ναύτας, καὶ παντὶ ἀναγκάζομενοι νῆ δημοτέλου τῆς φοδερᾶν ἐκείνην θαλάσσαν καὶ ἦσαν ἐγκλεισμένοι εἰς τὰ βασιλικά ὀνάκτορα ὡσὺν εἰς δεσμοτήριον. Διὺς ἐπειδὴ ἐγνωρίζον νὰ φιλοσοφοῦν καὶ ἦσαν ἀνέτεροι τῶν διοτικῶν πραγμάτων καὶ περιεφρόνησαν ὅλην τὴν ἀνθρωπότητα, καταποδοξάν καὶ θύσαν ἐπὶ ἐλαφρά τὰ πτερό τους, ἐθεώρουν ὡς ἐν ἀκόμῃ κοκκὸν καὶ τὴν παρουσίαν των εἰς τὴν βασιλικὴν αἰσὴν. ■ Διὺς ἐδὲν μὲν ἦσαν ἐξω καὶ εἰς ἰδιωτικὴν σκίαν, θὰ ἔχαιροντο περισσοτέρως ἐλευθερίαν εἰ, δὲ τὸ δεσμοτήριον ἐκεῖνο εἰσαχθέντες (διότι ἐνόμισον ὅτι ὅλη ἐκείνη ἡ πολιτεία δὲν ἦτο καὶ βόλου καλυτέρα ἀπὸ δεσμοτήριον καὶ κρημνὸς καὶ σκαπέλους), ὑπέβαινον ἀμέσως μεγάλῃ δυσκολίᾳ. Διὺς ὁ μὲν βασιλεὺς τοῦς διέταξε νὰ συμπετέκουν εἰς τὴν τράπεζάν των, τὴν συδορικὴν ἐκείνην καὶ ἀκαθάρτην καὶ βέβηλον εἰς αὐτοὺς θυμὸς τοῦτο ἦτο ἀπηγορευμένον ἀπὸ τῶν νόμων καὶ ἐφαίετο νὰ εἶναι χειρότεροι καὶ ἀπὸ θάνατον καὶ μόνον ὡσὺν ἄρνη ἐν μέσῳ τῶσων λυκῶν εἶχαν ἀποκλεισθῇ. ■ Καὶ ἦτο ἀνάγκη ἢ νὰ λυθῶναι ὑπὸ τῆς πείνης, ἢ ἄλλον δὲ καὶ νὰ ἀποθάνουν, παρὰ νὰ τραποῖν ν φανερὰ ἀπηγορευμένα. Τὶ κάνουν λοιπὸν οἱ νεοὶ οἱ ὀρφανοὶ οἱ ἀκατάλυτοι, οἱ ἔξω, οἱ δοῦλοι τῶν δικαστῶν των ταῦτα, δὲν ἐθεώρησαν ἀρκετὴν ἀπολογία τῶν τὴν ἐνέργειαν, οὕτε τὴν τυραννικὴν ἐξουσίαν τοῦ ἄρχοντος τῆς πόλεως, ἀλλὰ περὶ πάντα τὰ πάντα καὶ κάνουν τὰ πάντα, ὥστε νὰ ἀποφύγουν τὴν ὀμρτίαν, ἂν καὶ ἦσαν ἀπὸ παντοῦ ἥσαν κερμένον. Διὺς ὅτι με χρήματα ἠμποροῦσαν νὰ πείθων διὺς πᾶς θὰ ὁ ἔκανον αὐτὰ οἱ ἀκατάλυτοι, Οὕτε μὲ φιλὸν καὶ συναναπνοήν. ■ Εἰς πᾶς θὰ το ἔκανον αὐτὰ οἱ ἔξω, Οὕτε μὲ τὴν δύναμιν νὰ νικήσουν διὺς πᾶς θὰ κατωρθώσαν τοῦτο οἱ δοῦλοι. Οὕτε μὲ τὸ πλῆθος νὰ ὑπερσχυοῦν διὺς πᾶς θὰ τὸ ἔκανον αὐτὰ οἱ τρεῖς μόνον. ■ Εἰκνόνται λοιπὸν καὶ πείθων μὲ λόγους τὸν ἀξιωματοῦτον ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος εἶχεν αὐτὴν τὴν ἐξουσίαν. Επεὶδὴ λοιπὸν τὸν ἐτρήκον περιφροβὸν καὶ τρέμοντα καὶ ἀνυχοῦντα σφοδρῶς περὶ τῆς σωτηρίας καὶ φόβος ἀφόρητος συνεκλόνηε τὴν ψυχὴν ἐκείνην φοβεομένη ἔγχε λέγει, εἰπὼν κύριόν μου τὸν βασιλεῖα μὴ ποτε ᾤκη τὰ πρόκτορα ὑμῶν σκίθωντὰ ὑμῶν τὰ παῖδάκια κα

ουνηλικο ὑμῶν, καὶ καταδικάσῃ τὴν κεφαλὴν μου τῷ θεῷ. ■ Δανιήλ 1, 10. ὁποῦ τὸν ἀπηλλοκῆσαν ἀπὸ τῶν φόβων αὐτῶν τὸν πείθουν νὰ τῆσθαι εἰς αὐτοὺς τὴν χάριν. Καὶ ἐπεὶ δὴ ὅλα τὰ εἰς αἰσὴς δυνάτα ἔκαναν, καὶ ὁ θεὸς τοῦτο ἔκρινεν τοῦ εἰσφέρει. ■ Διὺς αὐτὰ διὰ τὰ ὅποια ἐπρόκειτο νὰ λῶσιν ἐκεῖνοι ἀντομοκίην, δὲν ἦσαν κατάρωμα τοῦ θεοῦ μόνον. Ἀλλὰ ἡ ἀρετὴ καὶ ὁ πρόλογος προήλθεν ἀπὸ τὴν γνωμὴν ἐκείνην με τὴν γενναϊότητα καὶ τὴν ἀνδρείαν προσεκύκωσαν τὴν βοήθειαν τοῦ θεοῦ καὶ κατέρωσαν ἐκεῖνο τοῦτο ἦθελαν ἐπιμόνως.

16. Βλέπετε ὅτι ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος δὲν ἀδελφεῖ τὸν εἰσὸν τοῦ πᾶς κανεῖ ἄλλος δὲν θὰ ἠμπορήσῃ νὰ ζημιωσῇ. Νὰ λοιπὸν καὶ νὰ τῆς καὶ ἀκατάλυτοι καὶ ὀρφανοὶ καὶ ἀπομόνωτοι καὶ τελεία ἔλλειψης προστοίας, καὶ διάταγμα φοδερᾶν καὶ μεγάλος φόβος θανάτου πολιορκίαν τὴν σκίαν τοῦ εὐνοῦκαυ, καὶ πείνα, καὶ ἀλλοτρίη, καὶ ἐν μέσῳ βορβάρων παρουσιῇ. ■ καὶ τὸ ὅτι εἶχαν αἰσὴς τῶς ἐσθρῶς των, καὶ τὸ ὅτι ἦσαν παραδομένοι εἰς αὐτὴς τὰς βασιλικὰς χεῖρας καὶ ὁ χωρισμὸς ἀπὸ βίους τοῦς οἰκέλους των καὶ ἀπὸ μρεῖς καὶ προσφύτας καὶ ἡ ἀποξένωσις ἀπὸ βίους τοῦς ἀλλοῦς οἱ ὁποῖοι ἐκυθέρωναν αἰσὴς καὶ ἡ στέργσις ἀπὸ πᾶν δὲ καὶ θυμὸς καὶ ἡ ἔλλειψις νεοῦ καὶ ὕμνων καὶ τίποτε ὅτι αὐτὰ δὲν τοῦς ἔβλαψε ἀλλὰ τότε τῆς ὑπέκρινον περισσώτερον παρὰ ὅταν ἐκαίοντο ταῦτα εἰς τὴν πατρίδα των. Καὶ ὁποῦ ἐπέτιχον τὸ πρῶτον τοῦτο κατάρωμα καὶ ἐφόρεσαν λημπρὸν σῶμα καὶ στήθησαν τὸν νομὸν εἰς τὴν ἔξω καὶ κατεπάνον τυραννικὸν διάταγμα καὶ ἐνίκησαν τὸν φόβον τοῦ ἰσχυροῦ. ■ καὶ δὲν ἐζημιώθησαν εἰς τίποτε ἀπὸ τοῦ θεοῦ ὡσὺν νὰ εὐρίσκοντο εἰς τὴν πατρίδα των καὶ νὰ ἀνιέλονται βλα ἐκεῖνα ἔτσι ἐπέτιχον εὐκολὰ αὐτὰ τὸ ἔργον καὶ εἰς ἄλλους πάλιν ἐκαλοῦντο ἀγῶνας. Καὶ πάλιν ἦσαν οἱ ἴδιοι καὶ ἠρκεῖαν ἀγῶνα φοβερότερον τοῦ προηγουμένου καὶ κόμινος ἀνήμετος ἐπὶ αὐτοῖς, καὶ παρετάσσετο ἐναντίον των στρατόπεδον βορβάρικόν μαζὶ με τὴν βασιλεῖα καὶ ἐκείνη ὅλη ἡ Περσικὴ δύναμις καὶ τὰ πάντα ἐμπικνῶν τοῦ πρὸς ἐξαπέτητον καὶ ἐκδισμὸν οὐπὺν καὶ διάφορα ἰδί, μουσικῆς καὶ τρυφῆς ποικίλαι καὶ ἀπειλαὶ καὶ ἡ θῆα ἀπὸ παντοῦ ἦτο φοδερὰ καὶ οἱ λῶνοι φοβερότεροι ἀπὸ τὴν θῆαν. ■ ἄλλ' ὅμως ἐπειδὴ δὲν ἐπρόδωσαν τοὺς ἑαυτοὺς τιν ἀλλ' ἔκαναν πᾶν ἐπὶ ἐξηγῆται ἀπὸ αὐτοῦς πᾶς εἰς τίποτε δὲν ἐζημιώθησαν ἀλλὰ καὶ ἐφόρεσαν σφεαίνους λαμπρότερους ἀπὸ τὸν προηγουμένως. Τοὺς ὅμως λοιπὸν ὁ λαβονικοδόμος καὶ τοὺς ἔβαλεν εἰς τὴν κάμινον, καὶ ἔσχε δὲν τοῦ

Ἰθαίμεν, ἀλλὰ καὶ περισσότερο τὸς ἀφῆλθε καὶ οὐκ ἐ-
 βήτησαν ἐνδοξότερους. Καὶ ἐνῷ δὲν εἶχαν οὕτε ναὺν, οὔτε
 πάλιν, τὰ ἴδια καὶ εἶπαν, οὐ γὰρ βυσσας ἔχον, οὕτε πατρίδα. οὐ-
 κὲν ἔφευγε οὕτε προσηΐτας, εἰς ζέφυρον καὶ θάρβαρον τυραννίδος
 οὐκ ἔκιντρον τῆς κομῆς, μετὰ δὲ δουλοκρατοῦ ἐκείνου καὶ
 ἀστυνομήτορος, καὶ ἐνῷ ἐβόησαν ταῦτα, ὁ βασιλεὺς ὁ ὁμοῖος
 καὶ τὰ ὑπεκρίνετο βήματα λαμψρὶν τροπῶν. Ἐ καὶ ἔφηκεν
 αὐτὸν περιφανῶς νίκην φάλλοντος τὴν βασιρῶσαν ἐκείνην καὶ
 παρὰ τὸν πλοῦτον, ἡ ὅποια φάλλεται ἐκτοσε μέγιστη καὶ
 σφίηρον εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς ἀκουμένης καὶ θα φάλλεται καὶ
 σφίηρον εἰς ἅλας μετὰ ταῦτα γενεάς. Ἐτοί λοιπὸν ὄταν κοινὴς
 νέν ὁπλῆ, εὐαὶ ὅν ἐκ τήποτε δὲν θὰ ἡμιόροισαι οὐ ὅλας
 γὰ τὴν ἐλπίδων, ὡς οὐδὲν θὰ πεύσω γὰ ἐπικυλαβάνων τοῦ
 οὐ συνεχῶς. Καθὼς ὅταν αἰχμαλωτῶν, καὶ δουλείας, καὶ ἀπο-
 μνηστικῆ καὶ ἐξορίας, καὶ σπέρσις ὅλων τὴν ἀίετον καὶ θά-
 ναος, καὶ ἐμπερισημῶς καὶ πόσε σπῆται. 469 Α καὶ τυραν-
 νὸς πόσον ὕμνος, δὲν ἡμιόροισαν τρεῖς ταῖσδε νόμους, αἰχμα-
 λωτὸς δοῦλός, ζέφυρος, εὐρισκομένης εἰς ζέφυρ γῆν οὐ
 δοκῶν καὶ βλάψων εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ, ὅλα καὶ ἡ ἐναντίον
 αὐτὴν ἐπαυλὴ ἐβόηκεν εἰς πότους μεγαλυτέραν παρηγορίαν.
 Τότε τ. δὲ ἡμιόροισαν ἐν ἐλατὸν τὸν προσεκτικὸν ἄνθρωπον.
 Τίποτε βήματα καὶ ἐν ἔκῃ ἐβόησαν τὸν ὀλοκλήρουν τὴν οὐκ
 μένιν. Ἀλλ ὁ Θεὸς τότε λέγει, ἐβόησαν αὐτοὶ, καὶ τὴν
 ἥρπασε μέσα ἀπο τὴν φλόγα, Μάλιστα καὶ οὐδὲν κἀνὴς πᾶν
 ὃ ἐξάρπασεν ἀπὸ σεαυτοῦ. ὁπωσδήποτε θὰ ἐπισκολευθῇ
 ἐπὶ ταῦ Θεοῦ δοξάσει.

17 ■ Εγὼ θεμέλιος θαυμάζω καὶ μακαρίζω τοῦ, παύδος ἐ-
κείνου καὶ λένω θι, εἶναι ὁμοίᾳ, μῆψθους, διὰ διὰ τοῦ κα-
τεπάρτου τῶν ἀλλόγα καὶ ἐν κησὼν τῆν ἐνέργειαν τοῦ πα-
ύρος, ἀλλὰ διὰ τοῦ ὅτι ἐβέβησαν ὑπὲρ τῶν ἀλλήλων δορυ-
φῶν καὶ εἰς κάμινον ἐρημύθησαν καὶ εἰς τοῦ πυρ παρεδότη-
σαν. Εἰδὼ ἀκριβοῦς ἀποκλήροθη ἡ ψαλ τῶν καὶ μόλις ἐρη-
μήσαν ἐς τὴν χάνονον ἐστεφανώθησαν οὐσυχρόνω με στε-
φάνου, σου καὶ πρὶν νὰ οὐ φανερώσῃς τὰ πρῶταυτὰ ἤφρι-
σαν νῦν πλέκοντα ἀπὸ τὰ λόγια ἐκείνου ποὺ με πολλοὺ βαρρῶς
καὶ ἐλε φερσῶμινα ἐλγαν ὅταν ἀδελφῶντων ἑμῶν εἰ-
ς τὴν βασίλειαν. Οὐ χρεῖται ἄλλω ἡμεῖς πρὶν τοῦ ρήμας οὐ τοῦ-
του ἀπακριβῶς καὶ C' Ἔστω γὰρ ὁ θεός ἡμῶν ἡν ὑμῶντοῖς
ὁ ἡμεῖς λατρεύομεν. κανὼς ἐξελέσθαι ἡμεῖς ἐν ἡς καὶ αὐ-
τοὶ τοῦ πύρος τῆς καιρομένης καὶ ἐκ τῶν κερῶν σου. βασίλει-
αυτοῦ ἡμεῖς καὶ εἰν νῦν γινώσκῃς ἔστω οὐ καὶ βασίλει τῆς
οὐ θεοῦ σου οὐ λατρεύομεν καὶ τῆς ἐκείνου τῆς χρυσῆς τῆς ἐ-
στῆρας οὐ χρυσῶν στήθων Δανιὴλ 3 16-18 Ἀπο ἀντιφ. τῆς

λαντα τὴν ἀνεκρήνυτῳ νικητῇ με αὐτὰ τὰ λόγια ἤρπασεν
 τὸ θρασύτης τῆς νίκης ἔγχεσαν διὰ τὸν λαμπρὸν σφαιρο-
 πῆ μωρτίου λεκκόντες ἀμνηστίας τὴν πίστιν τὸν δακ-
 τὴν εἶσαν φανερώσει με τοὺς λόγους. Ἄν δὲ διὰ τοῦ ἔρ-
 ρισαν εἰς τὴν κρήνην, ἡ φωνὴ ἐσθόδου τὸ αὐτὸ αὐτὴν καὶ
 εἶπτε τὰ θεσπὰ τὸν D καὶ τοὺς ὄρησε ἐκεῖ κάτω τὰ θεσπ-
 ῶν ἐλευθερὰ ἐλαφρόνητον τὴν δύναμιν τῆς καὶ ἔγινε ἡ φ-
 νηὶ ἄνῃ κρήνης πληγὴ δοσομένη ὕδατιν, τοῦτο ὁ θαλά-
 τρὸς κρητο αὐτὴν τὴν κρήνην τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπὸ τὴν ἀνυψὸν θα-
 λασσογυγίαν. Ἐπεὶ αὐτὴ ἦσαν ἀσπλάκτῃ καὶ πρὶν νὰ γίνου-
 σι τὰ διὰ μόλις ἐρηφίαν εἰς τὴν φάλαγ, καὶ τὸ τροπικὸν
 ἔσπασαν καὶ τὴν νίκην ἐκέρχισαν, καὶ τὸν στέφανον ὄρησε
 καὶ αὐτὴ τοὺς ἀνυψώσας καὶ ἐπὶ γῆς ἀνεκρήνυτῳ καὶ
 ἵστουσε διὰ ἔλπειν εἰς αὐτοὺς πρὸς ἀντιπικν. Τὶ καὶ τὸν θε-
 οῦ εἶκεν νὰ εἰληθῇ εἰς αὐτὰ. Ἐμνηστὴς καὶ ἐκ τῆς πατρίδος ποι-
 σιζήσας ἰδοὺ καὶ ὁ νέος αὐτοῦ Υἱότης σιχαλωφίαν
 καὶ περιήλθεσ κάτω ἀπὸ θαλάσσης ἔρχοντας Ε. Ἀλλὰ καὶ
 ἵστω θὰ ἴδῃς διὰ συνῆλθαι εἰς αὐτοὺς. Ἀν εἶπεν κανὼν ἐκεῖ
 καὶ νὰ εἶναι κοντὰ σου καὶ νὰ εἰς θαλάσῃ, νὰ εἰς συνάλλου-
 καὶ νὰ εἰς διδάσκα. Καὶ αὐτὴν τὴν φροντίδα ἐστερηφίαν
 αὐτοῦ. Σὲ ἔδεσαν. Σὲ ἔκανον. Ἀπὸ τῆς Διὸς τίποτε καὶ
 πρὶν τὸν αὐτὸν διὰ ἡμῶς εἰς νὰ ποῦ εἰπτε. Ἀλλὰ νὰ δι-
 καὶ αὐτοῖς ἂν καὶ. Ἐπὶ τῶν δὲ αὐτῶν ἔγιναν λαμπρότεροι. ὁ
 ὁ καθὲν ἀπὸ τῶν, περισσώτερον περιφρανέας καὶ ἀπὸ τῆς
 πρὶν μενοῦντε κερδοῖν εἰς τοὺς οὐράνους. Καὶ ὁ μὲν τὸ
 δαπν. ὁ καὶ εἰκαὶ νῆας, καὶ θυσιοσπίσιον 444 Α καὶ κρη-
 νον καὶ τὰ κρητὴν, καὶ τὸν Δαστήριον, καὶ τὰ κατὰ σῶ-
 καὶ ὁ ἀπὸ τὸν πληθὺν τὸν ἱερὸν καὶ τὰς καθήμενας λο-
 ρείας, καὶ τὸς ἱσας τὰς εἰνήτας τοὺς ἐσπενάνας, καὶ ἡσπ-
 ὶν ἡλιακόπας, τοῦ ἡεροφίτου τοῦ ἱωνάτας τοὺς ἐνθῶτας
 τὸν ἀπὸ τὴν ἰσῶν ἰσῶν ἡσῶν αὐτοῦ καὶ αὐτὸ τὸν καὶ ἡ
 ὡρπεν αὐτὸν τὴν ἀνῶντων ἀπὸ τὰ θουσιὰ ποῦ ἔγιναν
 ἐκ τῆς ἀγῶντων εἰς τὴν ὄρησαν δὲ τὰ ἄλλα καὶ ἡ ἔγιν-
 ὶον εἰς τὴν κρήνην, τὴν καὶ τὰ εἶσαν ἐγγενεφάμεν εἰς
 κατὰ τὴν αὐτὴν καὶ θουσιὰ καὶ ἐκαρπύσας τὸν ὅθεν αὐτὴν
 ἰσῶν ἔγιναν καὶ ὄρηαν τὴν ἄλλην φροντίδα διὰ μὲν αὐτὴν
 ἰσῶν νὰ ἀρεφῆθησαν ἀλλὰ καὶ ἐξῆλθον διὰ τὸν ἡσῶν
 ἰσῶν αὐτοῦ εἰς αὐτὴν τὴν νῆαν καὶ ἐσφάσαν τοὺς ἰσῶν 15
 καὶ ἡ τὴν νῆαν τὸν κατὰ αὐτὴν τὰ δένδρα καὶ εἰς ὄρη-
 ὶον ὡκῆθῃ ἡν Παλαιστίνην ὡκῆσαν εἰς παρῶντας. ἔκ-
 νῆς καὶ κρητὴ ἀνῶντας ἡσῶν καὶ ἐτάλῃσαν ἄλλα αὐτὴν
 ἡσῶν καὶ κρητὴν αὐτοῦ ὡκῆν, καὶ ἡσῶν αὐτοῦ εἰς τὸν
 ἡσῶν δὲ καὶ ὡκῆν ἔσπας καὶ ἐσφῆρ ἡσῶν καὶ εἰς καὶ ὡκ

ριαντικήν, ἐπιτερημένοι πάσης φροντίδας, ἀπαγόμενοι καὶ δόμενοι ὅχι μόνον καθόλου δὲν ἐξηπάτησαν ὅτι αὐτοὶ οὐκ ὄλβιον, οὔτε πλούσι, ἀλλὰ καὶ περισσώτερον ἐλαφίον. Γνωρίζοντες λοιπὸν αὐτὰ καὶ συγκεντρώνοντες ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας καὶ θεῶν Γραφῆν τὰ πρὸς ταῦτα θύματα (διότι πολλὰ εἶναι θανάτων τὰ εὖση κανεῖς τοιαῦτα παραβεβηκότα καὶ εἰς διάφορα ἄλλα πρόσωπα) ὅς μὴ νομίζωμεν, ὅτι ὅταν ἀμαρτάνωμεν μᾶς ἀρκοῦν πρὸς ἀπολογίαν δυσκολία καὶ ῥῆν ἡ ἐκρίσεως ἢ ἀνάγκη καὶ βία καὶ τυραννικὴ ἐξουσία τῶν ἀρκόντων. Ὁ γὰρ εἶπα εἰς τὴν ἀρχὴν εἰς αὐτὸ καὶ τώρα θὰ τελεωκτο τὸν λόγον, ὅτι ἂν κανεῖς (ζημιώνεται καὶ ἀδικεῖται... φέρεται τοῦτο ἀπαυδῆσθαι ἀπὸ τῶν ἐαυτὸν τοῖ ὅχι ἀπὸ τῶν ἄλλων. ἔστω καὶ ἂν εἴναι ἀναριθμηταὶ αὐτοὶ ποὺ τὸν ἀδικεῖν καὶ ὃν βλάπτουν. Δίδωσι ἂν δὲν πάθῃ τοῦτο ἀπὸ τῶν κατὰ τὸν οὐρανὸν μαζὶ ὅσοι κατοικοῦν εἰς ἀνάκλητον τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ ἂν τὸν κτυπήσιν οὔτε κατ' ἐλάττωσιν δὲν θὰ ἠμπορέσων νὰ βλάψωσι αὐτὸν ποὺ γρηγορεῖ καὶ νύμφει ἐν Κυρίῳ.

Ὡς προτρέχωμεν λοιπὸν, οὐκ παρακαλῶ, καὶ ὅς ἀγνοῦντων πάντες καὶ ὅς υποφέρωμεν μὲ γενναϊότητα ὅλα ὅσα προκαλοῦν ἡμῶν, διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν τὰ αἰωνία ἐκείνα καὶ ἀφ' ὧν ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ. Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου μας. καὶ τὸν ὁποῖον ἀνέκει ἡ δοξα καὶ ἡ δύναμις τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΚΑΝΔΑΛΙΣΘΕΝΤΑΣ

Α ΠΡΟΣ Αὐτοὺς οἱ Οὐνοὶ ἐκκαθαρίσθησαν διὰ τὰς κακὰς ἀμάρτιας καὶ ἡ γῆ καὶ τὰ ὕδατα διὰ τὴν καταδύσιν πορνεύτη οὐκ ἔστι καὶ ἡ πόλις Ἰερουσαλὴμ καὶ τὴν σφόδραντιαν, καὶ περὶ τοῦ ἀκαταβήτου καὶ κατὰ τὴν σφάειν.

Οἱ ἰατροὶ, ὅταν πρὸς νὰ θεραπεύσων ἀρρώστους πρὸς τὸν πρῶτον, ἢ παρὶ πάσχουν ἀπὸ κάποιου ἄλλου νόσου ζητοῦν νὰ δοῦν πρῶτον τοὺς ἰδίους τοὺς ἀρρώστους, διότι μακρὰν ἀπὸ αὐτοῦ δὲν ἠμποροῦν νὰ παράσχωσιν τὴν καὶ μὴ τὴν θελήσειον. Καθόσον τέτοια εἶναι καὶ ἡ τέχνη αὐτῶν καὶ τὰ νοσήματα ἐκεῖνα. Ἡμεῖς ὅμως τοῦ φροντίζοντες ὅχι μόνον ἕνα καὶ δύο ἀλλὰ ὅλους τοὺς ἐν τῇ οἰκουμένῃ σκανδαλισμένους, νὰ θεραπεύωμεν, δὲν χρειαζόμεθα. Β καὶ τότε δίδωσι ὅτι ζητοῦμεν νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν οἰκίαν κάποιου ἐκ τῶν ἀρρώστων, οὔτε νὰ μάθωμεν ποὺ κατέκεινται, ἀλλ' οὔτε ἐπιδοκίμομεν νὰ ἰδοῦμε τοὺς ἰδίους τοὺς ἀρρώστους. Δὲν χρησιμοποιοῦμεν ἱατρικὰ ἐργαλεῖα, δὲν προκαλοῦμεν δαπάνην κοπιώτων, διατάσσοντες τοὺς ἀσθενεῖς νὰ ἀγοράζωσιν τὰ πρὸς θεραπείαν φάρμακα, ἀλλὰ καὶ ἂν νῦν εἴναι ἀγνωστοί, καὶ ἂν κατοικοῦν εἰς αὐτὰς τὰς ἐπαχτιάς, ἢς αἰκουμένης, καὶ ἂν εὐρίσκωνται ἀνάμεσα εἰς τοὺς θαρσάρους καὶ ἂν ἀκόμη εὐρίσκωνται εἰς τὰ ὅσθι τῆς πτωχείας καὶ ἂν εἶναι πένοντες εἰς τοιαύτων βαθμῶν, ὥστε νὰ στεροῦνται καὶ εἰς ἀναγκαίαν τροφὴν τίποτε ἀπὸ αὐτὰ δὲν μᾶς γίγνεται ἐμπόδιον εἰς τὴν θεραπείαν. ⁴⁶⁶ Α Ἀλλ' ἐγκατεστημένοι εἰς ἕνα τόπον καὶ ἐργαλεῖα καὶ φάρμακα καὶ τροφὴ καὶ ποτὶ καὶ χρήματα καὶ καὶ νὰ ἐπιχειρήσωμεν μακρὰν ἀπόστησιν διακινῶμεν τὴν ἀσθενεῖαν αὐτὴν. Πῶς καὶ μὲ ποῖαν τρόπον. Κατασκευάζοντες, τὸ φάρμακον τοῦ λόγου, τὸ ὅποιον ἀντικαθιστῇ ὅλα αὐτὰ εἰς τοὺς ἀσθενεῖς καὶ εἶναι καλῶτερον ἀπὸ ὅλα ὅσα ἐλπόμεν. Διότι καὶ ἀπὸ τῶν ὄρων τρέφει, περισσώτερον, καὶ ἀπὸ φάρμακον θεραπεύει καλῶτερον καὶ ἀπὸ τὸ πῶς καὶ δυνατότερον, καὶ κυρίως νὰ φέρῃ κατένευ ἀσθενοῦντων πόνον, παύει τὰ δυσκόλη ὕψος τῶν πονηρῶν λογισμῶν καὶ, κατεργαζέται ἀπὸ νυκτὸς, κόπτεται τὰ ὁρῶντα ἔλλην δίκαιον. Β καὶ εἰς τὸ κάνει τοῦτο δὲν προκαλεῖ καμμία χρημ.

ἀπὸ ἀκασιδίνης ἐθαύμασε καὶ Ἐρεπλάγη διὰ τὸ ὑπερίστανον. Ἐ τὸ ἀπέραντον τὸ ὄρατον καὶ τὸ ἀκατάληπτον τῆς σοφίας καὶ προνοίας τοῦ Θεοῦ ὁμοθυμάτως με ὁρμήν, ἀφοῦ ἐξέβαλε αὐτὰς τὰς λέξεις, καὶ ἀνέκραξε με μεγάλην ἐκκλησίαν αὐτὰ τα λόγια. «Ὡς ὁ ὁστος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ» (Ρωμ. 11, 33). Ἐπειτα δεικνύων ὅτι εἶδε τὸ ὁστος, ἀλλὰ δὲν ἠμάρσατο νὰ μάθῃ πόσον εἶναι, προσέθεσε «ὅτι ἀνεξερευνήτα τὰ κρίματα αὐτοῦ, καὶ ἀνεξικνίστασι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ». Δὲν εἶπεν ἀκατάληπτα μόνον. ⁴⁶⁸ Α Ἀλλὰ καὶ «ἀνεξερευνήτα τὰ κρίματα αὐτοῦ». Διότι ὅτι μόνον δὲν ἠμάρσατο κανεὶς νὰ τὰ ἐννοήσῃ, ἀλλ' οὔτε ἀρχὴν ερευνῆς οὐκ ἔστι νὰ κόμῃ ὥστε δοῦν μόνον δὲν ἔχει κανεὶς τὴν δύναμιν νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ τέλος ἀλλ' οὔτε τὴν ἀρχὴν τῶν οικονομῶν αὐτοῦ νὰ ἀνιχνεύσῃ. καὶ ἀφοῦ εἶπε «ὅτι ἀνεξερευνήτα τὰ κρίματα αὐτοῦ, καὶ ἀνεξικνίστασι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ» καὶ εἶποι μακαρεὶς καὶ Ἐρεπλάγη, ἐτελείωσε τὸν λόγον εἰς δοξολογίαν λέγων τὸ ἔξῃ. «Τίς ἔγνω νοῦν Κυρίου ἢ τίς συμβούλιος αὐτοῦ ἐγένετο ἢ τίς ὑπολόγηκεν αὐτῷ καὶ ἀνταποδοθήσεται αὐτῷ. Ὅτι ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν» (Ρωμ. 11, 34-38). Β Αὐτὸ δὲ ποῦ λέγει σημαίνει αὐτὸς εἶναι ἡ πηγή, αὐτὸς εἶναι ἡ ὥκη τῶν ἀγαθῶν δὲν χρειάζεται κανένα βοηθόν, κανένα σύμβουλον. Δὲν σκεπτεται καὶ θαυματουργεὶ δυνάμει μόνον ἢ φρονέει ἀπὸ κάποιου ἄλλου, ἀλλ' αὐτὸς εἶναι ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ ὥκη καὶ ἡ πηγὴ δυνάμεως τῶν ἀγαθῶν, αὐτὸς εἶναι δημιουργὸς τῶν αὐτῶν ἢ ὑπάρχοντα τὰ δημιουργήσε καὶ αὐτὸς διαμοιράζει τὰ συσχετῶν καὶ τὰ διατηρεῖ ὅπως θέλει. Διότι τὸ «Ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα», σημαίνει, ὅτι αὐτὸς εἶναι ἡ αἰτία τῶν ὄντων καὶ ὁ δημιουργὸς καὶ αὐτὸς διατηρεῖ καὶ συγκρατεῖ τὰ πάντα. Ἐπειτα ἐνθυμεῖται πάλιν τὴν δωρεάν τοῦ Θεοῦ ποῦ ἔγινε πρὸς ἡμᾶς καὶ λέει εἰς ἄλλο μέρος. «Χάρis δὲ τῷ Θεῷ ἐπὶ τῇ ἀνεκδιηγήτῃ αὐτοῦ δωρεᾷ». Β Κορινθ. 9, 15. Γ Καὶ φανεράνει ἐπίσης ὅτι ἡ εἰρήνη ποῦ μᾶς ἔχει δίδωσι δὲν εἶναι ὀνυκτὴ μόνον ἀπὸ κάθε λόγον, οὔτε ἀπὸ κάθε διάνοιαν. ἀλλὰ καὶ ἀπὸ κάθε κατανόησιν διὰ τοῦτο καὶ λέγει. «Ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ, ἡ ὑπερέχουσα πάντων νοῦν, φρουρήσει τὰς καρδίας ὑμῶν» (Φιλιπ. 4, 7). Ἄν λοιπὸν εἶναι ἄπειρον τὸ βάθος τοῦ πλούτου τοῦ Θεοῦ, καὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως του καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ ἀνεξερευνήτα, καὶ αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ ἀνεξικνίστασι καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ ὑπερίσταντος, καὶ ἡ ἐξουσία του ὑπερβαίνει κάθε σκέψιν, δοῦν μόνον τὴν σκέψιν μοι καὶ τὴν ἰδίαν σοὶ καὶ τοῦ ἑτέρου, οὔτε μόνον τὴν σκέψιν τοῦ Παύλου καὶ τοῦ Πέτρου.

ἀλλὰ καὶ τῶν ἀρχαγγέλων καὶ ὄλων τῶν δυνάμεων τοῦ οὐρανοῦ πᾶς μοι τὴν ἐξ ἐκλογῆς σου. Δ καὶ ποῖαν συνχωρήσῃς θὰ ἔρῃς, δταν δεικνύῃς τὴν μανίαν καὶ παραφροσύνην μετὰ τὴν θέλησιν νὰ καταλάβῃς τὰ ἀνεξερευνήτα καὶ ζητεῖς τὸν λόγον δι' ὅλην τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ. Διότι ἐάν ὁ Παῦλος ὁ ὁποῖος εἶχεν ὑπολαύσει τότε γνῶσιν καὶ εἶχε ἴδωσαν μεγάλην παρηγορίαν καὶ ἦτο νερμάτος ἀπὸ τοῦ καρπιοῦ ἀποφύγι νὰ ἀναζητῇ νὰ καταλάβῃ, καὶ θαυμάζει καὶ ὅτι μόνον δὲν ἠμάρσατο νὰ εὕρῃ ἀλλ' οὔτε νὰ ἐρευνήσῃ τὴν ἀρχὴν, ἐπειδὴ οὔτε δυνατόν εἶναι αὐτό, πῶς δὲν εἶναι ἀπὸ θῆλος ἀπὸ ὅλους καὶ πᾶς δὲν κατέχεται ἀπὸ τὴν χειροῦραν μαναν αὐτῶς ποῦ ἀκαταύθει ἀνίστατον δρόμον πρὸς ἐκείνον. Διότι δὲν εἶπε μόνον αὐτὰ, Ἐ ἀλλὰ καὶ δταν ἔγραφε κάποτε εἰς τοὺς Κορινθίους περὶ γνώσεως, καὶ ἤθελε νὰ δείξῃ ὅτι, ὅν καὶ ἔχωμεν μάθει πολλά, ὅμως ὀλίγον πᾶρα πολὺ ὀλίγον μέτρον γνώσεως ἔχομεν, ἔτσι περίπου λένει εἰς αὐτοὺς. «Εἰ τις δοκεῖ ἐγνωσέναι τι, ὅπως οἶδε καθὼς δεῖ γινώσκειν» (Α Κορινθ. 8, 2). Ἐπειτα φανερώων ὅτι πολὺ ὑπερβῇ ἡ γνώσις μας καὶ τὸ περισσώτερον αὐτῆς εἶναι ἀπαραμυρμένον εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν, καὶ ὅτι ὀλίγη γνώσις μᾶς ἔχει δοθῇ ταῦτα προσέθεσεν. «Ἐκ μέρους γινώσκωμεν καὶ ἐκ μέρους προφητεύομεν. Ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ τέλος» ⁴⁶⁹ Α τότε τὸ ἐκ μέρους καταργηθήσεται» (Αὐτ. 13, 9, 10). Καὶ σέτε ὅσα ἐπαμάρτησε, ἀλλ' ἐπειδὴ ἤθελε νὰ δείξῃ πόση εἶναι ἡ διαφορά μεταξὺ αὐτῆς καὶ ἐκείνης τῆς γνώσεως καὶ ὅτι πολὺ ἐπιλείπεται ἡ νῦν, καθορίζοντα τοῦτο σαφὲς μερικὸς εἰκόνας λέγων. «Ὅτε ἤμην νῆπιος ὡς νῆπιος ἐλάλουν, ὡς νῆπιος ἐβρόνουν, ὡς νῆπιος, ἐλαλιζόμην, ὅτε δὲ γέγονα ἄνθρωπος, τὸ τοῦ νηπίου κατήμνηκα. Βλέπωμεν γὰρ ὅρα δι' ἑορόπτερον ἐκ ἀνιγματοῦ τότε δὲ πρόσθεν πρὸς πρόσωπον» (Αὐτ. 11, 12). Ἐξ ὅσας πόση εἶναι ἡ διαφορά. Ὅσον εἶναι ἡ μεταξὺ νηπίου παιδὸς καὶ ἀνδρὸς τελείου, ὅση εἶναι ἀνάμεσα εἰς τὸν καθρέπτην καὶ τὸ ἀνίγνω καὶ τὴν ἄλλην θαμπὴν ὄψιν τῶν πραγμάτων ἀπὸ τὴν ὄψιν τὴν καλὴν. Αὐτὸ σημαίνει τὸ πρόσωπον με πρόσωπον. Β Διὰ λοιπὸν μαίνομαι καὶ λυσσῶς τολμῶν νὰ μάθῃς ὅσα δὲν ἐπατρέπονται, σκοποῦ καὶ δίδωσι. Καὶ διατὸ δὲν παραδέχεται τὸν Παῦλον ποῦ λέγει. «Μενόντων γε σὺ εἰς εἴ, ἀνθρώπων ὁ ἀντοποκοινόμενος τῷ Θεῷ. Μὴ ἐρεῖ ἡ πλάσις τῇ πλάσσει. Τὴν ἐποίησας οὕτως» (Ρωμ. 9, 20).

Βλέπεις πόσην ὑπακοὴν ἀπαιτεῖ. Πόσην σωτηρίαν. Δὲν λέγει θεοβαλὺς τοῦτο δια νὰ ἀναρῇ τὸ αὐτεξουσίαν μας, μὴ γένηται ἀλλὰ φανερώσῃ ὅτι αὐτὸς ποῦ ἐξετάζει αὐτὴν ἡμέρη νὰ εἶναι ὅσοι ἄριστοι, ὅσον εἶναι ἀπὸ φυσικοῦ του δ

ὅχι μόνον τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ ἄλλα ἀγγελικὰ δημιουργήματα. ⁴⁷¹ Α Διὰ τοῦτο καὶ κάποιοι σοφοὶ λόγος συμβουλεύει. «Χαλεπώτερά σου μὴ ζήτηι, καὶ ισχυρότερα σου μὴ ἐξέταζε» ἡ προσειγνη σοι, ταῦτα θιγανσοῦ πλεονα γὰρ συνθέσεως ἀνθρώπων ὑπεδείχθη σοι (Σοφ. Σειράχ 3, 22-25). Καὶ αὐτὰ ποὶ λέγει σημαίνει. οὔτε αὐτὰ ποὶ ἔχεις μάθει, τὰ ἐμῶδες μόνος σου οὔτε σοὶ ἦτο ἀρκετὴ ἡ ἀνθρώπινη φρόσις διὰ τὰ μᾶλλον, τὰ πάντα, ἀλλὰ τὰ περισσότερα τὰ ἐνδὲρ σοφορίῃς ἀπὸ τὸν οὐρανόν. Διότι ἦσαν πολλὰ ἐνέκτερα ἀπὸ τὴν κατάληψιν σου. Διότι λοιπὸν ὀργανώσας ἀπὸ μόνος σου νὰ ἔρε νῆς τὰ βαθύτερα, ὅταν πολλὰ καὶ ἀπὸ αὐτὰ ποὶ ννωρίζεις, υπερβαίνουσιν τὴν διάνοιάν σου, καὶ τὰ ἔχεις καὶ αὐτὰ ἀπὸ ἄλλων. Β Τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ὑποδείκνυσιν. Ἐλεγε. «Τι γὰρ ἔχε· εἰ δὲ οὐκ ἔλαβες, εἰ δὲ καὶ ἔλαβες, τί καὶ χάρις αἰ μὴ λαβὼς». Α Κορινθ. 4, 7. Παῦσε λοιπὸν τέλος πάντων τὴν τόσον ἐπίμονον προσπάθειαν, καὶ παραδόξου τὴν παρηγορίαν ἐκείνην συμβουλήν τοῦ λέγει. «Μὴ εἴσης. Πι τοῦτο. Εἰς τὸ τοῦτο, Πάντα γὰρ ἐκ χρεῖαν αὐτῶν ἐκτιστοί». Σοφ. Σειράχ 38, 21.

4. Διὰ τοῦτο λοιπόν, ὅταν ἔγινε ὅλη ἡ δημιουργία καὶ προσέλαβε τὸν οὐρανόθεν στολισμὸν καὶ συνετελεσθῇ τὸ παν-αρμόνιον τοῦτο, καὶ παρὰ ὅσον καὶ ἴσως καταπληκτικὸν ἔργον ἐπρόκειτο πολλοὶ ἀνόητοι καὶ τρελλοὶ νὰ συζητοῦν. Ὅσα ἔγινον. Πρόσεξε πῶς ὁ νομοθέτης συνεκράτησε ἀπὸ πρῆ-τὴν ὑπερβολὴν κρίσιν τῶν καὶ τὴν ἀνάγκην γνώμην τῶν πᾶσι μετὰ ἑνα λόγον ἐκλείπει τὸ ἀδύνατον σῶμα τῶν, ὅταν εἴπῃ. «Εἶδεν ὁ Θεὸς πάντα, ὅσα ἐποίησε, καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν». Γεν. 1, 31. Ἐπειδὴ δηλ. μετὰ τὸ τὸν ὁραμένον ὑπῆρχε ὅσα μόνον φῶς ἀλλὰ καὶ σκοτάδι, ὅχι μόνον καρπὸς ἀλλὰ καὶ ἄν-κάθου ὅχι μόνον ἡμέρα δένδρα ἀλλὰ καὶ ἄγρια ὅχι μόνον ὁμαλὰ πεδία ὅχι μόνον ἀνθρώποι, ἀλλὰ καὶ ἐρπετὰ καὶ φαρμάγια ὅχι μόνον θύρωποι, ἀλλὰ καὶ ἐρπετὰ καὶ πρὸ κύνων ἡλιετήριον ὅχι μόνον ψάρια ἀλλὰ καὶ κῆτι. Δ ὅχι μόνον ἡμέρα πελάγη ἀλλὰ καὶ ἀδιάπραστος θάλασσα, ὅχι μόνον ἡλιος καὶ σελήνη καὶ ὕστρα, ἀλλὰ καὶ κεραυνοὶ καὶ λαίλαπες, ὅχι μόνον ὕψος εὐνοίαι, ἀλλὰ καὶ καταγίγες, ὅχι μόνον περιστέρια καὶ πτηνὰ ποὶ κελυφοῦν, ἀλλὰ καὶ γεράκια καὶ κορβίαι καὶ γῦπες καὶ ἄλλα ἀνθρωποφάγα, ζωα ὅχι μόνον πρόβατα καὶ βοῦνα, ἀλλὰ καὶ λύκοι καὶ λεοπαρδά-λεις καὶ λεοντάρια, ὅχι μόνον ἐλάφια καὶ λαοὶ καὶ ζαρκά-δια, ἀλλὰ καὶ σκορπιοὶ καὶ θύοναι καὶ δράκοντες καὶ μετα-ξὺ τῶν βοτανῶν ὅχι μόνον θεραπευτικὰ φυτὰ, ἀλλὰ καὶ δη-λητηριώδη, καὶ παλαιὰ ἐξ ἔλκω αὐτῶν ἐπρόκειτο νὰ σκην-

δαλίζοντα, καὶ νὰ δημιουργοῦν αἵρέσεις μετὰ τὴν συντέλε-σιν τῶν γενομένων, Ε καὶ τὴν δικαιοσύνην ἐνὸς ἐκείνου, δεικνύει τὸν δημιουργὸν νὰ ἐπινοῇ ἐν ἑκάστῳ ἀπὸ τὰ γενό-μενα, μᾶλλον δὲ χωριστὰ ἑκάστῳ ἐξ αὐτῶν καὶ ποῖ ἄλλο, ὥστε καὶ ἐν εὐρώῃ κανεὶς νὰ παραίνοιαι τοποτέτιος καὶ ὁ διαντροπος, αὐτὸς νὰ μάθῃ τὴν γνώμην τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ μὴ περιεργάζεται τίποτε πλέον ἐκ τῶν ὁρμμένων. Διὰ τοῦτο καὶ ἀφοῦ εἶπε ὅτι ἔγινε φῶς, προσέθεσε. «Καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς ὅτι καλόν». Γεν. 1, 4, τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ἡ ἐν ἑκάστῳ. Ἐπειτα διὰ τὸ μὴ τὰ πᾶ ὅλα μετὰ τὸ ὄνομα τῶν. ⁴⁷² Α καὶ πα-ρατείνῃ καὶ αὐτὸν τὸν τρόπον τὸν λόγον, ὁμοί καὶ ἐν γένει περὶ ὅλων ἀποφανέται, καὶ πάλιν λέγει. «Εἶδεν ὁ Θεὸς πάν-τα ὅσα ἐποίησε, καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν» (Αὐτόθι, στίχ. 31). Ὅχι ἐπειδὴ μετὰ τὴν δημιουργίαν αὐτῶν ἐγνωρίσεν ὁ Θεὸς ὅτι ἡ-σαν καλὰ τὰ γενομένα αὐτὰ οὔτε νὰ τὸ σκεπθῇ, Διότι, ἐπὶ γεκνήτης ἀνθρώπου, ἐμπειρος εἰς τὰ τῆς τέχνης, καὶ προοῦ νὰ γίνου, γνωρίζῃ ὅτι εἶναι καλὰ τὰ μέλλοντα παρ' αὐτοῦ νὰ παρακθοῦν, πολὺ περισσότερον ἢ ἀρπτος ἐκείνη σοφία, ἢ οὕτω μετὰ τὴν θέλησιν τῆς τὰ πάντα ἐδημιούργησε ἐγνωρίσεν ὅτι ἦσαν καλὰ καὶ πρὶν νὰ δημιουργηθῶν. Ὁδ-ε θὰ τὰ ἐδημιούργει ἂν δὲν τὸ ἤξευρε. Διὰ ποῖον λό-γον λοιπὸν εἶπε ἔτσι. Διὰ τὴν αἰτίαν ποὶ ἐνέκτερα. Α ἀφοῦ λοιπὸν ἤκουσας τὴν προφήτην νὰ σοὶ λέγῃ, ὅτι ὁ Θεὸς, τὰ εἶδε καὶ τὰ ἐπῆνε, Β μὴ ζητεῖς πᾶ ἄλλην δοκίμην καὶ ἀποδείξιν τοῦ κάλλους τῶν καὶ μὴ λέγῃς. Πῶς εἶναι κα-λὰ. Διότι ἡ νύμφη καὶ ἡ κρίσις τοῦ δημιουργοῦ φανερωμένη τοῦτο καθαρώτερον ἀπὸ ὅσον ἀποδείκνυσιν τοῦτο τὸ ἴδιον τὰ ἔργα. Διὰ τοῦτο θαυμάζω καὶ μετὰ ἀπορίας ζῶντες ἑκα-στὸν. Ὅπως δηλ. κάποιοι ποὶ θέλει νὰ ἀνύρσῃ φάρμακα μὴ δὲν τὰ γνωρίζει, φροντίζει πρῶτα νὰ τὰ δείξουν εἰς τὸν ἱατρὸν καὶ ἂν μάθῃ καλὰ ὅτι ἐκείνος τὰ εἶδε καὶ τὰ ἐπῆνε, δὲν ζητεῖ καμμίαν ἄλλην ἀποδείξιν διὰ τὴν χρησιμότητά των ἀλλὰ ἀφοῦ ἤκουσε ὅτι τὰ εἶδε ὁ ἱατρὸς καὶ τὰ ἐπῆνε, ε-ἀρκεῖται εἰς τὴν γνώμην τοῦ εἰδικοῦ κατὰ παρόμοιον τρόπον καὶ ὁ Μωυσῆς. Γ ἐπειδὴ ἤθελε νὰ προλάβῃ κάθε ἀδύνατον περιέργειαν ἐκείνων καὶ ἀργότερα θὰ ἀπελόμενα τὴν κήσιν, ἐφανέρωσε καὶ εἶπε ὅτι, τὰ εἶδε ὁ Θεὸς καὶ τὰ ἐπῆνε-σε, καὶ τὰ ἐκαρκετήρισε ὅτι ἦσαν καλὰ, καὶ ὅχι μόνον καλὰ ἀλλὰ καὶ πολὺ καλὰ. Μὴ λοιπὸν περιεργάζεσθαι καὶ μὴ πολυ-συζητεῖς μετὰ λογισμοῦς τὰ δημιουργημένα ἀφοῦ ἔχεις τέτοιαν μαρτυρίαν διὰ τὴν ἀμαρτίαν των.

Διότι ἂν δὲν ὀμνεύθῃς εἰς τοὺς λόγον αὐτῶν καὶ θελή-σῃς νὰ ἐξετάσῃς τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ βίμητ ποὶ δαὶ τὸν

σοι εἰς ὄψοισιν καὶ ἀθέοισιν μέλαρος λογισμῶν καὶ εἰς κό-
ρυτα πολυτάραχα. **Δ** δὲν θά μάθῃς τίποτε περισσότερον ἀ-
λλὰ θά φέρῃς εἰς τὸν αὐτὸν σοὶ ναυάγιον φοβερόν. Διότι
δὲν θά ἠμπορέσῃς νὰ εὐρῇς ἄλλα τὰς αἰτίας ἐκαστοῦ ἐκ τῶν
γενομένων· ἀλλὰ καὶ ἀπὸ αὐτῶν σοὺ φανόνται τώρα κα-
λὰ πολλά θά κατηγορήσῃς, ἀν χρησιμοποίησῃς τὸ λογικόν
σοι ἀσυνέτως. Διότι ὁ λογισμὸς τῶν ἀνθρώπων εἶναι τοσού-
τον ὁθετικὸς ὥστε πολλὰς φορὰς νὰ περιέρχεται εἰς ἀντίθεσιν
καὶ νὰ κάμῃ πολλοὺς καὶ ἐκέρους ἐκ διαμέτρου ἀντιθέτους
ἀπὸ τῆς σκοπτικῆς μετὰ τὴν δημιουργίαν. Οἱ Ἕλληνες λόγους
τῶν ἐπειδὴ τὴν εὐθαρσίαν περισσότερον ἀπὸ τὸν ἥρω-
τε περιέβλεπον τὸ μέτρον καὶ τὴν εὐθυμίαν θεῶν. Οἱ Μα-
υκαῖοι δὲ καὶ ἄλλοι πάλιν αἰρετικοί, ἔ-
δωκοι μὲν εἶπαν δι-
αυτῇ δὲν εἶναι ἔργον ἀγαθὸ Θεοῦ. ἄλλοι δὲ ἀφοῦ ὁπότε
φαν ἔν μέρει τῆς δημιουργίας τὸ ἐπαινεῖσαν μετὰ κάποια ἀν-
τιμύον ὅλιν ἢ ὁποῖα κατὰ τὴν γυναικὴν τῶν εἶναι διὰ τὰ
τῆς δημιουργίας τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι ὅπως εἶπα προηγουμένως,
ἀν κανεὶς μεταχειρισθῇ ἰδικῶς τοὺς λογισμούς καὶ ἀσυνέτους
νοῦν, πολλὰ θά κατηγορήσῃ καὶ ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ φαίνονται
ὅτι εἶναι καλὰ. Διότι εἰ σοὺ φαίνεται ὅτι εἶναι ὠραιότερον
ἀπὸ τὸν ἥλιον. Καὶ ὅμως αὐτὸ το λαμπρὸν καὶ γλυκὺ ἄστρον
καὶ ὠρεαλμῶδες θαυμάσιον βλέπτει καὶ τὴν γλῶσσαν κατοικαίει
διὰ τὴν ἐκπύρην θερμότητάς τας ἀκτῖνας τοῦ καὶ πυρετοῦ
γεννᾷ, καὶ τοὺς καρποὺς πολλὰς φορὰς ἀποξηραίνει. **471** **Α**
καὶ τοὺς κόμην ἀκρήστους, καὶ τὰ δένδρα τὰ κάνει ἄκαρπα
καὶ ἔν μέρος εἰς γῆς μᾶς τὸ κατέστησε ἀκατοίκητον. Τὶ λοι-
πὸν πέες μου. Θὰ κατανοήσωμεν τὸν ἥλιον διὰ τοῦτο. Πρὸς
Θεοῦ ἄλλ. ἀς ἀφύσσωμεν τοὺς λογισμούς μας ἡσυχῶς καὶ
τὸν ὁρῶμεν αὐτῶν καὶ ἀς κρατηθώμε εἰς τὴν πύριναν ἐκεί-
νην καὶ εἰς τὸ ρητὸν ποὺ λέγει «καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς πάντα ὅσα
ἐποίησε καὶ ἰδοὺ καλὰ πάντα» ἐπειδὴ καὶ αὐτῶν ποὺ ἀνθρώποι
πορ, εἶναι πολ. καλὰ καὶ κρᾶσμα. Ἀλλ' ὅπως εἶπα προηγου-
μένως, πρέπει νὰ γυμνῶμε πάντοτε εἰς τὸν λόγον, ἐκεῖ-
νον καὶ νὰ λέγωμεν. Νὰ ὅλα ὅσα ἐξηγουμένην ὁ Θεὸς εἶ-
ναι πολ. καλὰ. Ἀλλὰ τὸ νὰ ζῆς τρισηλὸν εἶναι καὶ νὰ γελᾷς
καὶ νὰ ζῆς εἰς τὴν ἡδονὴν εἶναι καλόν. **Β** λοιπὸν ἄκουε τὸν
Σολομῶνα ποὺ ἐδασκίσεσθε ἀπὸ τοῦτο διδάσκουσιν νὰ λέγῃ
«Αναθὴν πορευθήσῃς εἰς οἶκον πένθητος ἢ πορευθῇς εἰς οἶ-
κον πότους». Ἐκκλ. 7. 8. Ἀλλὰ ἡ νικητὴ εἶναι καὶ κακόν.
Διὸν πρέπει νὰ χρησιμοποιοῦμε ἐπιχειρήματα καὶ ἀπὸ τῶν

3. Ἰσχυρὸν ἀντικείμενον καὶ ἡ εὐχὴ καὶ ἡ ἐπιθυμία καὶ ἡ ἐπιθυμία καὶ ἡ ἐπιθυμία
καὶ τῆς ἐπιθυμίας καὶ τῆς ἐπιθυμίας.

ἐντέθεται. Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ εἶναι ἀνάπαυσις ἀπὸ τοῦ κόπου,
ἐπαλλαγὴ ἀπὸ τῶν φροντίδων, παρηγορία διὰ τὰ νοσήματα,
καὶ μακρὰ ἀνακούφισις ἀπὸ τοῦ φόβου καὶ τοῦ κινδύνου
ἀναζωογονεῖ τὸ σῶμα, δυναμύνει τὴν σκέψιν, ἀναπαύει τὴν
ταλαιπωρημένην ψόφον. Ἀλλὰ ἡ ἀσθένεια εἶναι κατὰ κακόν.
Τότε ὁ Λάβρος πῶς ἐστεφανώθη, Μήπως ἡ πένια. Καὶ ὁ
ἰατὴς πῶς ἠδουμήσθη, Μήπως αἱ ἐλλειπάλληλοι καὶ συνεχεῖς
ἐλπίδες. Καὶ οἱ ἀποστολὴ με ποῖον τρόπον ἐδοξάσθησαν, **Γ**
Ποῖα δὲ εἶναι ἡ ὁδὸς ποὺ φέρει πρὸς τὴν ζωὴν, Ὅχι ἡ στε-
νὴ καὶ τεθλασμένη Λοιπὸν μὴ λέγῃς. Διὰ τοῦτο, Πρὸς τὴν
τοῦτο, Ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν οἰκουμένην καὶ διὰ τὰ ἔργα τοῦ
Θεοῦ πρέπει νὰ σιωπῶμεν, ἄνθρωπε, ἔμπρος εἰς τὸν πλὴ-
στην σοὶ Θεόν, ὅπως σιωπᾷναι ὁ πῆλος ἔμπρος εἰς τὸν ἀγ-
νειοπλάστην.

5. Τὶ λοιπὸν θά πῃ κάποιος. Δὲν θέλει νὰ γνωρίξω
καλῶς καὶ νὰ πιστεύω, ὅτι προνοεῖ περὶ ὅλων ὁ Θεός. Καὶ
θέλει θέλω πολλὴν εὐχὴν καὶ ἐπιθυμίαν πολλὰ νὰ μὴ πε-
ριεργάζομαι ὅμως τὴν πρόνοιαν τοῦ, οὔτε νὰ τὴν πολυεξε-
τάω. Διότι ἂν μὲν γνωρίξω καὶ εἶμαι πεπεισμένος περὶ
τοῦτο, μὴ ἐρευνῶ. Ἄν ὅμως ἀμφιβόληται, ἐπαινεῖται τὴν
γῆν, τὸν οὐρανόν, τὸν ἥλιον, τὴν σελήνην, **Δ** ἐρώτησε τὰ
διαφόρα εἶδη τῶν ζώων τὰ σπέρματα, τὰ φυτὰ, τὰ ὄψονα
ψόφον, τὰς πέτρας, τὰ ὄρη, τὰς κοιλότητας τὰ βουνά, τὴν νύ-
κτα, τὴν ἡμέραν. Διότι ἀπὸ τῶν ἡλίων καὶ ἀπὸ τῆς ἰδίας τοῦ
ἡν ἀκτῖνα εἶναι τὸ φανερὸν ἢ πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰς
κάθε περιστάσει, καὶ εἰς κάθε τόπον, καὶ εἰς τὴν ἔρημον, καὶ
εἰς κατοικουμένον τόπον, καὶ εἰς ἀκατοίκητον, καὶ εἰς τὴν ἑρ-
μῶν, καὶ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ὅπου ἂν φθῇς θά ἴδῃς ση-
μεῖα τῆς προνοίας αὐτοῦ σαφῆ καὶ διαρκῆ καὶ παλαιὰ καὶ
νέα, καὶ φανερά θά δοκῇς νὰ ἐρχονται ἀπὸ παντοῦ, ἰσχυ-
ρότερος ἀπὸ τὴν λογικὴν μας αὐτὴν φωνήν, νὰ δίδασκον
αὐτὸν ποὺ θέλει νὰ ἀκούῃ, **Ε** τὴν στοιχειῶν φροντίδα τοῦ
Θεοῦ διὰ τοῦτο καὶ ὁ προσωπικῶς φανερώμενος τὴν μεγάλην
σημείαν ποὺ δοκῇ αὐτοῖς εἶναι αὐταί, ἔλεγεν ὁ Θεὸς εἰς τὴν
λαλή. οὗτο λέγει. ἂν οὐκ ἀκούοντες αὐτοῖς αὐτοῖς (Ψαλμ.
148, 4, Διότι ἡ μὲν ἰδικὴ μας ὁμιλία εἶναι γνωστὴ μόνον εἰς
αὐτοὺς ποὺ ἀγαπᾷ τὴν ἰδίαν γλῶσσαν εἰς τοὺς ξενονόμους
ὅμως δοκῇ ἡ φωνὴ ὅμως ποὺ ἀκούγεται ἀπὸ τὴν κτίσιν
εἶναι νοητὴ ἀπὸ ὅλα τὰ ἔθνη τῆς οἰκουμένης.

6. Εἰς αὐτοὺς λοιπὸν ποὺ αἰσθάνονται εὐγνωμοσύνην,
ἀρκεῖ μόνον αὐτὴ ἡ γνώμη τοῦ Θεοῦ, καὶ πρὶν νὰ τὸ ἀποδει-
ξουν τὰ ἔργα διὰ νὰ δεῖξῃ δοκῇ μόνον τὴν πρόνοιαν τοῦ ὁ-
λοῦ καὶ τῆς μεγάλῃς ἀγάπῃς τοῦ πρὸς ἡμᾶς. **474** **Α** Διότι δὲν

προνοεί ὁπλῶς δι' ἡμῶς, ἀλλὰ καὶ μὲ ἀγάπην, μὲ μίαν ἀγάπην ὑπερβολικὴν καὶ ἀπερίγραπτον, μ' ἓνα ἔρωτα ὅπως πόθος, θερμώτατον ἔρωτα καὶ ἰσχυρότατον, καὶ γνησιον καὶ ἀκατάλυτον καὶ ποῦ νὰ σβῆσῃ δὲν ἔμπορεῖ. Καὶ θέλουσα νὰ παραστήσῃ ἡ Γραφὴ τοῦτο, ὅπο ἰὸ ἔνα μέρος παρουσιάζει εἰκόνας ἀνθρωπίνων καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο πολλά παραδείγματα ἔρωτος καὶ προνοίας καὶ κηδεμονίας. Ὅμως δὲν θέλει νὰ ἀπαματώμε μετὰ αὐτῶν, ἀλλὰ νὰ υπερβῶμε τὰ παραδείγματα διὰ τοῦ λανθισμοῦ. Διότι δὲν μᾶς παρουσιάζει αὐτὰ ως ἀρκούντα διὰ νὰ δείξουν τὴν ἀγάπην τοῦ, ἀλλ' ὡς γνωρίμα εἰς αὐτοὺς ποῦ τὰ ἀκούει καὶ δυνάμενα νὰ φανερῶσιν αὐτὴν περισσότερο ἀπὸ τὰ ἄλλα, διὰ παραδείγματα λέγω. **Β** Εἰς μερικοὺς ποῦ ἐθρήνων καίποτε καὶ ἐπένθουν καὶ ἔλεγαν «Ἐγκατέλειπε με Κύριος, καὶ ἐπελάθετό μοι ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ» ὁ προφήτης προσέθηκε καὶ αὐτοὺς τοὺς λόγους καὶ λέγει, «Μὴ ἐπιλασθε καὶ γυνὴ τοῦ πατρὸς αὐτῆς, ἡ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας αὐτῆς». **Ψαλμ. 49, 14-15** τοῦτο ἔννοον διὸ ὅπως ἐπειρήσθαι δὲν θὰ λησμονήσῃ τὰ παιδιὰ τῆς ἑκείνης, ὅτε ὁ Θεὸς τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων. Ἐπειτα διὰ νὰ μάθῃς, ὅτι ὁ προφήτης μεταχειρίσθη αὐτῇ τὴν εἰκόνα, καὶ ὅπως ἐπειδὴ ἤθελε νὰ δείξῃ τὸ μέτρον τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, ὅτι εἶναι ὅση ἡ ἀγάπη τῆς μητέρας διὰ τοὺς ἀπογόνους τῆς, ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦτο τὸ ἔκμητικόν **Γ** μέτρον τῆς ἀγάπης εἶχε πρὸ γυναικὸς ἀπὸ ὅλων τῶν ἄλλων, ἡ ἀγάπη θεοῦ αὐτῶν τοῦ Θεοῦ εἶναι πολλὸ ἀνωτέρα ἐκείνης. προσέθηκε «Εἰ δὲ καὶ ἐπιλάθαιο ταῦτα γυνὴ, ἀλλ' ἐγὼ οὐκ ἐπιλήσσομαι σου, λέγει Κύριος. Αὐτῇ Εἶδες πῶς ὑπερέβη τὸ μέτρον τῆς μητρός. Καὶ διὰ νὰ μάθῃς ὅτι πολὺ περισσότερο ὑπερέβη τὴν φιλοστοργίαν τῆς μητέρας, καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ πατρὸς πρὸς τὰ τέκνα τοῦ ὁ προφήτης λέγει «Καθὼς οἰκεῖται πατὴρ υἱὸς ἀκτεῖρητος. Κύριος τοὺς φοβουμένους αὐτόν» (**Ψαλμ. 103, 13**). Ὁ ὁὗτος πάλιν παρουσιάζει αὐτὴν τὴν εἰκόνα τῆς ἀγάπης διότι γνωρίζει ὅτι ἡ ἀγάπη αὐτῆς ἔχει κατὰ πᾶν ὑπέρβατον ἀπὸ τῶν ἄλλων. **Δ** Καὶ ὁ Κύριος τῶν προφητῶν καὶ ὅλων τῶν ἀνθρώπων φανερώνει ὅτι ἡ στοργικὴ φροντίς τοῦ Θεοῦ ὑπερβαίνει πολὺ περισσότερο τὸ μέτρον τῆς πατρικῆς ἀγάπης καὶ ὅτι ὅση εἶναι ἡ διαφορὰ μεταξὺ πατρὸς καὶ σκότους καὶ τῆς πονηρίας ἀπὸ τῆς ἀγαθότητος, ὅση εἶναι καὶ ἡ διαφορὰ τῆς χρηστότητος καὶ τῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τῆς κατην φιλιοστοργίας. Ἄκουε ἢ λέγει «Τίς ἐστὶν ἐξ ἡμῶν ὃν δὲν ἀπῆλθεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔρπον μὴ λήθον ἐπιδοῦμαι αὐτῷ καὶ εἰς ἡμέραν αἰτήσῃ μὴ λείπῃ ἐπιδοῦμαι αὐτῷ. Εἰ δὲ σήμερον πονηροὶ ἔσιν οἴδατε ὁμοῦ ἀγαθὰ διδοῦναι τοῖς

τέκνας ὑμῶν, πολλὰ. **Ε** πάλιν ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς δίδει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν» (**Ματθ. 7, 9-11**) φανερώνει ὅτι ὅτι ὅση εἶναι ἡ διαφορὰ μεταξὺ πονηρίας καὶ ἀγαθότητος, ὅσον ἀνωτέρα εἶναι ἡ ἀγαθότης τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τῆς στοργικῆς φροντίδος τῶν γονέων. Ἀνέφερα δὲ τὰ παραδείγματα αὐτὰ, ὥστε, ὅταν φέρω ἔμπρὸς σου ἄλλας εἰκόνας στοργῆς, νὰ μὴ στολισθῇς τὴν σκέψιν σου μέχρι τὸ μέτρον τῶν προφητῶν, ἀλλ' ἔμω τὴν κανόνα τοῦτον νὰ προκαρῶσῃς μὲ τὴν λογισμὸν σου πρὸς πόδα, καὶ νὰ ἴδῃς πόσον ἐπεμνηστεύει μεγάλη εἶναι ἡ ἀγάπη τοῦ, διὰ οὗτε ἀρεσκείας εἰς τὸ μέτρον τῆς φύσεως, ἀλλὰ τὸ ἀφίνει καὶ τὴν προσπερνᾷ καὶ ἰσοθέτει πάλιν ἄλλα παραδείγματα. Διότι τέτοιος εἶναι ὁ νοῦς ἀγαπᾷ. Θέλει νὰ φανερώσῃ τὴν ἀγάπην τοῦ **49 Α** εἰς τὴν ἀγαπημένην μὲ ὅλα καὶ σὺ πολλὰ. Αὐτὸ θεοῦ καὶ κάνει καὶ ὁ Θεὸς μεταχειρίζομενος εἰς τὸν λόγον τοῦ ἐκφράσας μεγάλων ταπεινῶν διαστημάτων, καὶ πάλιν διὰ νὰ νομήσῃ ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ εἶναι μόνον τόση, ἀλλ' ἐπειδὴ μόνον αὐτὸ τὸ μέτρον τῶν διαστημάτων ἦτο περισσότερο ἐξέδον καὶ γνώριμον εἰς τοὺς ἀκροατὰς. Καὶ λέγει μὲ τὸ στόμα τοῦ Δαυὶδ «Κιτὰ τὸ ὕψος τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τῆς γῆς ἐκράταίσε Κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς φοβουμένους αὐτόν» (**Ψαλμ. 103, 1**). καὶ «καθ' ὅσον ἀπέκωσται ἀνατολὰ ἀπὸ δυσμῶν ἐξέκρινεν ὕψ' ἡμῶν τὰς ἀνομίας ἡμῶν». Αὐτῇ στίχ. 12, ὅσω τὸν Ἠσάου δὲ λέγει «Ὁ γὰρ εἰπὼν αἱ βουλὰί μου, ὡς αἱ βουλὰι ὑμῶν οὐδε αὐτοῦ, ὅδοί μου ὡς αἱ ὁδοὶ ὑμῶν ἄλλ' ὅσον ὑπερβαίνει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τῆς γῆς, **Β** τοσοῦτον ἀπέκωσται αἱ ὁδοὶ μοι ἀπὸ τῶν ὁδῶν ὑμῶν καὶ τὰ διανοημένα μοι ἀπὸ τῶν διανοημάτων ὑμῶν». **Ψαλμ. 55, 8-9**. Καὶ αὐτὰ τὰ ἔλεγον ἀνωτέρω. ἐπειδὴ ἀνέβη περὶ σιγαλῆσεως τῶν ἀπορητῶν καὶ κατόπιν εἶπε «Ὅτι ἐπὶ πολὺ ἀφάρω τὰς ἀνομίας ὑμῶν». Αὐτῇ στίχ. 7) Διὰ τὰ δεῖξαι τὸ μέγεθος τῆς ὑπέροχης ἀρερῆς αὐτοῦ τὸ παράδειγμα καὶ δὲν ἀρκεῖται μόνον εἰς αὐτὰ ἀλλὰ φέρει τὸν λόγον εἰς ἄλλων χρηστότερον εἰκόνα λέγει εἰς τὸν ὡσπερ «Τί σοι ποιῶμαι Ἐφραίμ, τί σοι ποιῶμαι Ἰούδα. Ὡς Ἀδάμ θήσομαι σε, καὶ ὡς Σεβοὶρ. Μετεστρώψῃ ἡ καρδία μοι ἐν τῇ αὐτῇ, οἱ νεοπαῖδες ἡ μετὰμείλει μου» (**Λ. 8**). Καὶ αὐτὸ ποῦ λέγει σημαίνει **Γ** ὅτι τὸν λόγον τὸν ἀπειλητικὸν γένοιτο. Καὶ ἀμείλει ἀνθρωπίνους, ὅτι διὰ τὴν ἀποπειλὴν κατὰ ἀνθρώπων πρὸς Θεοῦ, ἀλλὰ διὰ τὴν κατελάθη ἀπὸ τῆς ἐκφραστικότητος αὐτῆς λέξιν θεο-

1. Ἀδάμ καὶ Σεβοὶρ. Πάλιν ἀντιλαμβάνει πάλιν τὸν Σεβοὶρ καὶ τὸν Γεζαὶρ, ἐν τῇ κοινῇ Σαττα. Ἦν ἀπὸ τῶν 28, 28 ἐξιστορεῖται ἡ μετεστρώψῃ ἀπορῶν τῶν πόλεων.

πτος είναι, και τόσον λάμπει μέρα, ὅτι τὰ μικρὰ καὶ τὰ μεγάλᾳ καὶ μέσαι ἀπὸ τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα. Ἀλλὰ ἐπεὶ τὰ ὁρατὰ πρώτον δις ἀρχισαμένον τὴν ἀπόδειξιν· διότι τὴν θαυμασίαν αὐτῶν καὶ παναρχόντων κτίσιν, διὰ παντὸς ἄλλον δὲν τὴν ἐδημοσίωσεν, παρὰ μόνον διὰ αὐτῶν· Τόσον καλὴν καὶ τόσον μεγάλην, καὶ μὲ τόσον ποικίλιαν καὶ πολυτέλειαν, καὶ αὐανίαν, καὶ κρήαιμον καὶ ἀνέλεστον ἀπὸ κάθε πλεονέκτου, καὶ ἐπιτηδείαν **Β** πρὸς διατροφήν καὶ διατήρησιν τοῦ σώματος, καὶ πρὸς φιλοσοφίαν τῆς ψυχῆς καὶ ἱκανὴν νὰ ὁδηγῇ εἰς θεογνωσίαν, τὴν κατεσκευάσας διὰ σὲ· Διότι οὕτω οἱ ἄγγελοι τὴν εὐχὴν ἀνέγκη, καὶ πῶς ἦτο δυνατόν τοῦτο, φθοῦ καὶ πρὸ τῆς δημιουργίας αὐτῆς ὑπάρχον ἐκείνοι· "Ὅτι δὲ ἐκεῖνοι εἶναι, πολλὸ παλαιότεροι ἀπὸ ὑμῶν, ἄκουε· λέγει ὁ Θεὸς ὁμιλῶν εἰς τὸν Ἰσὼβ· "Ὅτε ἐγένετο ἡμέρα ἦν καὶ ἐν μέσῳ πάντες ἄγγελοι μου, καὶ ἤντησαν φωνῇ μεγάλῃ· (Ἰσβ 38, 7)· ἡμετέραν ἐπράξαν ὡς ταῦτα, ἐπειδὴ ἐξεπλάγησαν διὰ τὸ πλῆθος, τὴν ὁμορφίαν, τὴν θέσιν, τὴν χρησιμότητα, τὴν ποικίλιαν, τὴν λαμπρότητα, τὴν ἁριστηρίαν, δι' ὅλα τὰ ἄλλα, τὰ ὅποια διακρίνουσιν ἐκεῖνοι· τὰ καθαρὰ ἀπὸ μάς· Καὶ δὲν ἐκαλλώπισε τὴν κτίσιν μόνον μὲ ὁστέρας, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην· **Γ** παρέχωμιν εἰς σὲ καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν καὶ κατὰ τὴν νύκτα μεγάλην εὐχαρίστησιν, ἀλλὰ καὶ μεγάλην ἀφέλειαν καὶ μὲ τὸν ἥλιον καὶ μὲ τὴν σελήνην.

Διότι τὸ εἶναι φαιδρότερον ἀπὸ τὸν οὐρανόν, ποῦ ἄλλοτε μὲν καταλαμβάνεται ἀλόκληρος ἀπὸ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην, ἄλλοτε δὲ φωτίζει τὴν γῆν μὲ τὰ περιεπεληγμένα ἅστρα ποῦ ἀποβάλλουσιν μὲ ῥόπα καὶ συνθέρχουσιν καὶ γίνονται ὁδηγοὶ εἰς τοὺς ναυτοὺς καὶ εἰς τοὺς ὁδοιπόρους, διότι ὁποῦς διασκέζει τὸ πέλαγος καὶ κόβεται εἰς τὸ πηδάλιον καὶ πολεῖται μὲ τὰ κύματα καὶ μὲ τὴν ἀτακτον ῥοήν τῶν ὁδάτων, καὶ μὲ τὴν ὀρμὴν τῶν θαλάσσιων ἀνέμων, καὶ μὲ τὸ σκότος τῆς ἀσθενήτου νυκτός, **Δ** λαμβάνει θάρρος ἀπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ σφαιροῦ· Καὶ ὁ ἄστρος ποῦ ὑπάσκει εἰς τὰ ὕψη, ὁδηγεῖ με τὸ σὴν ἀκρίβειαν αὐτὸν ποῦ εὐρίσκειται εἰς τὴν ἀπόστασιν, ὡς νὰ εὐρίσκειται πλησίον καὶ τὸν προσορμίζει εἰς λιμένας, χωρὶς νὰ ἐκβάλῃ φωνήν, καὶ δεικνύει εἰς αὐτοὺς μὲ τὴν δύναμιν τοῦ τοῦ δρόμου καὶ τοῦ καθήκοντος ἵκανοῦς νὰ διασκέζουσιν τὴν θάλασσαν μὲ ἀσφάλειαν, φανερώουσιν εἰς σὺν τοῖς τοῖς καιροῖς ἄλλοτε μὲν νὰ κρατοῦν τὸ πλοῖον ἐν τῇ τῇ λιμένει, ἄλλοτε δὲ μὲ θάρρος εἰς τὸ πέλαγος νὰ ὁδηγῶν καὶ νὰ μὴ ναυαγοῦν ἀπροσέτως ἐμπιστευτὰς εἰς θελλωδὴ λιμένας διὰ τὸ ἐξῆλθον τοῦ μέλλοντος· **Ε** καὶ δὲν προσδορεῖ ζουν τὰ ἅστρα μόνον τὰ μέτρα ὁλοκληρίων χρόνων καὶ κα-

ρῶν, ἀλλὰ καὶ κάθε ὥραν καὶ ἀλλωγὴν τῆς νυκτός τὴν πορίστανται μὲ πολλὴν ἀκρίβειαν καὶ πληροφοροῦσιν τοὺς παρατηρητάς, πότε παρελθὲν τὸ μεγαλύτερον μέρος αὐτῆς, πότε μένει τὸ μικρότερον καὶ ἀντιστρόφως, πρῶτον τὸ ὅποιον εἶναι κρήαιμον διὰ μόνον εἰς τοὺς ναυτοὺς ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ὁδοιπόρους, διὰ νὰ μὴ ἐπαιχεύουσιν τὴν ὁδοιπορίαν εἰς ἀκατάληκτον ὥραν τῆς νυκτός· οὕτω τὴν καταλήγον ὥραν νὰ καθύκται εἰς τὴν ὁρίαν· 478 **Α**· Τοῦτο ἐκτελοῦν μὲ ἀκρίβειαν καὶ μὲ τοὺς ἁστέρας καὶ αἱ περιφορὰς τῆς σελήνης. Ὅπως δηλαδὴ ὁ ἥλιος κανονίζει τὰς ὥρας τῆς ἡμέρας, ἔτσι καὶ ἡ σελήνη κανονίζει τὰς ὥρας τῆς νυκτός καὶ χρησιμεύει εἰς πολλὰ ἄλλα, καὶ διὰ τὰς φασὶς ἀέρας (ζυγόντος), καὶ διὰ νὰ παραγῇ ὁροσὴν διὰ τὴν ἐλάσσησιν τῶν σφαιρῶν καὶ ἀπὸ φυσικοῦ τῆς προσφέρει μεγάλην ἀφέλειαν εἰς τὴν ὕψαιαν τῶν ἀνθρώπων καὶ εὐρίσκειται μεταξὺ τοῦ κοροῦ τῶν ἀστέρων καὶ τῆς λάμπρας τοῦ ἡλίου. Διότι ἀπὸ τὸν ἥλιον εἶναι ποῦ μικρὴ ἀπὸ τοὺς ἀστέρας ὅμως πολὺ μεγαλυτέρα. Δὲν εἶναι δὲ μικρὴ ἢ εὐκαρίστητος καὶ ἡ ἀφέλεια ποῦ ἀσθενεῖται αἱ θεοταὶ ἀπὸ τὴν ποικίλιαν αὐτῆς, καθὼς δὲν εἶναι μὲν ἀντιλήψαι ἡ ἀφέλεια ποῦ παρέχουσιν οἱ κρατοῖ, οἱ ἐποικοί, ἡ ἀπόστασις, τὸ μεγάλο μέγεθος καὶ τὸ μακρόν ἢ διαφορά ἢ μεγίστη· **Β** διότι ἡμετερεῖς καὶ νὰ ἴδῃ τὸν ἕνα ἀστέρα μικρότερον τὸν ἄλλον μεγαλυτερον καὶ λαμπρότερον, καὶ μερικὸς ἄλλους νὰ παρουσιάζονται εἰς διαφόρους ἐποικίας· Διότι ἡ τὸσον πλοῖα, πολυμήχανος θεῖα σοφία φέρει παντοῦ μεγάλην ποικίλιαν, φανερώει τὴν θαυματουργικὴν τῆς δυνάμεως καὶ προνοεῖ διὰ τὴν ἀνάγκην τῶν θεοπῶν καὶ παρέχει πολλὰ καὶ ὁποῖον ἀφέλειαν καὶ καὶ μὲ ὅλα αὐτὰ καὶ τὴν ἡδονὴν· Διότι τί εἶναι, τερπνότερον ἀπὸ τὸν οὐρανόν, ποῦ ἄλλοτε μὲν ἀπλώνεται ὡς ὅταν συνδῶν καθαρά καὶ διαφανῆς πάνω ἀπὸ τὴν κεφαλὴν μας, ἄλλοτε δὲ στολίζεται ὡς ὡς λειμῶν ἀνθοσπάρτας καὶ δεικνύει τὸν στέφανόν τοι, **Γ** διότι δὲν εἶναι τὸσον εὐκαρίστητον καὶ τερπνόν νὰ ἴδῃ κανεὶς λειμῶνα τὴν ἡμέραν ὅσον εἶναι εὐκαρίστητον καὶ τερπνόν μὲ τὰ ἀστέρα ἡμέρας τῶν ἀστέρων, ἡμέρας ποῦ δὲν μαραινόνται ποτέ, ἀλλὰ φανερώουσιν πάντοτε ἀκέραιον τὸ κάλλος τῶν· Καὶ τί γλυκύτερον ἀπὸ αὐτὰ, ὅταν ἐνφῇ ἡ νύκτα ἐκεῖ ποσὲλλεται καὶ ἡ ἡλιακὴ ἡμέρα δὲν ἐκεῖ προβάλει ἀκόμη, καλλωπίζεται, εὐφραίνεται μὲ τὰ πικρὰ χρώματα τῆς ἀνιστολῆς ὡς ὅταν κρασπὸς πέπλος, καὶ τὸ θέαμα νύκτος καὶ ὡραϊότερον ἀπὸ τὸν ἥλιον ποῦ προβάλλει τὴν ἀντήν καὶ εἰς ὅλην τὴν ὥσαν σκορπεῖ δυνατόν τὴν λαμπρὴν εἰς ὅλην τὴν γῆν, καὶ εἰς ὅλην τὴν θάλασσαν εἰς κάθε ἥρα, εἰς κάθε καί-

λάβα, εις κάθε θυνόν. **Δ** καί εἰς ὁλόκληρον τὸν οὐρανόν, καὶ ὡφαιρεῖ τὸν πέπλον τῆς νυκτὸς ἀπὸ τὰ ὄραμενα πράγματα, καὶ τὰ φανερώσει ὅλα γινώσκοντες τὸν περιφορέα⁶ του, τὴν τάξιν του, τὴν ἀπαράλλακτον καὶ κανονικὴν λειτουργίαν τοῦ ἐπὶ πόσας περιόδους ἐπὶ τὸ κάλλος του ποῦ πάντοτε εἶναι ἀκμαῖον, τὴν λόγῳ, τὴν φρεσινότητά, τὴν καθαρότητά του ἢ ὅποια σκεπάζεται μετὰ τὸσα σῶματα καὶ δὲν ρολώνεται καθόλου. Προσέτι, τὴν ἀπερίγραπτον ἐπωφελεῖ ἐπίδρασιν του εἰς τὰ σπέρματα, **Ε** εἰς τὰ φυτὰ, εἰς τὰ σῶματα τῶν ἀνθρώπων, τῶν τετραπόδων, τῶν ἑξάκων, τῶν ἄερων, τῶν λίθων, τῶν θησιν, τὴν ἐπωφελεῖ ἐπίδρασιν τοῦ εἰς τὴν γῆν, τὴν θάλασσαν, τὴν ἀτμόσφαιραν καὶ εἰς ὅλα ἐν γένει τὰ ὄρατὰ. Διότι ὅλα τὸν ἔχουν ἀνάγκην καὶ ἀπολαμβάνουν τὴν ἀφέλειάν του καὶ γίνονται καλῶτερα μετ' αὐτὴν, ὅσα μόνον τὸ σῶματα καὶ τὰ φυτὰ, ἀλλὰ καὶ τὰ νερά καὶ αἱ λίμναι, καὶ αἱ πηγαί, καὶ αἱ ποταμοί, καὶ ἡ ἀτμόσφαιρα ποῦ γίνεται ποῦ λεπτή καὶ καθαρή καὶ διαφανής. Διὰ τοῦτο ἀκριβὲς καὶ ὁ ψαλμῶδης θέλων νὰ φανερώσῃ κατὰ τὸ κάλλος του, τὸ πάντοτε λαμπρόν, τὴν ἀσμεζομένην ⁴⁷⁹ **Α** ὡραιότητά του, τὸ ἔνθεός του ποῦ δὲν παύεται, κατέ τὴν ἀφέλειαν τὴν ὡραιότητα, τὴν ἀκατάπειστον λειτουργίαν τοῦ εἰλεγε ὡς οὕτως εἶπαι· «**Ε**ν τῷ ἡλίῳ ἔθετο τὸ σκῆνυμα αὐτοῦ» (Ψαλμ. 19, 6), ἥτοι, εἰς τοὺς ἰσχύους τοὺς οὐρανούς. Τοῦτο ὑπαινίσσεται, ὅταν λέγῃ σκῆνυμα Θεοῦ· «**Κ**αὶ αὐτὸς ὡς νεφέας ἐκπορεύμενος ἐκ πύλου αὐτοῦ»· «**Ε**πειτα διὰ τὴν φανερώσιν πόσον εὐκόλως προσφέρει τὴν διακονίαν τὸν προσέβασε· **Ε**λ γὰρ ἡλιασμοῦ ὡς γίγας δραμεῖν ὁδὸν αὐτοῦ»· «**Ε**πειτα διὰ τὴν δεικνύει τὴν διάκρισιν καὶ τὴν ἐπὶ κεινόν του διὰ τὴν αἰκουμένην προσέβασε· **Α**πὸ τὸν οὐρανὸν τοῦ οὐρανοῦ ἡ ἐξοδὸς αὐτοῦ, καὶ τὸ κατέντημα αὐτοῦ ἐκ τῆς ἀκροῦ τοῦ οὐρανοῦ»· Αὐτὸ δὲ στίχ. 7· Μετὰ διὰ τὴν δεικνύει πόσον χρησμός καὶ ἀφέλιμος εἶναι εἰς ὅλους· «**Κ**αὶ οὐκ ἔστιν δε ἀποκριθῆσθαι τῆς θερμικῆς αὐτοῦ»· **Β** εἶναι δυνάμειν, ὅν δὲν ἀπέκοιμος, ἡ μῆθης καὶ ἀπὸ ἄλλου τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ· «**Α**πὸ τὰ νύκτι, ἀπὸ τὰς τέσσαρας ἐποχὰς τοῦ ἔτους, ἀπὸ τὰς καιρικὰς μεταβολὰς ἀπὸ τοὺς ἀνέμους, ἀπὸ τὴν θάλασσαν καὶ τὰ διάφορα γέννη ποῦ κρυπτεῖται, ἀπὸ τὴν νύκτι καὶ τὰ τετράποδα ποῦ τὴν ἀποσκοποῦν, ἀπὸ τὰ ἐρπετὰ, ἀπὸ τὰ πτερυγὰ ποῦ πετοῦν εἰς τὸν οὐρανόν, ἀπὸ τὰ ζῶα τῆς γῆς, ἀπὸ τὰ ἄμφω

6. Τὴν ἀντιλήψιν. ὅ· ὁ ἥλιος σπέρσεται παρὰ τῆς γῆς, αἰμαίνων πρὸς τὰς ἀστρωνομικὰς γνώσεις τῆς ἐποχῆς λέγεται καὶ ὁ Κροσσότατος Ἱστορικὸς ἀντιλήψιν ὑπάρχεις μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Καταρηνίου καὶ τοῦ Ἰουλίου.

τῶν λιμνῶν, τῶν πηγῶν καὶ τῶν ποταμῶν, ἀπὸ τὴν αἰκουμένην, ἀπὸ τὴν ἔρημον, γῆν ἀπὸ τοὺς ἀπόρους ποῦ φυτρώνουν ἀπὸ τὰ δένδρα, ἀπὸ τὰ βότανα, ἀπὸ τὰ φυτὰ ποῦ φυτρώνουν εἰς τὰς ἐρήμους, εἰς τὰς μὴ ἐρήμους, ἀπὸ τὰ φυτὰ ποῦ θλαστίνουν εἰς τὰς πεδιάδας, εἰς τὰ φαράγγια, εἰς τὰ ὄρη, εἰς τὰς κοιλιάδας ἀπὸ ὅσα μόνον τῶν φυτρώνουν ἀπὸ ὅσα γίνονται μετὰ κῆτον καὶ καλλιέργειαν. **Ο** ἀπὸ τὰ ζῶα τὰ ἡμέρα, τὰ ἀνήμερα, τὰ ἄγρια, τὰ ὑποτακτικά, τὰ μικρά, τὰ μεγάλα, ἀπὸ ὅσα φαίνονται, τὸν κερμαίνον τὸ θέρος τὸ φθινόπωρον, πτηνὰ καὶ τετράποδα, καὶ ψάρια, καὶ φυτὰ, καὶ βότανα, ἀπὸ ὅσα συμβαίνουν κατὰ τὴν νύκτι, τὴν ἡμέραν, ἀπὸ τὰς θροσκὰς, ἀπὸ τὰ μέτρων τοῦ κάθε χρόνου, ἀπὸ τὸν θάνατον ἀπὸ τὴν ζωὴν, ἀπὸ τὸν κόπον ποῦ ἐποιεμεν κληρονομῶμεν, ἀπὸ τὴν στενοχώριαν ἀπὸ τὴν ἀνείαν, ἀπὸ τὰς τροφὰς καὶ τὰ ποτὰ καὶ μᾶς ἔχουν δοθῇ ἀπὸ τὰ ἐπαγγέλματα ἀπὸ τὰς τέχναις, ἀπὸ τὰ ἔξω ἀπὸ τοὺς λίθους, ἀπὸ τὰ ὄρη ποῦ ἔχουν μέταλλα. **Π** ἀπὸ τὴν πλεονέμενην θάλασσαν, ἀπὸ τὴν ἀνευσίαν, ἀπὸ τὰς ἰσχύους, ἀπὸ τοὺς ὄρους, ἀπὸ τὰς ἀκτὰς, ἀπὸ τὴν ἐπαράδεισον τοῦ πελάγους, ἀπὸ τὸ βάθος τῶν ὕδατων, ἀπὸ τὴν φύσιν τῶν στοιχείων, ἀπὸ τὰ ὅποια ὁ κόσμος πρὸς χάριν μας ἐδημιουργήθη, ἀπὸ τὴν διάταξιν τῶν καιρῶν, ἀπὸ τὴν διαφορὰν τοῦ μέτρου ἡμέρας καὶ νυκτὸς, ἀπὸ τὴν νόσον καὶ τὴν ὑγείαν, ἀπὸ τὰ μέλη τοῦ σώματος μας, ἀπὸ τὴν κατωσκειν τῆς ψυχῆς μας, ἀπὸ τὰς τέχναις καὶ τὴν σοφίαν τὴν ὅποιαν ὁ Θεὸς δι' αὐτὴν ἔδωκεν εἰς τὸν ἀνθρώπινον γένος. **Ε** ἀπὸ τὴν χρησιμότητα τῶν ὑπαρετιούτων ἡμᾶς ἀλλόγων (ζῶων καὶ φυτῶν καὶ ἄλλων χρησιμῶν, ἀπὸ τὰ πῶ μικρὰ καὶ ἀπὸ τὰ πῶ ἀσκήματα ζῶα. Διότι τί εἶναι μικρότερον καὶ ἀσκημότερον ἀπὸ τὴν μέλισσαν. Καὶ τί ταπεινότερον ἀπὸ τὰ μυρμήγκια καὶ τὰ τέτταρα. Αὐτὰ ὅμως καὶ αὐτὰ ὡφίσουν λαμπρὰν φωνὴν διὰ τὴν πρόνοιαν καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὴν σοφίαν τοῦ Θεοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ προσήτης, ὁ ὁποῖος ἔλακεν ἀδυσθία, πόσης χάριτος ἐκ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, παρατηρῶν τὴν κτίσιν καὶ ἰδὼν ὡριμένον ἀπὸ αὐτὴν, ἀνεφάνησε μετὰ πολλὴν θαυμασίαν τὴν θαυμασίαν ἐκείνην φωνήν· «**Ὡς ἐμεγαλύνθη τὸ ἔργον σου Κύριε!** πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας» (Ψαλμ. 108, 24).

Καὶ ὅλα αὐτὰ ἐνέγραψε ἔργον διὰ σέ ⁴⁸⁰ **Α** διότι καὶ αἱ ἀνέμοι ἐνινον διὰ σέ· πάντων εἰς τὴν ὁρμήν τοῦ λόνου θὴ ἐπανελθῶν, διὰ νὰ βροσίουν τὰ κατὰκοπα σῶματα διὰ νὰ καθαρίζουν τὸν μόλυσμόν ἐκ τοῦ θερμότου καὶ τὴν θολούρα ποῦ φέρει ὁ καπνὸς καὶ αἱ κόκκινοι καὶ αἱ ἄλλαι ἀνοήσιμα. Διὰ νὰ μετρίζουν τὴν θερμότητα τῶν ἐκτῶν τοῦ ἡλίου, διὰ νὰ ἐλαφρύνουν τὸν καύσωνα, διὰ νὰ τρέφουν τὰ

σπαρτά, διὰ νὰ μεγαλύνουν τὰ φυτά, διὰ νὰ σὲ συνοδεύουν καὶ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ νὰ σὲ ὑπηρετοῦν εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς, εἰς μὲν τὴν θάλασσαν κατευθύνοντες τὰ πλοῖα ταχύτερον ἀπὸ θέλη, καθιστοῦν τὸ ταξίδιον ἔτσι εὐαφρὸν καὶ ἔνδοξον, εἰς τὴν ἑρρὰν πάλιν καθορίζουν μαζί σου τὰ ἄλωνα, ὅ καὶ διακαυρίζουν τὰ ἄκρα ἀπὸ τῶν καρπῶν, καὶ ἀνακουφίζουν τὴν ἐκ τῆς ἐργασίας ταλαιπωρίαν, διὰ νὰ σοὺ κάνουν τὴν ἀτμόσφαιραν εὐαφρὰν καὶ εὐχάριστον, διὰ νὰ σὲ εὐχαριστοῦν καὶ μὲ ἄλλους τρόπους, καθὼς τὴν μίαν μὲν φερὰν σκυρίζουν γλυκὰ καὶ ἡσυχα, τὴν ἄλλην δὲ φροσὺν ἄρετα εἰς τὰ φυτὰ καὶ σείουν τὰ φυλλώματα τῶν δένδρων, διὰ νὰ σοὺ παρέσχωσι τὸν ὕπνον καὶ κατὰ τὸ θέρος καὶ κατὰ τὴν ὀνοχὴν πρὸ εὐχαρίστητον καὶ ἀπὸ τὸ μέλ, πρὸ γλυκὴν διὰ νὰ κόμουν εἰς τὰ πλοῖα τῆς θαλάσσης καὶ εἰς τὰ ποτάμια νερά, ὅτι κόμουν εἰς τὰ δένδρα, ποὺ ἀναπνεύουν τὴν ἐσπέραν αὐτῶν καὶ σοὺ προσφέρουν πολλὴν ἀπόλαυσιν ἀπὸ τὸ θέαμα αὐτῶν καὶ ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀπόλαυσιν αὐτῶν καὶ ὠφέλειαν πολὺ μεγάλην. Διότι αὐτοὶ καὶ εἰς τὰ ὕδατα καὶ κατ' ἄλλον τρόπον εἶναι χρήσιμοι μὲ τὸ νὰ μὴ τὰ ἀφάνουν νὰ σπαρξούν ἀπὸ τὴν διαρκή στυσιάζοντα, ἀλλὰ μὲ τὸ νὰ τὰ κινῶν πάντοτε καὶ νὰ τὰ φροσίζουν τὰ καθιστοῦν φρέσκα καὶ ἀραιὰ καὶ τὰ καθιστοῦν πρὸ κατὰλληλα διὰ νὰ συντηρήσων τὰ ζῶα ποὺ καλυμποῦν μέσα εἰς αὐτά.

Ἄν δὲ θέλῃς νὰ περιεργασθῇς ἀκόμη καὶ τὴν νύκτα, θα ἴδῃς καὶ ἐκεῖ μεγάλην τὴν πρόνοιαν τοῦ Δημιουργοῦ. Διότι σοὺ ἀναπαύει τὸ κοινασμένον σῶμα καὶ τὰ μέλη σου τὰ καταπονημένα ἀπὸ τοὺς καθημερινοὺς κόπους τὰ ἀνακουφίζει καὶ τὰ παλαρνεύει, τὰ ἀνασπένδει, καὶ τὰ καθιστᾷ πάλιν ἱκανὰ καὶ ἄκρως πρὸς ἐργασίαν. Ὅχι μόνον αὐτό, ἀλλὰ καὶ σὲ ἀπαλλάσσει ἀπὸ τῆς ὀδυνηρῆς ἀσπιδὸς πολλὰς φορὰς δὲ καταποθεῖ καὶ τὸν πυρετὸν τοῦ θεοθενούς, δίδει τὸν ὕπνον ὡς ἀναπαυστικόν καὶ ὁδηγεῖ τὴν ἀνισκίαν τέχνην τῶν ἱατρῶν εἰς ναλάνειον λιμένα καὶ ἀπαλλάσσει ἀπὸ πολλοὺς κόπους. Καὶ εἶναι ὥστε πολλὴ ἡ κοπιαιότης τῆς τόσο μεγάλης ἡ ὠφέλειαν. ὥστε ὅσοι ἐσπερήθησαν τὴν ὕπνον κατ' αὐτήν, νὰ κάνουν πολλὰς σπορὰς καὶ τὴν ἡμέραν διότι ἂν κανεὶς ἀφαιρέσῃ (διὰ τοῦ λόγου τὴν ἡσυχίαν τῆς νυκτὸς καὶ τὴν ἄνεσιν καὶ τὴν ἀναπαύειν, διὰ τῆς ὁποίας ὅλα ἀναπαύονται, καὶ ὁ κοιρασμένος νοῦς καὶ τὸ ταλαιπωρημένον σῶμα ποὺ ὀρχίζων κάθε ἡμέραν τὴν ἐργασίαν με ἀκατάσχετος δυνάμει, θὰ ἴδῃ τὸ πλῆθος αὐτὸ ὅτι νὰ περιέρχεται εἰς ἀερίστην. Ἄν δὲ προσθέσῃς καὶ τὰς νύκτας εἰς τὰς ἡμέρας τοῦ, καὶ εὐρίσκειται ἔν ἐντη-

γορεοὶ καὶ ἐργάζεται, ἢ καὶ τριπελάζει, καὶ κόμει τούτο ἐπὶ τοῦτον καιρὸν, θὰ ἀποθάνῃ σύντομα, ἢ ἂν δὲν πάθῃ τούτο, θα ταρᾷ σου σπασμὸν εἰς ἀσθενεῖαν μακράν, καὶ κανένα ὄφελος ἀπὸ τῆς ἡμέρας δὲν θὰ ἔχῃ εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἀναγκῶν του, ἐπειδὴ τὸν ἐγκατέλειψεν ἡ δυνάμις του.

Ἄν δὲ ἐπεκτείνωμεν τὸν λόγον καὶ εἰς τὸ ἀμέτρητον πλῆθος τῶν ἰχθύων, ποὺ ζοῦν εἰς τὰς λίμνας, εἰς τὰς πηγὰς, εἰς τοὺς ποταμούς, εἰς τὴν πλεομένην εἰς τὴν ἀπλευστον θαλάσσαν, ἢ ἂν παρατηρήσωμεν τὰ ἀναριθμήτα εἶδη τῶν πτηνῶν αὐτῶν ποὺ ζοῦν εἰς τὸν ἀέρα, εἰς τὴν γῆν, αὐτῶν ποὺ ζοῦν εἰς τὰ ὕδατα καὶ σιγὰς εἰς τὴν γῆν. 40! Ἀ (ἰδοὺ) υπάρχουν πολλὰ ἡμεῖς μετὰ αὐτῶν, τὰ ἄνθρωποι, τὰ ἡμέραι, τὰ ἄγρια ποὺ ἡμερῶνονται, τὰ ἄγρια ποὺ παραμένουν διὰ παντός ἄγρια, τὰ τρανόμενα, τὰ μὴ τρανόμενα, καὶ ἂν περιεργασθῶμεν ἐκάστου καὶ τὸ κάλλος, καὶ τὸ πτέρωμα, καὶ τὴν μελῶδικὴν φωνήν, ἀκόμη καὶ τὰς διαφορὰς ἀνάμεσά των ἂν μάθωμεν καλὰ καὶ εἰς τὸ ἄσπερον, καὶ εἰς τὴν τροφὴν καὶ εἰς τὸν τρόπον τῆς ζωῆς των, καὶ τὰς διαμονὰς, καὶ τὰς συνθεσίας, καὶ τὰς ὠφελείας καὶ τὰς ὑπηρεσίας ποὺ μᾶς παρέχουν, ὅλας ἂν τὰς διηγησώμεθα, ὅπως καὶ τὸ πόσον μεγάλα καὶ πόσον μικρὰ εἶναι, καὶ τὸ πῶς γεννῶνται, καὶ τὸ πῶς ἀνατρέφονται, καὶ τὴν μεγάλην καὶ ἀπερίγραπτον ποικίλην ποὺ παρουσιάζουν καὶ ἂν κόνωμεν τὸ ὄνομα καὶ διὰ τοὺς ἰσθμῶν, ὅ καὶ ἀπὸ αὐτοὺς πάμε εἰς τὰ φυτὰ, ποὺ φύονται εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆς καὶ ἴσοιμε τὸν καρπὸν ἐκάστου καὶ τὴν χρησιμότητα, καὶ τὴν εὐωδίαν καὶ τὴν μαροσὴν καὶ τὴν θεοὶν καὶ τὰ φύλλα, καὶ τὸ κρῶμα, καὶ τὸ σχῆμα, καὶ τὸ μέγεθος, καὶ τὴν μικρότητα, καὶ τὴν ὠφέλειαν, καὶ τοὺς τρόπους τῆς ἐργασίας, καὶ τὰς διαφορὰς ποὺ ἔχουν οἱ φλοιοὶ, οἱ κορμοὶ καὶ οἱ κλάδοι, καὶ τοὺς λευκῶνας, καὶ τοὺς κήπους, ἔπειτα, ἂν μεταβῶμε εἰς τὰ διάφορα ὀρεῖα, καὶ περιεργασθῶμε τοὺς διαφόρους τοποὺς αὐτῶν, καὶ τοὺς τρόπους τῆς εὐρέσεως, καὶ τῆς καλλιέργειας, καὶ ὅτι συντελοῦν εἰς τὴν θεραπείαν μας, καὶ ὅτερα πάλιν ἀπὸ αὐτῶν, ἂν πάμε νὰ δοῦμε τὰ ὄρη ποὺ ἔχουν μέταλλα, ποὺ εἶναι πολλὰ καὶ ἐκείνα, καὶ ἂν ἐρευνήσωμε ὅσα ἄλλα, πολλὰ περισσότερα, υπάρχουν εἰς τὴν γῆν, ὅποτε πότος λόγος ἢ πότος καιρὸς θὰ μᾶς εἶναι ἀρκετός διὰ νὰ καταλάβωμε σωστὰ ὅλα αὐτά. Καὶ ὅλα αὐτὰ ἄνθρωποι, ἔνιναν διὰ σὲ καὶ αἱ τέχναι διὰ σὲ, καὶ τὰ ἐπαννέματα, καὶ αἱ πόλεις καὶ αἱ κομιτοῖς, καὶ ὁ ὕπνος καὶ ὁ θάνατος καὶ ἡ ζωὴ, καὶ ἡ βλάστησις, καὶ ἔργα τῆς φύσεως τόσα πολλά, καὶ ἔτσι καὶ ὅσα ὁ κόσμος διὰ σὲ, καὶ πάλιν καλλίτερος θὰ γίνῃ διὰ σὲ διότι ὅτι θὰ εἶναι καλλίτερος, καὶ τούτο διὰ σὲ, ἀκού-

σε τι λέγει ὁ Παῦλος· «Ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς· ἵτοι, ἀπὸ τοῦ νὰ εἶναι φθαρτὴ. Καὶ πᾶς θὰ ἀπολαύσῃ τὴν πόσιν τμητὴν διὰ σέ, ἐφ' ἧν ἔρχεται τοῦτο προσέθων· εἴς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ. D Ἄν δὲ δὲν ἔκαμε μακρὸν καὶ ὑπερμέτρον τὸν λόγον, πολλὰ θὰ ἀποκαλοῦμαι καὶ διὰ τὸν θάνατον, καὶ δι' αὐτοῦ μάλιστα θὰ ἐκαναίρωνα τὴν σοφίαν καὶ τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ, καὶ θὰ ἔλεγα πολλὰ διὰ τὴν φθοράν, διὰ τὴν σῆψιν διὰ τὰ σκουλήρια, διὰ τὴν στάκτην, δι' αὐτὰ ποὺ θορῶν· αἱ πολλὰ καὶ ὀδύρονται, ὅτι εἰς στάκτην, εἰς σκάνην εἰς σκουλήρια θὰ διαλυθῶν τὰ σαρκατὰ μας, καὶ θὰ ἐδεήνυν καὶ εἶται τὴν ἀρετὴν πρόνοιαν καὶ στοργικὴν φροντίδα τοῦ Θεοῦ. Διότι, μὲ τὴν ἰδίαν πρόνοιαν, μὲ τὴν ἰδίαν ἀγαθότητα, μὲ τὴν ὁπίαν μᾶς ἐπλάσε χωρὶς νὰ ὑπάρχωμεν πρὶν, E μὲ τὴν ἰδίαν μᾶς διαπλεξέει καὶ νὰ ἀποθνήσκωμεν, καὶ τέτοιο τέλος νὰ ἔχωμεν. Καθόσον ἂν καὶ τὰ γινόμενα διαφέρουν, προέρχονται ὅμως ἀπὸ τὴν ἰδίαν ἀγαθότητα διότι καὶ ὅποιος ἀπέρχεται τίποτε ἐκ τούτου δὲν ζημιώνεται, καὶ ὅποιος ζῇ μέγιστον κέρδος θὰ ἔχῃ ἐκ τούτου, λαμβάνων ἀπὸ τὸ ἔξωθεν ὅσον τὴν ἰδικὴν του ἀφέλειαν. Διότι ὅταν ἴδῃ οὐτὸν ποὺ κῆδε καὶ ποὺ πρὶν ἐθάβε μετ' αὐτοῦ νὰ διαλυεῖται τώρα εἰς σκουλήρια, καὶ εἰς σαπίαν, καὶ εἰς στάκτην, καὶ εἰς σκάνην, καὶ ἂν ἀκούῃ ἔκτῃ τὴν ὑπερηφάνειαν τοῦ διαβόλου, τὸν παίνει τρόμος, μοχθήματα, ταπεινώματα, 442 A διδόσκειται νὰ φιλοσοφῇ καὶ ἐγκαθίστῃ εἰς τὴν διανοίαν του τὴν μετέρα τῶν ἀγαθῶν, τὴν ταπεινοφροσύνην. Ἔτσι λατὼν οἷνε αὐτὸς ποὺ ἀπῆλθε ἐζημιώθη τίποτε διότι θὰ ἀναλίσθῃ πάλιν αὐτὸ τὸ σῶμα ἀθάνατον καὶ ἀφάρτος καὶ αὐτὸς ποὺ ὀνειδίζεται ἀκόμη, θὰ κερδίσῃ πάρα πολύ, ἀπὸ αὐτοῦ ἀπὸ τὸ ὅποιο καὶ ὁ ἄλλος δὲν ἔκασε τίποτα. Ὁ θνήσκων ἐδόθη εἰς τὸν θῆον μας ὅσα ὡς τυχαῖος διδάσκαλος φιλοσοφίας, μᾶς παιδαγωγεῖ τὴν κατέφιν μᾶς καλῶς γινέει τὰ πάθη τῆς ψυχῆς, μᾶς ἡμερεύει τὰ κυρτά, καὶ φέρει τὴν γαλήνην. Ἀφοῦ λοιπὸν ἐπαθε καὶ ὅσα εἴπαμε καὶ ἀπὸ ἑλλὰ περισσώτερα τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ ποὺ λαμβάνει καὶ ἀπὸ αὐτῶ τὴ φῶς πᾶν φανερά, B οὔτε νὰ περιεργάζομαι τὰ περὶ αὐτῶ, οὔτε νὰ ἐπιδιδάσκῃ τὰ ἀνέφικτα, ἐπιζητῶν νὰ μάθῃ τις αἰτίαν ἄλλων. Διότι καὶ οὕτως τὴν ὑπορξίν μας ἀπὸ ἀνάσχετα μᾶς τὴν παρεκκλίση, μὴ ἔσων ἀνάγκην τῆς πρὸς αὐτὴν ὑπερηφάνειας μας. Καὶ πρέπει νὰ θαυμάζωμεν αὐτὸν, καὶ νὰ τὸν προσκυνώμεν, ὅτι διὰ τὸ ὅτι μόνον μᾶς ἐδημιούργησε, οὔτε διὰ τὸ ὅτι μᾶς ἐκάρωσε ψυχὴν ἡσυχίαν καὶ λογικὴν· οὔτε διὰ τὸ ὅτι μᾶς ἔκαμε ἀναιτέρους ἀπὸ ὅλα τὰ ἑλλὰ, οὔτε διὰ τὸ ὅτι ἔβαλε εἰς τὰ χέρια μας τὴν κυριαρχίαν

τῆς φύσεως καὶ μᾶς ἀνέθεσε τὴν ἀξιοσίαν, ἄλλα διὰ τὸ ὅτι μᾶς ἀρελεύειμεν ὅλα αὐτὰ χωρὶς νὰ μᾶς ἔκῃ καθόλου ἀνάγκη. Καὶ τὸ ἀξιοθαύμαστον τῆς ἀγαθότητος του εἶναι τοῦτο, τὸ ὅτι μᾶς ἐπλάσε ἂν καὶ δὲν ἐκραιώζετο εἰς οὐδὲν τὴν βοήθειάν μας. C Διότι καὶ πρὶν νὰ δημιουργηθῶμε ἐρεῖς, καὶ οἱ ἄγγελοι, καὶ αἱ οὐράναια δυνάμεις, ὑπέρωσε ἐκείνος καὶ εἴκε τὴν ἰδικὴν του δόξαν καὶ μακαρίστηται, καὶ μόνον ἀπὸ φιλανθρωπίαν μᾶς ἐπλάσε καὶ ὅλα αὐτὰ τὰ ἔκαμε δι' ἡμᾶς, καὶ ὁμοίως πολὺ περισσώτερα ἀπὸ αὐτὰ.

8. Διὰ τοῦτο καὶ νόμον ἔγραψε καὶ μᾶς τὸν ἔδωκε, καὶ προφήτας ἀπέστειλε, καὶ θαύματα ἐπετέλεσε, καὶ πρὶν ὅσο ὅλα αὐτὰ ἐπλάσε τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἔθεσε μέσα του τὸν ἐμφυτον νόμον ὡς δὲ διδάσκαλον τοι καὶ τὸν ἔβαλε ἐπάνω εἰς τοὺς λογισμοὺς μας, ὅπως τὸν κυβερνήτην εἰς τὸ πλοῖον καὶ τὸν ἡγούμενον εἰς τὸν ἵππον. D Ἔτσι λοιπὸν τὸν ἐπαθε καὶ ὁ ἄδελφ' χωρὶς οὔτε γράμματα νὰ ὑπάρχουν, οὔτε προφήται οὔτε διδάσκαλοι, χωρὶς νὰ τὸ ὁρίσῃ κάποιος γραπτὸς νόμος· ἄλλὰ εἴχε μέσα του τὸν ἐμφυτον νόμον. Ἔτσι καὶ ὁ Κρίν διότι καὶ ἐκείνος τὸν ἐγκάρωσε. Καὶ αἱ δύο τὸν ἔρασαν καὶ τὴν κυριαρχίαν του ἐγνώρισαν, ἄλλα δὲν ἐθάδισαν καὶ αἱ δύο τὴν αὐτὴν ὁδὸν ὃ μὲν ἕνας ἐθάδισε τὴν ὁδὸν τῆς κακίας, ὃ δὲ ἄλλος τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς. Καὶ ὅμως οὔτε διὰ τοῦτο τὸν ἐγκατέλειπε ὁ Θεός· ἀλλὰ τὸν ἐσώκωσε ὁρῶν ὅτι ἐπέσε καὶ ἐνυχίθῃ καὶ τὸν ὤρεσε τῆς ἐπαμελείας του. πρῶτον μὲ τὴν νόστοσιν καὶ τὴν συμβουλὴν, κατόπιν δὲ μὲ τὸν φόβον καὶ τὸν τρόμον νοουθετῶν, παιδεύων, διδόντων. E Καὶ ὅταν πολλοὶ ἀνθρώποι ἐπρόδωσαν ἕνα τόσο μεγάλο δόρον, ἐννοῶ τὴν ἀφέλειαν ἐκ τῆς φυσικῆς διδασκαλίας, οὔτε τότε τοὺς ἐγκατέλειψε, οὔτε τοὺς παρέδωκε εἰς τὴν καταστροφὴν, ἀλλ' ἐγκαλοσόφησε νὰ τοὺς διδάσκῃ νὰ τοὺς νοουθετῇ μὲ λόγια, μὲ ἐδερνεσίας, μὲ τιμωρίας, μὲ τὴν ἰδίαν τὴν κτίσιν ποὺ καθεὶς ἡμεῖς εἰργάζετο καὶ ἐπετέλει τὴν συνανθρωπίνην ὑπηρεσίαν τῆς, μὲ τὰ παρόδοξα καὶ ἀσυνήθη σημεῖα, μὲ τοὺς δικαίους ἀρχοντας. Διότι καὶ ἄνθρωποι θαυμαστοὺς καὶ γεράτους ἀπὸ πάντων τοὺς ἔφερε ἀπὸ πόσιν εἰς τόπον. Καὶ τὸν Ἀβραάμ ὁ ἄριστος μὲν εἰς τὴν Παλαιστίνην, ὅλως δὲ εἰς τὴν Αἴγυπτον τὸν ἀνάγκασε. 443 A νὰ τὴν γαῖαν τὴν τὸν Ἰσραὴλ εἰς τὴν Συρίαν. Τὸν Μωϋσέα εἰς τὴν Αἴγυπτον, τοὺς τρεῖς παῖδας εἰς τὴν Βαβυλῶνα, καὶ τὸν Δανιὴλ, καὶ τὸν Ἰεζεκιὴλ τὸν δὲ Ἱερεμίαν εἰς τὴν Αἴγυπτον. Ἔπειτα καὶ νόμον ἔδωκε, καὶ προφήτας ἀπέστειλε, καὶ τοὺς ἐπαράγγελλε, καὶ τοὺς ἐνέταξε, καὶ εἰς αἰχμαλωσίαν τοὺς παρέδωκε, καὶ τοὺς ἡλευθέρωσε, καὶ δὲν ἔπαυσεν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν μέχρι τὸ τέλος νὰ κἀν τὰ

πάντα καὶ νῦν φροντίζῃ διὰ τὸ γένος, τὸ ἰδικόν μου. Διότι δὲν ἠρώσῃ εἰς μόνον τὴν ἐκ τῆς δημιουργίας διδασκαλίαν ἢ ὁποῖα οὐκ εἶναι πρὸς θεογνωσίαν ἀλλὰ ἐπειδὴ πολλοὶ ἀπὸ τῆς ἀγνωμοσύνης τῶν καμμένων ὠφέλειαν ἐξ αὐτῆς δὲν ἔκτερόσαν ἐξέραξε καὶ ἄλλους ὁρμούς διδασκαλίας. Ἐ καὶ εἰς τὸ τέλος ἔκαμε τὴν σπουδαιότερον εὐεργεσίαν καὶ ἔστειλε τὸν Υἱόν του τὸν Υἱὸν τὸν γνήσιον τὸν μονογενῆ καὶ ἐκεῖνος ποῦ εἶχε τὴν αὐτὴν φύσιν μετὰ τὸν Θεόν γίνεται ὁμοῦς μου καὶ ἐπὶ τῆς γῆς θαβίζων, μετὰ τοὺς ἀνθρώπους συναναστρέφετο, καὶ ἔτρωγε καὶ ἔπινε, καὶ περιερχετο τὴν γῆν διὰ τὴν φρονητικὴν, τὴν διδασκίαν, τὴν νοουμένην, τὴν θαυματουργὴν, μετὰ ὅσα ἐπιδείκνυτο, μετὰ ὅσα συνεβούλευε, μετὰ ὅσα ἔπαυσε, μετὰ ὅσα ὑπέμενε, μετὰ ὅσα ὑπέσχετο, μετὰ ὅσα ἔδιδε. Διότι ὅσα μὲν ἀφορροῦν εἰς τὰ παρόντα τὰ ἔδωσε ἡδὴ, ὅσα δὲ ἀφορροῦν εἰς τὰ μέλλοντα τὰ ἐφυλάξε· καὶ ἐφανέρωσε ὅτι θὰ τὰ αὐτῶν καὶ αὐτὰ μετὰ τὰ θαύματα ποῦ ἔκανε, διὸν εὐρίσκετο εἰς τὴν γῆν C καὶ μετὰ ὅσα ἐπροφῆτευσεν ὅτι θὰ γίνωνται μετὰ καὶ ἔγιναν ὅλα. «Τὴν λαλήσει τὰς δυναστείας τοῦ Κυρίου, ἀκουστάς ποιήσει πάσας τὰς αἰνέσεις αὐτοῦ.» Ψαλμ. 103, 2) Ποῖος δὲν θὰ θαυμάσῃ, ποῖος δὲν θὰ φοβῇ διὰ τὴν ἀπερίγραπτον πρόνοιάν του, οὐκ ἐπιτόμενος, πῶς χάριν πῶν ἀκαρίστων δουλῶν του παρέδωκε εἰς θάνατον τὸν μονογενῆ Υἱόν του, εἰς θάνατον καταρμένον, ἐπονεύσιον καὶ ἀποβαλλόμενον εἰς τὰς ἐσχάτους ἐγκληματίας, εἰς θάνατον τῶν καταδικῶν. Διὸ καὶ ἀνεσκόλοπιζέτο ἐπ' αὐτὸν εἰς ὑψηλὸν σταυρὸν καὶ ἐνεπτεύετο, καὶ ἐρραπίζετο, καὶ ἐκολοφίνετο, καὶ ἐκλευζέτο, καὶ εἰς τοιοῦτον κατὰ χάριν δοθέντα ἐθάπτετο, καὶ σφραγίδες ἐπὶ τοῦ μνήματός του ἐταπείνωσαν. D Καὶ ὅλα αὐτὰ τὰ ὑπέμενε διὰ σέ καὶ ἀπὸ τῆς προνοίας σου διὰ σέ, διὰ νὰ ἐκλειψῇ ἡ γυρὸν νῦν τῆς ἀμαρτίας, διὰ νὰ κρημινισθῇ τὸ προσηνὲς τοῦ διαβόλου διὰ νὰ κοπῶν τοῦ θανάτου τὰ νεύρα, διὰ νὰ μὴς ἀνορθοῦν αἱ πύλαι τοῦ οὐρανοῦ διὰ νὰ ἀρραγίσθῃ ἡ κατὰρα διὰ νὰ ἀρθῇ ἡ προτέρα καταδίκη, διὰ νὰ μᾶλλον ὑπομονῇ, διὰ νὰ διδάσθῃς καρτερικῶς διὰ νὰ μὴ σὲ λυπῇ κανένα ἀπὸ τὰ δεῖνα τοῦ παρόντος βίου, οὔτε θάνατος, οὔτε προσβολαί, οὔτε χλευασμοί, οὔτε ἀμπαιγμοί, οὔτε συμφοραί, οὔτε ἐχθρικοὶ κατασπργανοί, οὔτε κατηγορίαι, οὔτε ἐπιθέσεις, οὔτε συκοφανταί, οὔτε φήμες κακαί, οὔτε κανεν ἄλλο τοιοῦτον. Διότι καὶ ἐκεῖνος τὰ ἐδοκίμασε ὅλα καὶ ἔγινε ὁμοῦς σου E μετὰ ὅλα αὐτὰ καὶ ὅλα τὰ ἐνίκησε κατὰ κράτος, παιδανιμῶν καὶ διδάσκων ἐσέ νῦν ἀφ' ὧς οὐκ εἴπῃ τίποτε ἀπὸ αὐτῶν. Καὶ δὲν ἠρκενέθη μόνον εἰς αὐτὰ ἀλλὰ ἀνέβη εἰς τοὺς οὐρανούς καὶ μὴς ἐκάρισε τὴν ἀφ' ὧν χάριν τῷ ἀντί Πνεύματι, καὶ ὅποια

λους ἀπέστειλε διὰ νὰ διακονήσουν πρὸς τοῦτο. Καὶ ἴναι καὶ ἔλεπε ὅτι αὐτοὶ οἱ κήρυκες τῆς ζωῆς ἔπασκον ἀναρτῶντα κακὰ, ὅτι ἐραστοῦντο, ὀφείζοντο, κατεποντίζοντο, ἔδωσαν ὡς ἀπὸ πείνης καὶ δάμων ὅτι ἐπινύοντο κάθε ἡμέραν, ὅτι ἔλαβον μετὰ τὸν καθημερινὸν θάνατον, ¹⁴⁴ A τὰ ἤνεκοντο αὐτὰ διὰ σέ, καὶ διὰ τὸ ἐνδιαφέρον σου διὰ σέ.

Διὰ σέ, ἄνθρωπε, καὶ οὐράνιον βασιλεῖαν ἐποίησε, διὰ σέ τὰ ἀγαθὰ τὰ ἀπόρρητα, τὴν ἀποκατάστασίν σου εἰς τοὺς οὐρανούς, τοὺς ἐκεῖ διαφόρους καὶ ποικίλους ἐκείνους τοῦτους, τὴν μακαριότητα ἐκείνην, ποῦ ποτε δὲν ἤμπορεῖ νὰ ἐρμηνευθῇ μετὰ λόγια. Ἀφοῦ λοιπὸν ἔλας τόσα παραδείγματα τῆς προνοίας αὐτοῦ εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην, εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην, εἰς αὐτὴν τὴν ζωὴν, εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, αὐτὰ ποῦ θὰ γνοῖαι, αὐτὰ ποῦ ἔγιναν, ὅσα γίνονται κάθε ἡμέραν, τὰ παλαιὰ, τὰ μεσσία, τὰ τελευταῖα, τὰ διαρκῆς γινόμενα, τὰ σκεπτικά μετὰ τὸ σωμα, B τὰ σκεπτικά μετὰ τὴν ψυχὴν, καὶ ἀφοῦ ἐλέπεις πολυπληθεῖς ἀποδείξεις ἀπὸ παντοῦ φερόμενας ποῦ διακαλοῦν τὴν προνοιάν σου, ἀμφιβάλλεις ἀκόμη. Ὡρα ὁμοῦ δὲν ἀμφιβάλλεις καὶ πιστεύεις, ὅτι προνοεῖ καὶ εἶσαι πεπεισμένος περὶ τοῦτου. Λοιπὸν μὴ περιεργάζεσθαι ἄλλων τίποτε γινώριζε καλά, ὅτι ἔλας Θεὸν πῶς στοργικὸν ἀπὸ πατέρα πῶς προνοητικὸν ἀπὸ μητέρα, ποῦ οἱ ἀγαπᾷ πῶς πολλὰ ἀπὸ ὅσων ἀγαπᾷ ὁ νυμφίος καὶ ἡ νύμφη ποῦ θεωρεῖ ἀνάπασι αἱ τοὶ τὴν ἰδικήν σου σωτηρίαν, καὶ κερταται πῶς πολλὰ εἰς αὐτὴν ἀπὸ ὅσων ἐσὺ θῶν ἀπαλλαγῇς ἀπὸ κινδύνους καὶ θανάτους ὅπως τὸ ἀπέδειξε C μετὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἰσνᾶ καὶ φανερώνει κάθε εἶδος ἀγαπῆς, οὕτως ποῦ ἔχει ὁ πατήρ σου πρὸς τὰ παῖδά σου ἢ ἡ μητέρα πρὸς τὰ τέκνα, ὁ ἀμπελουργὸς πρὸς τὰ φυτὰ, ὁ οἰκοδόμος πρὸς τὴν τέκνην του, ὁ νυμφίος πρὸς τὴν νύμφην, ὁ νέος πρὸς τὴν νέαν καὶ θέλει νὰ ἀπομακρύνῃ τὴν κακὰ ἀπὸ σέ, ὅσων ἀπέχει ἢ ἀντιοχὴ ἀπὸ τὴν δυσιν ὅσων ὑψηλότερος εἶναι ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τὴν γῆν (διότι καὶ αὐτὸ τὸ ἀπέδειξε), καὶ μάλιστα διὰ μόνον ἰσὺν ἀλλὰ καὶ πολὺ περισσότερον. Ὅπως ἀπέδειξε, διὸν ἔκανα λόγον περὶ αὐτῶν καὶ σὺς συνεβούλευσαι νὰ μὴ σκεπτεσθαι εἰς τὰ παραδείγματα, D ἀλλὰ καὶ νὰ τὰ υπερβῶναι μετὰ τοὺς λογισμούς σου. Διότι ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀνιμνήνετος καὶ ἀκατάληπτος ἢ στοργὴν σου, ἀπερίγραπτος ἢ ἀναθέτης τοι καὶ ἀνεξερρήντως ἢ φιλοφροσύνη τοι.

Λοιπὸν ἀφοῦ τὰ γινώριζεις ὅλα αὐτὰ καὶ ὅσα εἶπε καὶ ὅσα ἔκανε, καὶ ὅσα θὰ κάνῃ, μὴ περιεργάζεσθαι τίποτε, μὴ πολυμετέωρε μὴ λένῃς διὰ αὐτὸ. Πρὸς τὸ τοῦτο, Διὸ πᾶς ὅτιν εἶναι μονὰ καὶ ἐσχάτη καὶ ὑπερβολικὴ ἀνοησία καὶ

παρρησιάζου, τὴν μὲν ἐνέργειαν τοῦ λαοῦ ποὺ κόπτεται, καὶ τηριᾷται δίδωαι παρὰ φάρμακα, ἔστω καὶ ἂν εἶναι δοῦλος, νὰ μὴ ἐξετάσῃ ὁ κύριός του, ἀλλὰ νὰ κατὰκειται σωπηλῶς καὶ νὰ υπομένῃ ταῦτα. Ἐ καὶ νὰ τοῦ ἀφελῇ χάριν διὰ τὸ κόπον, καὶ διὰ τὴν τομὴν, καὶ διὰ τὰ φάρμακα, καὶ ὅτι μὴ γνωρίζῃ τί θὰ γίνῃ μετὰ ταῦτα πολλοὶ ἴσται με αὐτὰ ποὺ ἔκωναν ὀφονεύσαν πολλοὺς, καὶ με μεγάλην ὑποταγὴν νὰ υποχωρῇ εἰς αὐτὸν ποὺ ἐνεργεῖ αὐτὰ. Τὴν ἰδίαν ἐμπιστοσύνην νὰ δεκνόμενοι καὶ εἰς τὸν νοῦτον, καὶ εἰς τὸν οἰκοδόμον, καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἄλλους ἐπαγγελιστάς. Νὰ θεωροῦμε δηλοῦν καταγέλαστον τὸ νὰ ἀπειτῇ ὁ ἀρχὴς καὶ ἄλλος ἀπὸ τὸν τεκνίτην νὰ τοῦ ἐξηγήσῃ τὰ πάντα, καὶ ἐν τούτοις ἡμεῖς νὰ περιεργαζόμεθα τὴν ὁρὸν ἐκείνην σοφίαν, τὴν ἀνεπαρξιστον, τὴν ὀρεγτον, τὴν ἀκατάληπτον καὶ νὰ ζητοῦμε διατὶ ἔγινε αὐτὸ καὶ ἐκεῖνο, καὶ τοῦτο, ἐνῶ γνωρίζομεν καλά, **485 Α** ὅτι ἡ σοφία αὐτὴ εἶναι ἀλάνθαστος, ὅτι ἡ ἀγαθότης του εἶναι μεγάλη, ὅτι ἡ πρόνοιά του εἶναι ὀρεγτος, ὅτι ὅλα ὅσα, μὲς ἐκεῖναι ἔκων σκοπὸν τὴν ὠφέλειάν μας. Διότι ὁ Θεὸς δὲν θέλει νὰ κόσῃ κανένα, ἀλλὰ νὰ σώσῃ. Πῶς δὲν εἶναι ἡ χειρότερη τρέλλα, ἐκεῖνον, ποὺ ὅλους νὰ σώσῃ καὶ θέλει καὶ ἡμπορεῖ, νὰ περιεργαζόμεθα ἀπὸ τὴν ἀρχὴν καὶ ἀμέσως, καὶ νὰ μὴ ἀναμενόμενοι τὸ ἀποτέλεσμα τῶν γινόμενων.

9. Μάλιστα δὲ δὲν πρέπει οὕτω ἀπὸ τὴν ἀρχὴν, οὕτω κατὰ τὴν νὰ πολυπραγμονοῦμε ἂν δὲ εἶσαι τόσοι περίεργος καὶ πολυπράγμων, περιμένε τὸ τέλος, καὶ παρατήρησε ποὺ καταλήγουν αὐτὰ, Ἐ καὶ μὴ θεωρεῖσαι, μήτε νὰ ταράττῃσαι ἀπὸ τὴν ἀρχὴν. Διότι καὶ τὸν χρυσοῦσαν δεῖν θὰ τοῦ ἴδῃ ἕνας ἀνθρώπος νὰ λυμῇ τὸν χρυσοῦ κατ' ἀρχὴν καὶ νὰ τὸν ἀναμειγνύῃ με τὴν σάκκην καὶ τὰ ἄλλα, ἂν δὲν περιμένῃ τὸ τέλος, θὰ νομίσῃ ὅτι ἔκρινε τὸν χρυσοῦ ἀφ' ὧς δεῖν κανεὶς γεννηθῇ καὶ ἀνατραφεῖ εἰς τὴν θάλασσαν, κατὰ τὴν δὲ εἰσὶν ὁκτώ μετὰ τὴν εἰς τὴν ἑρπύνην καὶ δὲν ἔχει ἀκούσει τιποτὴ περὶ καλλιέργειας τῆς γῆς, ἂν ἴδῃ τὸ σιτάρι τὸ ἀποθησαυμένον καὶ φυλάσσόμενον με πόρους καὶ μοχλοὺς καὶ ἀπὸ ἄλλα γένων ἀπὸ τὴν ὑγρασίαν, Ὁ νὰ τὸ παρρησιάζοις ὁ γεωργός καὶ νὰ τὸ σκορπῇ, καὶ νὰ τὸ περῇ, καὶ νὰ κείτῃ εἰς τὸν ἀγρὸν κῶτος ἀπὸ τῆς πόδια ὄλων τῶν διαβατῶν καὶ ὅσα μόνον μὴ ἀπὸ τὴν ὑγρασίαν ἀπὸ τὴν ὑγρασίαν ἀλλὰ καὶ εἰς πλὴν καὶ τέλει νὰ παραδίδεται καὶ νὰ μὴ ἔχῃ κανένα φύλακα, δὲν θὰ νομίσῃ ὅτι ἐκόσῃ τὸ σιτάρι καὶ δὲν θὰ κατακρίνῃ τὸν γεωργὸν ποὺ ἔπραξε αὐτὰ. Ἡ κατακρίσις ὅμως αὐτῆς δὲν θὰ ταυρίσῃ εἰς αὐτὸ ποὺ ἔγινε ἀλλ' εἰς τὴν αἰτίαν καὶ τὴν

ανοσίαν ἐκεῖνου ποὺ δὲν ἔκρινε ὁρθῶς καὶ ἡσυχράτω τὴν γνώμην τοῦ εὐθὺς ἀπὸ τὴν ἀρχὴν. Διότι, ἂν περιμένε τὸ τέλος, καὶ ἔβλεπε τὰ σιτάρη νὰ κυματίζουν, καὶ τὸ ὄρεγτον ὀκνισμένον, καὶ τὸ σιτάρι ποὺ ἔσκορπίσθῃ καὶ ἔμεινε ἀφυλάκτον Ὁ καὶ εὐχάριστε καὶ ἐκάλεσε καὶ παρεδόθη εἰς τὴν λάσπην νὰ ὑμῶνεται, καὶ νὰ πολλαπλασιάζεται, καὶ νὰ φαίνεται ὑποκατεργασμένον, καὶ νὰ ἀποδόσῃ τὴν παλαιότητά του, καὶ νὰ ἴσται, ὑψηλὰ με δυνάμει πολλῇ, καὶ ὥσων νὰ ἔχῃ στήριγμα καὶ καλύμματα, καὶ νὰ σκεπασθῇ καλὰ ὑψηλόν, καὶ νὰ τέρπῃ, καὶ νὰ τρέφῃ τὸν θεατὴν, καὶ νὰ παρέχῃ πολλὰν ὠφέλειαν, τότε θὰ ἐξεπλήρῃται περισσότερο, διότι ὁ καρπὸς ἔφασκεν εἰς τὴν ἀφθονίαν καὶ λαμπρότητα μέσα ἀπὸ τὸσα παθήματα. Καὶ σὺ λοιπὸν, ἀνθρώπε, πρὸ πάντων μὴ πολυεταίρης τὸν κοινὸν Κύριον ἔλυνε μας ἂν δὲ εἶσαι τόσοι φιλόνομος καὶ πολυπρός, ὥστε νὰ κατέκρεαι ἀπὸ τὴν ραγίαν αὐτὴν περιμένε τοὺς ἀποκρίσεις. Ἐ τὸ τέλος τῶν πραγμάτων. Διότι ἐν ὁ γεωργός περιμένῃ ἀποκρίσεις τὸν καρπὸν καὶ δὲν ὑπολογίζῃ αὐτὰ ποὺ παθαίνει τὸ σιτάρι τὴν ἐπικρί. τὸ ψυχρὸς ἀλλὰ ἐκεῖνα ποὺ προκύπτει νὰ ἀποδοῦν, πολλὴ περισσότερο εἶναι δικαίον νὰ περιμένῃ καὶ σὺ τὸ τέλος ἀπὸ ἐκεῖνον ποὺ καλλιεργεῖ ἀποκρίσεις τὴν ἀποκρίσεις καὶ τὰς πόδας μας ψυχρὸς ἐγὼ δὲ τέλος τῶν γινόμενων ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δὲν λέγω μόνον αὐτὸ ποὺ συμβαίνει εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν (διότι πολλὰς φορές τοῦτο καὶ ἐδῶ ἐπέρχεται) ἀλλὰ καὶ αὐτὸ ποὺ συμβαίνει εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν. Διότι ἡ οικονομία καὶ τοῦ δνός καὶ τοῦ ἄλλου εἶναι ἀποβλέπει εἰς ἕνα σκοπὸν τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν εὐτυχίαν μας. Διότι ἂν καὶ εἶναι κυριότητα ἀπὸ τὸν χρόνον εἶναι συνημιμένον εἰς τὸν ἴδιον σκοπὸν. **486 Α** καὶ ὅπως τὴν μίαν εἶναι καρπὸν καὶ τὴν ἄλλην ἀνσίχρην, ἀλλὰ καὶ αἱ δύο ἀλλήλων τοῦ ἔτους ἀποδίδουν εἰς ἕνα σκοπὸν εἰς τὴν ὑμῶν τῶν καρπῶν εἶναι θὰ συμβῇ καὶ εἰς τὰ δικὰ μας πράγματα. Ὅταν λοιπὸν ἴδῃς τὴν Ἐκκλησίαν ἐσκορπισμένην νὰ ἔχῃ ὑποστῇ τὴν χειρότερα, νὰ διακινῇ νὰ καταποιοῦνται ὅσοι λαμπρὸν μέσα εἰς αὐτήν, τὸν πρὸς τὸν τοῦ ἐξορισθέντα, εἰς τὰς ἐσχατίαις τῆς γῆς μὴ σκέπτεσαι μόνον αὐτὰ, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀποτελέσματα τούτων τοὺς μισθοὺς τὰς ἀποκρίσεις, νὰ θροῦνται, νὰ ἐπαθῇ. Ὁ γὰρ ὑπομένεις εἰς τέλος, οὕτως σωθήσεται. (Ματθ. 1, 22) λέγει Ἰσχυρὸς εἰς τὴν ἐπικρί τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἐπειδὴ δὲν ἦτο γνωστὴ ἡ περὶ ἀναστάσεως διδασκαλία καὶ τὰ δύο ἐγίνοντο εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν. Ἐ εἰς δὲ τὴν ἐπικρί τῆς Καινῆς Διαθήκης δὲν γίνεται παντοῦ αὐτὸ, ἀλλὰ τὰ μὲν λαμπρὰ πραγματοποιοῦνται καμνὰ φορά ἐδῶ, τὰ δὲ εὐχάριστα μὲς

ἀναμένουν, διὰ τὴν θά ψήφισαν ἀπὸ ἐδῶ· Ἄλλ' ὅμως ἀσκήτη καὶ ἐν ἐκ τῆν παρούσων ζωῶν ἐπραγματοποιούντο δι' αὐτοὺς τὰ εὐκάρια, θὰ ἦσαν περισσότερον ὅξιοι θαυμασμοῦ ὅσα δὲν ἀπῆλθον αὐτὰ, καὶ ὅσα καιρὸς νὰ γνωρίζουν καλῶς, οὕτως τὴν περὶ ἀναστάσεως διδασκαλίαν, καὶ ἐνῶ ἐβλέπον εἰς τὰ πρόνοια νὰ συμβαίνειν τὰ ἀντίθετα ἀπὸ τὰς ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ, δὲν ἐσκανδαλίζοντο καθόλου ἀπὸ ὅσα ἐνάντια ἐγένοντο. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἐγνωρίζον· C τὴν εὐπορίαν καὶ τὴν εὐμάρκην τῆς θείας σοφίας τοῦ τοῦ τέλους ἐνεργεῖν μᾶλλον δὲ καὶ πρὸ τοῦ τέλους κάθε τι ποῦ συνέβαινε εἰς αὐτοὺς τὸ ὑπέροχον μὲ εὐκαρίστησιν, καὶ ἔχον δοξάζοντες τὸν Θεὸν ποῦ ἐπέτρεπε νὰ γίνωνται αὐτὰ. Πιθανὸς ὁ λόγος γὰρ αὐτοὺς οὕτως φαίνεται ὅτι εἶναι ὁσιώφης λοιπὸν θὰ προσπαθήσῃ νὰ τὸν καταστήσῃ σφικτεστέρα.

10. Ὁ Ἀβραάμ, ὅταν κάποτε ἐνήρσεν, εἶχε καταστῆ πλεον λόγῳ ἡλικίας, ἀνίκανος πρὸς τεκνονόμιαν. Διότι ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς πατρότητος, εὐρίσκειτο μὲν ἐν τῇ (καὶ) ἀλλὰ δὲν ἦτο καθόλου καλῶς ἀπὸ νεκρῶν. Ὅταν λοιπὸν ἦτο γέρων ὁ δίκαιος ἑκεῖνος, καὶ μάλιστα πολὺ νέων. D καὶ εἶχε ὑπερβῆ εἰς μέγαν βαθμὸν τοὺς νόμους τῆς φύσεως τε κνονομίας, καὶ εἶχε αὐτοῦν τοῦ τὴν πρὸ ἀγνοίας καὶ ἀπὸ τὴν πέτραν Σάρραν, ὑπόσχεται ὁ Θεὸς νὰ τὸν κύνῃ πατέρα τόσων ἀπογόνων ὥστε τὸ πλῆθος αὐτῶν νὰ εἴναι ὅμοιον μὲ τὸ πλῆθος τῶν ἑσπερίων. O Ἀβραάμ δὲ καὶ ὑπῆρχαν τόσα ἐμπόδια, ἂν καὶ ἡ ἡλικία τοῦ εἶχε φθάσει εἰς βαθὺ γῆρας καὶ ἡ γυναῖκα τοῦ καὶ λόγῳ ἡλικίας καὶ λόγῳ φθορᾶς εἶχε καταστῆ ἀνίκανος πρὸς γέννησιν, διότι δὲν ἦτο ἐμπόδιον πρὸς τοῦτο μόνον τὸ γῆρας, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ φύσις καὶ ἀναπηρία αὐτοῦ καὶ ὅταν ἦτο νέα τὸ ἐργαστήριον τῆς φύσεως ἦτο ἀκρησταῖον διότι ἡ γυναῖκα ἦτο στείρα. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος τονίζει αὐτὸ ὡς ἐκεῖ· E καὶ τὴν νεκρῶσιν τῆς μήτρας Σάρρας (Ρωμ. 4, 19) δὲν εἶπεν τὴν νεκρῶσιν τῆς Σάρρας ἀπλῶς, διὰ νὰ μὴ ὑπονοήσῃς μόνον τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ τῆς ἰσχύος τῆς μήτρας τὴν νεκρῶσιν, ἢ ὅποια προσήκει εἶναι μόνον ἀπὸ τὰ χρόνια ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν φύσιν· Ἄλλ' ὅμως ἂν καὶ ὑπῆρχον, ὅπως εἶπα, τόσων μεγάλων ἐμπόδιων, ἐπειδὴ ἤξευρε τὴν σημασίαν ὑπόσχεσε τοῦ Θεοῦ, πόσον εὐμάρκην εἶναι καὶ πόσον ἀκρησταῖον καὶ ὅτι δὲν ἐμποδίζεται οὐτε ἀπὸ τοὺς νόμους τῆς φύσεως, οὐτε ἀπὸ τὸς δικαίους περιστάσεις, οὐτε ἀπὸ τίποτε ἄλλο, καὶ διὰ τοῦτο νὰ μὴ δοξάζῃ τὸν Θεὸν καὶ ὅτι ἐπραγματοποιεῖ τὴν ὑπόσχεσίν του ἀκριβῶς καὶ ὅτι ἐπίστευσε εἰς τὴν ὑπόσχεσιν καὶ δὲν ἔκρινε νὰ κινήσῃ καθόλου ἢ ταράξῃ τὸ λογισμὸν τοῦ, καὶ

ἐκρίνε, ὅτι ἦτο ἀξιοπρεπὲς, καθὼς θεοῖα καὶ εἶναι, εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποσχέσεως τοῦ ὑποσχεθέντος, ἡ δύναμις, καὶ νὰ ἐξετάσῃ πῶς καὶ μὲ ποῖον τρόπον θὰ γίνωνται αὐτὰ, καὶ διὰ τοῦτον λόγον δὲν ἔγνων κατὰ τὴν νεότητά της, ἀλλὰ κατὰ τὸ γῆρας της καὶ κάποτε καὶ ἀργότερα. Διὰ τοῦτο μάλιστα καὶ ὁ Παῦλος τὸν ἐκρίνε μὲ δυνατὴν φωνὴν λέγων· «Ὅς παρ' ἐλπίδα ἐπ' ἐλπίδι ἐπίστευσεν εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸν πατέρα πολλῶν ἐθνῶν» (Ρωμ. 4, 18). Τὴ σημαίνει· «Παρ' ἐλπίδα ἐπ' ἐλπίδι»· Χωρὶς ἐλπίδα ἀνθρώπου, B μὲ τὴν ἐλπίδα τοῦ Θεοῦ, ποῦ ὅλα τὰ κατὰ, ὅλα τὰ δύναται, ὅλα τὰ καταναίει· Καὶ ἐπίστευσεν ὅσα μόνον, ὅτι, θὰ γίνῃ πατέρα ἀλλὰ καὶ τόσων πολλῶν ἐθνῶν ὁ γέρων αὐτὸς καὶ ὄντως, ποῦ εἶχε στείραν καὶ γηραστὴν γυναῖκα, κατὰ τὸ λέχθεν· «Οὕτως ἔσται τὸ σπέρμα σου. Καὶ μὴ δοθέντος αὐτῷ οὐ κατενόησε τὸ αὐτοῦ σῶμα νεκρωμένον, ἐκπύον· σέως ποῦ ὑπῆρχον, καὶ τὴν νεκρῶσιν τῆς μήτρας Σάρρας εἰς δὲ τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Θεοῦ οὐ διεκρίθη τῇ ἀπιστίᾳ, ἀλλὰ ἐνεδυναμώθη τῇ πίστει, δὲν δόξεν τῷ Θεῷ καὶ πληροφωρισθεῖς, ὅτι δὲ ἐπαγγέλλεται, δυνατὸς ὅτι καὶ ποιῆσαι· C

Ρωμ. 4, 19, 21. Αὐτοῦ δὲ ποῦ λέγει σημαίνει ἀντεπλήρωσε καὶ ὑπερέβη τὴν ἀνθρώπινην ἀδυναμίαν καὶ ἀρθεῖς εἰς τὸ ὕψος ἐκείνου ποῦ ὑπερέβη τοῦτο, κατενόησε τὴν ἀνέκφραστον δύναμιν τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ τελείως ὅτι ἀποδοῦναι θὰ παρακατοποιήσῃ αὐτὸς ποῦ εἶπεν ὁ Θεός· Καὶ διὰ τοῦτο, πρὸ πάντων τὸν Θεὸν ἐδόξασε, διὰ τοῦ ὅτι δὲν περιεργάσθη τὴν ὑπόσχεσιν οὐτε τὴν ἐπαγγελίαν. Ἄλλ' ἐνεπιστεύθη εἰς τὴν ἀκατάληπτον σοφίαν καὶ δύναμιν αὐτοῦ, καὶ δὲν ἀμφεβαλλε καθόλου διὰ τὴν ἐπραγματοποιεῖν τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ.

Βλέπετε ὅτι αὐτὸ εἶναι, κρινῶν ἐκεῖνο ποῦ δοξάζει τὸν Θεὸν τὸ νὰ ἐμπιστεύεται κανεὶς πάντως εἰς τὴν ἀκατάληπτον πρόνοιάν τοι· D καὶ εἰς τὴν ἀκρησταῖον δύναμιν καὶ σοφίαν καὶ νὰ μὴ περιεργάζεται αὐτὴ νὰ πολυπραγμονεῖ, οὐτε νὰ λέγῃ διὰ τὸ τοῦτο, πρὸς τί τοῦτο, πῶς θὰ γίνῃ αὐτό, δὲν εἶναι δὲ μόνον αὐτὸ τὸ ἀξιοθαύμαστον ἀλλὰ καὶ τὸ διὰ τὸν τίον τοῦ ἐκείνου τὸν μοναχὴν καὶ γνησίαν μετὰ τὴν προνομιοποιήσιν ἐκείνης τῆς ὑπόσχεσε· Ἐλθε ἐντολὴν νὰ θυσιάσῃ, καὶ οὐτε καὶ τότε ἐσκανδαλίσθη. Ἄν καὶ ἦσαν πολλά αὐτὰ τὰ ὅποια θὰ ἤμπορούσαν νὰ ἐσκανδαλίσουν, εἴναι διὰ νὰ φάλλῃ καὶ ἀπρόσκειαν. Καὶ πρῶτα, πρῶτα αὐτὴ ἡ ἐντολὴ τὸ ὅτι ὁ Θεὸς δέκεται τέτοια, εἰδους θυσίας, καὶ διατάσσει τοὺς πατέρας νὰ γίνωνται παιδοκτόνοι, καὶ νὰ δίδουν θύσαντας· E εἰς τὴν ζωὴν ποῦ καὶ νὰ παραβιάζον τὰ τέκνα τὸν

εις πρόσωπον θάνατον· καὶ νῦν σκοπῶντες τὰ παιδιὰ των μὲ τὰ ἴδια των τὰ κέρια, καὶ τὸ ἄν θέλῃ με τέτοιο αἷμα νὰ βλέπεται ὁ θυμὸς του καὶ νὰ ἀπλίζεται ἡ πατερικὴ καρδιαναντίον τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ του, καὶ νὰ εἶναι ὁ δικαίος ἀγαπώτερος ἀπὸ φονεῖς· Ἐκτὸς τούτου ἠδύνάστο νὰ τὸν σκανδαλίσῃ καὶ ἡ τυρονηνα τῆς φύσεως, μὲ τὸ νὰ τὸν θορυβῇ καὶ νὰ τὸν ταραδύσῃ, οἱ μόνον ἐπειδὴ ἦτο πατέρας, ἀλλ' ἐπειδὴ ἦτο καὶ φιλοδοξογὸς καὶ πατέρα τέτοιο παιδιοῦ, πράγματι ἰδοὺ τοῦ, μονογενοῦς υἱοῦ, κατὰ τὴν μορφήν καὶ καλὸν κατὰ τὸ πνεῦμα· Διότι ἦτο εἰς αὐτὸ τὸ ἄνθος τῆς ηλικίας τοῦ, καὶ ἐπὶ ναι εἰς τὴν κορυφὴν τῆς ἀρετῆς τοῦ, καὶ ἔλαμπε τότε μὲ τὴν διπλὴν τοῦ ἀμαρτανίου τῆς φύσεως καὶ τοῦ σώματος· Καὶ δὲν ἦτο μικρὸν ἀπὸ τὴν ἄπορρὴν τῆς φιλοδοξίας, καὶ τὸ ὅτι ἐδόθη εἰς αὐτὸν καρπὸς καθάλου νὰ ἐλπίῃ. Διότι γνωρίζετε πόσον ἀνσιγητὰ εἶναι αὐτὰ τὰ παιδιὰ, τὰ κορημένα καρπὸς ἐλπίδας καὶ προσδοκίας, 488 Α καὶ οἱ κατὰ τὸν φυσικὸν νόμον, ὁ πους ἦτο τὸ παιδί ἐκεῖνο. Καὶ μαζί μὲ ὅλα αὐτὰ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον πρὸ ἡνῶτων ἦτο δυνατόν νὰ τὸν σκανδαλίσῃ ἦτο ἡ ἐπαγγελία καὶ ἡ ὑπόσχεσις διότι ἡ διαταγὴ τοῦ ὁδοῦ εἰς σὸν ἦτο ἀντίθετος πρὸς αὐτήν· Διότι ἡ μὲν ἐπαγγελία ἦτο· «Οὕτως ἔσται τὸ σπέρμα σοι ὡς τὰ ἄστροι τοῦ οὐρανοῦ»· Γεν. 15, 5· ἡ δὲ ἐντολὴ, τὸν μονογενῆ υἱόν του, τὸ σπέρμα τοῦ ὁποίου ἐπρόκειτο νὰ γέμῃ ἀλόκληρον τὴν οἰκουμένην, αὐτὸν νὰ θγάλῃ ἀπὸ τὴν μέσην καὶ νὰ τὸν παραδώσῃ εἰς θάνατον καὶ εἰς σφαγὴν πολλὴν φθορὰν· Ἀλλ' οὔτε τότε σκανδαλίσθη, οὔτε ἐταράχθη ὁ δικαίος ἐκεῖνος, οὔτε ἐπαθε κατὰ παρόμοιον ὅπως ἦτο φυσικὸν νὰ πάθῃ ὅπως ἀνθρώπος καὶ ἕνας ποῦ συρεται εἰς τὴν γῆν· Διότι, οὔτε εἶπε καθ' ἑαυτὸν· τί εἶναι τοῦτο, Β· Ἠσυχάζην, ἔκαστα τὰ λογικά μου, εἶναι ἐντολὴ Θεοῦ αὐτό· Μὴ χειρότερα δὲν πέθονα, εἶναι ὁ δόνατος νὰ γίνῃ παιδοκτόνος, καὶ νὰ ὅσως μὲ τοιοῦτον αἷμα τὸ κέρι μου· Πῶς θὰ πραγματοποιηθῇ ἡ ὑπόσχεσις· Διότι, ὅν καταστρέψω τὴν ρίζαν ἀπὸ ποῦ θὰ προέλθουν οἱ κλάδοι ἀπὸ ποῦ οἱ καρποὶ· Ἄν περὶ τοῦ τοῦ πηγῆν ἀπὸ ποῦ θὰ πηγάζουν οἱ ποταμοί· Ἄν θαυμάσω τὸν υἱόν μου ἀπὸ ποῦ θὰ ἔχω τὸ πλῆθος τῶν ἀπογόνων το παρόμοιον μὲ τὸ πλῆθος τῶν ἄστρον· Πῶς λοιπὸν ὑπεσκέθη ἀλλὰ καὶ τὰρα διατάσσῃ τὰ ἀντίθετα, Πιστεῖ ἀπὸ αὐτὸ δὲν εἶπε οὔτε ἐσκέφθη ἀλλὰ πάλιν κατέφυγε εἰς τὴν δύναμιν ἐκεῖνον ποῦ ἔδωκε τὴν ὑπόσχεσιν, τὴν δύναμιν τῆς ἀρρητοῦ τῆς ἐφευρετικῆς τὴν καταστροφικῆς· C· ποῦ διαλάμπει μέσα εἰς τὰ ἀντίθετα, ποῦ εἶναι ἑνωτέρω ἀπὸ τοὺς φυσικοὺς νόμους, ποῦ εἶναι ἀπὸ ἄλλο ἰδιονοῦ, ποῦ δὲν ἔχει τίποτε νὰ τὴν ἐμποδίσῃ, καὶ μὲ πολ-

λὴν πᾶσαν ἐξετέλεσε αὐτὴν τὴν ἐντολήν, καὶ ἔσφαξε τὸν υἱόν του αἰμάτων τοῦ κέρι του, καὶ ἔδωκε κτήσινον τὸ ξίφος καὶ ἐθύθησε τὴν μάκαρον εἰς τὸν λαμπρὸν τοῦ παιδιοῦ· διότι ὅν δὲν τὰ ἔκανε αὐτὰ ἐμπράκτως, διαθέσει· ὅμως ἐξετέλεσε αὐτὰ ὅλα αὐτὰ, διὰ τοῦτο καὶ ὁ Μωυσῆς ποῦ τὸν ἐδάσκαλεν εἶπε· «Καὶ ἐγένετο μετὰ τὰ ρήματα ταῦτα, ὁ Θεὸς ἐπείραξε τὰς Ἀβραάμ, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Λάβε τὸν υἱόν σου τὸν ἀγαπητόν ὃν ἠγάπησας, τὸν Ἰσαάκ, καὶ ἀνένεγκε αὐτὸν ἐφ' ἐν τῶν ὁρέων, ὅν ἂν σοι εἴπω»· Γεν. 22, 1, 2) D· Αὐτὴ εἶναι ἡ ὑπόσχεσις, ἡ εὐλογία, ποῦ εἶπε, ὅτι θὰ γίνῃ πατὴρ πολλῶν ἀπογόνων καὶ ὅτι ἀπόγονοι τοῦ θὰ εἶναι τόσοι, ὅσοι τὰ ἄστροι τοῦ οὐρανοῦ· Πρόσθετε πῶς, μετὰ τὰ λόγια αὐτά, ὅταν ἤκουσε ὅτι ἀπείλε νὰ σφάξῃ τὸν υἱόν του ἐδέχθη νὰ τὸν φονεύσῃ καὶ νὰ τὸν θυσιάσῃ, νὰ τὸν ἀφανίσῃ καὶ νὰ τὸν προσφέρει εἰς τὸν Θεὸν ὡς σάβρον, ἐκεῖνον τὸν υἱόν, ἀπὸ τῶν ὁποῶν θὰ προήρκετο τόσοι πλῆθος ἀπογόνων· Καὶ ὁ Παῦλος ποῦ τὸν ἐδάσκαλε πάλιν διὰ τοῦτο, ἔτσι τὸν ἐσπεράσεν καὶ τὸν ἐπαινοῦσε λέγων· «Πιστεῖ προσενηύνασεν Ἀβραάμ τὸν Ἰσαάκ πειραζόμενος»· Εβρ. 11, 17 καὶ ἔπειτα δοκίμασον πόσον μέγα πρᾶγμα ἔκανε, καὶ πόσον λόστιν ἐπέδειξε, προσέθεσε· «Καὶ τὸν μονογενῆ προσέφερεν ὁ τὰς ἐπαγγελίας δεξιόμενος»· Ε· Αὐτοῦ ποῦ λέγει σημεῖναι· Δὲν ἡμπορεῖ νὰ εἴπῃ κα νεικ, λέγει, ὅτι εἶχε δυο γνησίους υἱούς καὶ, περιεμεν ὅν ἀποθάνῃ ὁ ἕνας, ἀπὸ τῶν ἄλλων νὰ γίνῃ πατὴρ τοῦ πλῆθους ἐκεῖνου, ἀλλὰ μονάκριβον τὸν εἶχε, καὶ ἀπὸ αὐτὸν πόνον ἐληπίστα ἡ ἐκπλήρωσις τῆς ὑποσχεσεως τοῦ Θεοῦ· Καὶ ὅμως αὐτὸν ἐδέχθη νὰ τὸν θυσιάσῃ ὅπως κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν τῆς γεννησεῖς τοι, ὅτε ἀπὸ τῆς ἰδοῦς τοι γεννητικῆς νεκρῶσιν οὔτε ἀπὸ τῆς φυσικῆς ἀναπληρῶν τῆς γεννησεῖς τοι ἡμποδίσθη νὰ πιστεῖται τοῦτο, ἔτσι οὔτε ἐδῶ ὅρα παρεμποδίσθη ἀπὸ τοῦ θανάτου· 489 Α· Συγερναι λοιπὸν αὐτὰ πρὸς τὰ σημεῖνά, καὶ θὰ ἰδῇς τὴν μικροσκοπίαν σου τὴν μικρότητα τῶν σκανδαλισμένων, καὶ θὰ μάθῃς καλῶς, ὅτι ὅσο κοιμῶν ἀλλήν αἵτιαν ὅδν σκανδαλίζεσαι παρὰ ἀπὸ τοῦ ὅτι, δὲν ὑποσχεσεῖς εἰς τὴν ἀκατάληπτον πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἐπιδώκες νὰ ὄναι ρίσκος παντοῦ τὸν τρόπον τῶν θεῶν ἐνεργειῶν καὶ ἀποστείς νὰ μάθῃς τὰς αἰτίας τῶν γινομένων καὶ περιεργάζεσαι τὸ καθένα· Αὐτὸ ὅν τὸ ἐπάθειναι ὁ Ἀβραάμ, θὰ εἰχω λαιμεν εἰς τὴν πίστιν του· Ἀλλὰ δὲν ἐπαθε κατὰ τέτοια, διὰ τοῦτο καὶ ἔλαμπε, καὶ ἐπέτυχε ὅλα τὰ ὑπεσχεμένα ὅτε ἐσκανδαλίσθη, οὔτε ἀπὸ τὸ νῆρος, οὔτε ἀπὸ τὴν μετὰ ταῦτα ἐντολήν· Β· ὅτε ἐδεώρησε ὅτι ἡ ἐντολὴ ἦτο ἡμωδὸν εἰς τὴν ὑπόσχεσιν, οὔτε ὅτι ἡ φύσις ἀνῆρει τὴν ἐπαγγελίαν, οὔτε

περιήρχετο εἰς ἀπόνυσιν διὰ τὴν ὑπόσχεσιν, ἣν καὶ ἐρῶσα εἰς αὐτὸ τὸ τέλος τῶν πραγμάτων. Διότι μὴ τοῦ λέγειν ἔτι δὲν ἐπέτρεψεν ὁ Θεὸς νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ ἐντολή, οὔτε νὰ αἰματωθῇ ἡ χεὶρ τοῦ δικαίου· ἀλλὰ ἐκεῖνον σκέψου διὰ τοῦ αὐτοῦ ὁ δίκαιος δὲν ἐννύριζε τίποτα· οὔτε διὰ τοῦ παρὰδόξου ζωντανῶν ὁπποῦ τὸν υἱὸν τοῦ, καὶ ἔτι καὶ αὐτὸν θὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν αἰσάν του ἐγγνώριζεν. ἔστρεψεν δὲ τὴν σκέψιν του πρὸς τὴν σφαγὴν· ὁ δὲν εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Θεός· Ἀβραάμ, ἀπλῶς, ἀλλὰ· «Ἀβραάμ, Ἀβραάμ» διότι ἡ θέλα μετὰ τὸν διπλοσποσίων τῆς φωνῆς νὰ ἐμποδίσῃ καὶ νὰ ἀνακατίσῃ τὴν πρὸς Θεοῦ διὰδόξιν· τοῦ τῶσον ἦτο ἀποσπασμένος ὁλοκληρῶς εἰς τὴν ἐντολήν. Βλέπεις ὅτι ὅλα ἐξεπληρώθησαν ὑπὸ τῆς προαιρέσεως αὐτοῦ καὶ καθόλου δὲν ἔσκαν ἀλλοιοθῇ. Καὶ ὁ λόγος ἦτο, ὅτι δὲν περιεργασθῇ τὴν βούλησιν τοῦ Θεοῦ.

Καὶ ὁ Ἰωσήφ. Πέες μου, δὲν ἔπαθε κάτι παρόμοιον καὶ αὐτός. Διότι καὶ εἰς ἐκεῖνον εἶχε δόσε, ὁ Θεὸς κάποιαν μεγάλην ὑπόσχεσιν, καὶ τὰ γεγονότα πάλιν ἦλθον ἀντιθέτα πρὸς τὴν ὑπόσχεσιν. Ὁ Διότι ἡ μὲν ὑπόσχεσις ἦτο διὰ τῶν ὀνειρῶν, ὅτι θὰ τοὶ προσκηθήσονται οἱ ἀδελφοί του καὶ τοῦ ἐφανέρωσαν τοῦτο καὶ τὰ δυο ποῦ εἶδε καὶ τὰ ἄστρα, καὶ τὰ ὀνείρα. Ὅσα δὲ συνέβησαν μετὰ τὰ βνείρα αὐτὰ ἦσαν ἀντιθέτα πρὸς τὰ ὀνείρα αὐτά. Διότι πρῶτα - πρῶτα ἀνεκινήθη φοβερός πόλεμος ἐναντίον τοῦ εἰς τὴν πατρικὴν οἰκίαν καὶ οἱ ἀδελφοί του παρεβόσαν τοὺς νόμους τῆς συγγενείας καὶ ἔσπασαν τὰ δεσμὰ τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ ἐκλόνησαν καὶ αὐτοὺς τοὺς φυσικοὺς θεομούς· καὶ ἔνιναν ἐξ ἀφορητῆς τῶν ὀνειρῶν τοῦ ἐκεῖνον ἐχθροὶ καὶ πολέμοι καὶ ἀντιπεριτροπῆς τῶν λόγων πρὸς τὸν ἀδελφόν. Καὶ ὡς ἀνὰ ἄνθρωποι καὶ ἀνθρώποι θηρία ποῦ κατεκλάνον· ἐνα ἄνθρωπος, ἔτσι τὸν κατέτρεχαν κάθε ἡμέραν. Ἐ καὶ ἡ αἰτία αὐτοῦ τοῦ πολέμου ἦτο φθόνος παράλογος καὶ μίσος ὀδίκαν. Καὶ βράζοντες ὑπὸ θυμὸν φόνου ἔπνεον κάθε ἡμέραν καθὼς ὁ φθόνος ἤγαγεν τὴν κλάνον στήν καὶ ἐφούνηνε τὴν φλόγα. Καὶ ἐπειδὴ εἰς τότε δὲν ἠμώρεσαν νὰ προξενήσονται εἰς αὐτὸν κανὲν κακόν, διότι ἀέμενε ἐν τῇς τῆς οικίας καὶ ἔλαυσε μετὰ τοὺς γονεῖς τοῦ διαβάλλουν αὐτοῦ τὴν ὑπόληψιν καὶ τοὺς δυσφημοῦν καὶ ἀποδίδουν εἰς αὐτὸν κατηγορίας πονηράν, ἀπὸ ἁ ἐπειδὴ μετὰ τὸν πρῶτον αὐτὸν ἤθελαν νὰ δικαίωσιν τὴν πατρικὴν σφοδρὴν καὶ νὰ τὸν καταστήσουν εὐχείρωτον εἰς τὴν ἐπιβουλὴν των. Κατόπιν δὲ τὸν ἔτυχαν, μακρὸν ἀπὸ τοῦ πατρικοῦ ἀσθελαμοῦ καὶ τὸν εὐρίσκον ἐπὶ τὴν ἀρμύραν νὰ κομίζῃ εἰς αὐτοὺς προσφῆν, καὶ νὰ ἔρχεται δὲ νὰ τοὺς ἐπισκεφθῇ δὲν ἐσεβάσθησαν τὴν

αἰτίαν τῆς ἀφίλειας, οὔτε ἐκκίνησαν τὴν ἀδελφικὴν γράνη ζαν ἀλλὰ ἠκόνειον τὰ ἔργα των, καὶ ἐτομμάζοντο πρὸς σφαγὴν καὶ δαοὶ ἐγένοντο ἀδελφοκτόνοι, κυρίως νὰ ἔκουν οὔτε μακρὸν οὔτε μεγάλην κατηγορίαν ἐναντίον αὐτοῦ ποῦ ἐπρόκειτο νὰ φονεύσουν. Ἀλλὰ διὰ τοὺς λόγους ποῦ θὰ ἔπρεπε νὰ τὸν στεφανώσουν καὶ νὰ τὸν ἐπαινήσουν, τὸν ἐρῶσαν, τὸν ἐπολέμησαν καὶ τὸν ἐσυκοφάντησαν. Ὁ δὲ ἐκεῖνος οὐκ ἐκατόπιν ὅλων αὐτῶν ἀπεστρέφεται τὴν μετ' αὐτῶν συναναστροφὴν, ἀλλὰ καὶ μέσος εἰς τὴν πονηρίαν ἐπεδείκνυε ἀδελφικὴν διόθεσιν. Αὐτοὶ ὅμως καὶ παρὰ τοῦτα ἐπεχείρουν νὰ τὸν φονεύσουν. Καὶ τὸν ἐφόνευσαν, κατὰ τὴν θέλησιν των καὶ ἔβαλαν εἰς τὸ αἷμα τὰ χέρια των καὶ ἐπράξαν τὴν ἀδελφοκτονίαν. Ἀλλ' ἡ ἐφευρετικὴ καὶ εἰς τὰ ἀδιέξοτα διέξοδον εὐρισκονσα σοφία τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰς αὐτὸ τὸ δόραθρον καὶ μέσος εἰς αὐτὴν τὴν αἰκαλιώσαν τοῦ θανάτου τὸν ἥρωα ἀπὸ τοῦ βεβήλους χείρας των. Διότι ἔνας ἐκ των ἀδελφῶν τοῦ ἀνταποκρίνεται νὰ ἀποφύγουν τὸ μολύσμα ἐκείνου τοῦ φόνου τοὺς ἑπόμενους καὶ ὁ Θεὸς καὶ ἐμποδίσῃ τὴν σφαγὴν. Ὁ δὲ ὅμως οὔτε εἰς ἐξὸς ἐπαμάρτησαν τὰ δεινὰ, ἀλλ' ἐπρασώθησαν πρὸς τὴν πάλιν. Διότι ἐπειδὴ ἐμποδίσθησαν νὰ οὐ φονεύσονται, ἔβραζε δὲ ὁ θυμὸς ἐκείνη καὶ ἐφούντωνε ἡ ὀργή καὶ ἡ τραχυμία τοῦ πάθους των ἦτο μεγάλη, ὥσπασιν ἡ ὀργὴν νὰ ἐκποῖον εἰς κατὰ ἄλλο. Τὸν ἐξέδυσαν ἐπὶ καὶ τὸν ἔδεσαν καὶ τὸν ἔρριπον εἰς λάκκον αἰ ὡμοὶ καὶ ἀπάνθρωποι καὶ θηριώδεις ἐκείνοι, καὶ ὥσπασιν ἐκείνη καὶ ἔφαιναν τὸ φονητὴν ποῦ τοὺς ἔπρεπε. Καὶ ἐκεῖνος μὲν εὐρίσκεται εἰς τὸν λάκκον φοβούμενος διὰ τὴν ζωὴν του, αὐτοὶ δὲ ἔτρωγον καὶ ἐμύθων. Καὶ οὔτε μέχρι ἐξὸς περιωρίσθη ἡ μανία των, ἀλλ' ὅταν εἶδον ἀνθρώπους θηριώδεις καὶ μακρὸν εἰς κυρίας των κατακυλόντας νὰ κατέκωνται εἰς τὴν ἀνυπακοήν. Ὁ δὲ ἔπασαν καὶ ἐπάλλησαν τὸν ἀδελφόν των καὶ προξενήσαντες εἰς αὐτὸν ἔκταν ἄλλον θάνατον μακρότερον καὶ φοβερώτερον καὶ, γεμῶτον ἀπὸ πολλῆν ταλαιπωρίαν. Διότι ἐπειδὴ ἦτο νεανίσκος καὶ μάλιστα πολὺ καὶ ἡμέτερος, καὶ εἶχε ἀνατροφὴν μετὰ πολλὴν ἐλευθερίαν εἰς τὴν πατρικὴν κατοικίαν καὶ ὑπὸ ἔκων καμμίαν πείραν παντὸς εἰδους δουλείας καὶ τῆς ταλαιπωρίας ποῦ ποσάσεται ἀπὸ αὐτῶν, σκέψου τί ὑπέφερε τότε, ὅταν διὰ υἱὸς ἀπὸ ἐλευθέρου ἔγινε δούλος, καὶ ἀπὸ πολέμου ἔξενος καὶ ὑψίστατο αὐτὴν τὴν φασθερὴν αἰκαλιώσαν. Καὶ δὲν περὶ αὐτὸν μόνον εἰς τὴν κατὰστασιν τῆς δουλείας ἀλλὰ καὶ ἀπεκόπη καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ ἀπὸ τὴν μητέρα καὶ ἀπὸ ὅλων τοῦ συγγενεῖς του, γυναικός, ξένων, ἀσπυγῶν ἀνθρώπων. Ἐ διὰ τοῦ νομοῦ τῆς δουλείας εἶχε πα

ραδοθῇ εἰς θαρραλικὰς χεῖρας. Διότι τί δὲν θὰ ἠμποροῦσε νὰ τὸν τρομάξῃ, τὸ ἀφηνιάζον τὸ ἀπροσδόκητον, τὸ ἀνέλπιστον καὶ ἀσυλλόγητον, ἡ θάρεια συμφορά, τὸ ὅτι ἐπαθε αὐτὸ ἀπὸ ἀδελφούς καὶ μάλιστα ἀδελφούς ποὺ ἀγαποῦσε καὶ ποὺ ὅποιους δὲν ἤδικοσε οὔτε ὀλίγον οὔτε πολλὸ καὶ ποὺ ποὺ εἶχε μάλιστα εὐεργετήσῃ. Ἀλλ' ὅμως ἀπὸ τίποτε τέτοιου δὲν ἐταράχθη, ἀλλὰ ἀσπρόθη ἀπὸ τοὺς ἐμπόρους ἔκεινους εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ περιέπεσεν ἀπὸ τὴν μίαν δουλειαν εἰς τὴν ἄλλην.⁴⁹ Ἀ. Καθόσον καὶ ἐκεῖ πάλιν ἐγενε δουλίας καὶ κατοικοῦσε θαρραλικὴν οἰκίαν ὁ Ἑθραῖος, ὁ εὐγενής, ὁ ἐλευθερός ποὺ εἶχε θυγατρὴν ἐλευθερίαν, καὶ τὴν οὐρακικὴν καὶ τὴν ψυχικὴν. Καὶ ὅπως οὔτε μὲ αὐτὸ ἐταράχθη οὔτε ἐσκαινοδαλίσθη ἀπὸ δούλων, ἀναπολῶν τὰ δυνεῖρα ἐκείνη, τὰ ὅ ποτε τοῦ ὑπέσποντο τὰ ἀντίθετα αὐτὸς διημερῆται μόνος τοῦ δικαίου δρᾶ γε γίνονται αὐτά; Οἱ μὲν ἀδελφοκτόνοι, οἱ λύκοι, τὰ θηρία, ἂν καὶ ἐπράξαν τόσῃν ἡδυσίαν καλοπεργοῦν εἰς τὴν πατρικὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ ποι κατὰ τὰ δυνεῖρα θὰ ἐγένετο βασιλεὺς τῶν, αἰφρότατος, δοῦλος, θυγατρὸς ἐκ ἑβρην καὶ ὑποφέρει τὴν ἐσκατὴν ταλαιπωρίαν, Β. καὶ οὐ μόνον δὲν ἐβασίλευσεν αὐτῶν ἀλλὰ καὶ ἐγενε δοῦλος αὐτῶν καὶ ἐπαθε τὰ ἐκ διαμέτρου ἀντίθετα πρὸς τὰς ὑποσχέσεις. Καθόσον οὐ μόνον δὲν ἐλαβε τότε βασιλείαν, ἀλλὰ καὶ τὴν πατρίδα καὶ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὸ πρόσωπον τῶν γονέων ἔλασε. Καὶ οὔτε μέχρις οὗτο περιωρισθῶν οἱ ἀγῶνες τοῦ ἀλλοῦ ἠναίγετο εἰς αὐτὸν κάποιο ἄλλον βαθύτερον θάνατον, τὰ ὅποια εἶπε πάλιν θάνατον, καὶ σφαγὴν, θάνατον ἐπονείδιον καὶ σφαγὴν πλήρη ἐντροπῆς. Ὅταν τὸν εἶδε δὴ μὲ ἀκολούτους οφθαλμούς ἡ κίρα τοῦ ἐκυριεύθη ἀπὸ τὴν ὁμορφίαν τοῦ νεανίσκου, κατεκρίθη ἀπὸ τὸ λαμπρὸν πρόσωπόν του, C καὶ ἐξέφαινε καὶ ἐκείνη δόλους καὶ κατατρογμούς. Καὶ ὁρῶ ἤλπισε παντοῦ τὰ δάκρυα τῆς ἀκολασίας, καθὲς ἡμέραν ἐσκέπτετο νὰ συλλάβῃ τὸν νεανίσκον μέσῃ εἰς τὴν σφαγὴν τῆς, νὰ τὸν ῥῆσῃ εἰς τὸν θάνατον τῆς μοιχείας καὶ νὰ τὴν παραδώσῃ εἰς τὸν αἰώνιον θάνατον. Κάθε ἡμέραν ἐξήρχετο πρὸς αὐτὸ τὸ κυνήγιον κεντρισμένη ἀπὸ τὸ πάθος, καὶ καθημερινῶς ἀπλυσμένη ἀπὸ τὸν ἀκόλαστον αὐτὸν ἔρωτα. Καὶ κάποτε ποῦ τὸν ἐπασσε ὄνον, τὸν ἔσκαρε θιαιῶς εἰς τὴν παλάνομον κλίνην καὶ τὸν ἐξινάγκαζε νὰ κρημνίσῃ τὸν ἔξω γάμον καὶ ἐπεχείρει νὰ καταστρέψῃ τὴν σωσούσῃν τοῦ Ὅμως κανὼνα καὶ δὲν ἐπῆσε πάλιν ὁ δίκαιος ἐκείνος, ἀλλὰ μὲ πολλὴν εὐκαρίαν ἐνίκησε καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τὴν τυραννίαν καὶ τὰς ἐνοχλήσεις τῆς νεαρῆς ἡλικίας, καὶ τὸν κηπαρὲγμόν τῆς ἀκολασίας γυναῖκας, καὶ τὰς ἐπιθέσεις

τῆς κυρίας καὶ τὴν ταραχὴν τῆς νεότητος, καὶ ὅλα ὅσα ἦν ἀπόμενα νὰ προσέλθουν ἀπὸ τὴν ἐπαφὴν ἐκείνην, καὶ τὴν ὁμορφίαν αὐτῆς καὶ τὴν μοναχὴν τῆς, καὶ ὡσὺν αὐτὴς ἐπέταξε εἰς τὰ ὄρη, καὶ ἀπέβαλε τὰ ἐνδόνια τοῦ, τὰ ὅπως εἰς τὰς ἀκολάστους χεῖρας τῆς ἐξήλαθεν ἀπὸ τὰ ἡμάτια μὲν γυμνός, ἔκαμ ὅμως λαμπρὸν τὸ ἐνδύμα τῆς συμφορῆς ποὺ εἶναι περισσότερον δοξαζόμενον καὶ ἀπὸ τὴν βασιλικὴν στολὴν. Ἀπὸ τότε ἐναντίον τοῦ ἔκτος ἠκανόετο πάλιν Ε καὶ ἐσκέδαζετο ὁ θάνατός τοι καὶ τὰ κόμματα ἀνυμνούντο περισσώτερον, καὶ ἡ μανία τῆς γυναῖκας ἦναιπε σφοδρότερον ἀπὸ τὴν βασιλευσίναν χάμικον. Διότι καὶ ἡ ἐπιθυμία ἐπλήθυνε ὁ λονὴν καὶ περισσότερον, καὶ ὁ θυμὸς, ἀλλὰ φειδωλότερον πάθος, μὲ μεγάλῃ ἀγριότητι ἤραξετο νὰ προστεθῇ, καὶ φῶνον ἐβλεπε καὶ πρὸς ἕξτος ἔπρεπε, καὶ σφαγὴν ἐπεθέμει πολλὴ παρόνομον, καὶ ἐσπευδε νὰ φονεύσῃ τὸν βέλτην τῆς σφαγῆς καὶ τὸν ἀγαπῶν τῆς καρτερίας καὶ τῆς ὑπομονῆς. Καὶ ἔπρεπε μὲ ὀρυμὴν ποὺς τὸν ἄνδρα τῆς καὶ ἀνῆγγελε εἰς αὐτὸν ὅλα ὅσα ἔγιναι διὰ ὅπως ἦτο ἡ πραγματικὴ ἀλήθεια ἀλλ' ὅπως αὐτὴ κατέσκευασε τὸ ὄρημα τῆς συκοφαντίας,⁴⁹² Α. ἔπρεπε ὅπως ἤθελε τὸν δικαστὴν ἐν ἀκουσίῳ τοῦ τὸν ἐκατηγόρησε καὶ ὡσὺν ἀδικημένη ἐπέτρεπε τὴν ἀδικίαν περιμένοντα εἰς ἀπόδειξιν τῶν λεγόμενων τῆς τὰ ἐνθύματα τοῦ ὄρκου νεανίσκου εἰς τὰς ἀκαθάρτους ἐκείνας χεῖρας. Καὶ ὁ διαβροχόμενος δικαστὴς δὲν ἔφερε τὸν καταγορεύμενον εἰς τὸ δικαστήριον δὲν τὸν ἐβάλεον εἰς ἀπολογία ἀλλ' αὐτὸν ποῦ δὲν εἶδε ποτε δικαστήριον τῆς κατεδικάσε ὡσὺν νὰ τὸν εἶχαν συλλάβῃ ἐπ' αὐτοπράξι. ὡσὺν ἀποδείκνυνται ἔνοχον καὶ ὡσὺν τέλειον μοικόν, τὸν ἐκλείσε εἰς τὸ δεσφωτισμὸν καὶ τὸν παρέδωκεν εἰς τὰς ὀλιγίστας. Καὶ αὐτὸς λοιπὸν ποῦ ἐστεφανώθη μὲ τόσας ὀρετὰς κέρθη εἰς τὰς φυλακὰς ἦδη μαζί μὲ ἀδικησάντος μὲ τιμωρῆς, μὲ φονεῖς μὲ ἀνθρώπους ποὺ ἐτόλμησαν τὰ κειρότερα ἐνκλήματα. Καὶ ὅπως τίποτε ἀπὸ αὐτὰ δὲν τὸν ἐθάρρυνε Β. καὶ ἐνὶ ἄλλος ποῦ προσέκυρσε εἰς τὸν βασιλεὺς ἀφῆγετο ἐλευθερός, αὐτὸς ὅμως ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα ἔμεινε μέσῃ ἐκτὴν τὴν ἐσκατὴν τιμωρίαν δι' ὅσα ἔπρεπε νὰ στεφανώνεται καὶ νὰ ἐπαυγάζηται. Καὶ ὅπως οὔτε μὲ αὐτὸ δὲν ἐκλονίσθη αὐτὸς ἐκονδολίσθη, οὔτε εἶπεν. Διὰ τοῦτο, Πρὸς τί τοῦτο. Ἐγὼ ποῦ ἐπρόκειτο νὰ βασιλεύσῃ εἰς τοὺς ἀδελφοὺς μοι ὅλα μόνον οὕτως τῆς τιμῆς ἐστερηθῇ ἀλλὰ καὶ τῆς πατρίδος καὶ τῆς οἰκίας καὶ τῶν γονέων καὶ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀσφαλείας καὶ αὐτοῦ ποῦ ἐπρόκειτο νὰ μὲ προσκυνήσουν μὲ ἐφονεύσαν. C Ἐπειτα μετὰ τὴν σφαγὴν

μου ἐπωλήθη. Ἦγνα δοῦλος τῶν βορβάρων καὶ ἡλλαξά ἀλεπαλλήλους κυρίους καὶ οὕτε ἐδῶ ἐταπιάθησαν τὰ δεινὰ μου, ἀλλὰ παντὸς μου παρουσιάζονται θαρσύναι καὶ ἀκρίβηται. Διότι μετὰ ἀπὸ τῶν κατατρεγμένων τῶν ἀδελφῶν μου, καὶ τὴν σφαγὴν, καὶ τὴν δουλείαν τὴν πρώτην καὶ τὴν δευτέραν, πάλιν θάνατος ἐναντίον μου ἐμελετήθη καὶ συκοφαντία χειροτέρα ἀπὸ τὴν προηγουμένην, καὶ κατατρεγμός, καὶ κενήγησις καὶ δικαστήριον ἐλευθέρων, καὶ κατηγορία πλήρης φωνημάτων καὶ ἐπιφώρα πονηρῶν θανάτου. Καὶ κυρίως νὰ ἀπολογηθῶ. Ὡς εἰπὴ καὶ ὡς ἔπρεπε ἀδυνατήθη εἰς τὸ δεσποτήριον καὶ εὐρίσκειται ἀλκοῦτος μαζί με μοικούς καὶ φονεῖς καὶ τοὺς χειρότερους ἐγκληματίας. Καὶ ὁ μὲν ἄρκ οὐνοκόμος ἀπὸ τὴν ἀλήτη καὶ ἀπὸ τὰς ἀλκοῦδας καὶ ἀπὸ τὴν φυλακῶν ἐντὶ ἡμῶν δὲν ἡμάρτεται νὰ ἀπολαύσῃ κάποιαν ἐλευθερίαν μικροτέραν ἐξ αὐτῆς ἐλευθερίας ἐκείνου. Καὶ δι' ἐκεῖνον μὲν ἐπιταγήν τοποθετῇ τὸ θνητὸν καὶ ὅπως νὰ ἡρμήνευσαι ἐγὼ ἐγὼ ἡμῶν εὐρίσκειται εἰς τὰ χειρότερα κακά. Αὐτὰ ἐσφαινοῦν τὰ δυνεῖρα ἐκεῖνα. Αὐτὰ ἐσφαινοῦν τὸ ὁριζῶν τῶν ὁσίων. Αὐτὰ ἐσφαινοῦν τὰ δεινὰ. Ποῦ εἶναι αἱ ἐπογγελοῖ, Ποῦ εἶναι αἱ ὑποσχέσεις, Μήπως ἡπατηθῆμεν, Ἐ μήπως παρελθόντες μεν. Διότι τοῦ πλέον θὰ με προσκινήσουν αἱ ἀδελφοί μου. Ἐμὲν τὸν δοῦλον τὸν αἰχμάλωτον, τὸν δεσμώτην, ἐμὲν ποῦ με θεωροῦν, παρὰ μισθὸν ποῦ κινδυνεύει ἡ ζωὴ μου, ἐμὲν που εὐρίσκειται τόσος μικρὸν ἀπὸ αὐτοῦς. Ἐπέρασαν ὅλα ἐκεῖνα καὶ ἐκάθησαν. Δὲν εἶπε τίποτε ἀπὸ αὐτὰ, οὕτε ἀσκέστη, ἀλλὰ περιμένει τὸ τέλος, ἐπειδὴ ἐγνωρίζε καὶ αὐτὸς τὴν ἐπινοητικότητα τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν σοφίαν τὴν ἐφευρετικήν. Ὅσα μόνον δὲν ἐσκανδαλίσθη ἀπὸ τὰ διαδραματισθέντα ἀλλὰ καὶ ἐκαυχᾶτο καὶ ἐσφαινετο δι' ὅσα ἐγίνοντο.

Καὶ ὁ Δαυὶδ, Πέες μου δὲν ἔπρεπε τὰ χειρότερα θείνα ἡμῶν ἐκρίθη βασιλεὺς καὶ ἔλαβε κατ' ἀπόφασιν τοῦ Θεοῦ τὰ σφαινὰ τοῦ ἐβραϊκοῦ λαοῦ καὶ ἔστησε τὸ λαμπρὸν ἐκεῖνον τρόπον ἐναντίον τοῦ θαρβάρου, 493 Α παλαεοῦμενος καὶ κατατρεχόμενος ἀπὸ τῶν Σαούλ, κινδυνεύων διὰ τὴν ἰδίαν τοὺς τὴν ζωὴν, ἀποστελλόμενος εἰς πολέμους, ἐπιφωλίας, διωκόμενος διαρκῶς εἰς τὴν ἔρημον ἀλήτης, ἑξοριστος, ἀπατρις, ἀστεγος, μετανάστης, Καὶ παρὰ ἡ ἀνάγκη νὰ πολλολογῶ. Τέλος ἐσπερήθη καὶ τῆς πατρίδος καὶ ὅλης τῆς χώρας του καὶ ἐμεινε πλυσθὸν ἀντιπάλων θαρβάρων καὶ πολὺ ἐκθροικῶν καὶ ἔπρεπε ζωὴν πολλὴν χειρότερων καὶ ἀπὸ τὴν δουλείαν. Διότι δὲν εἶχε οὕτε τὴν ἀπαράσιτον τροφήν. Καὶ αὐτὰ τὰ ὑπέφερε μετὰ τὴν παρουσίαν τοῦ Σαμουὴλ, ὁ ὁποῖος τὸν ἔκρισε μετ' ἑλπίων μετὰ τὴν ὑπόσχεσιν τῆς βασιλείας.

μετὰ τὰ σφαινὰ, μετὰ τὸ στέμμα. Ἐ μετὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἀπόφασιν τοῦ δι' αὐτόν. Καὶ ἡμῶς τίποτε ἀπὸ αὐτῶν οὐκ ἐσκανδάλισσε, οὕτε εἶπε καὶ αὐτός. Τί εἶναι τοῦτο; Ἐνῶ ὁ βασιλεὺς ποῦ ἐπρόκειτο νὰ ἀπολαύσῃ τόσην ἐλευσίαν, δὲν ἡμάρτω νὰ ζῇ οὕτε ὡς ἄπλος πολίτης μετ' ἀσφάλειαν Ἦγνα ἀλήτης, ἑξοριστος, ἀπατρις, ἀστεγος μετὰ νόστιμης καὶ ἀδυνατήθη εἰς θαρβάρων καὶ ὅν, καὶ δὲν ἔχω οὕτε τὴν ἀναγκαίαν τροφήν, καὶ ὀλέπω κάθε ἡμέραν τὸν ἑσκατον κινδύνον νὰ ἐπικρέμαται ἐπάνω μου. Ποῦ εἶναι αἱ ὑποσχέσεις περὶ βασιλείας, Ποῦ εἶναι αἱ ἐπαγγελίαι τῆς ἐξουσίας ἐκείνης, Τίποτε ἀπὸ αὐτὰ οὕτε εἶπε, οὕτε ἐσκέφθη οὐδ' ἐσκανδαλίσθη ἀπὸ ὅσα ἐγίνοντο, Ἐ ἀλλὰ ἀνέμενε καὶ αὐτὸς τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ὑποσχέσεων.

Ἀλλὰ ἡμῶς κανεὶς νὰ ἀναφέρῃ καὶ ἄλλους παρὰ πολλούς, οἱ ὁποῖοι διὰν περιέπεσαν εἰς θαρβάρτα θείνα, δὲν ἐταράχθησαν ἀλλ' ἐπειδὴ ἐπύρουν καλὰ τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ Θεοῦ, ἂν καὶ τὰ γινόμενα ἦσαν ἀντίθετα πρὸς τὰς ὑποσχέσεις μετὰ τὴν θαυμασίαν αὐτὴν ὑπομονὴν ἐκέρδιζον λαμπροὺς στεφάνους. Καὶ οὐ λοιπὸν ἀναπητέ, περιμένει καὶ ἐξ αὐτῶν τέλος. Διότι ὁπωσδήποτε θὰ ἔλθῃ ἡ ἐξουσία εἰς τὴν αἰὶν ζωὴν. Καὶ νὰ ἐμπιστεύομαι πάντοτε εἰς τὴν ἀκατάληπτον τῆς θείας προνοίας καὶ νὰ μὴ λέγῃς. Πῶς θὰ διορθωθῶν τὰ τόσα κακά, οὕτε νὰ περιεργάζεσαι τὸν τρόπον τῆς θαυματουργίας τοῦ Θεοῦ.

11 Ὡς οὕτως οὕτε οἱ δίκαιοι ἐκείνοι συνέζητουν πρὸς τὸ πᾶς καὶ μετὰ τὸν τρόπον θὰ νύκριν αὐτὰ ἀλλ' ἐν ὅλῃ πᾶσι τὰ πάντα νὰ ὁδηγοῦν εἰς τὴν ἀπάννητον σύμφωνα μετὰ τὸν ἀνθρώπινον λογισμόν, δὲν ἐθέρου βούλονται, οὕτε ἐταράσσονται ἀλλ' ὑπέμειναν τὰ πάντα μετὰ γενναϊότητα, ἔκοντες ὡς μεγάλῃ τὴν ἀπόδοσιν τῆς πραγματικότητος τῶν μελλόντων ἀγορῶν τὴν δύναμιν ἐκεῖνοι ποῦ τὰ ἐπέσπευον καὶ εἶσι δὲν περιήρουν εἰς ἀπελπίσιν ἀπὸ τῆς ἐναντιότητος τῶν συμβαινόντων. Διότι ἐγνωρίζον σαφῶς ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἐφευρετικὸς καὶ σοφὸς θὰ ἡμάρτεται καὶ ἀφ' οὗ τὰ πράγματα ἀποδοῦν ἡμελειστικά νὰ τὰ κἀν καλῶτερα ἀπὸ πρὶν, καὶ μετὰ πολλὴν ἐκκαλίαν νὰ κατορθώσῃ ὅσα ὑπεσκέσθη. Ἐ Καὶ σὺ λοιπὸν, ἀγαπᾶ, καὶ ἂν εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν τελειώσῃς τὰ λαμπρὰ, δοξάζε τὸν Θεόν καὶ ἂν αἱ δυσχερεῖς ἐσκαλοῦσθαι, καὶ τότε νὰ τὸν εὐχαριστῇς καὶ νὰ μὴ σκανδαλίζεσαι καθόλου, ἀφ' οὗ γνωρίζεις καλὰ τὴν ἀρετὴν καὶ ἀνερπίνετον πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅτι ὁπωσδήποτε ὅλα θὰ λάβουν τὸ τέλος καὶ πρέπει, εἴτε εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν, εἴτε εἰς τὴν μελλόντην. Καὶ ἂν κανεὶς ἀκούῃ ἡγὰρ τὸ μελλόν καὶ λαμπυρεῖ καὶ

ἀνυπομονεῖ νὰ ἴδῃ νὰ γινεῖται ⁴⁹⁴ Α τοῦτο ὁδὸν, θὰ τοῦ εἰποῦ
 μὲν ὅτι ἡ ἀληθὴς ζωὴ καὶ τὰ θέλω καὶ σταθερὰ πράγματα
 τότε μᾶς περιμένουν. Διότι τὰ μὲν παρόντα εἶναι ὁδὸς, ἐκεῖ-
 να ὁμῶς εἶναι πατρίδα. Τὰ ἐξὸ ὁμοιάζουν μὲ ἀνὴρ ἑαυτὸν, τὰ
 ἐκεῖ μὲ θράκουσ ἀπὸνῆγους. Ἐκεῖ στεφάνια καὶ ἀμειβὰ ποι-
 τέλος δὲν ἔχουν, ἐκεῖ ἐπαθλὰ καὶ θορυβία, ἐκεῖ καταδίκαι καὶ
 τιμωρίαι ἀνυπομοναὶ δι' αὐτοὺς ποὺ ἐπράξαν τοιαῦτα κα-
 κουρήματα. Τὶ λοιπὸν θὰ εἰποῦμεν εἰς αὐτοὺς ποὺ ἐν τῷ
 μεταξὺ δοκίμαζονται, θὰ εἴπῃ κάποιος. Καὶ σὺ δικαί δὲν ἀνα-
 φέρεις ὅσους ἐλαμψαν μέσα ἀπὸ τὰ πάθηματα ἀσκήμ τοῦ πολέ-
 ὁδὸν, ἀλλὰ ἐν ἀφέρεσι ἄσους ἐσπρῶσιν τὴν πόσιν τῆς εὐλα-
 θείας, καὶ τώρα ἐλεγχόμενοι, τοὺς φέρεις εἰς τὸ μέσον
 δὲν ἐλάττωες τὴν χρυσὴν ποὺ καθαρίζεται. Τὸν μόλυβδον ποὺ
 ἐλέγχεται. Τὰ ἄκυρα ποὺ ξεχωρίζουν ἀπὸ τὸ σῶμα, Β τοὺς
 λύκους ποὺ διακρίνονται ἀπὸ τὰ πρόβατα τοὺς υποκριτὰς
 ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ ζοῦν μὲ πραγματικὴν εὐλόθειαν. Ὡστε β-
 ταν βῆς τὰ σκάνδαλα τούτων σκέψου καὶ τὸς προδότους ἐ-
 κείνους. Υπερκελήσθησαν μερικὸι ἀλλὰ καὶ ἐστηρίξαν πολλοὶ
 περισσοτέρους καὶ συνοπηκόμους οἱ ἴδιοι μισθὸν μεγαλύτε-
 ρον. Διότι δὲν ἐνικήθησαν οὔτε ἀπὸ τὴν δύναμιν πῶν κακο-
 θύλων, οὔτε ἀπὸ τὰς δυσκόλων περιστάσεων. Καὶ αὐτοὶ ποὺ
 δοκιμάζονται, ὡς σκεφθῶν τούτω καλὰ μέσα των ἀπεβῆ καὶ οἱ
 τρεῖς νέοι, ἂν καὶ ἀπεστάθην ἀπὸ τὸ ἱερὰ των καὶ ἀπὸ τὸν
 ναὸν καὶ ἀπὸ τὰ θυσιαστήρια καὶ ἀπὸ ἄλλην τὴν ἄλλην τὴν
 κατὰ νόμον ἐπιδέχον καὶ εὐρέθησαν μέσα εἰς θόρυβον
 κώρον, ἐτήρησαν τὸν νόμον μὲ μεγάλης ἀνδρείας. C Ὁ-
 μοίως καὶ ὁ Δανιὴλ καὶ ἄλλοι πολλοὶ καὶ ἄλλοι ποὺ ἐσυ-
 ῆσαν εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν οὐλοῦ. δὲν ἐβλάθησαν ἄλλοι δὲ
 ἂν καὶ ἔμειναν εἰς τὴν αἰκίαν των καὶ ἀπελθόντων ὅλα τὰ
 εἰς τὴν πατρίδα των ἔπρεσαν εἰς τὴν ἀμερτίαν καὶ κατεπὶ κα-
 σθησαν.

12. Ἄν δὲ θελῃς νὰ ἐξετάσῃς διὰ ποῖον λόγον ἐπετρό-
 πησαν αὐτὰ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ δὲν ἐπιθυμεῖς νὰ ἐμπιστευ-
 θῇς εἰς τοὺς ἀρήτους λόγους τῆς θείας προνοίας τοῦ ἀλλὰ
 ἀπεφάνισες νὰ τὰ ἐρευνῇς πάντοτε ὅλα, θεομυστικὸς θὰ περι-
 πέσης καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας ἀπορίας, π.χ. διὰ ποῖον λόγον ἔ-
 γινον αἱ αἱρέσεις. D διὰ ποῖον λόγον ὁ διάβολος διὰ ποῖον
 λόγον οἱ δαίμονες, διὰ ποῖον λόγον οἱ πονηροὶ ἄνθρωποι ποὺ
 παρεμπερίζουν πολλούς. Καὶ τὸ σπουδαιότερον ἔξ ὅλων αὐ-
 τῶν, διὰ ποῖον λόγον ἐρχεται ὁ Ἀντίχριστος ὁ ὁποῖος ἔχει
 τὴν δύναμιν πρὸς ἀπάτην ὥστε νὰ εἴπῃ ὁ Χριστὸς ὅτι σὺ
 τὸς θὰ κἀνῃ τέτοιον, ὥστε νὰ πλανήσῃ εἰ δυνατόν καὶ τοὺς
 ἐλεγκτοὺς (Ματθ 24, 24). Δὲν πρέπει ὁμῶς νὰ τὰ ἐρευνῶ-

μὲ αὐτὰ, ἀλλὰ νὰ ἐμπιστευθῇς τὰ πάντα εἰς τὴν ἀκατάλη-
 πτην σοφίαν τοῦ Θεοῦ. Διότι αὐτὸς ποὺ εἶναι μὲ σταθερότη-
 τα γενναῖος καὶ ἂν τὰ κύματα εἶναι ἐμπερητα καὶ ἂν ἐκπο-
 σουν ἐναντίον του θεῶν, ὅσα μόνον καθόλου δὲν παρα-
 ῥάσσεται, ἀλλὰ καὶ ἰσχυρότερος γίνεται. E Ὁ δὲ ἀποβλής
 καὶ μαλακὸς καὶ ἀμελής καὶ χαλκὸς κανεῖς νὰ πῶν ἐναελλῇ κα-
 ταπτεται πολλὰς φορές. Ἄν ὁμῶς ἐπιδιώκῃς νὰ μάθῃς κά-
 ποιον λόγον ἔκρινεν, ποὺ μᾶς εἶναι γνωστός, διότι
 ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι πολλοὶ γνωστοὶ εἰς Ἐκείνον, ποὺ κατὰ
 διαφόρους καὶ ποικίλους τρόπους προνοεῖ δι' ὅλα τὰ ζητήμα-
 τὰ μας. Αὐτὸν ὁμῶς ποὺ γνωρίζομεν ἡμεῖς, αὐτὸν θὰ εἰποῦ-
 με. Λέγομεν ὅτι τοὺς σκανδαλισμοὺς αὐτοὺς τοὺς ἐπέτρεψεν
 ὁ Θεὸς διὰ νὰ μὴ ἐλαττωθῶν τὰ θεαθεῖα τῶν γενναίων πρῶ-
 γαι τὸ ὁποῖον καὶ πρὸς τὸν Ἰωὴ ὁμῶν ὁ Θεὸς τὸ ἐδήλωσε
 καὶ εἶπε. « Ἀλλὰς με αἰεὶ σοὶ κεκρηματικέμαι, ἢ ἵνα ἀναφα-
 νῇς δικαίους » (Ἰωὴ 40, 2). Ἐπίσης καὶ ὁ Παῦλος λέγει ⁴⁹⁵
 Α αἰεὶ δὲ καὶ αἱρέσεις εἶναι, ἵνα αἱ δόξασι φανεροὶ γένων-
 ται ἐν ὑμῖν » (Α Κορινθ 11, 19). Καὶ οὐ θὰν ἀκούῃς τὸ, ἐπεὶ
 δὲ καὶ αἱρέσεις εἶναι, μὴ νομίσῃς ὅτι τὰ λέγει αὐτὸ διὰ νὰ
 θεῶν ἐντολὴν ἢ νόμον. Πρὸς Θεοῦ ἀλλ' ἐπειδὴ προάγει τὸ
 μέλλον καὶ προσηνύει τὸ κέρδος ποὺ θὰ εἶχαν ἀπὸ αὐτοὶ οἱ
 ποσεικτικοὶ ἄνθρωποι. Διότι τότε, λέγει, εἰς αἴς αἱ ὁποῖοι
 ἔδιν ἐξαπατῶνθαι θὰ φανῇ καλύτερά ἢ ἀρετὴ. Ἐκτὸς τούτου
 καὶ διὰ μίαν ἄλλην αἰτίαν ἀφήνει ὁ Θεὸς τοὺς πονηροὺς
 ὥστε νὰ μὴ ἀρπαγοῦν προικῶς καὶ ἀποκλεισθῶν τῆς κλη-
 ρεας, ἢ ὅπως ἤμπορεῖ νὰ ἐπέλθῃ εἰς αὐτοὺς ἐν μεταβάλλει ν
 ζωὴν. Ἔτσι καὶ ὁ Παῦλος ἐσώθη ἔτσι καὶ ὁ ληστής, ἔτσι καὶ
 ἡ πόρνη, ἔτσι καὶ ὁ τελωνὴς. B ἔτσι καὶ πολλοὶ ἄλλοι. Ἄν
 ὁμῶς ἐρευνῶν ἀπὸ ἀδῶ, πρὶν νὰ μετανοήσουν, τότε κανεῖς
 ἀπὸ αὐτοὺς δὲν θὰ εὐαίσθη. Διὰ τὸν Ἀντίχριστον ἀναφέρει
 ὁ Παῦλος καὶ μίαν ἄλλην αἰτίαν. Ποῖαν. Ὅτι ὑπάρχει διὰ
 νὰ ἀποκλεισθῇ ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους ἔτσι καὶ ἡ ἀπολογία.

Διότι ποῖαν συγκαταστήσῃ θὰ ἡμπορούσαι νὰ εἶχαν αὐτοὶ
 ποὺ δὲν ἐδέχθησαν τὸν Χριστὸν καὶ ἐμείναν νὰ πιστεύουν
 ἐν ταῦταις εἰς ἐκείνους. Διὰ τοῦτο λέγει. « Ἴνα κηθῶσι πάν-
 τες οἱ μὴ πιστεύσαντες τῇ ἀληθείᾳ, ἵπτοι εἰς τὸν Χριστὸν
 ἀλλ' εὐδοκίησαντες τῇ ἀδικίᾳ. B' Θεοκτατεῖς 2, 11. Ἴπτοι
 εἰς τὸν Ἀντίχριστον. Ἐπειδὴ ὅλη ἔδεναν, διὰ τοῦτο δὲν πα-
 τεύομεν εἰς αὐτὸν ἐπειδὴ ὀνομάζει τὸν ἑαυτὸν τοῦ Θεοῦ
 « Διὰ γὰρ ταῦτά σε φασὶ ληθάζομεν. C ὅτι οὐ ἄνθρωπος ὢν
 παρῆς σεαυτὸν Θεόν » (Ἰωάνν 10, 33). Μολοντὶ τὸν ἔ-
 κρινεν νὰ ἀναφέρῃ τὰ περισσότερα εἰς τὸν Πατέρα τοῦ καὶ
 νὰ λέγῃ, ὅτι ἔλαθ εἰς τὸν κόσμον μὲ τὴν γνῶμιν ἐκείνου.

καὶ νὰ ὁποδεχνύῃ τοῦτο διὰ πολλῶν. Τί θὰ ποῦν, ὅταν δεκ-
θοῦν τὸν Ἀντίκριστον, ὁ ὁποῖος ὀνομάζει τὸν ἑαυτὸν τοῦ
Θεοῦ καὶ οὐδόλως ἀναφέρει τὸν Πατέρα, ἀλλὰ καὶ πράττει
τὸ ἀντίθετον. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς κατηγορεῖ τοιούς
καὶ προσεφίετο τοῦτο λέγων· Ἐγὼ ἦλθον ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ
Πατρὸς μου καὶ οὐ λαμβάνετε με· ἔτι ἄλλος ἐλθὲν ἐν τῷ
ὀνόματι τῆς ἰδίας, ἐκεῖνον λήψετε. (Ιωάν. 5, 43) διὰ τοῦτο
ἐπιτραπίσαν τὰ σκάνδαλα.

Ἄν δὲ ἀναφέρῃς αὐτοὺς ποῦ σκανδαλίζονται, ἐνῷ θὰ
σοὺ δείξω ἐκεῖνα, οἱ ὁποῖοι ἐλαμπαν περισσότερον μέγα
ἀπὸ τὰ σκάνδαλα. Δὲ καὶ πάλιν τὸ αὐτὸ θὰ σοὶ πᾶσι βῆ δὲν ἔ-
πρεπε διὰ τὴν ἀπροσεξίαν καὶ ραθυμίαν ἄλλων· αὐτοὶ ποῦ
ἠμπεροῦν νὰ προσέξουσιν καὶ νὰ ἀγωνίζωνται καὶ νὰ κερδι-
ζοῦν· ἔτσι ἀναρμήτους στεφάνους, νὰ ὑστεροῦν εἰς τὴν ἀ-
πονομήν τῶν ἀμειβῶν. Διότι αὐτοὶ ἐμελλε νὰ ἀδικηθῶν· ἂν
δὲν ἐλάβανον ἀφαρμόν διὰ τοὺς ἀγῶνας αὐτοῦς. Αὐτοὶ δὲ
ποῦ ἐβλάθθησαν ἀπὸ τὰς δοκιμασίας κανένα μὲν ἄλλον, πα-
ρὰ τοὺς ἑαυτοὺς· τὸν θὰ ἦτο βέβαιον νὰ θεωροῦν ὑπευθύνους
καὶ νὰ κατηγοροῦν τοὺς ἑαυτοὺς· πῶς δοκίμασι μόνον δὲν ἐ-
σκανδαλίσθησαν, ἀλλὰ καὶ ἐγίναν λιμυρότεροι καὶ λακυρό-
τεροι μὲ αὐτὰς τὰς δοκιμασίας.

13. Ἐ Διότι, πῶς μου ποῖους ἱερεῖς ἀγκύθη νὰ ἔχη ὁ
Ἀδραμ. Ποῖους διδασκάλους, Ποῖαν κατήχησιν, Ποῖον πα-
ραίτησιν. Ποῖαν συμβουλὴν, ἀφού τότε δὲν ὑπῆρχον οὔτε
γράμματα, οὔτε νόμος, οὔτε προφῆται, οὔτε ἄλλο παρόμοιον.
Ἄλλὰ ἔπλεε ὁπλιστὸν θάλασσαν, καὶ ἐβάδιζε ἐρόμην οὐδὲν
βατον καὶ πρὸ πάντων κατήγετο ἀπὸ αἰωνόγεντων καὶ πατέρα
ἀπιστον. Ἀλλ' αὐτὸ καθόλου δὲν τὸν ἐβλάψαν καὶ ἐλαμψε
πόσον πολὺ με τὴν ἀρετὴν, ὥστε δοκίμασι μετὰ μακρὸν χρόνον
μετὰ τοὺς προσήτας, μετὰ τὸν νόμον. ⁴⁹⁶ Α καὶ τὴν τὴν τὴν
διδασκαλίαν, τῆς ὁποίας ἐπρόκειτο ἡ διδασκίαν ὁ Χριστὸς με
σημῆτα καὶ θαύματα εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ταῦτα τὰ ἐπρόλαβε
ὁ Ἀδραμ καὶ τὰ ἐφανερώσε με ἔργῳ, με ἀγάπῃ, δηλ. γνη-
σίαν καὶ θερμὴν με περιφρονῶσιν τῶν χρημάτων με σπο-
γικτὴν φροντίδα πρὸς τοὺς συγγενεῖς τοι. Καὶ συνέτριψε κα-
θε ἀλκοῦσιν καὶ ἀπέκρουσε τὸν τρυφλὸν καὶ ἐκλυτὸν ὅ-
τι καὶ ἔχρησε αὐτοπρότερον ἀπὸ τοὺς μοναχούς· ποῦ πόρα κα-
τοικοῦν εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὄρεων. Διότι οὔτε κατοικίαν εἶ-
χεν, ἀλλ' ἡ σκιά τῶν φυλλῶν πᾶσι δένδρεων ἦτο ἀσπίς εἰς
τὴν δίκαιον καὶ στέγη. Οὔτε ἐπειδὴ ἦτο ξένος, ἐγίνε δαδύ-
φορος πρὸς τὴν φιλοφροσύνην, ἀλλ' ὁ ξένος εὐρισκόμενος εἰς
ἔξληκτον κώρον τοῦτο τὸ ἔργον ἔκανε. Β τὸ νὰ υποδέχεται καὶ
νὰ περιποιεῖται διαρκῶς ἡμέρα μεσημέρι τοὺς διερχομένους.

Καὶ ἄλλον· οὗτο τὸ ἔργον τὸ ἐξετέλει μόνος τοι, καὶ τὴν γυ-
ναῖκα τοι τὴν ἔκανε θυγατέρα εἰς τὴν καλὴν αὐτὴν δασκαλίαν.
Καὶ ὑπὲρ τοῦ ὀνόματός τοι, ὁ ὁποῖος δὲν εἶχε φερῆναι πρὸς αὐ-
τὸν ὅπως ἔπρεπε, ἀλλ' ἐπελπίσθη νὰ ἀρπάξῃ ἀπὸ αὐτὸν τὰ
πρωτότα, εἰ δὲν ἔκανε, καὶ μαλιστα μετὰ τὴν ἐκλογὴν. Δὲν
ἔλασε τὸ αἷμα τοῦ ὑπὲρ αὐτοῦ, Δὲν ὑπῆλθεν δόλους τοὺς ὁ
ἠρέτας τοι, Δὲν ἔβαλε τὸν ἑαυτόν τοι εἰς φανερόν κίνδυν-
ον. Καὶ ὅταν ἔλαβε τὴν ἐντολὴν νὰ ἀφήσῃ τὴν οἰκίαν τοι
καὶ νὰ ἀπέλθῃ εἰς ἔξληκτον κώρον, δὲν ὑπέκουσε ἀμείωκε, καὶ
ἐγκατέλειπε καὶ ποτρίδα καὶ φίλους καὶ συγγενεῖς καὶ τοὺς
πάντας καὶ ὑπέκουσε εἰς τὴν προστασίην τοῦ Θεοῦ. C καὶ ἐγ-
κατέλειπε τὰ θέδια ποῦ εἶχε καὶ ἐπρόσεξε πολὺ περισσότε-
ρον εἰς τὰ ἀθέδια παρὰ εἰς τὰ θέδια, διότι ἐπόμενος εἰς
τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ Θεοῦ πρᾶγμα ποῦ ἦτο δείγμα μεγάλης
πίστεως, "Ὅτερα δὲ ἀπὸ ὅλα αὐτά, ὅταν ἐνέσκηψε λιμός, δὲν
μετηνέστευσε πάλιν καὶ οὐ μόνον δὲν ἀνηνέκαξε καὶ δὲν
ἐταράχθη ἀλλ' ἐδείκνυε τὴν αὐτὴν ὑπακοὴν καὶ πίστιν καὶ
ἵκμον ἦν καὶ κατέβαινε εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἐπειδὴ ὑπέ-
κουσε εἰς τὸν Θεόν ποῦ ἔδωκε αὐτῇ τὴν ἐντολὴν ἐσπερήθη
τῆς γυναικὸς τοι καὶ τὴν ἔβλεπε νὰ καταντροπιάζεται, ἐν-
νοῦ αὐτὸ ποῦ συνέθετο με τὸν Αἰγύπτιον, δὲν ὑπέμεινε τότε
καὶ ἀπὸ θανάτου βαρύτερα καθὼς ἐπλήγη εἰς τὰ κυριώτατα
αἰσθηματά τοι. D Διότι, πῶς μου τί βαρύτερον ὑπῆρχεν
μετὰ ἀπὸ τῶνα κατορθώματα, ἀπὸ τὸ νὰ ἀλεῖται τὴν γυναῖκα
τοῦ ποῦ σι νεκρεύσῃ με νόμιμον γάμον νὰ ἀρπάξῃται ἀπὸ τῆς
βαρβαρικῆς ἐκπαλάσας, νὰ φέρεται μέσα εἰς τὴν βασιλικὴν
σάλην καὶ νὰ ἀπράξῃται, Διότι καὶ ἐν τῷ πρῶτῳ δὲν ἐγίνε
αὐτὸς ἄμας τὸ ἀρσενεῖον καὶ ὑπεφερε τὰ πάντα με γενναῖοι-
τητα καὶ οὔτε αἱ συμφοραὶ τὸν ἐκάρψαν, οὔτε αἱ εὐτυχίαι
τὸν κατέστησαν ὑπερήφανον, ἀλλ' ἐν μέσῳ διακροετικῶν
περιστάσεων ἀπεκρίσθη τὴν αὐτὴν γνώμην τοι. E Καὶ δ-
ταν ὁ Θεὸς ὑπεσκέσθη εἰς αὐτὸν, ὅταν δὲν ᾔσων τὰ καλυμ-
τα ἀναρίθμητα ἀπὸ τοὺς λογισμούς τοι, Καὶ ὅμως ὅλα ἐκεί-
να ἦν τὰ ἠρέτισε, δὲν κατέμεινε τὸν ἄσπετον ἐξ ἐκείνου
καὶ διακρίθη ἀπὸ τῶν πιστῶν τοι. Καὶ ὅταν ἔλαβεν ἐντολὴν νὰ
τὸν θεωρήσῃ δὲν τὸν ἀνέθεσε εἰς τὸν πρὸς τοῦτο πόσον με
πολλὴν ταπεινότητα ἀπὸ νὰ τὸν ἐσθίει ἐκ τῶν γάμων καὶ νὰ
τὸν ἔφερειν εἰς τὴν νύμφην, καὶ ἦν ἐξήρθη ὑπεράνω τῆς
φύσεως καὶ δὲν ἐλησμονήσε ὅτι, εἶχε ἀνθρώπος καὶ δὲν
προσέφερε θυσιᾶν ὡς καὶ παρὰδόχον καὶ δὲν ἔκανε μόνος
τοῦ αὐτοῦ τὸ κατορθῶμα χωρὶς νὰ λαβῇ κακισμὸν εἰς τοῦτο
οὔτε τὴν γυναῖκα τοι οὔτε τὸν δούλον τοι, οὔτε κανένα δι-
λὸν ἰσχυρὸν τοι. ⁴⁹⁷ Α Διότι ἐγνώριζε ἐγγνώριζε πολὺ καλῶς

πόσον ύψηλός ἦτο ὁ σκόπελος πρὸς τὴν βαρεῖα ἢ προστάγῃ, πόσον μέγας ὁ ἄγων διὰ τοῦτο μόνος του ἀνέλαβε αὐτὸν τὸν δρόμον καὶ ἔτρεχε, καὶ ἠγωνίζετο, καὶ ἐπιερανόμενος καὶ ἐδοξάζετο. Ποῖος ἱερεὺς τοῦ ἐδόξαζε αὐτόν; Ποῖος διδάσκαλος. Ποῖος προφήτης. Κανεῖς ἀλλ' ἐπειδὴ εἶχε αὐτεῖν ψυχὴν, τὸν ὠδήνε, εἰς ὅλα. Καὶ ὁ Νῦν ποῖον ἱερέα εἶχε ποῖον διδάσκαλον, ποῖον καθηγητὴν, ὅταν μόνος, ἐν ὁλοκληρῷ ἢ οἰκουμένη εἶχε διαφθορὰν εἰς τὴν πονηρίαν ἐδάδιζε τὴν ἐναντίαν πρὸς αὐτὴν ὁδὸν καὶ διετήρησε τὴν ἀρετὴν τοῦ, καὶ πόσον διέλαμπεν, Β ὥστε κατὰ τὸ ναυάγιον τῆς ἀκουμένης καὶ αὐτὸς νὰ διασωθῇ καὶ νὰ σώσῃ καὶ ἄλλους ἀπὸ τοὺς κινδύνους ποὺ ἐπεκρέμαντο κατ' αὐτῶν μετὰ τὴν ἰδίαν τὴν ἀρετὴν. Πῶς ἐγίνε δίκαιος. Πῶς ἐγίνε τέλειος, Ποῖον ἱερέα ἢ διδάσκαλον εἶκεν ἀποστήσει καὶ αὐτὸς. Κανεῖς δὲ θὰ εἶχε νὰ εἴπῃ. Ἐνθ' ὁ υἱὸς τοῦ, ἂν καὶ εἶχε πάντοτε διδασκαλόν τοῦ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ τὴν πατριὰν ἀρετὴν καὶ ἀπλάυνε νοθεύσαι καὶ με λόγους καὶ με ἔργα, ἂν καὶ ἔδωκε τὴν ἐκδοσὶν τῶν πραγμάτων, καὶ εἶχε ἐναντίον τοῦ τὸ παράδειγμα καὶ τῆς συμφορᾶς καὶ τῆς σωτηρίας, ἐγίνε κακὸς πρὸς τὸν γονέα τοῦ καὶ ἐκοροῖδεν τὴν γύμνασιν τοῦ πατρὸς τοῦ καὶ τὸν κατατρόπασε. C βλέπετε ὅτι παντοῦ ἀπατεῖται ψυχὴ συνετή. Καὶ ὁ Ἰωβ πρὸς μου. Ποῖος προφήτης ἤκουσε Ποῖον διδασκαλίαν ἔλαβε, Κορμίαν Ὅμως καὶ αὐτὸς, ἂν καὶ δὲν εὗρεκεν εἰς τὴν ζωὴν τοῦ τίποτε ἀπὸ αὐτοῦ, ἐπέδειξε καθὲ ἐπὶ δόξῃ μετὰ ἐπιμονὴν μεγάλῃν. Διότι τὰ ὑπάρχοντά τοῦ τὰ εἶχε καὶ ἂν με αὐτοὺς ποὺ τὰ εἶχαν ἀνέγκην, καὶ οὐκ μόνον τὰ ὑπάρχοντά τοῦ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ σῶμα τοῦ καθύπερθε εἰς μὲν τὴν οἰκίαν τοῦ πεδέκετο τοὺς ὁδοιπόρους, καὶ ἐκείνων μάλλον ἢ τοῦ οἰκίας παρὰ τοῦ ἰδιοκτήτου τῆς. Ἐνθ' μετὰ τὴν αἰσθητικὴν τοῦ δυνάμειν ὑπερῆσαν τὸς ἀδικουμένους, καὶ μετὰ τὴν σύνεσιν καὶ τὴν σοφίαν τῆς γλῶσσης ἀπεστήριξε τοὺς ὑβριστὰς καὶ ἐφάνερυνε τὴν ἐσθνητικὴν τοῦ ζωὴν νὰ λάμψῃ μέσῃ ἀπὸ ὅλα. D Παρατήρησε. «Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι» (Ματθ. 5, 3), λέγει ὁ Χριστὸς. Αὐτὸς ὁ Ἰωβ τὸ κατωθέωσε μετὰ τὰ ἔργα τοῦ. «Εἰ νῦν ἐψαύλισα φρεσὶ κρίμα θεράποντος ἢ θεραπευτικῆς κρινόμενων αὐτῶν πρὸς με. Π γὰρ ποιήσω. ὅν ἐπισκεψάμην ποιήσω ὁ Κυριος. Πότερον οὐκ ἔκ ἐγὼ ἐγενόμην ἐν ναυστρί καὶ ἐκείνοι ἐγένοντο, Ἐγενόμην δὲ ἐν τῇ αὐτῇ κοιλίᾳ». Ἰωβ 31 (13-15). «Μακάριοι οἱ πραεῖς ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν». Καὶ τὶ ὑπερῆξε πραότερον ἀπὸ ἐκείνων, διὰ τὸν ὅποιον καὶ οἱ ὑπηρέται τοῦ ἔλεγον. «Γίε ἂν ὡρὴ ἡμῶν τῶν σαρκῶν αὐτοῦ ἐμπλησθῶναι». Ἰωβ 31 (31). Τόσων πολλῶν τὸν ἦν

των. E «Μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται». Ἀλλ' οὔτε αὐτῇ τῆς ἀρετῆς ἐπιτερεῖτο. Ἀκούσε λοιπὸν τι λέγει. «Εἰ δὲ καὶ ἁμαρτιῶν ἐκαυσίως, οὐ διετράπην πολυακλίαν λαοῦ τοῦ μὴ ἐξαγορεύσαι τὴν ανομίαν μου». Ἰωβ 31 (36-37). Καὶ ἀπὸ ἡσθάνετο ἔτσι, εἶναι πασκανὸς ὅτι ἐπένθη διὰ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ πόρα πολλῶν.

«Μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην». Βλέπε καὶ αὐτὸ κατωθέμενον μετὰ τὰ παραπάνω ἀπὸ τῶν. I ὡς «Συνέτριψα φρεσὶ, μύλος ἀδίκων». 106. A καὶ ἐκ μέσῃ ὁδόντων αὐτῶν ἄρπαγμα ἐξέσπασε δικαιοσύνην δὲ ἐνδεομένην ἡμφοσάμην δὲ κρίμα ἴσα διπλοῦσι». Ἰωβ 29 (17-18). «Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται». Καὶ αὐτὸς δὲν ἦτο ἐλεήμων μετὰ τὸ νὰ δίδῃ μόνον χρήματα, οὔτε μετὰ τὸ νὰ ἐνδύῃ τοὺς γυμνοὺς καὶ νὰ τρέφῃ τοὺς πεινασμένους, καὶ νὰ δοῇ τὰς χήρας καὶ νὰ προστατεύῃ τὰ ὄρφανά, καὶ νὰ ἀνακουφίῃ τὰς φυσικὰς ἀναπνέας ἀλλ' ἦτο ἐλεήμων καὶ μετὰ τὸ νὰ φανερωῇ τὴν συμπάθειαν τῆς ψυχῆς τοῦ. «Εγὼ νῦν» λέγει, «ἐπὶ παντὶ δύνανται ἐκλαύσαι καὶ ἐστέναι ἰδὼν ἄνθρωπον ἐν ἀνάγκῃ». Ἰωβ 30, 25. Σὰν νὰ ἦτο ὁπλ. πατήρ ὅλων ὅπου τὰς συμφορὰς ἐνός ἐκάστου ἄλλος ἐθεράπευεν. ἄλλως ἐθρῖνε καὶ με λόγους καὶ με ἔργα, B καὶ με συμπαθεῖαν καὶ με δάκρυα καὶ με κάθε τρόπον ὑπεστήριξε ὅσους σῦρσκοντο ἐν συμφορᾷ καὶ ἐγίνετο σὰν ἕνας λιμὴν διὰ τοῦ.

«Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὁρνοῦνται». Καὶ αὐτὸ τὸ ἐπέτυχε μετὰ τὴν τυχαίαν τῶν «Λαοὺς» τοῦ Θεοῦ ὁ ὅποιος ἀναγνωρίζει τοιοῦτο εἰς τὸν Ἰωβ. «Οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος ὅμοιος αὐτοῦ πῦν ἐπὶ τῆς γῆς, ἄνθρωπος ὁ μεμνημένος δικαιοσύνης, ἀληθινός, θεοσεβής, ἀπεχόμενος ἀπὸ παντός πονηροῦ πράγματος». Ἰωβ 1 (8).

«Μακάριοι οἱ δεδοσμένοι ἐνεκεν δικαιοσύνης ὅτι αὐτοὶ ἔσονται ὡς θαμνὶς τῶν οὐρανῶν». Καὶ διὰ τὸ ἥγημα τοῦτο ἔκανε πολλοὺς ἀγῶνας καὶ ἔλαβε ἄφθονα θραύματα. C Διότι δὲν τὸν κατεβίβαν ἄνθρωποι, ἀλλ' αὐτὸς ὁ ἀρχηγὸς τοῦ κακοῦ ὁ δαίμων ἐπειθήνεν ἐναντίον τοῦ καὶ ἐκίνησε ὅλα τὰ μηχανήματά τοῦ ἥλθε κατ' αὐτόν καὶ τὸν ἐξέβαλε καὶ ἀπὸ τὴν οἰκίαν τοῦ καὶ ἀπὸ τὴν πατρίδα καὶ τὸν ὅριον ἔβλεψε εἰς τὴν κοπρίαν καὶ τὸν ἐστέρωσε ἀπὸ τὰ πλοῦτα τοῦ, τὰ κατήματά τοῦ, τὰ παιδιὰ τοῦ, ἀπὸ αὐτῶν τὴν αἰσθητικὴν ὑγίαν, καὶ τὸν παρέδωσε εἰς πολὺ φθορὰν πείναν. Ματθ. 26 (6) μετὰ τὸν θάβαλον καὶ τρεκοὶ φίλοι, ὅσοι τυχαίον ἐπελάσαν καὶ ἐσκάληζαν τὰς πληγὰς τῆς ψυχῆς τοῦ.

«Μακάριοι ἐστε ὅταν ἀνεδικαίωσιν ὑμῶς καὶ διεψύχωνται καὶ

εἴπωκα πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι, ἔσκεν ἡ μαυ. Καίρετε καὶ ἀγαλλιάσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Ἀλλὰ καὶ ὑπὸ αὐτῶν τὸν μακαρισμὸν ἔλαβετε μεγάλην ἀφέλειαν. Διότι καὶ οἱ φίλοι τότε τὸν ἐκαιοσάγον, καὶ ἔλεγον ὅτι ἔλαβε τιμὴν ἀν' μικροτέρων ἀπὸ ὧν ἐπαύσαν, καὶ ἐξετόξευσαν ἐναντίαν τοῦ μεγάλου κατηγορίας καὶ λόγους ψευθεῖς καὶ πλήρεις συκοφαντίας. Ἀλλ' ὅρα καὶ αὐτοὺς τοὺς ἰδίους, ὅταν εὐρέθῃσιν εἰς κίνδυνον, τοὺς ἐγγίστασε ἀπὸ τῆς θείας τιμωρίας καὶ εἰς τὴν μνησικακίαν κατ' αὐτῶν διακονῶν ἀπὸ τῶν λεγόμενών των. Καὶ ἐβλὼ πάλιν ἐξεπλήθυνε ἐκεῖνη τὴν ἐντολήν μου ἔλεγε. «Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθρούς ὑμῶν εὐχάσθε ὑπὲρ τῶν ἐπιηρεάζοντων ὑμᾶς» (Ματθ. 5, 44). Διότι καὶ τοὺς ἠγάπησε καὶ προσευχήθη ὑπὲρ αὐτῶν καὶ κατεπράυνε τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔλασε τὴν ἁμαρτίαν τῶν ἡν καὶ δὲν ἤκουσε νὰ τὸν συμβουλεύουν διὰ τὴν ὀρεγὴν, οὐτε προφῆται οὐτε εὐαγγελιστοὶ οὐτε ἱερεῖς οὐτε διδάσκαλοι, οὐτε κανεὶς ἄλλος. Ἐλέπε, τί σημαίνει γενναία ψυχὴ, καὶ πῶς αὕτη καὶ μόνον φθάνει διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ εἰς μὴν ἐκπληροῦσιν ἄλλαν προστάσιν. Μολοντοὶ δεδαῖται, εἶχε προγόνους οἱ ὅποιοι οὐ μόνον δὲν ἦσαν καλοὶ ἀλλὰ καὶ ἐπαγέρυσαν πολλὴν κακίαν. Διὰ τὸν πρόγονον αὐτῶν Ἰλ' ἦν ὁ Ἰλ' ἔλασε «Μὴ τις πόρος ἢ βέβηλος ὡς Ησαΐας ἀντὶ θρώσεως ἡμᾶς ἀπέδοτο τὸ πρῶτοκίον» (Εβρ. 12, 16).

14. 499 Α. Ἀλλὰ, πῶς μου, δὲν ἔγιναν ἄπειρα τοιαῦτα καὶ εἰς τρυφ. Ἀποστόλους, Ἰουδαίους λοιπὸν τί λέγει ὁ Παῦλος. «Οἶδας τοῦτο ὅτι ἀπεστράφησαν με πάντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὅν ἔστι Φιγέλλοι καὶ Ἑρμιόνητες» (Β' Τιμοθ. 1, 15). Δὲν ἐκλείσθησαν εἰς δεσμοτέρησι διδασκαλοὶ δὲν ἔμειναν ἀλυσοδετοὶ. Δὲν ὑπέστησαν ἀπὸ τοῦ ἰδικίου των καὶ πον. ἔνοιος τὴ χειρότερα κακὰ. Δὲν εἰσέβαλαν μετὰ ἀπὸ ἐκεῖνους καὶ αὐτὶ τῶν ποιμένων ἐκείνων λάκοι ἄγριοι εἰς τὰ λαγνὰ ποιμένα. Δὲν τὰ προέλεγε αὐτὰ ὁ Παῦλος, ὅταν ἔγραφε εἰς τὴν Μίλκετον διὰ τοὺς Ἑφραίμους, «Εγὼ γὰρ οἶδα» λέγει, «ὅτι εἰσελεύσονται μετὰ τὴν ἀφίξιν μου Λύκοι θηρεῖς εἰς ὑμᾶς μὴ φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου. Β. Καὶ ἐξ ὑμῶν δὲ αὐτῶν ἀναστήσαντα ἄνδρες λαλοῦντας διαστραμμένους τοῦ ἀποστόλου τοῦ μαθητῆς ὅπως αὐτῶν» (Πρῶτ. 20, 29, 30). Μήπως ὁ καλκουργὸς Ἀλέξανδρος δὲν ἐπροξένησε εἰς τὸν Παῦλον ἀναθήματα προδύματα, που τὸν ἔδωκε ἀπὸ παντοῦ, που τὸν ἐπαλεμύσε, που τὸν ἐκτιμοῦσε καὶ τὸν ἔφερεν εἰς τὴν σὴν ἀγίαν. ὥστε νὰ παραγγεῖλῃ καὶ εἰς τὸν μαθητὴν τοῦ καὶ νὰ εἴπῃ «Ὁ καὶ σὺ φιλάσσο, ἵαν γὰρ ἀνθέστηκε τοῖς ἡμετέροις λόγοις» (Β' Τιμοθ. 4, 15). Μήπως δὲν διεφθόρη

ὁλόκληρον τὸ ἔθνος τῶν Γαλατῶν ἀπὸ ἀπιστῶντος ψευδοδιδασκάλου καὶ μεταστροφῆς πρὸς τὸν Ἰουδαϊσμόν, μήπως καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ κηρυγματος ὁ Στέφανος ποὺ ὑπερέβαλε καὶ τοὺς ποταμούς εἰς τὴν ἀφθονίαν τῶν λόγων καὶ ἀπερῶμας τοὺς πάντας, ὅπου ἔφαρσσε τὰς ἀνασκήτους γλῶσσας τῶν Ἰουδαίων, εἰς τὸν ὅποιον κανεὶς δὲν ἤμπορεῖσε κατὰ τὴν συζήτησιν νὰ ἀντισταθῇ, που συνετάραιε πάντα τὰ Ἰουδαϊκά, ποὺ ἔστησε λαμπρὸν τρόπον καὶ νίκη περιφανῆ, ὁ γενναῖος αὐτὸς καὶ σοφὸς καὶ πλήρης, θεῖος, καρίκας, ποὺ ἦτο ἀφέλιμος εἰς τόσον μενάλην. Ἐκκλησίαν μήπως ἐνθ' δὲν ἔκε καὶ πολὺν χρόνον εἰς τὸ κήρυγμα, δὲν ἀνησπῆναι σφηνίδας καὶ δὲν κατεδικάσθη καὶ δὲν ἐλιθοβολήθη σὲν ἑλδοσῆμα. Καὶ ὁ Ἰάκωβος, μήπως δὲν συνεληφθῇ ἐξ ἀρχῆς καὶ αὐτὰ καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀρετήριον τῆς σταδιοδρομίας τοῦ καὶ δὲν ἀπεκεφαλίσθη χάριν τῶν Ἰουδαίων ἀπὸ τῶν Ἑβραίων καὶ ἐτελειώσε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τοῦ βίου τοῦ ἑνός τέτοιος πτόλος καὶ ἔνα τέτοιο ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας, ποσοῖτε δὲν ἐκαυδοκίσησαν. Ὅταν ἐδωκεν νὰ γίνονται αὐτὰ, Ἄλλὰ οἱ σταθεροὶ εἰς τὴν πίστιν ἐστηρίξαντο, καὶ ἐστηρίξαντο ἀκόμη περισσότερον. Ἀκούσατε λοιπὸν τί λέγει ὁ Παῦλος δι' ἐπιστολῆς πρὸς τοὺς Φιλιππησίους. «Γινώσκεις δὲ ἡμᾶς βούλομαι, ἀδελφοί, ὅτι τὰ κατ' ἐμὲ πολλὸν εἰς προκοπὴν τοῦ Εὐαγγελίου ἐλήλυθεν ὥστε τοὺς πλείονας τῶν ἀδελφῶν ἐν Κυρίῳ πεποιθότας τοῖς δεσμοῖς μου, περισσότερους τολμῶν ἀρᾶς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ λαλεῖν. Φίλιπποι 1, 12, 13. Εἶδες ἀνδρείαν, εἶδες παρηγορίαν, εἶδες δύναμιν, γνηθῆς εἶδες φιλόσοφον σκέψιν. Ἐδωκεν τὸν διδασκαλὸν τῶν εἰς τὸ δεσμοτήριον ἀλ. ὁδεύον νὰ βασανίζετο νὰ κτερίσσει, νὰ ὑποφέρει ἀμέτρητα δεινὰ, καὶ οὐ μόνον δὲν ἔσκαλλε, οὐτε ἐθροβόλυντο, ἔ. Ἀλλὰ καὶ ἐκέρχον μεγάλα πέραν προφίμην, καὶ προέκοπτον περισσότερον εἰς τοὺς ἡγῶναι ἐνθαρρὶ νόμειν ἀπὸ τῶν παθῶντων τοῦ διδασκάλου τῶν. Ἀλλὰ καὶ μερικοὶ θὰ εἴπῃ κανεὶς ἐκλαίοντο. Ὅτι καὶ ἐγὼ λέγω τὸ ἀντίθετον διότι εἶναι φυσικὸν νὰ κλαίωζονται πολλοὶ ὅταν γίνονται οὕτῳ. Ἄλλ' ἐκεῖνο ποὺ εἶπα πολλὰ φορὰς καὶ δὲν θὰ παύσω νὰ τὸ λέγω, αὐτὸ θὰ εἴπω καὶ τώρα. Αὐτοὶ θὰ ἐπρεπε νὰ σκέπτανται ὅτι εἶναι αἱ μεμεῖς ἀπέναντι τοῦ εἰμῶτος των, καὶ οὐκ ἀπέναντι τῶν περισσομένων που συμβαίνει. Διότι καὶ ὁ Χριστὸς, ὅταν ἔφραγε ἀπὸ δόξας, οὕτῳ τὴν κληρονομίαν 500 Α. ὅτε ἔφραγε «Ὁ τῷ κόσμῳ ἔληψεν ἔχει» Ἰωάν. 16, 33 καὶ «Ἐπὶ ἡντιμῶνας καὶ βασιλεὺς ἀσέβησας» Ματθ. 10, 18) καὶ «Ἐσται καιρὸς ὅτε πᾶς ὁ ἀποκτείνων ἡμᾶς ἔσται λαμπρὸν προσφέρει τῷ

Θεῶν (Ιωάν. 16, 8 "Ὅτε περιττῶς μοῦ ἀνοίξετε τοὺς σκανδαλισμένους, ὅτι πάντοτε συνέθενον αὐτά

Καὶ ἡ λέξις περὶ τῶν ὑποστόλων Πόποι δὲν ἐσκανδαλισθῆσαν ἀπὸ τῆν σταυρώσαν τοῦ Κυρίου ὁλων ρας καὶ ἐγιναν ἀκόμη πιο παράνομοι καὶ παθ' βρασεῖς καὶ διήρχοντο καὶ τὸν ἐκαρρόδεον λέγοντες, «Ὁ καταλύων τὸν νόον καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγείραν αὐτόν, ἄλλους θοῦσεν, ἑαυτον οὐ δυναται σώσαι. Εἰ Υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, κατὰσθῆτι ἀπὸ Β τοῦ σταυροῦ, καὶ πιστευσόμεν εἰς σε» (Ματθ. 27, 40, 40) Ἀλλ' ὁπως οὗτοι δὲν ἤμποροῦν νὰ ἔκουν ἀπολογία, ἐξ αὐτοῦ τῆς σταυρώσεως Διδῶν ὁ ληστής ὁλους αὐτοὺς τοὺς κατηγορεῖ. Διότι καὶ ἐκεῖνοι τὸν εἶδεν ὑμῶμενον ἐπὶ τοῦ σταυροῦ καὶ δεκὸν μόνον δὲν ἐσκανδαλίσθη, ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτοῦ ἔλαβε μεγαλύτερον ἀφορμὴν διὰ νὰ φιλοσοφήσῃ καὶ ἀπὸ ὑπερέβη ὅλα τὰ ἀνθρώπινα καὶ ἀνυμῶθη μὲ τὰ πτερά τῆς πίστεως ἐσκέπτετο τὰ μέλλοντα. Διότι ὅν καὶ τὸν εὐλαπεν ἐσταυρωμένοι κακοποιούμενοι, ὠβριζόμενοι, παύζόμενοι μὲ κολήν, πτυόμενοι κλεισόμενοι ἀπὸ τῶσιν κοσμοῖν καταδικασθέντα ἀπὸ τὸ δικαστήριον, ὁδηγηθέντα εἰς θάνατον, ἀπὸ κανὲν ἐκ τούτων δὲν ἐσκανδαλίσθη Ὁ Ἀλλ' ἐνῷ ἔβλεπε τὸν σταυρὸν καὶ τὰ καριὰ νὰ ἔκουν καρρυθῇ εἰς τὰς σάρκας του, καὶ νὰ περιπαίξετα, τῶσιν πολλὸ ἀπὸ τὸ θεωρηθέντων πληθύν, αὐτὸς εὐλόγησε τὴν εὐθεσίαν ὁδόν, λέγων «Μνησθήσῃ μοι ἐν τῇ βασιλείᾳ σου» Λουκ. 23, 42 καὶ ὑπεσπόμενε τὸν ἄλλον ληστήν, ποῦ ἐκατηγόρει τὸν Χριστόν, καὶ ἠμολόγηε τὰ ἴδια τοῦ ἀπορητήκατος, καὶ ἐπιστεύσει εἰς τὴν ἀνάστασιν καὶ τοῦτο ἐνῷ δὲν εἶκεν ἴδει νεκροὺς νὰ ἐγειρῶνται, οὔτε λεπτοὺς νὰ καθαρίζονται, οὔτε χωλοὺς νὰ βαδίζουν, οὔτε τὴν θάλασσαν νὰ ἰσθασεῖται, οὔτε δαίμονας νὰ ἐκδιώκωνται, οὔτε ἄρτους νὰ παλλαυλασζῶνται, οὔτε τὰ ἄλλα τὰ ὅποια εἶδεν ὁ Ἰουδαῖος λαὸς καὶ ἂν καὶ τὰ εἶδεν τὸν ἐσταύρωσαν. Δ' Ἀλλ' αὐτὸς ὁ ληστής, ἐνῷ τὸν εἶδεν ἐσταυρωμένον Θεόν τὸν ἀπολόγησεν καὶ τὴν βασιλείαν του ἐνεθυμήθη καὶ ἐφίλασκηρε περὶ τῆς μελλούσης ζωῆς ἐκεῖνοι ὅμοι ἐνῷ τὸν εἶδον νὰ κἀν θάματα, καὶ ἀπάλαισαν τὴν διδασκαλίαν τοῦ τοῦ ἔκαμε καὶ μὲ λόγους καὶ μὲ ἔργα, ὅχι μόνον δὲν ἐκέρδιζαν ἥποτε, ἀλλ' ἐκηρηνώθησαν εἰς τὸ πλέον θεοῦ θάρα θρον τῆς ἀπωλείας μὲ τὸ νὰ τὸν ἀναθεύασι εἰς τὸν σταυρὸν. Βλέπετε ὅτι οἱ μὲν ἀνδρες καὶ ἡμεῖς δὲν κερδίζαν οὔτε ἀπὸ τὰ ἀφέλημα οἱ δὲ φρόνησι καὶ προσεκτικοὶ ἀφελόντες πᾶρα πολὺ ἀπὸ αὐτὰ ποῦ σκανδαλίζον τοὺς ἄλλους. Αὐτὸ ἔμπορεῖ νὰ τοῦ ὁρῇ κανεῖς καὶ εἰς τὸν «οὐδὲ καὶ εἰς τὸν «οὐδ' ἔ. Διότι ὁ μὲν Ἰουδαῖος δὲν ἐσέθη οὔτε ἀπὸ τὸν Χρ

στον ποῦ ἔλασε τὴν οἰκουμένην, ὁ δὲ Ἰωὴ δὲν ἐπαθε καμμίαν ζημίαν οὔτε ἀπὸ τὸν ἐσθλὸν ποῦ τῶσιν ἀφῆγησε εἰς τὴν ἀπώλειαν. Ὁ μὲν ἕνας ποῦ ἐπαθε τόσα κακὰ ἐπαφανα-νετα, ὁ δὲ ἄλλος ποῦ εἶχε ἴδει θάματα, καὶ εἶχε κάνει καὶ αὐτός, ποῦ ἀνέστησε νεκροὺς καὶ ἐδίωξε δαίμονας (διότι καὶ αὐτὸς εἶχε λάβει αὐτὴν τὴν ἐξουσίαν, ποῦ ἦκαί σε ἀναρίθμητα περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ περὶ κολάσεως, ποῦ μετέσχε εἰς τράπεζαν μυστικὴν ποῦ ἔλαβε μέρος εἰς δείπνον φρονημάτων καὶ ἀπάλαισε τῶσιν εὐνοκῶν καὶ πρόνοιαν, ὅτιν ὁ Πέτρος ὁ Ἰάκωβος καὶ ὁ Ἰωάννης, 54) Ἀ πθανὸς καὶ πολλὸ περισσοτέρων διὸ καὶ μὲ τὴν ἄλλην φροντίδα καὶ τὴν πολλὴν συγκατάθεσιν τὴν ὁποῖαν ἀπῆλause, ἔειπεν ἀνάλαι καὶ τὰ χρήματα τῶν πτωχῶν τότε στίος, μετὰ ἀπὸ τῶσιν εὐεργεσίας, διαστρώρη καὶ ἀποῦ ἰπεδέκθη τὸν Σατανάν, μὲ τὴν φιλαργυρίαν του μέσῃ εἰς τὴν ψυχὴν του, ἔγινε προδότης καὶ διέπραξε τὸ πλέον μεγάλον κακόν καὶ ἐπώλησε τέτοιο αἷμα ἀντὶ τριάντα ἀργυρίων καὶ μὲ φίλημα δόλου ἐπρόδωσε τὸν Κύριον. Πόσοι νομίζεις, ὅτι ἐσκανδαλίσθησαν ἀπὸ αὐτό, ἀπὸ τὸ ὅτι ἡ προδοσία ἔγινε ἀπὸ τὸν μαθητὴν του. Ἀλλὰ καὶ ὁ πολὺς τῆς ἐρήμου, ὁ καρπὸς τῆς στειροῦς ὁ υἱὸς τοῦ Ζαχαρίου, ὁ ὁποῖος ἤχησθ νὰ θάπτησιν Ὁ τὴν ἀνίαν ἐκεῖνην καὶ ἱερὰν κεφαλὴν καὶ νὰ γίνῃ πρόδρομος τοῦ Κυρίου του, δταν ἔρμενε εἰς τὰ δεσμητήριον, δταν ἀπεκεφαλίζετα, καὶ ἐγινετο ἡ σφαγὴ τοῦ μισθοῦ πορνικοῦ κοροῦ, πόσιν νομίζεις ὅτι ἐσκανδαλίσθησαν τότε. Καὶ ἡ λέξις τότε, Πόσοι τώρα, μετὰ ἀπὸ τῶσιν χρόνων, τὰ ἔκουν αὐτὴ καὶ δὲν σκανδαλίζονται. Καὶ ἡ λέξις τὸν Ἰωάννην καὶ τὸ δεσμητήριον, καὶ τὴν σφωγὴν ἐκείνη, καὶ ἀσκαλοῦμαι μὲ τοὺς ὑπηρετοὺς, ἐνῷ πρέπει νὰ καταφύγω πάλιν εἰς τὸν Κύριον.

15. Διότι ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ ὁ ὁποῖος ἠνάρθρωσε τὴν οἰκουμένην, διέλσε τὴν πλάνην. Ὁ ἔλασε τὴν γῆν ὅρα νόν, ἔκωσε τὰ νεῖρα τοῦ θανάτου, κατέσπασε τὸν ἥδη ἄρησσι ἐκυριεψε τὸ πλέον ὕψλόν φροῦριον τοῦ διαβόλου, ὁπεσπόμεσε τοὺς δαίμονας ἔκανε τοὺς ἀνθρώπους ἀγγέλους, ἐκρήμισε θάμους καὶ ἀνέτρεψε ναοὺς, ἐνεφύτευεν εἰς τὴν γῆν τὴν νεαν, στήν καὶ παρόξενον φιλοσοφίαν, ἔφρεσε ἀναρίθμητα ἀγαθὰ, τὰ θα ἡμάσια αὐτὰ καὶ μεγάλα καὶ ὕψηλα, δὲν ἔγινε σκάνδαλον εἰς πολλοὺς. Ὑψηλὰ δὲν φωνάζει, καὶ δὲν λέγει, καθε ἡμέραν ὁ Παῦλος κυριεῖ νὰ ἐντρέπεται, «Ἦν, εἰ δὲ κηρύσσωμεν Χριστὸν ἔσται ρωμένη Ἰουδαίσι μὲν σκάνδαλον. Δ' ἔθνεσι δὲ σωσίον». Α' Κορινθ. 1, 23. Τί λοιπὸν πέκ μοι δὲν ἔπρεπε νὰ γίνῃ ἡ σπαρσις, οὔτε νὰ προσφω- ἔῃ ὁ φρικτὴ ἐκείνη θυσία οὔτε νὰ γίνων τόσα κτήρια κα

επειδή τὸ ζήτημα ἔγινε σκάνδαλον πρὸς τοὺς ἐπορευόμενους τὸν δρόμον τῆς καταστροφῆς καὶ τότε, καὶ μετὰ καὶ εἰς κάθε ἐποχὴν, καὶ ποῖος εἶναι πόσον τρελλὸς, τίσον παράλογος ὦστε νὰ εἴπῃ τοῦτο, "Ὅπως λοιπὸν ἔδω δὲν πρέπει νὰ σκεπτικμεθα τοὺς σκανδαλίζοντες, ἂν καὶ εἶναι πόσον πολλοί, ἀλλ' αὐτοὺς ποὺ σώζονται, αὐτοὺς ποὺ διασώζονται, αὐτοὺς ποὺ ἀπὸ τῆς ἡσυχίας τῆς ἰσότητος σωθῶνται καὶ δὲν πρέπει νὰ λέγωμεν. Καὶ τί πρὸς τοὺς ἐσκανδαλισθέντας. Ἐξ ὧν εἰς τοὺς θαυτοὺς των ἐκεῖνοι θὰ ἦτο δίκαιον νὰ καταλογίζοντο τὸν σκανδαλισμὸν των ὥστε ἀκριβὲς ὅπως τὰρα διὰ τὸ σκάνδαλον δὲν προέρχεται ἀπὸ τὸν σταυρὸν, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἀπερισκεπτικίαν αὐτῶν ποὺ σκανδαλίζονται. Διὰ τοῦτο προσέθετε καὶ ὁ Παῦλος «Αὐτοῖς δὲ τοῖς κλητοῖς Ἰουδαίοις τε καὶ Ἑλλήσι Χριστὸν Θεοῦ δυνάμει καὶ Θεοῦ σοφίαν» (Αὐτόθι στίχ. 24). Διότι καὶ ὁ ἥλιος βλέπει τοὺς ἀσθενεῖς ὁσθαλμούς. Τί λοιπὸν, Δὲν ἔπρεπε νὰ γίνῃ ὁ ἥλιος. Καὶ τὸ μέλι φαίνεται εἰς τοὺς ἀσθενεῖς πυκρὸν. Τί λοιπὸν, θὰ ἔπρεπε νὰ σοῦθ' τοῦτο ἀπὸ τὸν κόσμον. Καὶ αὐτοὶ οἱ ἀπόστολοι δὲν ἴδαν δι' ἄλλους μὲν θανάσιμος ὁσμὴ πρὸς ψυχικὸν θάνατον δι' ἄλλους δὲ ὁσμὴ ζωῆς πρὸς ζωὴν αὐτῶν ἀκόνη. Χάριν λοιπὸν αὐτῶν ποὺ ἀσθενεῖς οὐκ εἰσὶν πρὸς τὴν ἀπόλειαν δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ἀπελαθούνη τὴν ἰσότητα τοῦ Θεοῦ οἱ ἐπαυματοῦντες τὴν αἰώνιον ζωὴν. 502 Α. Αὕτη λοιπὸν ἡ παρουσία τοῦ Χριστοῦ, ἡ συμπῆρις ἡ ἰδική μας, ἡ ἡγή τῶν ἀγαθῶν ἡ ζωὴ, τὸ ἀμέτρητον καλὸν, πόσους δὲν ἔδωκεν ἀπὸ πόσους δὲν ἐσώτησε τὴν ἀπολογίαν καὶ τὴν συνκωλύει. Δὲν ἀκούει τί λέγει περὶ τῶν Ἰουδαίων ὁ Χριστός. «Εἰ μὴ ἦλθον καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρτίαν οὐκ εἶκον· νῦν δὲ πρὸς ὅσους οὐκ ἔχουσιν περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν» (Ἰωάνν. 15. 22). Πι λοιπὸν ἔπειθ' ἔγιναι ἀναπαλόμενα τὰ ἁμαρτήματά των μετὰ τὴν παρουσίαν του εἰς τὸν κόσμον δὲν ἔπρεπε νὰ ἐλθῇ αὐτοὶ εἰς τὴν γῆν δι' ἐκείνους οἱ ὅποιοι χρησιμοποιοῦν τὸ καλὸν μὲ κακὸν τρόπον. Καὶ ποῖος θὰ ἠμπορούσε νὰ τὰ εἴπῃ αὐτά, Κανεῖς οὐτε ὁ παρὰ παράφρων. Β. Ἀλλὰ τί, πρὸς μου, πόσοι ἐσκανδαλίσθησαν ἀπὸ τὴν Γραφὴν πᾶσαι αἰεὶ σκεπτικὸν ἀπὸ αὐτὴν προφάσεις διὰ τὴν διδασκαλίαν των. ἔπρεπε λοιπὸν νὰ ἐξαφανισθῇ ἡ Γραφὴ δι' αὐτοὺς ποὺ ἐσκανδαλίσθησαν ἢ νὰ μὴ δοθῇ ἀπὸ τὴν ἀρχὴν. Καθόλου. Ἀλλ' ἔπρεπε ὁπωδήποτε νὰ δοθῇ δι' τοὺς ἐπὶ σκεπτικὸν νὰ ἀποδοῦνται ἀπὸ αὐτὴν. Διότι ἐκεῖνοι μὲν (πάλιν δὲν θὰ αἰῶσαι νὰ ἐπὶ ἀναμνησθῶν τὰ ἴδια) δὲ θεωροῦν τοὺς θαυτοὺς των ὑπευθύνους διὰ τὰ σκάνδαλα· οὗτοι δὲ προκρίνεται νὰ ὡς αὐτοὶ νὰ μὲν, ἀπὸ δὲ αὐτῶν δὲν θὰ ἀφίσταντο εἰς τυχαιὰν

ζῆμα. ἂν λόγῳ ἀγνατισμοῦ τῶν ἄλλων καὶ ἀμελείας ἐνθ' αὐτοὶ ἐμελλόν νὰ κερδίσουν μὲ τὸ νὰ λάβουν αὐτὴν, ἔκριναν μίαν ταπεινὴν ὑπέλειαν. Μὴ λοιπὸν μοῦ ἀνοήτως αὐτοὺς ποὺ θαδίζουσιν εἰς τὴν ἀπόλειαν διδοὶ ἅπας ἀνέφερα καὶ εἰς τὴν προηγουμένην ὁμολίαν μου. C. Κανεῖς ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ δὲν ὁμολοῦν τὸν ἑαυτὸν των δὲν ὁμολοῦται ἀπὸ τοὺς ἄλλους, καὶ δι' ἀκόμη κινδυνεύει καὶ τὴν ζωὴν του.

16. Διότι, πρὸς μου, τὴν ἐξήγησιν ὁ "Ἀβελ ποὺ ἐφανεύθη ἀπὸ ἀδελφικῆν κείραν, καὶ ὑπέμεινε πρόωρον καὶ βίαν θάνατον, μήπως δὲν ἐκέρβισε πολλὸν καὶ δὲν ἐνεδύθη λαμπρότεραν στέφανον. Καὶ ὁ Ἰακώβ, ποὺ τόσα ὑπέστη ἀπὸ τὸν ἀδελφὸν του, καὶ ἔγινε ἀπατρις καὶ ἐξορίστος, καὶ μετὰ σπικ καὶ δοῦλος καὶ περιήλθεν εἰς ἐσκατὴν ἐνδειαν. Καὶ ὁ Ἰωσήφ, ποὺ ἔγινε πατριάρχης καὶ αὐτὸς ἀπατρις, δεσπότης ἀντιόχειας, δοῦλος δεσποτῆς, καὶ ἐκινδύνευσε τὰ ἔσκαπα καὶ εἰς τὴν πατρίδα του καὶ εἰς τὴν ξένην καὶ ποὺ ὑπέμεινε ταύτας οὐκ ἐφανεύθη. Καὶ ὁ Μωυσῆς. D. ποὺ ἐλεθρολήθη ἀπὸ πόσον λαὸν πολλὰς φορές καὶ ἐπεβούλευθη ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ ἐπὶ ἡγήτησε. Καὶ οἱ οἱ προφῆται ποὺ ἔπαθον τόσα κακὰ ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους. Καὶ ὁ Ἰωβ ποὺ ἐπολεμήθη ἀπὸ τὸν διάβολον μὲ ἀσθενεῖς δοκιμασίαι, καὶ οἱ τρεῖς νέται. Καὶ ὁ Δανιὴλ, ὁ ὁπότε ἐκινδύνευσε διὰ τὴν ζωὴν διὰ τὴν ἐλευθερίαν, διὰ τὴν ἰδίαν του σωτηρίαν. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἥλιος ποὺ συνέβη μὲ ἐσκατὴν πέναν, ποὺ κατεδικάσθη, ποὺ ἐδραπέτευε ποὺ κατόκει εἰς τὰς ἐρήμους ποὺ ἦτο πάντοτε ἐξορίστος καὶ μεταστάτης. Ἀλλὰ καὶ ὁ Δαυὶδ, ποὺ ἔπαθε τόσα ἀπὸ τὸν Σαουλ καὶ τόσα κατόπιν ἀπὸ τὸν Δαὶμόν, E. Δὲν ἔλαμψε περισσώτεραν βίαν ὑπερὶ τὰ κριότερα κακὰ παρὰ βίαν ἡντοκεῖ. Καὶ ὁ Ἰωάννης ποὺ ἀπεκεφαλίσθη. Καὶ οἱ ἀπόστολοι ἀπὸ τοὺς ὁποῖους ἄλλοι μὲν ἀπεκεφαλίσθησαν, ἄλλοι δὲ ἐκ ἑλλας ἡμῶν παρὰδόθησαν. Καὶ οἱ μάρτυρες, οἱ ὅποιοι παρέδωκαν τὴν ψυχὴν των μὲ φρεσὶν βασανιστήρια. "Ὅσοι αὐτοὶ δὲν ἔλαμψαν τότε περισσώτερον βίαν ὑπερὶ τὸν ὅταν ὑπέμεινον τὸν καταπνεύμον. "Ὅταν ὑψίσταντο τὰ κριότερα θεία καὶ ἵσταντο γενναίως.

17. "Ὅταν λοιπὸν ἀνιμνούμεν τὸν Κύριον ὅλων μας δι' ὅλα τὰ ἔλλα δὲν τὸν ἀνιμνούμεν κυρίως διὰ τοῦτο. 503 Α. ὁρῶντες θαυμάζοντες διὰ τὴν σταυρικὴν διὰ τὸν θάνατον ἐκείνου τὸν κατηραμένον, μήπως ὁ Παῦλος δὲν ἀνιστοῖται πολὺ συχνὰ ὡς σημεῖον τῆς πρὸς ἡμᾶς ἀγάπης αὐτοῦ τὸ ὅτι

502. "Ὅτι τὸν ἔκριναν μὲ ἐλεθροῦς καὶ π.

ἀπέθανε. Ἰδὲ οὖν ἀπέθανε δι' ἡμᾶς ποῦ ἐμμεθα ἀμαρτωλοί, καὶ δικαίως νὰ ἀμυλλησῇ διὰ τὸν οὐρανὸν, τὴν γῆν τὴν θάλασσαν καὶ ὅλα τὰ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἐδημιούργησεν ὁ Χριστὸς πρὸς χεῖρ᾽ ἡμῶν καὶ ἀνάστασιν ἐπαλειτημένους καὶ σικινὰ ἀναφέρειν τὴν σταυρῶσιν καὶ λέγει «Συνέστησε δὲ τὴν αὐτοῦ ἀνάστην ὁ Θεὸς ἐκ ἡμᾶς, οἱ, ἔτι ἀμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανε», Ρωμ. 5, 8, 9. Καὶ ἐξ αὐτοῦ παρέκει εἰς ἡμᾶς καλὰς ἐλπίδας καὶ λέγει Β «Εἰ γὰρ ἐκθροί ὄντες κατηλλάγημεν τῷ Θεῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ, πολλῶ μᾶλλον καταλλαγνέμεν σωτηροῦμεθα ἐν τῷ ζῳῇ αὐτοῦ», Αὐτόθι στίχ. 10. Δὲν ὑπερφηανεύεται καὶ αὐτὸς πρὸ πάντων διὰ τοῦτο, καὶ καυχᾶται, καὶ σικιντὰ καὶ πετὰ ἀπὸ καρδῆν, ὅταν γράφῃ πρὸς τοὺς Γαλάτας «Ἐμοὶ δὲ μὴ γέννοιτο καυχᾶσθαι εἰ μὴ ἐν σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ (Γαλ. 6, 14). Καὶ τὴν θαυμάζειν ἂν ὁ Παῦλος σικιντὰ καὶ πηδᾷ καὶ καυχᾶται διὰ τοῦτο. Αὐτὸς που ὑπέστη αὐτὸ, τὸ πρῶτον αὐτὸ τὸ ὀνομάζει, δόξαν Διόντι «Πάτερ» λέγει, ἐλέηλθεν ἡ ψυχή, δόξα σου τὸν Υἱόν» (Ίωάν. 17, 1. Καὶ ὁ μαθητὴς ποῦ τὸ ἔγραψε αὐτῷ, ἔλεγε C «Οὕτως γὰρ ἦν ἐν αὐτοῖς Πνεῦμα ἄγιον, οἱ Ἰησοῦς οὐδέποτε ἐδοξάσθη». Αὐτόθι 7, 39. δόξαν ἀνακαλῶν τὸν σταυρὸν. Καὶ ὅταν ᾔδελαν νὰ παραστήσῃ τὴν ἀνάστην τοῦ Θεοῦ καὶ αὐτὸς τὴν ἀνέφερε, Σημεῖα θαύματα μεγάλο φαινόμενα Κοδόλου, ἀλλὰ παρουσιάζει τὸν σταυρὸν καὶ λέγει «Οὕτως ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, οἱ τὸν Υἱόν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν. ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων ἐν αὐτῷ μὴ ἀπολέται, ἀλλ' ἔχει ζωὴν αἰώνιον» (Αὐτόθι 3, 16. Καὶ ὁ Παῦλος πάλιν «Ὅς γὰρ τοῦ ἰδίου Υἱοῦ οὐκ ἐφείσαστο ἀλλὰ ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν αὐτόν, πῶς οὐκ καὶ σὺν αὐτῷ τὰ πάντα ἡμῖν χαρίσεται» (Ρωμ. 8, 32. Καὶ ὅταν παρακινήσῃ εἰς ταπεινοφροσύνην εἰς τὴν ἴδιαν αὐτῶν σικιντὰ τὴν προτροπὴν του καὶ λέγει D «Εἰ τι, παρακλήσεις ἐν Χριστῷ, εἴ τι παρακλήσεις ἀγάπης, εἴ τις κοινωνία Πνεύματος, εἴ τις σὺλάγκχη καὶ ὁκνημοὶ πληρώσεως μοι τὴν καρδίαν. ἵνα τὸ αὐτὸ φρονέῃς τὴν αὐτὴν ἀνάστην ἔχοντες σύμφυτοι τοῦ ἐν φρονούντες, μηδὲν κατ' ἐρίθεν, οὐ καὶ κενόδοξον. ἀλλὰ τὰ ταπεινοφροσύνη ἀλλήλους ποιηνοῦμενοι ὑπερέκοντες ἑαυτῶν». Φιλιπ. 2, 1, 3. Καὶ τὸν εἰσάγει τὴν ἐντολήν, καὶ λέγει «Τοῦτο γὰρ φρονεῖσθε ἐν ἡμῖν, ὅ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὅς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων οὐκ ὀρατὸν ἀνέστησε τὸ εἶναι ἵνα ἵστα Θεοῦ, ἀλλ' ἑαυτὸν ἀκένωκε, Ἐ μορφὴν δούλου, λαβὼν ἐν ὁμοιωματι ἀνθρώπου γενόμενος, καὶ ἐν ὁμοιωματι εὐρεθεὶς ὡς ἀνθρώπου» ἑταπεινώσεν ἑαυτὸν γενόμενος, πῆκος, μέκει, θα-

νάτου θανάτου δὲ σταυροῦ» (Αὐτόθι στίχ. 5—8. Καὶ ὅταν συμβουλεύῃ περὶ ἀνάστης τὸ ἴδιον ἀναφέρει, καὶ λέγει «Αγαπήτε ἀλλήλους, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ ἡμῶν προσφορὰν καὶ θυσίαν τῷ Θεῷ εἰς ὁμὴν εὐωδίας» Ἐφεσ. 5, 2. Καὶ φροντίζαν νὰ συνδῇ τῆς γυναικὸς κατὰ τρόπον ἀρχοντικὸν πρὸς τοὺς ἀνδρας, τὴν λέγει «Οἱ ἄνδρες ἀναπαύετε τὴν γυναῖκα ὡς τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ παρέδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ αὐτῆς», Αὐτόθι στίχ. 25. Καὶ αὐτὸς ἐπειδὴ ᾔδελαν νὰ δειλῇ πᾶσιν σημασίαν ἐδίδε εἰς τὸ ζήτημα αὐτὸ 504 Α καὶ πᾶσιν ἠγάπα τὸ πάθος, ὅταν ὁ πρῶτος τῶν ἀποστόλων, τὸ θεμέλιον τῆς Ἐκκλησίας, ὁ κορυφαῖος ἀπὸ τὴν συνεφορὰν τῶν μαθητῶν εἶπε, καὶ τοῦτο ἀπὸ ὀφθαλμοῦ «Ἰ λέως σοι, Κύριε, οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο», ἔκουσε τὴν ἀντικρίσιν «Ἰταγε ὅπως μοι, Σατανᾶ, σκάνδαλον μου εἰς Ματθ. 18, 22, 23. ἔδειξε μὲ τὴν ὑπερβολικὴν προσβολὴν καὶ ἐπιτήρησιν τὴν πολλὴν σπουδὴν του πρὸς τὴν σταυρῶσιν. Καὶ τὴν μὲν ἀνάστασιν τὴν ἔκρινε κρυφίως καὶ εἰς παράκλησιν τὸν ὀφθαλμὸν τὴν ἀπόδειξιν αὐτῆς εἰς ὅλον τὸν μετὰ ταῦτα χρόνον, τὴν δὲ σταυρῶσιν τὴν ἰδέσθαι εἰς τὸ μέσον τῆς πόλεως, εἰς τὸ μέσον τῆς ἐκκλησίας εἰς τὸ μέσον τοῦ πλῆθους τῶν Ἰουδαίων, ἐπὶ παρουσία καὶ τῶν δύο δικαστηρίων Β καὶ τῶν Ῥωμαίων καὶ τῶν Ἰουδαίων εἰς τὴν κομμοσυρροὴν τῆς ἐκκλησίας ἡμέρα μεσημέρι ἐμπρὸς εἰς τὸ μέσον τοῦ κόσμου. Καὶ ἐπειδὴ μόνον ὅσοι παρενυρίσκοντο ἐκεῖ ἔθλασαν αὐτὸν καὶ πυνέθανε διέταξε τὸν ἴδιον νὰ κρυφθῇ, καὶ νὰ ἀναγγελῇ ἔπειτα τὸ πᾶν πᾶσι πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης. Ἄν καὶ εἰς πολλοὺς, ὅπως εἶπα προηγουμένως σκάνδαλον ἐν νετὸ αὐτὸ τὸ πρῶτον Δὲν πράξει ὁρῶς νὰ ἀρσέζωμεν αὐτοὺς, ἀλλὰ αὐτοὺς ποῦ σικιντᾶται, αὐτοὺς ποῦ διορθωνονται. Καὶ τὴν θαυμάζειν ἂν εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν ὁ Σατανᾶς εἶναι τόσοι λαμπρὸς ὡστε καὶ δόξαν νὰ τὸν ἀποκαλῇ ὁ Χριστὸς, καὶ ὁ Παῦλος νὰ καυχᾶται δι' αὐτόν. Διότι καὶ ἐκείνην τὴν φροδερὰν καὶ φρικτὴν ἡμέραν C ὅταν ἔλθῃ φονερώμενοι τὴν δόξαν του ὅταν ἔλθῃ μέσος εἰς τὴν δόξαν καὶ Πάρος του ὅταν παρουσιασθῇ τὸ φροδερὸν κριτήριον διὰ τὰς παρίστανται ὅλοι οἱ ἀνθρώποι διὰ τὸν πᾶσι ποικίλονται, ὅταν τὰ πλῆθη τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν ἡμῶν δυνάμεων θὰ κινῶνται διὰ μᾶς κατὰ μαζὶ του, ὅταν θὰ ἐπυθεύσθω τὸ ἀνταρτίσμα ἐπὶ νὰ θραύσῃ, ὅταν ὅλοι μὲν θὰ ἀμυλλησθω ὡς ἡλιος ἀλλοι δὲ ὡς ἀστέρες, ὅταν θὰ συγκεντρωθῶναι αἱ στραφαὶ τῶν μορτῶν αἱ κορεφαὶ τῶν ἀποστόλων, τὰ πάντα καὶ τὰ φροφῶν οἱ ἀμυλλοὶ τῶν γενναίων ἀνθρώπων τότε λοι-

πόν, τότε ἐν τῷ μέσῳ ἐκείνης τῆς λαμπρότητος ἐκείνης τῆς μεγαλοπρεπείας, θα ἴδῃς φέρειν τὸν Σταυρὸν που ἐκπέμπει λαμπράς ἀκτῖνας. Διότι «Τότε», λέγει, «φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἅλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς τὸ δὲ σημεῖον τοῦ σταυροῦ φανήσεται» Ματθ 24 30. «Ὁ πάθος λαμπρότης! ὁ Σταυρὸς φαιδρότης! ὁ ἅλιος σκοτεινιάζει καὶ τὰ ἄστρα τίπτουν φωτὸν τὸ φάλλα, ἐνῷ ὁ Σταυρὸς λάμπει πο φωτεινὰ ἀπὸ ὅλα ἐκεῖνα, κατέκων ὅλον τὸν οὐρανόν. Βλέπεις πόσον καυχῶται διὰ τοῦτο ὁ Κύριος. Πῶς παρουσιάζει ὡσαν δόξαν τοῦ αὐτοῦ τὸ πρῶγμα. Βαὶν δεικνύει ἐκείνην τὴν ἡμέραν τὸν Σταυρὸν εἰς ἀόκληρον τὴν οὐκουμένην με τὴν λαμπρὴν.

18 Εἰ καὶ σὺ λοιπὸν θανῇς ὠρκαμένους, νὰ σκανδαλίζονται διὰ ὅσα συμβαίνειν, πρῶτον μὲν ἐκεῖνα νὰ σκέπτεσαι, ὅτι τὰ σκάνδαλα προέρκονται ἀπὸ τὴν ἰδίαν των αἰωνιμίας καὶ ὅσα ἀπὸ τὰ πράγματα. Καὶ τοῦτο τὸ πιστοποιοῦν ὅσοι δὲν σκανδαλίζονται. Ἐπειτα σκέψου, ὅτι πολλοὶ διεμνήθησαν ἐντεῦθεν περισσότερον δοξάζοντες τὸν Θεὸν καὶ μετὰ τὴν προθυμίαν εὐχαριστοῦντες αὐτὸν καὶ διὰ τὰ παθήματα ἐκεῖνα. Λοιπὸν πῃ βλέπεις αὐτοὺς ποὺ κλονίζονται ἀλλ' ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἱστανταὶ ὀρθοί, καὶ μένουσι ὀρθοί καὶ οἱ ποὺ γίνονται ἱσχυρότεροι. 505 Α μὴ βλέπεις αὐτοὺς ποὺ θορυβοῦνται, ἀλλὰ καὶ ὅσους πλέουν με ὀρθὸν ἀνεμὸν καὶ οἱ ὅποιοι εἶναι πολὺ περισσότεροι ἐπὶ ὅσους παρασυρόνται. Ἄλλ' ὅταν ᾖσαν περισσότεροι δύνανται, καλλίτερος εἶναι ἕνας ποὺ κάνει τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου παρὰ ἀναριθμητοὺς παράνομοι.

19 Σκέψου πόσοι ἐνεδύθησαν καὶ μαρτυροῦν στέφανον. Διότι ἄλλοι μὲν ἐμαυτοποίησαν ἄλλοι δὲ ἐνεκλείσθησαν εἰς τὸ δεσποτήριον. Ἄλλοι ἔφερον ἀλυσίδας ἀπὸν κακοῦργοι. Ἄλλοι ἐξωρίσθησαν ἄλλοι ἔκασαν τὴν περιουσίαν των, ἄλλοι ἠναντίσθησαν νὰ μεταναστεύσουν εἰς ἕναος χώρας. Ἄλλοι ἐσωμάχησαν ἄλλοι μὲν πραγματεύσας ἄλλοι δὲ φυσικῶς. Διότι, ἂν καὶ ὁρᾷς ἐγγυμνοῦντο, καὶ ἔφη ἤκουοντο, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐγίνοντο ἀπειλοὶ καὶ οἱ ὀρκιστοὶ ἔπνεον, μένεα ἀπὸ θυμῶν. Εἰ καὶ ὅσοι ἠπειλοῦντο, καὶ ἄναριθμητὰ εἶδη κολάσεων καὶ τιμωριῶν καὶ ὀρκιστοὶ ἐκείνοι δὲν ὑπεχώρησαν οὔτε ἐνδύσαν, ἀλλ' ἐστάθησαν ἀκλόνητοι ἐπάνω εἰς τὴν πέτραν καὶ ἐπρωτὶ μνησὶν νὰ πηδῶν καὶ νὰ πῶθαι νὰ πάντα διὰ τὴν μὴ συμπετόσκουν εἰς τὴν παρὰ νόμον ὡς ἐκείνους οἱ ὅποιοι ἐτόλμησαν αὐτὰ. Ἐπει δὲ συμπεριφέρθησαν ὅσοι μόνον ἄνδρες ἀλλὰ καὶ γυναῖκες. Διό

τι καὶ γυναῖκες κατήλθον εἰς τὸν ἀγῶνα αὐτὸν καὶ πολλὰς φορές διέπνευσαν περισσότερον ἀπὸ τοὺς ἄνδρας. Καὶ ὅσοι μὲν γυναικες, ἄλλὰ καὶ νέοι καὶ νεανίσκοι καλομαθημένοι Πέτρ μου. λοιπὸν εἶναι μικρὸν αὐτό, εὖ νὰ κερδίῃς ἢ ἑσκαλῆς ἡ τὸσον πλῆθος μαρτύρων. C διότι ὅλα αὐτὰ εἶναι μάρτυρες. Διότι θεοῦ δὲν εἶναι μάρτυρες μόνον ἐκεῖνοι, ποὺ ἐσύρθησαν εἰς τὰ δεσποτήρια, καὶ ἀπὸς διεπύχθησαν νὰ θυσιάσουν εἰς τὰ εἶδωλα, ἠρνήθησαν καὶ ἔπαθον ὅσα ἔπαθον ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι ποὺ ἐδέχθησαν νὰ πάθουν ὁ πόρρωτε ἄρεσάν εἰς τὸν Θεόν. Καὶ ἂν κανεὶς ἐξέταξη μετὰ προσοχῆς, αὐτοὶ εἶναι μᾶλλον παρὰ ἐκεῖνοι. Διότι δὲν εἶναι τὸ ἔξον τὸ νὰ δεσθῇ κανεὶς νὰ πάθῃ καὶ νὰ μαρτυρήσῃ διὰ τὸ μὴ σκοπεῖν τὸν ἐλευθέρων τὸν προσερχόμενον ἀπὸ τῆς ἀρνήσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀποφυγῇ τὴν προτεινομένην εἰς αὐτὸν ἀπόλειαν τῆς ψυχῆς του, καὶ τὸ νὰ ὑπομείνῃ τὴν αὐτὴν ταυτην τιμωρίαν διὰ μικρότερον κατόρθωμα. Ὅτι δὲ οἱ μόνον ὅσοι ἐσφάγησαν ἀλλὰ καὶ οἱ πρῶταρεσκευασμένοι καὶ ἔτοιμοι νὰ θανατωθῶν ἐκέρχισαν τὸν στέφανον τοῦ μαρτυρίου, καὶ αὐτοὶ. D καὶ ἐκεῖνα, ποὺ εἶπα προηγουμένως, ὅτι αὐτοὶ ποὺ ἐθανάτωθη διὰ κατώτερον σκοπὸν, εἶναι τέλειος μάρτυς αὐτὰ θὰ προσεσθῇ νὰ τὸν ἀποδείξω με τοὺς λόγους τοῦ Παύλου. Ἀπὸς ἤρχισεν ὁ μακάριος Παῦλος νὰ ἀπαριθμῇ τοὺς διακριθέντας προγόνους καὶ ἔκανε τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τὸν Ἀβελ κατὰ τὴν ἐπέρας εἰς τὴν Νάε τὸν Ἀβραάμ, τὸν Ἰσαάκ, τὸν Ἰακώβ, τὸν Μωυσῆ, τὸν Ἰησοῦν τὸν Δαυὶδ, τὸν Σαουὺλ τὸν Ἠλῖαν, τὸν Ἐλισσαίον, τὸν Ἰδοὺ προσέθετε «Τοιναρῶν καὶ ἡμεῖς τοσοῦτον ἔχοντες περιεχόμενον ὑπὲρ νόμος μαρτύρων» (Εβρ 12, 1). Μαλλοντὶ θεοῦ ὅσοι αὐτοὶ δὲν ἐπαράγγησαν, Εἰ μᾶλλον δὲ κανεὶς πλὴν αὐτοῦ ἢ τριῶν, τοῦ Ἀβελ καὶ τοῦ Ἰωάννου. ὅσοι οἱ ἄλλοι ἀπέθανον με φισκὸν τέλος καὶ αὐτοὶ ὁ Ἰωάννης δὲν ἐπαράγγη ἐπειδὴ διετάχθη νὰ θυσιάσῃ καὶ ἠρνήθη, οὔτε ὅσοι ἀδύνηθη ἐνέπαιον θυμῶν καὶ ἐσύρθη πρὸς τὰ εἶδωλα. ἀλλ' ἐσφάγη δι' ἕνα λόγον. ἐπειδὴ δηλ. εἶπε πρὸς τὸν Ἡρώδη, «Ὅσα ἐξέστι σοι ἔχον τὴν νύμφα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ σου» (Ματθ 14 4), καὶ ἐκλείσθη εἰς τὸ δεσποτήριον καὶ ὑπέστη ἐκείνην τὴν σφαγὴν. Ἀν δὲ αὐτὸς ποὺ ἐτιμώρησε παρόνομον νόμον ὅσοι θεοῦ τοῦ ἡτο δυνατόν. 506 Α (διότι δὲν ἐκώρθησε τὸ κακὸς νυνήμενον ἀλλ' εἶπε μόνον, δὲν κατώρθησεν ὅπως νὰ τὸ σταματήσῃ ἔάν λοιπὸν αὐτὸς ποὺ μόνον τὸ κατέκρινεν καὶ δὲν προσέφερε τιποτέ ἄλλο παρὰ μόνον αὐτό, ἐπειδὴ ἐπεκεκαλύθη ἔγινε μάρτυς καὶ ἔκ τῶν μαρτύρων ὁ πρῶτος, ὅσοι ἐν ἀμετάπτῳ τὸσας σφαγὰς καὶ ἀνεμετρήθησαν ὅσοι μετὰ τὸν Ἡ

ρωθην αλλά με τους ισχυρούς δολικλήρου της οικουμένης και υπερήσπασαν. Δι. παρόνομον γάμον αλλά νόμους προγονικούς και θεσμούς της Έκκλησίας που κατεπατήθησαν και επέδειξαν γενναϊότητα και με λόγους και με έργα, και έξιπύθεντο εις κίνδυνον θανάτου κάθε ημέραν και άνδρες και γυναίκες και παιδιά, πώς δὲν είναι δίκαιον νά καταταχθῶν εἰς τὸν χορὸν τῶν μαρτύρων. Β "Ὅπως καὶ ὁ Ἀβραάμ, ἂν καὶ δὲν ἔσφαξε τὸν υἱόν του εἰς τὴν πραγματικότητα, τὸν ἔθυσε ὅπως μετὴν ἀντίφασίν του, καὶ ἤκουσε φωνὴν ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ νά λέγῃ ὅτι «Ὁὐκ ἔβριση τοῦ υἱοῦ σοι τοῦ ἀγαπητοῦ δι' ἡμέρα». Γεν 22, 12. "Ἐπει, παντοῦ καὶ ἡ πρόθεσις ὅταν εἴναι τεταγμένη τελείως εἰς τὴν ἀρετὴν λαμβάνει δολικλήρον τὴν στήθεσιν. "Αἱ ἐκεῖνος ποὺ δὲν ἐλυτήθη τὸν υἱόν του, τὸσαν ἐδοξάσθη, αἱ τοὶ ποὺ δὲν ἐλυτήθησαν τὸν αὐτὸν των ποὺ ἔα μὴν αὐτὲ δύο, αὐτὲ τρεῖς ἡμέρας, ἀλλ' εἰς δολικλήρον τὴν ζωὴν των ἐστάθησαν ὅρθοι ἐπάνω εἰς τὴν παράταξιν αὐτῆν, καὶ ἐδέχοντο ἐμπαιγμούς, ὄφρεις, κατηγορίας, συκοφαντίας, προσπάθουσιν νά καταλύθῃς πόσον θά ἀμειψθῶν. Διότι δὲν εἶναι μικρὸν πρᾶγμα τοῦτο. C διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος τὸ θαύμαζε ὡς ἄν μετὰ καὶ λέγει «Τοῦτο μὲν ἀνθρώποις καὶ θλίβειν θεωριζόμενοι. τοῦτο δὲ κοινοὶ τῶν οὐτῶ παισὶντων γεννηθέντες». Εβρ. 10, 33.

Αλλά τί νά εἴπῃ κανεὶς δι' αὐτούς, ποὺ καὶ οἱ ἴδιοι ἀποθησκούν, καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἡγωνιστὰς δίδουν θαρρὰς τοὺς ἄνδρας καὶ τὰς γυναῖκας. Ὅσους δὲ καὶ τοὺς θαυμάζει. Διότι καὶ τὰς παρουσίας των ἔκωσαν πολλοὶ διὰ τὰ ἔχουν κάποιαν ἀνακούφωσιν ὁ δεικνύει καὶ οἱ ἐξέρχονται εἰς τὴν πόσιν των ταλαιπωρίαν, καὶ μετ' εὐχαρίστησιν ἐδέχθησαν τὴν στήθεσιν των ὑπαρκόντων των, συμφώνως μετ' αὐτὸ ποὺ εἶπε ὁ ἀπόστολος (Αὐτὸς στὴ 34. "Ἄλλοι πάλιν ἐδωκόμεσαν ἀπὸ τὴν παρὰ τὰ ν. καὶ ἄλλοι ἐστερήθησαν καὶ αὐτῶν τὴν ζωὴν. D Ἀποὺ λοιπὸν βλέπει τὸσαν πλῆθυν. πόσον κέσδος τόσα ἀναθὰ κορυφώμενα ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τὰς αὐτὰς θαυματοῦς συνειρησθέντες, ἀποφ' ὧν βλέπει, ὅτι οἱ τῶν δὲ ἀφ' ὧν φοροὶ γίνονται περισσώτερον θύοι καὶ ἀπὸ τὴν φωστὸν, ὅτι οἱ προσηλωμένοι εἰς τὰ θέατρα καταφέρνουν εἰς τὰ φῶς καὶ μέρη, καὶ τὰ φερόμενα καὶ τὰ θυνὰ νά τὰ κάνουν ἐκκλησίας καὶ κωδοὶ κανεὶς νά δόξῃ τὸ ποῖνον νά βλέπῃς τὰ πρόθετα νά φέρωνται ὡς πωμένους, καὶ οἱ σποδισματὶ ὅσων στρατηγὸς ἔσχεα τοῦ θάρρους καὶ τῆς ἀνδρείας των καὶ ὅτι ὅλοι συνεκινεῖσθαι νά τὴν προσήκουσαν θεοφάνεια, προθυμικὰ ἐπόμελιν τα βλέπετε αὐτὰ καὶ δὲν ὀφείρετε. E καὶ δὲν θαυμάζειτε διὰ τὸ κατόρθωμα ποὺ ἔγινε ὅτι

αὐτό, Δεσὶ δὲ μόνον ὅσοι ζοῦν κατὰ τρόπον ὁρθόν, ἀλλὰ πολλοὶ καὶ ἀπὸ τοῦς μανιώδεις διὰ τὰ θέατρα καὶ ἀπὸ τοῦς φανατικούς εἰς τὰς ἡποδοχίας, ὅταν ἐπλογισθῶν ἀπὸ ζήλου πλεον δυνάτων καὶ ἀπὸ τὴν φριτάν, ἀπέβαλαν ἐλπίαν ἐκείνην τὴν καλὴν καὶ ἐπῆρσαν σχεδὸν ἐτόνω εἰς τὰ ξ. πη ἀντιμετωπίζοντες θαρραλῶς ἄρχοντας, περιφρονούντες βασανιστρὰς, περιγελῶντες ἀπειλὰς, δεικνύντες πόσῃ δυναμὶν ἔχει ἡ ἀρετὴ, καὶ πῶς εἶναι δυνατόν ὁ τέλειος ἁμαρτωλὸς νά ἐγγισθῇ αὐτῇ τὴν κορυφῇ τῶν οὐρανῶν ἀφοῦ μετανοήσῃ καὶ ἀλλάξῃ ζωὴν. 107. A. Ἀποὺ λοιπὸν βλέπετε, τόσα ἡραβεῖα, τόσους στεφάνους νά πλέκονται, τόσην διδασκαλίαν νά γίνεσθαι, πρὸς μοὶ ἀπὸ τῆς σκανδαλίζεσθαι. Ἀπὸ αὐτοῦ ποὺ ἡοδίζοντο εἰς τὴν δόξαν τῆς ἀπωλείας, λέγει κώπιας Ἄλλ' ἔτι εἶπα καὶ πάντοτε θά λένω, αὐτῶ ἄς καταλογίσουν εἰς τοὺς αὐτούς των τὴν αἰτίαν τῆς καταστροφῆς. Διότι αὐτὸ ἀπὸ δεῖξεν ὅλος αὐτὸς ὁ λόγος μου μετὰ ἁρᾶς ἐπιχειρήματα θά ἀναφέρω καὶ ἄλλα κατόρθωσιν. Πόσοι περιβεβλημένοι μετ' ἡρωισμοῦν εὐλαβεῖας, πόσοι μετ' ἡρωισμοῦν πρᾶσις, πόσοι θεωροῦντες τοὺς αὐτοὺς πῶν ἀποβάσεως παρὶς νά εἶναι αἰφνυδῶς ἐφανερῶθησαν εἰς αὐτὴν τὴν ζωὴν, καὶ ἡ ὁπότη των ἀπεκάλυψεν καὶ ἐφάνησαν. B. ἔτι ἴσταν καὶ ἔτι αὐτοὶ ποὺ ὑπεκρίνοντο καὶ ἐκρίσαντο. Καὶ δὲν εἶναι ἀσήμενον αὐτὸ ἄλλ' ἐξαιρετικὰ σπουδαῖον διὰ τὴν ἀφέλειαν αὐτῶν ποὺ θέλουν νά προσέκουν, τὸ νά διακρίνουν ὅλη τὴν ἐνδε διμένον μετὰ τὰς προβάς τῶν προβάτων καὶ νά μὴ ἀναμειγνύουν τοὺς λυκοὺς ποὺ κρύπτονται ὅσοι μετὰ τὰ πραγματικὰ πρόβατα. Διότι καὶ ὁ καιρὸς αὐτὸς ἔγινε ἵδῃ κάμων, ποὺ ἡσυχάζει τὰ χάλκινα νομίσματα, ποὺ λυμνεῖ τὸ μολύβι, ποὺ κοτκάει τὸ θαυρον, ποὺ φανερώνει τὰ πολλὰ τῆς ὕλης ὁ κήμη ποὺ πολύτμη. Τοῦτο ἐφανέρωσεν καὶ ὁ Παῦλος καὶ ἔλεγε «Δεῖ δὲ καὶ αἰρέσεις εἶναι ἵνα οἱ δοκίμοι φανερωὶ γένωνται ἐν οὐτῶ». A. Κορινθ. 11, 19).

20. C. Ἀς μὴ σὲ σκανδαλίζῃ λοιπὸν τίποτε ἀπὸ αὐτὰ οὐτε κερτὶς ποὺ ἔγινε πῶρα ἀπὸ τῶν καὶ ἁρᾶς ἐναντίον τοῦ ποῖνον ἀνιμώσεων καὶ ἀπὸ καθεὶ λόγον ὅτε κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἀρχοντας ὅτε κανεὶς ἀπὸ τοῦς ισχυροὺς ποὺ ἡεμνῶ, μεγάλην σκληρότητα. Προσπάθου λοιπὸν νά καταλύθῃς δι' ἐκείνην ἀπὸ αὐτὰ συνθέσθαι καὶ εἰς τοὺς ἀποστόλους δόξῃ καὶ αὐτὸς ποὺ δέχεται τότε τὸ σκῆπτρον. ἴτω τὸ μνηστῆρον τῆς ἀνομίας ἡσὶν ἔτι τὸν ἀνώμασιν ὁ Παῦλος ποὺ ἔπραξε κάθε εἶδος κακίας, καὶ ὑπερέβαλε πόνας μετὰ τὴν πανηρίαν του, ἀλλὰ τίποτε, ὅτε τὴν Ἐκκλησίαν, ὅτε τοὺς γενναίους ἐκείνους ἄνδρας ποὺ δὲν ἔβλεπε ἀλλὰ καὶ λα-

προτέρους τοὺς κατέστηρε. Καὶ οἱ ἱερεῖς τῶν Ἰουδαίων τότε φάσιν· Ὁ καὶ πονηροὶ ἦσαν ὁρισμένοι ἐξ αὐτῶν, ὥστε νὰ διατάσσεται ὁ λαὸς νὰ ἀπορεύῃ νὰ μνηστὶ τὸν θῆον των. «Ἐν γὰρ τῆς Μουσέως καθέδρου», λέγει, «ἐκάθισαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πάντα σὺν ὅσα ἂν λέγων ἱμῖν ποιῇν, ποιεῖτε κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε». Μτθ 23, 2, 3. μολοντοί. ἢ θὰ ἠμποροῦσε νὰ ὑπάρξῃ πονηρότερον ἱερέων, πῶν ὅποιον ἡ ἀμαρτία ἐπεσέτω νὰ καταστρέφῃ τοὺς μισοῦμένους, Ἄλλ' ὅμως ἐν καὶ ἦσαν τέτοιοι οἱ τότε κριστοντες, καθόλου δὲν ἀλλοθῆσαν δοσι ἐλαμπαν, δοσι δεσπεφωθήσαν, ἀλλ' ἐδοξάσθησαν περὶ αὐτοὺς. Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ μῶς ξεχνῶμεν ὅσα γίνονται. Διότι παντοῦ εἶναι σημεῖοι πειρασμοῦ. Εἰς τοὺς φρονήτους, ἀπὸ τοὺς ἰδιόκους των καὶ ἀπὸ τοὺς ξένους. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος βλέπων τὸ πλῆθος τῶν κινδυνῶν τῶν ἀπειλούντων αὐτοὺς, καὶ φοβούμενος ἄπλω ἐξ αὐτοῦ θορυβηθῶν ὁρισμένοι ἐκ τῶν μαθητῶν γράφει· Ἐλεγε· «Ἐπεμψα ὑμῖν Πρὸθεον εἰς τὸ μὴδὲν σαινοῦμαι ἐν ταῖς ἑλπίσιν των αἷ· αὐτοὶ γὰρ οὕτως ἐστὶν εἰς τοῦτο κείμεθα» (Α' Θεσσαλον. 3, 2). Αὐτοὶ ποὶ λέγει, σημαίνει αὐτοὺς εἶναι ὁ θῆος μας, αὐτοὺς εἶναι ὁ πειρασμός τῆς ἀποστολικῆς ζωῆς μας, τὸ νὰ υφιστάμεθα ἀμέτρητα κακά. «Εἰς τοῦτο κείμεθα» λέγει. Π σημαίνει· «Εἰς τοῦτο κείμεθα». 599 Α' Ὅπως τὰ ἐπισημειώματα διὰ τοῦτο εἶναι ἐκτεθειμένα διὰ νὰ πωλῶνται, ἔτσι καὶ ὁ ἀποστολικὸς θῆος, διὰ νὰ ἐμφαίνεται καὶ διὰ νὰ ὑποφῇ διὰ νὰ μὴ ἀναπνέῃ καθόλου διὰ νὰ μὴ ἐκκλινῇ ἀνάστασιν. Καὶ δοσι εἶναι σωφρονεῖ καὶ προσέκλινεν ὅτι μόνον δὲν ἀλλάσσεται ἐξ αὐτοῦ ἀλλὰ καὶ περισσότερον κερδίζομεν διὰ τοῦτο καὶ αὐτοὺς ἀφοῦ ἔμαθε διὰ ἐπαθήσαν γενναῖοι τοὺς θανάτους, καὶ περὶ ἄλλων δὲ τὰ λέγει αὐτὰ διὰ μετὰ τὰ δοσι αὐτοῦ καὶ τὰς ἀλυσίδας περισσότερων ἐνδύμων ἀφ' ὧν νὰ λαλοῦν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. Φιλ. π. 1, 14. Π σημαίνει εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Μωυσέως πρὸς μὴν δὲν ἐπέτρεψε ὁ Θεὸς ἐν τῷ μέσῳ θαυμάσιον χάριτος καὶ τοὺς λόγους νὰ ἐπιδείξουν τὰ ἰδικά των δὲν μνημονεύει καὶ σὺν τῇ ἰστορίᾳ ὁ Παῦλος. Β' «Ὅν τρόπον δὲ Ἰαννῆς καὶ Ἰαμβρῆς» λέγει, κινδυνώσαν Μωυσεὶ οὕτως καὶ οὕτοι ἀντιστήνουν τῇ ἀληθείᾳ. Β' Τιμοθ. 2, 3. «Ἐστὶ ποτε δὲν ἐλπίων οὐτε τὰ σκάνδαλα οὐτε οἱ στεφανοῦμενοι διὰ τούτων Σκέψαι λοιπὸν ὅλα» αὐτὰ καὶ ὅσα μόνον αὐτὰ, ἀλλὰ καὶ πόσον κέρδιον προσέλαβεν ἐκ τοῦ πρῶτου αὐτοῦ. Καὶ θεῖο σκέψαι ὅτι ὑπάρκοι καὶ ὁρισμένοι ἄλλοι λόγοι τούτων ὁ πόρητος ὅστις δὲν μῶς εἶναι δυνατόν νὰ πᾶν γινώσκων ὅλα καὶ ὅτι τὰ καλύτερα θὰ εἴδουν μετὰ αὐτὰ καὶ 37 μεγαλειερε

θὰ εἶναι τὰ παράδοξα μετὰ ὧν λοιπὸν ἐστὶν τοῦ Ἰωάννη ἡ μὲν ἀρχὴ δυσκολία, εἶχε καὶ ἐπὶ πολλὴν καιρὸν προέβαινον τὰ πράγματα καὶ ἐφαινοντο ἀνθρώποι πρὸς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Θεοῦ. Ὁ κατὰ τὴν δὲν ἐγιναν μεγαλύτερα ἀπὸ τὰς προσδοκίας καὶ σχετικῶς πρὸς τὴν σταύρωσιν ὡς εὐθὺς οὕτως ἡμέρας καὶ εἰς ἀρχὴς ἐβλάστησε ὅλον τὸ κατόρθωμα, ἀλλὰ τὸ μὲν σκάνδαλον προέβαινε, καὶ ἐγιναν ὁρισμένα σημεῖα τοῦ θαύματος πρὸς δόξαν αὐτοῦ ἐκείνων οἱ ὅποιοι ἐκόλμων ταῦτα, καὶ ἀμέσως ἐκείνην ἔλαβον διότι, ἐν καὶ τὸ κατατέτακται τοῦ νοῦ ἐκείνην τότε, καὶ πέτρα, ἐρράγησαν καὶ ὁ ἥλιος ἐσκότεινισσε. ἀλλ' αὐτὰ εἰς μίαν ἡμέραν ἐγιναν καὶ τὰ ἐλπιόμενα οἱ πολλοί. Καὶ ἀμέσως μετὰ ταῦτα οἱ ἀπόστολοι ἐξορίζοντο, δι-σκαμένοι, πολέμουμένοι, ἐπιδολεσούμενοι, διαφεύγοντες τὴν προσοχὴν, κρυπτόμενοι, φοβούμενοι, λιθοβολούμενοι. Ὁ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐκφύττον τὸν λόγον. Καὶ ὁ Ἰουδαϊκὸς λαὸς ἡ πολλὴν σκληρότητα ἐπολιτευτο φέρων, περιφέρων αἰ-ρων, σπαράσσων τοὺς πιστοὺς. Διότι ἔκοντες μὲ τὸ μέρος των τοὺς ἄρχοντες, καθημερινῶς ἔφερον καὶ περιέφερον τοὺς ἀποστόλους. Ἀλλὰ διὰ τὸ λέγει ὁ Ἰουδαϊκὸς λαὸς καὶ οἱ ἄρχοντες. Ἐνός σκηνωτοῦ ποὶ ἡσυχάζει, μὲ δέματα, ὁ Παῦλος, καὶ τὸ πλῆθος ἀσημαντὸν ἀπὸ ἐνὸς σκηνοποιοῦ, εἶχε ὅσον μανίαν, ὥστε νὰ σφῆν ὀνόμας καὶ γυναῖκας καὶ νὰ τοὺς μαρτύρῃ εἰς τὴν φυλακὴν καὶ ὁ ἔτσι ρυθμὸς ἤνευκεν βλέπων αὐτὰ. Ε. Ἀλλὰ ἐλθὼν παρ' ἐμὲ αὐτὰ αὐτὸς ὁ δόκιμος δόλιος τοὺς ἐξεπέρασε, καὶ τὸ πρῶτον ἔλαμψε περισσότερον ἀπὸ τὸν ἥλιον καὶ κατέλαβε ἀσκήσαν τὴν αἰκουμένην.

21. Καὶ ἐν τῇς διὰ πολλὸν λόγων καὶ εἰς τὴν Παλαιὰν καὶ εἰς τὴν Καινὴν διαθήκην τόσο κινδύνου ὅσοι πειρασμοί, ὅσοι κατατρογμοί. Μάθε καὶ τὴν αἰτίαν. Παῖς λοιπὸν εἶναι ἡ ἡμεῖς Παλαιάστρα εἶναι, ὁ παρὰ θῆος, γυνάσκων καὶ ὧν καὶ νῆρσι θάψιν ἀρετῆς. Ὅπως οὐκ ἐκτρέφεται τὸ δέμας λαμβάνοντες τὰ σφίγγον προηγουμένως τὰ ταυρίζον, 599 Α' τὰ κτετῶν καὶ εἰς τοῖς καὶ εἰς λῆθος τὰ ἀπλῶν καὶ με ἀναρτήτους κατεργασίας τὰ κάνουν κατέλληλα διὰ νὰ δεχθῶν τὴν θάψιν τότε τὰ κρηματίζον με τὸ πολῦτον κρῖμα καὶ οἱ κρηματοῦς οὐκ οὐκ τὸν πρῶτον εἰς τὴν φωστὴν τὸν παραδίδουν εἰς τὴν δοκιμασίαν. Ἡ καὶ οὐκ διὰ νὰ ἴν κῆρυον καθαρώτατον καὶ οἱ γυμνασται γυμνάζουν τοὺς ἀθλη-τας με πολλοὺς κόπους εἰς τὴν παλαίστραν πῶς τις ἐναν-τίον αὐτῶν σφοδρότερον ἀπὸ ὅτι οἱ ἀντ' αὐτοῦ, ὥστε, ὅπου καταρτίσθουν καλῶς διὰ τῆς ἀσκήσεως ἐπὶ των σωματικῶν τῶν διδασκάλων νὰ εἶναι ἕτοιμοι εἰς τοὺς ἀγῶνας καὶ παρεσκε-α-σμένοι πρὸς τὰς λαθεῖς πῶν ἐκθῶν καὶ εὐκόλως νὰ τοὺς ἴσ-

λύουν. **Β** "Ετσι κάνει και ο Θεός εις την παρουσαν ζωήν επιθυμῶν νὰ μεταλλάξῃ τὴν ψυχὴν πρὸς κατάλληλον ἀρετὴν, καὶ τὴν καρδίαν, καὶ τὴν φρενὴν εἰς τὸ κωμμητῆριον, καὶ τὴν παραδίδῃ εἰς τὴν θέσιν τῶν πειρασμῶν, διὰ νὰ σφίξῃ τοὺς ρυθμίους καὶ ἀδικήτους, καὶ διὰ νὰ γίνωνται οἱ δοκιμαζόμενοι ἀκόμη πρὸ ὧν καὶ ἄλλοι νὰ καταστῶν ἀκατανίκητοι ὑπὸ τὰς ἐπιβουλὰς τῶν δαιμόνων καὶ τὰς παγίδας τοῦ διαβόλου, καὶ λίαν κατάλληλοι πρὸς τὴν ὑποδοχὴν τῶν μελλόντων ἀγαθῶν.

Διότι, ἄνθρωπε, λέγει, ἀπειραστος εἶναι ἀδύνατον· καὶ ὁ Παῦλος· «Ἡ θλίψις ὑπομονὴν καταργᾷται· ἡ δὲ ὑπομονὴ δοκιμὴν» (Ρωμ. 5· 3, 4). Θέλων λοιπὸν νὰ κἀνῃ τοὺς ἀνθρώπους καρτερικοὺς καὶ ὑπομονητικούς, **Γ** ἐφίνει τὸ νόημα νὰ δοκιμάζεται μὲ κάθε τρόπον. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἄφησε τὸν Ἰωάννην νὰ πάθῃ ὅσα ἔπαθε, ὥστε νὰ φανῇ περισσώτερον ἄξιος καὶ νὰ κλείσῃ τὸ στόμα τοῦ διαβόλου διὰ τοῦτο ἄφησε καὶ τοὺς ἀποστόλους, ὥστε καὶ ἐκεῖνοι νὰ γίνωνται περισσώτερον ἀνδρεῖς, καὶ νὰ ἐπιβεβαιώσωνται οὗτοι τὴν τὴν τρόπον καὶ τὴν ἰσχύϊ των θύναμιν. Διότι καὶ αὐτὴ δὲν εἶναι μακρὰ αἵψα. Διὰ τοῦτο καὶ εἰς τὸν Παῦλον, ὁ ὁποῖος εἰρήνην καὶ ἀπαλλαγὴν ἔσται τὰ δεῖνὰ πρὸς τὸν κατέβησαν ἔλεγεν· «Ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμις μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται» (2 Κορινθ. 12· 9).

22. **Δ** Διότι καὶ ὅσοι δὲν προσήλθον ἀκόμη εἰς τὸν χριστιανισμόν, ἂν προσέλθουν καὶ αὐτοὶ κερδίζουσιν ἔτσι περισσώτερον. Διότι ὅταν ἴδουν τοὺς πιστοὺς νὰ ἀδικοῦνται, νὰ ἐμπαίζονται, νὰ κατοικοῦν εἰς τὸ δεισιπῆριον, νὰ κατηγοροῦνται, νὰ ἐπιδολεῶνται, νὰ ἀποκαταλείπονται, νὰ καθύμναι, νὰ καταποντίζονται καὶ νὰ μὴ ὑποχωροῦν οὐ κανένα ἀπὸ τὰ δεῖνὰ, κατάλαβε μὲ πόσον θαυμασμὸν διὰ τοὺς παραδόξους αὐτοὺς ὁ ἅγιος ἄνθρωπος καὶ οἱ τότε καὶ οἱ σημερινοί. "Ὅστε ὅσοι μόνον δὲν ἀκονδύλουν τοὺς συνετοὺς αὐτὰ πού γίνονται, ἀλλὰ γίνονται ἄφοροι καὶ διὰ περισσώτερον διδασκαλίαν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ἤκουε τοῦτο, ὅτι «Ἡ δύναμις μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται». **Ε** Τοῦτο δύναται νὰ τὸ εὖρη κανεῖς καὶ εἰς τὴν Παλαιάν καὶ εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην. Διότι σκέψου τί ἦτο φυσικὸν νὰ πάσχη ὁ Ναβουκαδονόσορ ὑπὸ τρεῖς νέους, δοῦλους, αἰμαλιώτους, δαιμόνους, πυροπολιωμένους, ἑμπρὸς εἰς πόσον σπλάχνημα νεώμενος, καὶ νὰ μὴ δύναιτο νὰ ἐπιβληθῇ εἰς τρία σπλάτνα τὰ ὅποια εἶχε ἀκαταμάχητοι καὶ τοῦ ἀνθρώπου, τὰ ὅποια ἐπορεύθησαν τὴν πατρίδα των, τὴν ἐλευθερίαν, τὴν πρὴν, τὴν ἐξουσίαν, τὰ χρήματα καὶ κατοικοῦν μακρὰν ἀπὸ τοὺς οἰκίους των. "Αν δὲ δὲν εἶχε ἐμπροσθὶ ἐκείνος ὁ ἐμπρηστὴς δὲν θὰ εἶχε γίνῃ δι' αὐτοὺς

τόσον λαμπρὸν τὸ θράσος, ὅτε τόσο ἐνδοξος ὁ στέφανος. Σκέψου τί ἦτο φυσικὸν νὰ πάσχη ὁ Ἡρώδης ἐλεγχόμενος ἀπὸ τὸν δεσμιότην, καὶ βλέπων ὅτι οὔτε μὲ τὰς ἀλυσίδας ἔκανε τὸ θάρρος του, **310** **Α** ἄλλα πρακτικὸν νὰ σπασθῇ μᾶλλον παρὰ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν ἀρετὴν ἐλευθεροστομίαν. Σκέψου, πὸς βλέπων αὐτὰ καὶ ἀκούων καὶ ἀπὸ τοὺς τότε ὧν καὶ ἀπὸ τοὺς μεταγενεστέρας, ἀσκήνη καὶ ἂν ἦτο παρὰ πολλὴν δαλὰ, καὶ εἶχεν ἄλλογον ψυχῶν, δὲν θὰ ἀπέβη μετὰ τὸ μέγιστον κέρδος· διότι μὴ μοῦ ἀναφέρῃς τὰ καθάρματα τῶν ὀνομάτων, τοὺς δόκους καὶ αὐτοὺς, ποὺ εἶναι μόνον σάρκα, καὶ ἀπὸ φύλλα ἐλαφρότεροι. Διότι αὐτοὶ οὐκ εἰσὶν εἰς τὰ ἄλλα σκεδόν εἰς κάθε τι ποὺ γίνεται προσκοροῦνται ὅπως καὶ ὁ Ἰουδαϊκὸς λαὸς, ποὺ ἦτο ὅμοια δυσπαραστήμενος, καὶ ὅταν ἔπρωγε μόνον, καὶ ὅταν ἔπρωγε ἄρτον, καὶ ὅταν ἦτο εἰς τὴν Αἴγυπτον, **Β** καὶ ὅταν ἔρωγε ἀπὸ αὐτῆν, καὶ ὅταν ἦτο ὁ Μωϋσῆς, καὶ ὅταν αὐτὸς ἀπῆλθε. Ἀλλὰ σέρε ἐνώπιόν μου ἐκείνους τοὺς συνετοὺς, ἐκείνους ποὺ γρηγοροῦν, καὶ σέψου πόσην ἀφέλειαν εἶναι φυσικὸν νὰ καρποθεοῦν οὗτοι ἀπ' ἐδῶ, ἐλέποντες ψυχὴν ἀκατάληκτον, φρόνηρα ἀπολύτως, γλῶσσαν πλήρη θάρρους, ἀνθρώπων ἐρημονηλίτην, καὶ νύκτα ἡσυχίαν, νὰ εἶναι ὑπερβόη καὶ νὰ μὴ ὑποκαθῇ, νὰ ἀποκαταλείπεται καὶ νὰ μὴ σιωπῇ· καὶ νὰ μὴ σπαρατίζῃ εἰς αὐτὰ, ἀλλὰ ἔξιστα καὶ τὰ ἐπόμενα. Ἀπεκατέλειπον ὁ Ἡρώδης, ἀπεκατέλειψε ὁ Ἰωάννης, **Γ** Ποῖος λοιπὸν ἀπ' ὅλους μακαρίζεται; Ποῖος εἶναι ὁ ἐκλεκτός, ποῖος ἀνακηρύσσεται, ποῖος στεφανώνεται, ποῖος ἐγκυμαίνεται, ποῖος ἐπαινεῖται, ποῖος θαυμάζεται, ποῖος ἀκόμη καὶ σήμερον ἐλέγκεται; Δὲν φανερὴ αὐτὸς μὲν εἰς κάθε ἑκκλησίαν· «Οὐκ ἔξεστὶ σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ σου» (Ματθ. 14· 4)· ὁ δὲ ἄλλος δὲν σπαρατίζεται καὶ μετὰ θάνατον διὰ μακροῦ παραλογισμῶν καὶ θρασυτητάς· Ἐξέτασε μετὰ τὰ ὅσα ἐλέεθον πόση εἶναι ἡ δύναμις τοῦ δεσμιότητος, καὶ ἡ ἀδυναμία τοῦ τυράννου. Διὰ αὐτοὺς μὲν δὲν εἶχε τὴν δύναμιν νὰ ἀποστομῇ, μίαν γλῶσσαν, ἀλλ' ἀφοῦ τὴν ἔσχε, ἄπειρα δι' ἐκείνης καὶ μαζὶ μὲ ἐκείνην ἤνοιξε στόματα· **Δ** ἐκείνος δὲ καὶ τότε μετὰ τὴν σπαραγὴν διέταξε τὸν ἐπὶ τοῦτο (διότι εἶσι οἱ πόδες ἐπὶ τὸν τοῦτο τὴν συνεβόησιν του ὥστε νὰ νομίζῃ, ὅτι καὶ ἀφοῦ ἐνεστήθη ἀπὸ τοὺς νεκροὺς κάνει θαύματα), καὶ τῶς δὲ δι' ἐκείνων τὸν κρόνον καὶ πάντοτε καὶ καθ' ὅλην τὴν αἰκουμένην τὸν ἐλέγχει καὶ δι' ἑαυτοῦ καὶ δι' ἄλλων. Διότι ὁ καθὼς ποὺ διαβάζει τὸ Εὐαγγέλιον αὐτὸ λέγει· «Οὐκ ἔξεστὶ σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ σου» καὶ ἀπὸ τοῦ Εὐαγγελίου, εἰς οὐλόγητος καὶ εἰς συναναστρο-

φός τόνον εἰς τὴν οὐρανὸν ὅσον καὶ τὴν ἀγορὰν καὶ παντοῦ, ἀπό-
μην καὶ ἂν ἔλθῃ εἰς τὴν χώραν τῶν Περσῶν, καὶ εἰς τὴν Ἰν-
δίαν, καὶ εἰς τὴν χώραν τῶν Μασσην, Ἐπεὶ καὶ εἰς ἄλλαν
τὴν ὑψηλίαν καὶ πρὸς αὐτὰς τὰς ἐσχάτας τοῦ κόσμου, ὅς ἀκού-
σῃς αὐτὴν τὴν φωνὴν καὶ θὰ ἴδῃς τὸν δίκαιον ἐκείνον ἀκό-
μην καὶ πόρᾳ νὰ φωνάξῃ νὰ διδάσκῃ μὲ ζωσαν φωνήν, καὶ
νὰ ἐλέγῃ τὴν καρδίαν τοῦ τυράννου καὶ ποτὲ νὰ μὴ
σιωπῇ, καὶ οὕτως ἐλαττώνεται ὁ βίαιος ἀπὸ τοῦ μέγιστος
τοῦ χρόνου. Τὶ λοιπὸν ἐξηκυσθὴ ἀπὸ τὸν θάνατον ὁ δίκαιος ἐ-
κείνος; Τὶ δὲ ἀπὸ τῶν θύσιον θάνατον; Τὶ ἀπὸ τῆς ἀλυσιδίας;
Τὶ ἀπὸ τὴν φυλακῆν; Ποίους ἀπὸ τοῦς συνετοῦς δὲν ἐστῆρι-
ξε μὲ ὅσα εἶπε, μὲ ὅσα ἔπαθε, μὲ ὅσα καὶ πόρᾳ ἀκούῃ κηρύττει,
ποῦ εἶναι τὰ ἴδια μὲ αὐτὰ ποῦ ἐκέρυττε διὰν ἑξῆς. ¹¹¹ Α Μὴ
λοιπὸν λέγῃς; διατὶ ἐπετραπὴ νὰ ἐπαθῇ; Διότι δὲν ἦτο θά-
νατος αὐτός, ἀλλὰ στέφανος αὐτὸ ποῦ ἔγινε καὶ ὅσα θάνατος,
ἀλλὰ πρόλογος καλυπτείας ζωῆς. Μόθε νὰ φιλοσοφῇς καὶ δι-
κόν δὲν θὰ ζημιωθῇς καθόλου ἀπ' αὐτὰ ἀλλὰ καὶ περισσότε-
ρα θὰ κερδήσῃς.

Καὶ ἡ Αἰγυπτία γυναῖκα; Δὲν κατηγόρησε; Δὲν ἀποκα-
φάνησε; Δὲν ἔδεκε τὸν δίκαιον; Δὲν τὸν ἔρριπεν εἰς τὴν
φυλακῆν; Δὲν τὸν ἔρριπεν εἰς τὸν μεγαλύτερον κίνδυνον;
Δὲν τὸν ἐδουλοῦντο; Δὲν τὸν ἐθρόνευσε ὅσον ἐξηκυσθὴ
ἀπ' αὐτῆν; Τὶ λοιπὸν τὸν ἐξηκυσεν ἢ τότε, ἢ πόρᾳ;
Διότι ὅπως ἀκριβῶς ἀνθρώποι, ἀποῦ καλυπθῇ ἀπὸ ἀκα-
ρια, φαίνεται εἰς τὴν ἀρχὴν ὅτι σκαδίζεται, διὰ μὲς ἀφοῦ δια-
φάνῃ τὰ εὐρισκόμενα ἐπάνω ἀκαρια **Β** μὲ αὐτὰ τὰ ἴδια ἀνάπτει
μεγαλύτεραν φωσφάν· ἔτσι λοιπὸν καὶ ἡ ἀρετὴ, ἀκαρία καὶ
διὰν φαίνεται ὅτι προσβάλλεται, ἀργότερον μὲ αὐτὰ τὰ ἴδια
τὰ ἐμπόδια περισσοτέρως ἀνθίζει, καὶ φθάνει εἰς αὐτὸν τὸν
οὐρανόν. Διότι ποῖος θὰ ἡμεροῦσε νὰ εἶναι πρὸς εὐτυχευμέ-
νος ἀπὸ τὸν νεανίαν ἐκείνον διὰ τὴν συκοφαντίαν, διὰ τὸν
καταφρεγμὸν ποῦ ὑπέστη, καὶ ὅσα διὰ τὸν θρόνον εἰς τὴν Αἴ-
γυπτον καὶ οὕτως διὰ τὴν ἐκεῖ βασιλείαν; Διότι παντοῦ μοῖα
μὲ τὰ πάθη κληρώνονται καὶ ἡ δόξα καὶ αἱ καλὰ φημίαι καὶ οἱ
στέφανοι. Καὶ δὲν τὸν ἡμερονόμοι εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς αἰ-
κουμένης; Καὶ ὁ τὸσον μεγάλος χρόνος δὲν ἐμεύασε τὴν ἐνέ-
μην του, ὅλλ' εἶναι ἀντηχημένα εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς αἰκουμέ-
νης εἰκόνας τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς σωφροσύνης του μὲ μεγαλυτέ-
ραν λάμψιν καὶ ἐπάρκειαν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς. **Γ** εἰς τὴν χώραν
τῶν Ρωμαίων καὶ εἰς τὴν χώραν τῶν βαρβάρων, εἰς τὴν συνέ-
δρον καὶ εἰς τὴν γλῶσσαν ἑκάστου. Καὶ τὸν βλέπομεν ὅλα
ἂν καὶ ἦτο ἀειδαίμων, νὰ ἔρχῃ, νὰ συμβουλευῇ τὴν ὀψίαν
καὶ ταλαίην πύρην τὰ πρόποντα καὶ νὰ προσφέρῃ ὅλα

τὰ ἰδικά του πρὸς σωτηρίαν τῆς, νὰ παρακινή τὴν ἐντροπὴν
τῆς, νὰ σβύνη τὴν κάμνον, νὰ ἐπαχειρῇ νὰ τὴν ἀπάγῃ ἀπὸ
τὴν φοβεράν θύελλαν καὶ νὰ προσπαθῇ νὰ τὴν προσορμίῃ
εἰς γαλήνιον λιμένα. Ἐπειτα ἐπειθὴ ἡ τρικυμία ἐπερίσκει
Δ καὶ τὸ πλοῖον ἐνέπιψε νερὰ καὶ ἐκείνη ἐναυτίγει, τὸν βλέ-
πομεν νὰ ἀποφύγῃ τὰ κήματα καὶ νὰ τρέχῃ πρὸς τὴν στε-
ρεάν πέτρην τῆς σωφροσύνης καὶ νὰ ἀγκοταλείτῃ τὰ ἐνέ-
ματα τοῦ εἰς τὰς χεῖρας ἐκείνης καὶ νὰ φαίνεται γυμνός αὐ-
τός λεπτότερος καὶ ἀπὸ δούλους φοροῦν βασιλικὰς παρφόρας,
ὡσάν, νικητὴς καὶ λαμπρὸς τροπαιοῦχος, νὰ στήνῃ τὸ τρό-
παιον τῆς σωφροσύνης. Καὶ οὕτως εἰς αὐτὰ στασιὰ ἡ μνήμη
μας ἀλλὰ προκαρῶντες πάρα πέρα βλέπομεν πάλιν αὐτὸν
νὰ ὁδηγῆται εἰς τὸ δεσμοτήριον, νὰ εἶναι δεμένος, ρυπαρὸς
καὶ νὰ σατίῃ ἐκεῖ διὰ πολλὴν καιρὸν. **Ε** Καὶ δι' αὐτὰ πρὸ πάν-
των τὸν θαυμάζομεν πάλιν, τὸν μακαρίζομεν, μὴ προκαλεῖ
ἐκπλήξιν, τὸν ἐπαινούμεν. Καὶ δὲν εἶναι κανεὶς συνετός,
σκεπτόμενος αὐτὸν γίνεται συνετώτερος. Καὶ ἂν εἶναι ἀκό-
λαστος, ταχύτερον μὲ τὴν διήγησιν αὐτῆν πρὸς τὴν σωφρο-
σύνην στρέφεται καὶ γίνεται καλύτερος μὲ αὐτὴν τὴν ἱστο-
ρίαν. Ὅλα λοιπὸν αὐτὰ σκεπτόμενοι, καθόλου μὴ ταράσσεθε
ἀλλὰ καὶ νὰ κερδίζετε ἀπὸ ὅσα γίνονται. Καὶ ἡ ὑπομονὴ τῶν
ἀθλητῶν ὡς οὗς γίνῃ διδασκαλὸς καρτερίας, καὶ βλέποντες
ὁλόκληρον τὸν βίον τῶν γενναίων καὶ σπουδαίων ἀνθρώπων
νὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ τέτοια, ¹¹² **Α** μὴ συγκλῆσθε, οὕτως νὰ
ταράσσεσθε, οὕτως ἀπὸ τοῦς ἰδικούς σας, οὕτως ἀπὸ τοῦς κοινούς
πειρασμούς· διότι καὶ ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ἔτσι ἐτρέ-
φη, ἔτσι ἐμεγάλωσε. Μὴ παραξενευσθε λατῶν καθόλου,
διότι δὲν ἔγινε τίποτε τὸ ἀδύνατον. Ἄλλ' ὅπως ἀκριβῶς γί-
νεται καὶ εἰς τὴν ζωὴν, διὰ ἐκεῖ ποῦ ὑπάρχουν ἀκαρια, κέρ-
τος, ἄμιος, ἄλλ' ὅπου ὑπάρκει κρυφὸς καὶ μαργοριτάρια,
ἐκεῖ πειράται, καταποντίζεται Ἀσπὶς καὶ διασπάζεται συνεχῶς ἐ-
νοχλοῦν καὶ ἐπιβουλεύουσιν· ἔτσι καὶ ὁ διάβολος ὅπου ἴδῃ συγ-
κεντρωμένον ψυχικὸν πλοῖον καὶ αὐθαιρέτην περίσσειαν
εὐσεβείας, ἐκεῖ τοπθετεῖ τὰ μηχανήματα καὶ πλησιάζει. Ἄλλ'
ὅταν οἱ ἐπιβουλευόμενοι εἶναι συνετοί, ὅσα μόνον δὲν ζημιώ-
νται καθόλου ἀπ' αὐτὰ **Β** ἀλλὰ καὶ μεγαλύτερον τὸν πλοῖ-
ον τῆς ἀρετῆς συγκεντρύνουν· πράγμα τὸ ὅποιον ἔγινε καὶ
πόρᾳ.

²³. Καὶ θὰ εὐαῖρε κανεὶς τοῦτο μέγιστον σημεῖον τῶν
ἰσχυρῶν κατορθωμάτων καὶ τῆς ἀνδρείας τῆς Ἐκκλησίας. Διότι
ἦταν εἶδεν αὐτὴν ὁ πονηρὸς ἐχθρὸς διαίμων νὰ ἀναβῇ νὰ εὐ-
δοκῇ, εἰς σύνταξιν κοινὸν διάστημα νὰ ἀνυψῇται καὶ
πολλὴς ζήλος νὰ ἀναπύσσεται εἰς αὐτὴν, καὶ οἱ ἐδοκίμαθον.

τες να θελιπώνονται ὅλο καὶ περισσότερο καὶ οἱ ζῶντες εἰς τὴν ἁμαρτίαν νὰ στεφάνονται πρὸς τὴν μετάνοιαν, καὶ ὁλόκληρος ἡ οἰκουμένη νὰ διδάσκεται ἀπὸ τὴν πόλιν αὐτὴν. **Ε** ἐναντιοποιήσῃ ὅλα τοῦ τὰ μηχανήματα, καὶ δέξαιτο ἐμφυλίου πολέμους. Καὶ ὅπως ἀκριβὲς εἰς τὸν Ἰάβ, τὴν φάν φορὰν τὴν ἀπάλειαν τῆς περιουσίας, τὴν ἄλλην τὴν ἀπάλειαν τῶν παιδιῶν, τὴν ἄλλην τὴν σθενέειαν τοῦ σώματος, τὴν ἄλλην τὴν γλώσσαν τῆς γυναίκας τοῦ, τὴν ἄλλην τοὺς ὀνειδιζμούς τῶν φίλων καὶ τὰς κοροϊφείας καὶ τὰς κατηγορίας ἐκίνει ἐναντίον τοῦ δικαίου τοῦτου, καὶ μεταχειρίζετο κάθε εἶδος πονηρίας. Ἔτσι καὶ ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας, μὲ φίλους, μὲ ἐκδηροῦς, μὲ κληρικούς, μὲ στρατιωτικούς, μὲ ἐπισκόπους, **Δ** μὲ πολλὰ καὶ διάφορα πρόσωπα ἔκανε τὴν προσβολὴν ταύτην. Ἀλλ' ὅμως ἂν καὶ ἐμπνευθεῖται τόσα, οὐκ μόνον δὲν τὴν ἐσάλειψε, ἀλλὰ καὶ πῶς λαμπρὰν τὴν κατέστησε. Αὐτὴ δὲν ἐδίδασκε τὴν πάντας τότε, ὅταν δὲν ἦν κλειστὴ, ὅσον διδάσκει τώρα τὴν οἰκουμένην νὰ καρτερῇ, νὰ ἀσκήσῃ ἐγκρατεῖαν, νὰ ὑποφέρῃ πειρασμούς, νὰ δεικνύῃ ὑπακοήν, νὰ καταφρονῇ τὰ ἐγκόσμια, νὰ μὴ δίδῃ σημασίαν εἰς τὸν πλοῦτον, νὰ καταγέλῃ τὰς ἐνκοσμίας τιμὰς, νὰ περιφρονῇ τὸν θάνατον, νὰ καταφρονῇ τὴν ζωὴν, νὰ παραβλέπῃ πατρίδα, οἰκίους, φίλους, συγγενεῖς, νὰ ὑπατάσσεται εἰς κάθε εἶδος σφαγῆς, **Ε** νὰ ρίπεται ὡς εἰς πῦρ, νὰ ἐπ' αὐτὴν εἰς τὸ ἔλεος, ὅλα τὰ λοιπὰ τῆς παρούσης ζωῆς, δηλ. τὰς τιμὰς, τὰς δόξας, τὴν ἐξουσίαν, τὴν τιμὴν καὶ τὰ θεωρῇ κατώτερα ἀπὸ τὰ εἰσινὰ ἀνθή. Καὶ αὐτὰ δὲν τὰ διδάσκει μόνον ἕνας οὔτε δύο καὶ τρεῖς, ἀλλ' ὅλος ὁ λαός, καὶ οὐκ μόνον μὲ λόγια ἀλλὰ καὶ μὲ ἔργα, μὲ ὅσα πάσχουν, μὲ ὅσα νικοῦν, μὲ ὅσα νικοῦν αὐτοὺς ποὺ τοὺς ἐπιβουλεύονται, μὲ ὅσα ὅσα ὑπομένουν πρὸς στερεὰ ἀπὸ τὸν ἀδάμῳ καὶ πρὸς ἰσχυρὰ ἀπὸ τὴν πέτραν, χωρὶς νὰ πάρουν ὄψιν, χωρὶς νὰ ἐξεγείρουν πόλεμον, χωρὶς νὰ ρίξουν τὴν οὐτὴν θέλῃ, ἀλλὰ περιβαλλόμενοι ἕκαστος μὲ τείχος ὑπομονῆς, κομμιότητος, πραότητος, ἀνδρείας, ἐντροπιάζοντες πολλὴν περισσότερον αὐτοὺς ποὺ πρῶτον τὸ κακὸν μὲ τὸ νὰ πάσχουν.

24. 213 Α. Τίποτα λοιπὸν αὐτοὶ μὲ χαρούμενον τὸ πρόσσπον μὲ καθαρὸν τὸ βλέμμα, ἔχοντες μεγάλην παρησίαν, παρουσιάζονται εἰς τὴν ἀγορὰν, κολληφοροῦν εἰς τὰς οἰκίας, συκνάζουσιν μαζὶ μὲς εἰς τὰς συνοχρῶσεις ἐκεῖνοι ὅμως ποὺ ἐπύρξαν αὐτὰ, καλύπτοντες ἀπὸ ἐντροπὴν ἐκδοτὴν πονηρίαν ποὺ παρησιάζουσιν, καὶ ἔχοντες μέσα πῦν πονηρὴν συνείδησιν, τρέμοντες, φοβούμενοι, ἔτσι γυρίζουσιν. Καὶ καθὼς τὰ δυσκόλως φονευόμενα θηρία, μετὰ τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον κτύ-

πημα, πῆλπον ὑπερότερον κατὰ τὴν αἰχμὴν τῶν δοράτων καὶ καθίστανον μόνον τὴν πληγὴν βαρυτέραν, τὰ τραύματα εἰς αὐτὰ τὰ σπλάγχνα δεχόμενα. **Β** καὶ ὅπως τὰ κύματα ποὺ συντρίβονται εἰς τοὺς βράχους μὲ τὴν πλῆθον δυνατὴν ὁρμὴν ἀφανίζονται καὶ διαλύονται ἔτσι ἀκριβὲς καὶ αὐτοὶ μὲ τὰς ἐπιβουλὰς τῶν ἀνθρώπων θάρατρα εἰς τοὺς θαυμάσιους τῶν μάλ' ἄλλων παρὰ εἰς τοὺς ἄλλους. Διότι αὐτοὶ ποὺ κατατρέχονται, ἔχουν ἀνθρώπους ποὺ τοὺς ἀγαποῦν καθ' ὅλην τὴν οἰκουμένην, ἀνθρώπους ποὺ νὰ τοὺς ἐπαινοῦν, νὰ τοὺς θαυμάζουν, νὰ τοὺς ἀνακηρύττουν, νὰ τοὺς στεφανώσουν, τοὺς γνωστοὺς τῶν, τοὺς ἀγνώστους, τοὺς ἐκ τῶν πραγμάτων, αὐτοὺς ποὺ ἐμαθὼν δι' ἐκείνους ἐκ φήμης, ἀνακηρύττους ποὺ τοὺς συμπονοῦν, ποὺ ἀγωνίζονται μαζὶ τῶν, ἄλλους αὐτοὺς ποὺ εὐχονται εἰς ἐκείνους κάθε καλόν. Ὅσοι ὅμως κατατρέχονται ἔχουν τόσους ποὺ τοὺς μισοῦν καὶ πολλοὺς περισσότερους τοὺς κατηγοροῦν. **Ε** τοὺς διαβολαίς, αὐτοὺς ποὺ τοὺς ἐλέγχουν, τοὺς καταντροπάζουν, αὐτοὺς ποὺ ἁπάρουν καὶ αὐτῶν ἀνακηρύττους κατὰς, τοὺς ἐπιβουλεύοντας νὰ ἴδουν αὐτοὺς νὰ θρασυκίζονται καὶ νὰ ηττωσύνται. Καὶ αὐτὰ μὲν ἔδωκε τὰ ἐκεῖ ὅμως ποῖος λόγος θὰ ἡμπορήσῃ νὰ τὰ παραστήσῃ; Διότι ἂν καταδικάζεται κάποιος εἰς τοιαύτην ηττῶν ἐπειδὴ ἔλασεν, δόλωσε ἕνα, ὥστε νὰ συμφῇ εἰς αὐτὸν μὲν ὅσοι νὰ κρεμῶσθαι ἀπὸ τὸν τράχηλόν του καὶ νὰ καταποντισθῇ εἰς τὴν θάλασσαν (Λουκ. 17, 2): οὐκέτι πῶς ἔχουν νὰ πῶσιν αὐτοὶ εἰς ἐκεῖνον τὸ φοβερὸν δικαστήριον τότε, πῶς ἂν πῶσιν ὅτι πᾶν πᾶν ποὺ ἐπύρξαν, ὅσον ἦτο δυνατόν εἰς αὐτοὺς, ὁλόκληρον τὴν οἰκουμένην, ποὺ ἀνέτρεψαν τόσας Ἐκκλησίας, **Δ** ποὺ ἐπαλάμησαν τὴν εἰρήνην ποὺ ἐτοιμασμένην παντοῦ ἀναρίστητα σκάνδαλα ὅσοι δὲ ἐπαθον ἀπὸ ἐκείνους, ὅσοι ἐπαθον, μαζὶ μὲ τοὺς μάρτυρας, μαζὶ μὲ τοὺς ἀποστόλους, μαζὶ μὲ τοὺς γενναίους καὶ ὑψηλοὺς ἀνδρας θὰ σταθῶν, λάμποντες ἀπὸ τὰ κακοῦς, ἀπὸ τὰ παθήματα, ἀπὸ τοὺς στεφάνους, ἀπὸ τὰς δολοφονίας, ἀπὸ τὴν πολλὴν παρησίαν. Καὶ θὰ ἴδουν μὲν τοὺς ἄλλους, νὰ ηττωσύνται, νὰ τοὺς ἀρπάσσουν ὅμως ἀπὸ τὴν ηττῶν, καὶ ἂν τὸ θέλῃσιν πάρα πολλοί, δὲν θὰ ἡμπορέσουν. Ἀλλὰ θὰ παρακαλέσουν αὐτοὶ τὴν Θεοῦ, δὲν θὰ τοὺς ὠφελέσουν ὅμως εἰς τίποτα. Διότι ἂν ἐκεῖνος, ποὺ πορεύετο ἕνα μόνον πέννητα, τὸν Δάσκαλον, ὑπέμεινε τόσην ηττῶν, καὶ δὲν ἔλαβε καμμίαν ἀνακούφισιν, **Ε** τί θὰ πάθουν αὐτοὶ, ποὺ τόσους κατεδίωξαν καὶ ἐπαινοδύσαντες. Σκεπτόμενοι λοιπὸν ὅλα αὐτὰ, καὶ ὅσα ὅμως πρὸς αὐτὰ συγκινῶντες ἀπὸ τὰς θείας Γραφάς, εἰς τοὺς θαυμάσιους οὐκ μὲν τείχος ἀσφαλές, εἰς δὲ τοὺς ἀδύνατους ἀκόμη φάρμα-

κα κατασκευάζοντες αὐτὰς τὰς διηγήσεις, νὰ στέκεσθε ἀκλόνητοι καὶ ἀμετακίνητοι, καὶ νὰ ἀναγίνετε τὰ ἀναποκείμενα δι' ἑοῦς ἀγαθὰ ἐν τῷ οὐρανῷ. Διότι ὅπουδὴποτε, ὅπουδὴποτε θὰ σὲς δοῇ ἀμοιβή, ἔτι ἕτη πρὸς τοὺς κόπους σου, ἀλλὰ πολὺ περισσότερον ἀνέκφρατος. Διότι τέτοιος εἶναι ὁ φιλόανθρωπος Θεὸς μετὰ πολλὴν φιλοπαμίαν προθυμοποιεῖται νὰ ὑπερβάλλῃ μετ' ἀραιῶς καὶ ἀντιδόσεις, αὐτοὺς ποὺ παρουσιάζονται νὰ κέρουν ἢ νὰ λέγουν τὸ καλὸν· τὰς ἀπολας εἶθε νὰ ἐπαύκαμεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου μας, εἰς τὸν ὅποιον ἐνέγκει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας πάντων αἰώνων. Ἀμήν.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ

ΑΡΧΑΙΟΝ
ΚΕΙΜΕΝΟΝ